YÛSUF HÂS HÂCİB

Kutadğu Bilig

Metin

Hazırlayan
Mustafa S KAÇALİN

©
T. C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3137

KÜLTÜR ESERLERİ

420

ISBN 978-975-17-3359-7

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

METİN HAKKINDA

Kur'ân öncesi Arap şiiri doruk noktasındaydı. *Kur'ân* indirildiği zaman (610-632) peygamber vahiy dışında bir sözün yazılmamasını buyurdu. Bu kayda geçirmeme hassasiyeti ana çizgileriyle *tabi'ûn* 'sahabeyi görenler' ve *atbâ'u't-tâbi'ûn* 'sahabeyi görenleri görenler' dönemleri olarak iki yüz yıl sürdü. Sonra hadis edebiyatı doğdu. Her çeşit eser verildi.

Aynı kesinti İran edebiyatı için de geçerli oldu. İran'da da büyük eserlerin verilmesi Tûslu Firdevsî [934-1020]'nin 980?~1004 yılları arasında *Şâh-nâme*'yi kaleme almasıyla başladı.

Aynı kesinti Türk edebiyatı için de geçerli oldu. Burkancı geleneği olan bir edebiyat 850'li yıllardan sonra sekteye uğradı. 1069'da Kâşgar'da *Kutadgu Bilig* ile yeni bir edebiyat başladı. Birçok yönden ilk olma vasfını üzerinde bulunduran *Kutadgu Bilig*'in (ve biraz da *Dîvânu lugâti't-turk*'ün) taşıdığı ehemmiyet de budur.

Kutadgu Bilig ehil bir el tarafından yayımlandı. Sonra birçok düzeltmeler gördü. Artık bu eserin de yeniden ele alınması gerekmektedir.

İlkin yayımlayıcının düşündüğü gibi notlar ve açıklamaları yazılmalıdır.

Elektronik metin olarak yazılmalıdır.

Fergana, Kâhire ve Viyana yazmaları ayrı ayrı yayımlanmalıdır.

Bu yayınla eser elektronik metin olarak verilmektedir. Düzeltmeler yapılmıştır. Bu bir adımdır. Her büyük iş küçük adımla başlar.

A

bi-smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

0001. hamd ü sipâs u minnet ve üküş ögdi teñri 'azze ve 0002. celleka, kim uluğluk idisi tükel kudretlığ pâdişâh-turur, 0003. yérli kökli yaratğan kamuğ tınlığlarka rûzî bérgen neni 0004. kim tiledi erse kıldı yéme neni tilese kılur yef'alu'llâhu mâ ye- 0005. şâ'u ve yahkümü mâ yurîdu takı sansız selâm u durûd halk- 0006. larda yégi yalawaçlarda üdrüntüsi uluğ sawçısı muhammed-i 0007. mustafâ öze bolsun takı ma anıñ éşleri 'azîz ağırlığ sa- 0008. hâbeler üze rizvânu'llâhi 'aleyhim ecma'în bu kitâb yaw- 0009. lak 'azîz-turur; çîn hükemâlarınıñ emsâlleri birle bezen- 0010. miş mâçîn 'ulemâlarınıñ eş'ârları birle ârâste kılınmış-tu- 0011. rur bu kitâbnı okığlı bu beyitlerni ma'lûm kılığlı kitâbı- 0012. dın yakşı 'azîzrak-turur çîn ü mâçîn 'âlimleri ve hakîm- 0013. leri kamuğ ittifâk boldılar kim maşrık vilâyetinde kamuğ 0014. türkistân éllerinde buğra han tilinçe türk luğatinçe bu ki- 0015. tâbdın yakşırak hergiz kim erse tasnîf kılmadı bu kitâb 0016. kayu padişâhka ya kayu iklîmka tegdi érse ğâyet uzlu- 0017. kındın, nihâyettin keçe körklüglükindin ol éllerniñ hakîm- 0018. leri 'âlimleri kabûl kılıp tegme biri bir törlüg at lakab 0019. urdılar çinlığlar edebü'l-mülûk atadılar, mâçîn melîkiniñ 0020. hükemâları âyînü'l-memlekeˆ tédiler, meşrıklığlar zînetü'l- 0021. ümerâ tép aydılar, îrânlığlar şâhnâmeˆ-i türkî atamışlar, ba'- 0022. zıları ma pendnâmeˆ-i mülûk témişler, tûrânlığlar kutadğu bi< 0023. lig tép aymışlar bu kitâbnı tasnîf kılığlı balasağun mev> 0024. lûdluğ perhîz idisi er-turur, emmâ bu kitâbnı kâşğar élin- 0025. de tükel kılıp maşrık melîki tawğaç buğra han üskiñe 0026. kigürmiş-turur melîk buğra han ma anı ağırlap uluğlap 0027. öz hâs hâciblıkını aña bérü yarlıkamış-turur anıñ üçün 0028. yûsuf uluğ hâs hâcib tép atı çawı ajunda yayılmış-turur 0029. bu 'azîz kitâb tört uluğ ağır ul öze binâ kılınmış-turur 0030. bir 'adil ikinçi devlet üçünçi 'akıl törtünçi kanâ'at yana 0031. tegme biriñe türkçe bir at bérmiş-turur 'adilka kün toğ> 0032. dı élig at bérip pâdişâh ornıña tutmış-turur. devletka ay- 0033. toldı at bérip vezîr ornıña kodmış-turur 'akılka ögdül> 0034. miş at bérip vezîrniñ oğlı yérinde tutmış-turur kanâ'atka 0035. odğurmış at bérip vezîrniñ karındaşı tép aymış-turur ta- 0036. kı anlar ara munâzara su'âli cevâbı keçer teg sözler söz- 0037. lemiş-turur, okığlınıñ köñli açılıp musannifni edgü du'â 0038. birle yâd kılsun tép

B

uğan bir bayat ol kamuğda oza
üküş hamd ü ögdi angar-ok sezâ

uluğluk idisi uğan dû'l-celâl
yaratğan törütgen me kâdir kemâl

3. ây yér kök idisi halâyık bile
rûzînı anutmış yégil sen küle

sakışsız bérigli kamuğka rûzî
yétürür kamuğnı ma yémez özi

açın kodmaz hergiz kamuğ tınlığığ
yétürür içürür tüzü sanlığığ

6. neteg kim tiledi me boldı kamuğ
kimi kim tilese kılur ol uluğ

dürûd ol üdürmiş resûlka selâm
yine éşleriñe selâm hem ulam

muhammed yalawaç halâyık başı
kamuğ barçalarka ol ol köz kaşı

9. yéme bu kitâb ol idi ök ‘azîz
biligligke bolğay biligdin teñiz

bezenmiş ağırlığ biligler bile
kalı kim şükür kıl kanâ‘at tile

kamuğ barçasıña bügüler sözi
tizip yinçüleyü kamuğ tüp tüzi

12. bu maşrık meliki mâçînlar begi
biliglig ukuşluğ ajunda yégi

kamuğ bu kitâbnı alıp özlemiş
hazîneˆ içinde urup kizlemiş

birindin biriñe mîrâslar kalıp
adınlarka bérmez öziñe alıp

15. asığlığ-turur bu yok ol hîç yası
üküş türkler ukmaz munıñ ma‘nîsi

kitâbdın eşitgen bilür uş anı
okığan bitigen ukumaz munı

elig köz tutar kör kitâb sözleri
ikigün ajunda éter işleri

18. mâçînlar hakîmi bu çîn yumğısı
tüzü barça aymış munıñ yakşısı

bu maşrık élinde kamuğ türk ü çîn
munı teg kitâb yok ajunda adın

kitâb kadrini me biliglig bilir
ukuşsuz kişidin adın ne kelir

21. ay tegme kişike kitâb bérmegü
apañ dôstuñ erse imîn bolmağu

neteg kim biligsiz bilümez munı
ukuşluğ ukupan küzetür anı

bu buğra han vakıtı içre anı
yéme han tilinçe bu aymış munı

24. munı teg kitâbnı kim aymış oza
kédin me kim ayğay munı teg uza

kim erse munı teg itermü kanı
itigli bar erse öger-men anı

kayu kend uluş ordu karşı yére
kitâbka öñin at atamışlara

27. ol élniñ bügüsi hakîmi turup
at urmış ol élniñ törüçe körüp

çinîler edebü'l-mülûk tép ayar
mâçînlar enîsü'l-memâlik atar

bu maşrık élinde uluğlar munı
zînetü'l-ümerâ téyürler köni

30. îrânlığlar şâh nâmeˆ térler muñar
tûrânlığ kutadğu bilig tép ukar

ne törlüg bu sözler öñin tildeki
kigürmiş muñar kör kamuğ éldeki

yéme bu kitâbka at urmış uluğ
bayat yarlıkasu ol edgü kuluğ

33. ay ol bu kitâbka kabûl boldukı
bu türkler tilinde 'aceb kördüki

yine bu kitâb kör kamuğka yarar
meliklerke artuk élig kend tutar

kim ol ma bu mülkni tutuğlı kayu
kereklig añar bu hakîmler ayu

36. melikler koruğı ma esbâb tüze
bu tertîb ü şartı emâret öze

bu mülkniñ harâbı bekâsı nedin
yâ mülket kalurı barurı adın

yéme bu çerig sü er at ma kamuğ
negü teg tirilgü yér bulğu yoluğ

39. munuñ tertîbin me kitâbda açа
adırmış üdürmiş kamuğnı seçe

yana berk bu mülkni tutuğlı kişi
yarağlığ erenke buyurdı işi

kereklig ukuşluğ birisi oñay
yulaka negü teg açığ kıldı ay

42. bodunnıñ hakı bar melikler öze
melikniñ hakı ma bodundın tüze

yine bu ra'iyyet küdezgü anı
melik me küzetse teni me cânı

kayu ol melik kim tokış kılğunı
uruşlar üdinde çerig tüzgüni

45. ayur kör negü teg itiñü hîleˆ
bu düşmân çerigin sığuka tile

melikke negü teg itiñü kerek
özi teg bodunlar könülgü kerek

bu yañlığ melikni bodunlar sewer
yüzini körey tép adınlar éver

48. kutı bar yakın tép tapuğ kılğuka
kimini yağutup yırak kowğuka

bir ança bekitip yakın tutğunı
bu kutsuz yawuz tép yırak salğunı

yana bir siyâset başın kesgüke
ikinçi firâset köñül bérgüke

51. ukuşluğ biliglig toña alp yürek
hazîneˆ tolulap akıtğu kerek

rai‘yyetka bolsa üküş tâkati
kamuğ iş içinde bulur râhati

bu kaç harfkına men kumaru saña
kodundum unıtma du‘â kıl maña

54. baka kör kitâbnı bu térgen kişi
hünerlığ er ermiş kişiler başı

bu törlüg fazâyil ukuşlar bile
ârâsteˆ ol ermiş yorımış küle

bütünlük me hürmet bu zühdlığ öze
sakınuk biliglig arığlığ oza

57. munuñki turuğlağ kuz ordu éli
tüp aslı nesebdin yorımış tili

bu toğmış élindin çıkıp barğanı
kitâbnı koşupan tükel kılğanı

barusın bitimiş yetürmiş nizâm
bu kâşğar élinde koşulmış temâm

60. melikniñ öñinde okımış munı
bu tawğaç kara buğra hanlar hanı

ağırlamış artuk üküş hil‘ati
kalemniñ hakı tép ukuş hürmeti

bu hâs hâcib atın tegürmiş muña
munı bu öziñe yağutmış yana

63. bu ma‘nî üçün kör ağırlar anı
yûsuf hâs hâcib tép ayurlar köni

yana bu kitâbnıñ beyânın ayur
bu tört nîk şerîfler özele kılur

birisi me ‘adl ol könilik öze
ikinçi bu devlet kut ikbâl tüze

66. üçünçi hired ol ululuk bile
törtünçi kanâ‘at ve ‘âfyet bile

bu tegme biriñe at urmış öñin
bu yañlığ atını atamış kédin

‘adilka kün toğdı ilig tép atar
anı kör meliklik kurıña tutar

69. bu ay toldı devlet atanur köni
vezîrlık yériñe tutar kör munı

hiredka atadı bu ol ögdülmiş
munı ma vezîrniñ oğlı tép témiş

kanâ‘atka odğurmış atı bérür
muñar ma vezîrniñ yağukı téyür

72. munıñ hikmeti kör bu tört neñ öze
kitâbnı tüketmiş bularnı tüze

‘arabça tejikçe kitâblar üküş
biziñ tilimizçe bu yumğı ukuş

biliglig bilür ol munıñ hürmeti
ukuşluğ ukar ol bilig kıymeti

75. bu türkçe koşuğlar tüzettim saña
okırda unıtma du‘â kıl maña

barur-men ajundın eşit sen özüñ
üküş ‘ibret alğıl ma açğıl közüñ

ilâhî sen ök sen tüzü yarlıka
rûzî kıl kamuğ mü’minlarka likâ

C

fihristü’l-ebvâb

25. bâb kut kıwılıkın devlet irsellikin ayur
26. bâb ay toldı oğlı ögdülmişni ötlemişin ayur
27. bâb ay toldı iligke kumaru bitig bitimişin ayur
28. bâb ilig ögdülmişni okıp tapuğka körünmişin ayur
29. bâb ilig su'âli ögdülmişke
30. bâb ögdülmiş cevâbı iligke
31. bâb ögdülmiş iligke ukuş sıfatın ayur
32. bâb begler negü teg kerekin ayur
33. bâb vezîrler negü teg kerekin ayur
34. bâb sü başlar er negü teg kerekin ayur
35. bâb uluğ hâcib negü teg kerekin ayur
36. bâb kapuğ başlar er negü teg kerekin ayur
37. bâb yalawaç negü teg kerekin ayur
38. bâb bitigçi ılımğa negü teg kerekin ayur
39. bâb ağıçı negü teg kerekin ayur
40. bâb aş başçısı hôn-sâlâr negü teg kerekin ayur
41. bâb idişçiler başı şerâbdar negü teg kerekin ayur
42. bâb tapuğçılar hakkı begler öze negü erdükin ayur
43. bâb ilig su'âlleriñe ögdülmiş cevâbların ayur
44. bâb kün toğdı ilig odğurmışka bitig ıdmışın ayur
45. bâb ögdülmiş odğurmış tapa barmışın ayur
46. bâb ögdülmiş odğurmış birle munâzara kılmışın ayur
47. bâb ögdülmiş odğurmışnı okımışın ayur
48. bâb dünyâ erdemin asığın yasın haber bérür
49. bâb odğurmış ögdülmişke dünyânıñ münin 'ayıbların ayur
50. bâb ögdülmiş odğurmışka fânî dünyâ birle bâkî 'ukbî kazğanğusın ayur
51. bâb odğurmış iligke pend bitip ıdmışın ayur
52. bâb ilig odğurmışka ikinç yolı bitig ıdmışın ayur
53. bâb ögdülmiş odğurmış birle ikinç munâzara kılmışın ayur
54. bâb beglerke tapınmak törüsin tokusın ayur
55. bâb kapuğdakı er at birle negü teg tirilgüsin ayur
56. bâb kara bodun birle negü teg katılğusın ayur
57. bâb 'alevîler birle neteg katılğusın ayur
58. bâb 'ilim âdamları birle katılmakın ayur yéme otaçılar mu'azzimler mu'abbirler müneccimler şâ'irler tarığçılar igdişçiler uzlar çığaylar birle katılmak negü teg kerekin kerekmezin ayur
59. bâb ewlik almak oğul kız igidmekni ayur
60. bâb elig asrakılarığ neteg tutğusın ayur
61. bâb aşka okımak hem barğu barmağusın ayur
62. bâb aşka barsa negü teg yégüsin yémegüsin ayur
63. bâb yumğıka okımak beyânı kılınur
64. bâb odğurmış dünyânı yérip 'ayıbların aytıp kanâ'at ögmişin ayur
65. bâb ğâfıllıktın odanmak beyânı kılınur
66. bâb ögdülmiş odğurmışnı ziyâret üçün okığalı barmışın ayur
67. bâb odğurmış ilig tapa kelmişin ayur
68. bâb odğurmış iligke pend bérmişin ayur
69. bâb ögdülmiş iligke él étgü törüsin ayur
70. bâb ögdülmiş ökünüp tevbeka oğramışın ayur

71. bâb kişilikke kişilik yanut kılmakın ayur
72. bâb odğurmış iglig bolup ögdülmişni okımışın ayur
73. bâb odğurmış tüş körmişin ayur
74. bâb odğurmış tüşiñe ta‘bîr kılmışın ayur
75. bâb odğurmış ögdülmişke pend bérmişin ayur
76. bâb ögdülmiş iligke odğurmış iglemişin ayur
77. bâb ögdülmiş kadaşı tapa barmışın ayur
78. bâb ögdülmiş odğurmışka yas tutmışın ayur
79. bâb tiriglik yawa kılmışka ökünmekin ayur
80. bâb yûsuf çalbaşı yégitlikke ökünüp awuçğalıkın ayur
81. bâb üdlek artakın dôstlar cefâsın ayur
82. bâb kitâb idisi öziñe pend bérip öz ‘udrin kolur

Ç

bi-smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm

I

teñri ‘azze ve celle ögdisin ayur

bayat atı birle sözüg başladım
törütgen égidgen keçürgen idim

üküş ögdi birle tümen miñ senâ
uğan bir bayatka añar yok fenâ

3. yağız yér yaşıl kök kün ay birle tün
törütti halâyık öd üdlek bu kün

tiledi törütti bu bolmış kamuğ
bir ök bol tédi boldı kolmış kamuğ

kamuğ barça muñluğ törütülmişi
muñı yok idi bir añar yok éşi

6. ay erklig uğan meñü muñsuz bayat
yaramaz seniñdin adınka bu at

uluğluk saña ol bedüklük saña
seniñdin adın yok saña tuş teñe

aya bér birikmez saña bir adın
kamuğ aşnuda sen sen öñdün kédin

9. sakışka katılmaz seniñ birlikiñ
tüzü neñke yetti bu erkliglikiñ

séziksiz bir ök sen ay meñü eçü
katılmaz karılmaz sakışka seçü

ay iç taş biligli ay hakku’l-yakîn
közümde yırak sen köñülke yakın

12. barıñ belgülüg sen kün ay teg yaruk
neteglikke yetgü köñül ögde yok

ne ersedin ermez seniñ birlikiñ
ne erselerig sen törüttiñ seniñ

kamuğ sen törüttüñ ne erselerig
yokadur ne erse sen ök sen tirig

15. törütgen barıña törütmiş tanuk
törümiş iki bir tanukı anuk

anıñ okşağı yok azu meñzegi
neteglikke yetmez halâyık ögi

yorımaz ne yatmaz udımaz oduğ
ne meñzeg ne yañzağ kötürmez boduğ

18. kédin öñdün ermez ne soldın oñun
ne astın ne üstün ne otru orun

orun ol törütti orun yok añar
anıñsız orun yok bütün bol muñar

ay sırka yakın ay köñülke ediz
tanuk ol saña barça sûret bediz

21. törüttüñ tümen miñ bu sansız tirig
yazı tağ teñiz kötki oprı yirig

yaşıl kök bezediñ tümen yulduzun
kara tün yaruttuñ yaruk kündüzün

uçuğlı yorığlı tınığlı neçe
tirilgü seniñdin bulup yér içe

24. ediz ‘arşta altın serâka tegi
tüzü barça muñluğ saña ay idi

ayâ birke bütmiş tiliñ birle ög
köñül bütti şeksiz amul tutğıl ög

neteglikke kirme küdezgil köñül
barıña bütün bolğıl amrul amul

27. kalı kançaka kirme tutğıl özüñ
kalı kançasız bil uzatma sözüñ

ay muñsuz idim sen bu muñluğ kuluğ
suyurkap keçürgil yazukın kamuğ

sañar ok sığındım umınçım saña
muñadmış yérimde elig tut maña

30. sewüg sawçı birle kopurğıl méni
elig tuttaçı kıl könilik küni

tüzü tört éşiñe tümen miñ selâm
tegürgil kesüksüz tutaşı ulam

uluğ künde körkit olarnıñ yüzin
elig tuttaçı kılğıl edgü sözin

33. séni erdüküñ teg ögümez özüm
séni senmet öggil kesildi sözüm

II

yalawaç ‘aleyhi’s-selâm ögdisin ayur

sewüg sawçı ıdtı bağırsak idi
bodunda talusı kişide kedi

yula erdi halkka karañku tüni
yarukluki yadtı yaruttı séni

36. okıçı ol erdi bayattın saña
sen ötrü köni yolka kirdiñ toña

atasın anasın yuluğ kıldı ol
tilek ümmet erdi ayu bérdi yol

künün yémedi kör tünün yatmadı
séni koldı rabda adın kolmadı

39. séni koldı tün kün bu emgek bile
anı ög sen emdi sewinçin tile

kamuğ kadğusı erdi ümmet üçün
kutulmak tiler erdi râhat üçün

atada anada bağırsak bolup
tiler erdi tutçı bayattın kolup

42. bayat rahmeti erdi halkı öze
kılınçı silig erdi kılkı tüze

tüzün erdi alçak kılınçı silig
uwutluğ bağırsak akı kéñ elig

yağız yér yaşıl kökte erdi küsüş
añar bérdi teñri ağırlık üküş

45. başı erdi öñdün kamuğ başçıka
kédin boldı tamğa kamuğ sawçıka

köñül badım emdi anıñ yolıña
sewip sözi tuttum bütüp kavlıña

ilâhî küdezgil meniñ köñlümi
sewüg sawçı birle kopur kopğumı

48. kıyâmette körkit tolun teg yüzin
elig tuttaçı kıl ilâhî özin

III

tört sahâbeniñ ögdisin ayur

anıñ tört éşi ol awıñu körüp
kéñeşçi bular erdi birle turup

iki kadın erdi küdegü iki
bular erdi üdrüm bodunda yégi

51. ‘atîk erdi aşnu kamuğda oza
bayatka bütügli köñül til tüze

yuluğ kıldı mâlı teni cânını
yalawaç sewinçi tiledi köni

basa fârûk erdi kişi üdrümi
tili kõñli bir teg bodun ködrümi

54. bu erdi basutçı köni dînka kök
şerî'at yüzindin kiterdi eşük

basa 'usmân erdi uwutluğ silig
kişide üdürmiş akı kéñ elig

fidâ kıldı barın neñin hem özin
yalawaç añar bérdi iki kızın

57. 'alî erdi munda basakı talu
kür ersig yüreklig meñesi tolu

akı erdi elgi yüreki tedük
biliglig sakınuk kör atı bedük

bular erdi dîn hem şerî'at köki
bular yüdti kâfir munâfık yüki

60. bu tört éş maña tört tadu teg-turur
tüzülse tadu çın tiriglik bolur

meniñdin bularka üküş miñ selâm
tegürgil idim sen kesüksüz ulam

olarnı meniñdin sewindür tuçı
uluğ künde kılğıl elig tuttaçı

IV

yaruk yaz faslın uluğ buğra han ögdisin ayur

63. toğardın ese keldi öñdün yéli
ajun étgüke açtı uştmah yolı

yağız yér yıpar toldı kâfûr kitip
bezenmek tiler dünyâ körkin itip

irinçig kışığ sürdi yazkı esin
yaruk yaz yana kurdı devlet yasın

66. yaşık yandı bolğay yana ornıña
balık kudrukındın kozı burnıña

kurımış yığaçlar tonandı yaşıl
bezendi yipün al sarığ kök kızıl

yağız yér yaşıl torku yüzke badı
hıtay arkışı yadtı tawğaç edi

69. yazı tağ kır oprı töşendi yadıp
itindi kolı kaşı kök al kedip

tümen tü çéçekler yazıldı küle
yıpar toldı kâfûr ajun yıd bile

sabâ yéli koptı karanfil yıdın
ajun barça bütrü yıpar burdı kin

72. kaz ördek kuğu kıl kalıkığ tudı
kakılayu kaynar yokaru kodı

kayusı kopar kör kayusı konar
kayusı çapar kör kayu suw içer

kökiş turna kökte ünün yañkular
tizilmiş titir teg uçar yélgürer

75. ular kuş ünin tüzdi ünder işin
silig kız okır teg köñül bérmişin

ünin ötti keklik küler katğura
kızıl ağzı kan teg kaşı kap kara

kara çumğuk ötti sata tumşukın
üni oğlağu kız üni teg yakın

78. çéçeklikte sandwaç öter miñ ünün
okır sûr-ı ‘ibrî tünün hem künün

elik külmiz oynar çéçekler öze
sığun muyğak ağnar yorır tép keze

kalık kaşı tügdi közi yaş saçar
çéçek yazdı yüz kör küler katğurar

81. bu üdte ajun öz öziñe bakıp
küwenip sewinip ediñe bakıp

életü maña açtı dünyâ sözin
ayu körmediñmü bu hakan yüzin

udır erdiñ erse tur aç emdi köz
eşitmediñ erse eşit ménde söz

84. tümen yılda berü tul erdim tulas
bu tul tonı suçlup ürüñ kedtim as

bezendim begim boldı hakan uluğ
ötündüm munu kolsa cânım yuluğ

bulıt kökredi urdı nevbet tuğı
yaşın yaşnadı tarttı hakan tîğı

87. biri kında çıktı sunup él tutar
biri küsi çawı ajunka yeter

ajun tuttı tawğaç uluğ buğra han
kutadsu atı bérsü iki cihân

ay dîn ‘izzi devletka nâsir mu‘în
ay milletka tâc ay şerî‘atka dîn

90. bayat bérdi barça tilemiş tilek
bayat ok bolu bérsü arka yölek

ay dünyâ cemâli uluğlukka körk
ay mülketka nûr ay yayığ kutka örk

bolu bérdi ewren ilig bérdi taht
tuta bérsü teñri bu taht birle baht

93. ajun tındı ornap bu hakan öze
anın ıdtı dünyâ tañuklar tüze

esîrdin keligli kalık kuşları
kayu rây-ı hindî kayu kaysarı

öger atın ündep ünin türtüşüp
küwenç birle awınur sewinçke tuşup

96. bu törlüg çéçek yérde munça bediz
yazı tağ kır oprı yaşıl kök meñiz

kayusı yıdı birle tapnur tapuğ
kayu körk meñiz birle açtı kapuğ

kayusı elig sundı tütsüg tutar
kayu büvkirer kin ajun yıd kopar

99. kayusı toğardın tutar miñ tañuk
kayusı batardın tapuğçı anuk

tapuğka kelip kut kapuğda-turur
kapuğda turuğlı tapuğda-turur

bu yañlığ tapuğka itindi ajun
yağı boynı egdi kötürdi özün

102. ajunda çawı bardı hakan küsi
körümegli közlerde kitti usı

ajun inçke tegdi tüzüldi törü
törü birle atın kopurdı örü

akı sûretin kim köreyin tése
kelip körsü hakan yüzini usa

105. cefâsız vefâlığ tilese kutun
yüzi kör kılınçı vefâ ol bütün

asığ kolsa barça özüñ yassızın
berü kel tapuğ kıl köñül bér isin

tüzün kılkı alçak bağırsak köñül
köreyin tése kel munı kör amul

108. ay edgü kılınç aslı edgü uruğ
ajun kalmasunı siziñsiz kuruğ

bayat bérdi devlet ay terken kutı
anıñ şükri kılğu okıp miñ atı

idi kéçki söz ol meselde kelir
ata ornı atı oğulka kalır

111. ata ornı kaldı atı ma bile
adın ma takı bolsu miñ miñ ula

talu neñ tañuk tuttı miñ miñ elig
munu kıl tañukı kutadğu bilig

olarnıñ tañukı kelir hem barır
meniñ bu tañuk boldı meñü kalır

114. neçe térse dünyâ tüker alkınur
bitise kalır söz ajun tezginür

kitâbka bitindi bu hakan atı
bu at meñü kaldı ay terken kutı

ya rab üste devlet tükel kıl tilek
kamuğ işte bolğıl sen arka yölek

117. sewerin esen tut yağısın kötür
sewinçin tolu tut sakınçın kotur

yağa tursu yağmur yazılsu çéçek
kurımış yığaçtın salınsu küjek

bolu bérsü ewren tuçı ewrilü
kodı bolsu düşmân başı kavrılu

120. yağız yér bakır bolmağınça kızıl
ya otta çéçek önmegince yaşıl

tirilsüni terken kutı miñ kutun
telinsüni körmez karakı otun

takı ma negü erse ârzû tilek
bayat ok bolu bérsü arka yölek

123. sewinçin awınçın küwençin éli
aşasu yaşasunı lukmân yılı

V

yéti yulduz on iki ükekni ayur

bayat atı birle sözüg başladım
törütgen igidgen keçürgen idim

törütti tilek teg tüzü ‘âlemığ
yaruttı ajunka künüg hem ayığ

126. yarattı kör ewren tuçı ewrilür
anıñ birle tezginç yéme tezginür

yaşıl kök yarattı öze yulduzı
kara tün törütti yaruk kündüzi

bu kökteki yulduz bir ança bezek
bir ança kulavuz bir ança yezek

129. bir ança yarutmış halâyıkka ol
bir ança kulavuz bulur yitse yol

kayusı örürek kayusı kodı
kayusı yarukrak kayu eksüdi

bularda eñ üstün sekentir yorır
iki yıl sekiz ay bir ewde kalır

132. anıñda basa boldı ikinç oñay
bir ewde kalır on adın iki ay

üçünçi kürüd keldi köksün yorır
kayuka bu baksa yaşarmış kurır

yaşık boldı törtinç yaruttı ajun
yakışsa yarutur bakışsa özün

135. sewüg yüz urundı béşinçi sewit
sewe baktı erse sen özni awıt

basa keldi ârzû tilek ârzûlar
kayuka yağuşsa añar öz ular

bularda eñ altın bu yalçık yorır
yaşık birle utru bakışsa tolır

138. on iki ükek ol bularda adın
kayu iki ewlig kayu birke in

kozı yazkı yulduz basa ud kelir
erentir kuçık birle sançu yorır

kür arslan bile koşnı buğday başı
basa ülgü boldı çadan ya işi

141. basa keldi oğlak könek hem balık
bular tuğdı erse yarudı kalık

üçi yazkı yulduz üçi yaykı bil
üçi küzki yulduz üçi kışkı bil

üçi ot üçi suw üçi boldı yél
üçi boldı toprak ajun boldı él

144. bularda birisi biriñe yağı
yağıka yağı ıdtı kesti çoğı

karışmaz yağılar yaraştı için
körüşmez yağılar kötürdi öçin

itigli bayatım ite bérdi öz
ite bérdi tüzdi yaraşturdı tüz

147. basa aydım emdi munu yalñukuğ
ağırlıkı boldı bilig ög ukuğ

VI

yalñuk oğlanı ağırlıki bilig ukuş birle erdükin ayur

törütti üdürdi seçü yalñukuğ
añar bérdi erdem bilig ög ukuğ

köñül bérdi hem me yorıttı tilig
uwut bérdi kılk hem kılınçı silig

150. bilig bérdi yalñuk bedüdi bu kün
ukuş bérdi ötrü yazıldı tügün

bayat kimke bérse ukuş ög bilig
üküş edgülükke uzattı elig

biligni bedük bil ukuşnı uluğ
bu iki bedütür üdürmiş kuluğ

153. bu sözke tanukı munu keldi söz
bu sözni eşitgil sözüg munda üz

ukuş kayda bolsa uluğluk bulur
bilig kimde bolsa bedüklük alur

ukuşluğ ukar ol biliglig bilir
biligli ukuğlı tilekke tegir

156. bilig ma'nîsi bil negü tér bilig
bilig bilse ötrü yırar erde ig

biligsiz kişi barça iglig bolur
igig emlemese kişi terk ölür

yorı ay biligsiz igiñni ota
biligsiz otın sen ay bilge kuda

159. ukuş ol burunduk anı yetse er
tilekke tegir ol tümen ârzû yér

ukuş bolsa erke kör asğı üküş
bilig bilse ötrü bolur er küsüş

ukuş birle işler kamuğ iş küdüg
bilig birle bekle bu bulmış üdüg

VII

til erdemin münin asığın yasın ayur

162. ukuşka biligke bu tılmaçı til
yaruttaçı erni yorık tilni bil

kişig til ağırlar bulur kut kişi
kişig til uçuzlar barır er başı

til arslanturur kür éşikte yatur
ayâ ewlig er sak başıñnı yéyür

165. tilin emgemiş er negü tér eşit
bu söz işke tutğıl özüñe iş it

méni emgetür til idi ök telim
başım kesmesüni keseyin tilim

sözüñni küdezgil başıñ barmasun
tiliñni küdezgil tişiñ sınmasun

168. biliglig bilig bérdi tilke bışığ
ayâ til idisi küdezgil başığ

esenlik tilese seniñ bu özüñ
tiliñde çıkarma yarağsız sözüñ

bilip sözlese söz biligke sanur
biligsiz sözi öz başını yéyür

171. üküş sözde artuk asığ körmedim
yana sözlemişte asığ bulmadım

üküş sözleme söz birer sözle az
tümen söz tügünin bu bir sözde yaz

kişi söz bile koptı boldı melîk
üküş söz başığ yérke kıldı kölik

174. üküş sözlese yañşadı tér bilig
yana sözlemese ağın tér tilig

kalı mundağ erse yorık utru ur
yorık utru ursa kişig yoklatur

tilig ked küdezgil küdezildi baş
sözüñni kısurğıl uzatıldı yaş

177. til asğı telim bar yası ma üküş
ara ögdilür til ara miñ söküş

kalı mundağ erse bilip sözle söz
sözüñ bolsu közsüz karağuka köz

biligsiz karağu-turur belgülüg
yorı ay biligsiz bilig al ülüg

180. toğuğlı ölür kör kalır belgü söz
sözüñ edgü sözle özüñ ölgüsüz

iki neñ bile er karımaz özi
bir edgü kılınçı bir edgü sözi

kişi tuğdı öldi sözi kaldı kör
özi bardı yalñuk atı kaldı kör

183. tiriglik tilese özüñ ölmegü
kılınçıñ sözüñ edgü tut ay bügü

tilig ögdüm ançа ara söktüküm
tilekim söz erdi saña yördüküm

kamuğ sözni yığsa ukuş taplamaz
kerek sözni sözler kişi kizlemez

186. sözüm oğluma sözledim men toña
oğul minde altın maña ne teñe

saña sözledim men sözüm ay oğul
saña bérdi bu pend özüm ay oğul

kümüş kalsa altun meniñdin saña
anı tutmağıl sen bu sözke teñe

189. kümüş işke tutsa tüker alkınur
sözüm işke tutsa kümüş kazğanur

---

kişidin kişike kumaru söz ol
kumaru sözüg tutsa asğı yüz ol

bu kün tügme kaşıñ ay bilge bügü
özüm ‘udrin aysa yéme eymenü

VIII

kitâb idisi öz ‘udrin ayur

192. tilekim söz erdi ay bilge bügü
kédin keldeçike özüm sözlegü

ukuş keldi utru ayur bütrü kör
sözüñ bolsa yañluk saña bolğa kor

bodun tili yawlak séni sözlegey
kişi kılkı kirtüç etiñni yégey

195. baka kördüm erse yinik boldı yük
özüm aydı sözle sözüñ barı tök

negülük tése sen ayayın saña
eşitgil sözümni ay ersig toña

bu yalñuk atı boldı yalñluk üçün
bu yalñluk uruldı bu yalñuk üçün

198. yañılmaz kişi kim ayu bér maña
yañılmış tümen miñ ayayın saña

biliglig idi az biligsiz üküş
ukuşsuz üküş bil ukuşluğ küsüş

biligsiz biligligke boldı yağı
biligsiz biligligke kıldı çoğı

201. kişide kişi adrukı bar telim
bu adruk biligdin ayur bu tilim

biligligke sözledim uş bu sözüm
biligsiz tilini bilümez özüm

biligsiz bile hîç sözüm yok meniñ
ay bilge özüm uş tapuğçı seniñ

204. sözüm sözlemişke saña eymenü
özüm ‘üdri koldı saña uş munu

sözüg sözledeçi azar hem yazar
ukuşluğ eşitse oñarur tüzer

burundukluğ ol söz téve burnı teg
barur kança yetse titir boynı teg

207. bilig sözledeçi kişi bar üküş
anı bildeçi er maña ked küsüş

kamuğ edgülükler bilig asğı ol
bilig birle buldı mesel kökke yol

bilig birle sözle kamuğ sözni sen
biligin bedük bil kamuğ özni sen

210. yaşıl köktin éndi yağız yérke söz
sözi birle yalñuk ağır kıldı öz

kişi köñli tüpsüz teñiz teg-turur
bilig yinçü sanı tüpinde yatur

teñizdin çıkarmasa yinçü kişi
kerek yinçü bolsun kerek say taşı

213. yağız yér katındakı altun taş ol
kalı çıksa begler başında tuş ol

biliglig çıkarmasa bilgin tilin
yarutmaz anıñ bilgi yatsa yılın

ukuşlı biligli idi edgü neñ
kalı bulsa işlet uçup kökke teñ

216. negü tér eşitgil bu él kend begi
ukuşka biligke yetürmiş ögi

ajun tutğuka er ukuşluğ kerek
bodun basğuka ög kerek hem yürek

ukuş birle tuttı ajun tutğuçı
bilig birle bastı bodun basğuçı

219. ajunka apa énmişinde berü
ukuşluğ uru keldi edgü törü

kayu üdte erse bu künde burun
biligligke tegdi bedükrek orun

ukuş birle eslür kişi artakı
bilig birle süzlür bodun bulğakı

222. bu ikin itümese kodğıl bilig
kılıçka tegürgil sen ötrü elig

bügü bilge begler bodunka başı
kılıç birle itmiş biligsiz işi

ajun tutğuka er ukuş bilse ked
bodun basğuka er bilig bilse ked

225. bu iki birikse bolur er tükel
tükel er ajunuğ temâm yér tükel

apañ iki ajun kolur erse sen
otı edgülük ol kılur erse sen

kalı edgü bolmak tilese özüñ
yorı edgülük kıl kesildi sözüñ

228. kişi meñü bolmaz bu meñü atı
anın meñü kaldı bu edgü atı

özüñ meñü ermez atıñ meñü ol
atıñ meñü bolsa özüñ meñü ol

IX

edgülük kılmak ögdisin asığlıkin ayur

kalı bolsa elgiñ bodunka uzun
kamuğ edgülük kıl kılınçın sözün

231. yégitlik kaçar ol tiriglik uçar
bu tüş teg ajundın özüñ terk keçer

tiriglikni mün kıl asığ edgülük
yarın bolğa edgü yégü kedgülük

negü tér eşitgil kişi edgüsi
yorıp tın tokığlı âhır ölgüsi

234. ajunda ne yañlığ eren tuğdı kör
bir ança yorıdı yana öldi kör

kerek beg kerek kul ne edgü isiz
özi öldi erse atı kaldı iz

saña teg,di emdi kezigçe orun
kamuğ edgülük kıl sen edgü burun

237. tirig ölgü âhır töşeñü yérig
kişi ölse edgün kör atı tirig

iki törlüg at ol bu tilde yorır
bir edgü bir isiz ajunda kalır

isizke söküş edgü ögdi bulur
özüñke baka kör kayusın kolur

240. özüñ edgü bolsa atıñ ögdilig
kalı bolsa isiz söküş ây silig

söküşlüg nelük boldı zahhâk otun
nelük ögdi buldı ferîdûn kutun

biri edgü erdi anı ögdiler
biri isiz erdi anı söktiler

243. isizmü saña yég azu edgümü
söküşmü kolur sen azu ögdimü

kayusın tilese üdürgil birin
isiz edgü bolsa ökünme yarın

muñar meñzetür söz sınamış kişi
sınamış kişi bildi él kün işi

246. kişi edgü atın kör, alkış bulur
atıkmış isiz ölse karğış bulur

neçe me sınadım isiz kılğuçı
kite bardı künde üzüldi küçi

neçe kördüm erse isizler işi
ozu bolmadı ay biliglig kişi

249. isizlik ot ol ot küyürgen bolur
yolında keçig yok öyülgen ütülgen] bolur

körü tursa bizde oza barğuçı
kara tut ya begler ajun tutğuçı

bularda kayu buldı erse bilig
olar urmış üd kün ajunka elig

252. bilig kimde erse ajun begleri
törü edgü urmış kişi yégleri

bu kün me kim edgü atansa kişi
olar boldı aşnu ol edgü başı

bügü beg kim erse biligke yakın
biliglig kişig kılmış özke yakın

255. elig urmış işke bakıp işlemiş
bilig işke tutmış bodun başlamış

élin itmiş ötrü bayumış kara
kara baylıkın kılmış özke tura

atı edgü bolmış atanmış akı
akı ölse atı tirig tép okı

258. ölürin bilip kılmış özke itig
bitip kodmış atın tirigke bitig

bu kün kim okısa olarığ bilir
añar ötkünür andın edgü kelir

negü bar ajunda biligde küsüş
biligsiz tése erke körksüz söküş

261. negü tér eşitgil biliglig kişi
ajunda sınayu yetilmiş yaşı

biligsizke törde orun bolsa kör
bu tör élke sandı ilig buldı tör

kalı bilgeke tegse élde orun
ol él boldı törde takı ked burun

264. biligke-turur bu ağırlık kamuğ
ajunka kerek tör kerek él kapuğ

iki törlüg ol kör bu aslı kişi
biri beg biri bilge yalñuk başı

anıñda naru barça yılkı sanı
tilese munı tut tilese anı

267. sen emdi kayu sen maña ay aça
ikide biri bol üçünçte kaça

kılıç aldı biri bodunuğ tüzer
kalem aldı biri yorık yol süzer

olardın kalu keldi edgü törü
kumaru-turur tegse koprur örü

270. ölügdin tirigke kumaru söz ol
kumaru sözüg tutsa asğı yüz ol

biligsiz karağu-turur belgülüg
ây közsüz karağu bilig al ülüg

kişi körki söz ol bu söz ök telim
yorı edgü sözlüg kişig ög tilim

273. mesel keldi türkçe muñar meñzetür
anı sözledim men munu yañzatur

ukuş körki til ol bu til körki söz
kişi körki yüz ol bu yüz körki köz

tili birle yalñuk sözi sözlenür
sözi yakşı bolsa yüzi suwlanur

276. körü barsa emdi bu türk begleri
ajun beglerinde bular yégleri

bu türk beglerinde atı belgülüg
toña alp er erdi kutı belgülüg

bedük bilgi birle üküş erdemi
biliglig ukuşluğ bodun ködrümi

279. ne üdrüm ne ködrüm ne ersig eren
ajunda tétig er yédi bu cihân

tejikler ayur anı efrasiyâb
bu efrasiyâb tuttı éller talap

idi artuk erdem kerek ög bilig
ajun tutğuka ötrü sunsa elig

282. tejikler bitigde bitimiş munı
bitigde yok erse kim ukğay anı

idi yakşı aymış azığlığ kür er
azığlığ eren berk tügünler yazar

miñ erdem kerek bu cihân tutğuka
kür arslan kerek bu kulan basğuka

285. ajunçıka erdem kerek miñ tümen
anın tutsa él kün kiterse tuman

kılıç ursa bıçsa yağı boynını
törü birle tüzse éli bodnını

X

bilig ukuş erdemin asığın ayur

tilekim söz erdi ay bilge bügü
ukuşuğ biligig özüm sözlegü

288. ukuş ol yula teg karañku túni
bilig ol yarukluk yaruttı séni

ukuşun ağar ol biligin bedür
bu iki bile er ağırlık körür

muñar bütmese kör bu nûşîn revân
ukuş közi birle yaruttı cihân

291. törü tüz yorıttı bayudı bodun
atın edgü kıldı ol edgü üdün

mañar tegdi mundağ biliglig sözi
tamudın yırar tép tamuğluk özi

kiçig oğlanığ kör ukuşka ulam
yaşı yetmeginçe yorımaz kılâm

294. ukuşluğ kişi kör karısa munar
ukuş kitti tép hem kalem me tınar

kalı télve ursa kör ölse kişi
ölüm yok añar hem birilmez şişi

negülük tése sen ukuşsuz-turur
ukuşsuz kişiler ülügsüz-turur

297. ukuşka-turur bu ağırlık itig
ukuşsuz kişi bir awuçça tetig

körü barsa yakşı ayur bu sözüg
ukuşsuz biligsiz bedütmez özüg

körü barsa barça urur bu kedük
ukuşluğ biliglig kör aslı ked ök

300. ukuş bolsa aslı bolur bolsa er
bilig bolsa beglik kılur kılsa er

kimiñde ukuş bolsa aslı bolur
kayuda bilig bolsa beglik bulur

yağız yér öze yalñuk oğlı elig
kötürdi kamuğka yetürdi bilig

303. ukuş birle aslı atanur kişi
bilig birle begler iter él işi

tümen miñ tü erdem üküş ögdiler
ukuş birle kılmış üçün ögdiler

ukuş azın azlanma asğı üküş
bilig azın azlanma erke küsüş

306. bu tört neñ azın azka tutma negü
bügü sözlemiş söz eşitgü ögü

bu törtte biri ot birisi yağı
üçünçi ig ol kör tiriglik ağı

basası bilig ol bularda biri
bu tört neñ uçuz tutma yüksek töri

309. bu tegme biri asğı yası telim
kayusı bérim teg kayusı alım

bilig kîmyâ teg ol neñ irklü-turur
ukuş ordusı ol neñ üglü-turur

yıparlı biligli teñi bir yañı
tutup kizlese bolmaz özde öñi

312. yıpar kizlese sen yıdı belgürer
bilig kizlese sen tilig ülgüler

bilig baylık ol bir çığay bolğusuz
tegip oğrı tevlig anı alğusuz

kişen ol kişike bilig hem ukuş
kişenlig yarağsızka barmaz üküş

315. sewügrek atın er kişenlig tutar
kereklig atın kör küdezlig tutar

kişenlig küremez kerekçe yorır
tuşağlığ yıramaz tilekçe barır

ukuş ol saña edgü andlığ adaş
bilig ol saña ked bağırsak kadaş

318. biligsizke bilgi kılınçı yağı
adın bolmasa tap bu iki çoğı

muñar meñzetü keldi türkçe mesel
okığıl munı sen köñül ögke al

ukuşluğ kişi,ke iş,i tap ukuş
biligsiz kişi,ke atı tap söküş

321. biligligke bilgi tükel ton aş ol
biligsiz kılınçı yawuz koldaş ol

ukuşluğ ked er öwke özdin yırat
biliglig beg er buşma edgü kıl at

bu iki bile işke yakma iwe
kalı yaksa kıldıñ tiriglik yawa

324. ökünçlüg bolur tutşı öwke işi
yazukluğ bolur işte buşsa kişi

amulluk kerek erke kılkı oñay
örüglük kerek begke tuğsa kün ay

tüzünlük kerek hem siliglik kerek
ukuşluğ kerek hem biliglig kerek

327. ukuşluğ kerek ked üdürse kişig
biliglig kerek ked bütürse işig

yarağlığ yarağsıznı titrü körüp
kereklig kereksizni kirtü sorup

adırsa üdürse seçe bilse öz
kamuğ iş içinde yitig tutsa köz

330. bolur ötrü işler bütün hem bışığ
biliglig kişiler bışığ yér aşığ

tilekke tegir ol bu yañlığ kişi
ikigü ajunda itiglig işi

buşaklık bile erke öwke yawuz
bu iki bile tutçı emger et öz

333. eşitgil negü tér bügü bilge teñ
bu söz işke tutğıl ayâ kızğu eñ

buşı bolsa yalñuk biligsiz bolur
kalı öwke kelse ukuşsuz kılur

buşılık yawuz erke éltür bilig
otunluk kılur buşsa kılkı silig

336. eşitgil negü tér biliglig kişi
biliglig sözi çın sewüg cân tuşı

bu bir kaç neñ ol kör kişike yawuz
munı kılsa yalñuk alıkar et öz

bularda birisi bu til yalğanı
munıñda basası sözüg kıyğanı

339. üçünçi takı bir bor işçe sewe
séziksiz bu er boldı birtem yawa

takı biri erke bu arkuk kılınç
bu arkuk kılnçlığka bolmaz sewinç

yana bir arığsız bu kılkı otun
kişiler ewinde bu koprur tütün

342. yana bir tili él buşı öwkelig
ulıtur kişig sökse açsa tilig

bu kaç neñ birikse biregü öze
anıñdın yırar ol ıduk kut teze

bolu bérmez ewren başı tezginür
anıñ birle kılkı yañı tezginür

345. yorı edgülük kıl ay edgü kişi
itiglig bolur tutçı edgü işi

negü tér eşit emdi kılkı silig
sınayu tegip élke sunmış elig

karımaz bu edgü neçe yıllasa
isizlik edikmez neçe edlese

348. yaşı kısğa isiz ökünçün karır
uzun yaşlığ edgü öküncsüz yorır

tilekin bulur edgü künde yañı
isizniñ küniñe miñ artar muñı

XI

kitâb atı yörügin yéme awuçğalıkın ayur

kitâb atı urdum kutadğu bilig
kutadsu okığlıka tutsu elig

351. sözüm sözledim men bitidim bitig
sunup iki ajunnı tutğu elig

kişi iki ajunnı tutsa kutun
kutadmış bolur bu sözüm çın bütün

bu kün toğdı ilig tédim söz başı
yörügin ayayın ey edgü kişi

354. basa aydım emdi bu ay toldını
anıñdın yaruyur ıduk kut küni

bu kün toğdı tégli törü ol köni
bu ay toldı tégli kut ol kör anı

basa aydım emdi kör ögdülmişig
ukuş atı ol bu bedütür kişig

357. anıñda basası bu odğırmış ol
munı 'âkibet tép özüm yörmiş ol

bu tört neñ öze sözledim men sözüg
okısa açılğay yitig kıl közüg

sewinçin yorıĝlı ay edgü yégit
sözümni yawa kılma kõñlün eşit

360. katıĝlan yañılma könilik yolın
yégitlik yawa kılma asĝın alın

küsüş tut yégitlik keçer sénde terk
kaçar bu tiriglik neçe tutsa berk

seniñde bar erken yégitlik küçi
yawa kılma tâ'at tapuĝ kıl tuçı

363. küser-men yégitlikke öknür özüm
ökünçüm asıĝ yok keser-men sözüm

kimiñ kırkta keçse tiriglik yılı
esenleşti erke yégitlik tili

tegürdi maña elgin elig yaşım
kuĝu kıldı kuzĝun tüsi teg başım

366. okır emdi altmış mañar kel téyü
busuĝ bolmasa bardım emdi naru

kimiñ yaşı altmış tüketse sakış
tatıĝ bardı andın yayı boldı kış

otuz yıĝmışın yandru aldı elig
negü kılĝay altmış tegürse elig

369. negü kıldım erki elig men saña
nelük türdüñ emdi bu öç kek maña

tatıĝ erdi barça yégitlik işim
aĝu kıldı emdi maña yér aşım

bodum erdi ok teg kõñül erdi ya
kõñül kılĝu ok teg bodum boldı ya

372. yégitlik negü yıĝdı erse maña
karılık kalıp aldı kelgey saña

ayâ çezgüçi kel méni çezgüle
yıl ay tutĝunı boldum emgek bile

kişensiz küldi mañumaz adak
tünerdi yarumaz körügli karak

375. tatıĝ bardı öçti kuruĝsak otı
yıradı meniñdin yégitlik atı

odunĝıl ay kökçin ölümke anun
bu keçmiş künüñke sıĝıt kıl ünün

keçip bardı üd kün yawalık bile
bu kalmış künüñ birle 'udrüñ tile

378. ay muñsuz idim meñü tutçı tirig
ölümke törüttüñ bu sansız tirig

tiler-men seniñdin du'âm bu sözün
tirig tutĝıl ança yaşım kıl uzun

seniñdin kolup küç bu söz başladım
tükel kılğuka küç sen ök bir idim

381. tilim tınma öggil yaratığlını
yarağsıznı méndin yıratığlını

üdürdi törütti yaruttı köñül
köni yol öze tuttı köñlüm amul

karañkuda erdim yaruttı tünüm
tünerikte erdim toğurdı künüm

384. azıp yügrür erdim ayu bérdi yol
küyer erdim otka küdezmese ol

üdürdi adırdı kötürdi méni
azuklar yolındın kiterdi méni

köñülüg bezedi yarukluk bile
tilimni bezedi tanukluk bile

387. köñül bérdi köz hem ukuş ög bilig
aça bérdi sözüm yorıttı tilig

habîb sewer yolı méni yetteçi
ol ok sawçı bolsu elig tuttaçı

bu barça idim fazlı erdi kamuğ
ağırladı mén teg tapuğsuz kuluğ

390. munıñ şükri emdi neteg öteyin
tirig bolsa özüm yılın hem ayın

ilâhî bilür sen bu ‘âcizlıkım
sañar ok açar-men muñum hem takım

kılumaz ma şükrüñ saña men bér e
meniñdin şükür kıl saña sen sira

393. köni yol öze tüz tuta bér méni
suçulma meniñdin bu îmân tonı

tenimdin çıkarda meniñ bu cânım
şahâdet bile kesgil âhır tınım

özüm kalsa yalñuz kara yér katın
mañar ıdğıl anda üküş rahmetin

396. tapuğsuz kuluñ-men yazukum üküş
özüñ fazlı birle keçür ay küsüş

kamuğ mü’minig sen tüzü yarlıka
yarınkı bekâdın bu kün kıl likâ

XII

söz başı kün toğdı ilig öze

ukuş ötkünür kör bilig bildürür
yayığ dünyâ kılkın saña ukturur

399. bu irsel yayığ kılkı kurtğa ajun
kılınçı kız ol körse yaşı uzun

ara kılkı kız teg kılınçı silig
sewitür sunup tutsa bérmez elig

sewiglini sewmez keyik teg kaçar
kaçığlıka yapçur adakın kuçar

402. ara körse yügrür bezenip udu
ara körmedük teg kılur yér kodu

ara körse ewrer yana terk yüzin
awağlar neçe tutsa bérmez özin

üküş beg karıttı karımaz özi
telim beg keçürdi kesilmez sözi

---

405. beg erdi ajunda bügü bilge baş
bu beglik özele uzun boldı yaş

bu kün toğdı erdi atı belgülüg
ajunda çawıkmış kutı belgülüg

kılınçı köni erdi kılkı oñay
tili çın bütün hem közi köñli bay

408. biliglig beg erdi ukuşluğ oduğ
isizke ot erdi yağıka yoduğ

yana kür küwez erdi kılkı köni
küniñe kötürdi bu kılkı anı

bu yañlığ beg erdi bu bilgi öze
tirildi yorıdı kılınçın türe

411. siyâset kılur erdi himmet bile
bu himmet yaraşur mürüvvet bile

muñar meñzetü keldi şâʻir sözi
okısa açılğay okığlı közi

kerek erke himmet mürüvvet teñi
yawuz yunçığ andın yırasa öñi

414. kişilikke himmet mürüvvet kerek
kişi kadri himmet mürüvvet yañı

bu kün toğdı ilig bu kılkı bile
yarudı ajunka kün ay teg yala

ukuşluğ kim erse okıttı anı
biliglig kim erse bedütti anı

417. yumıttı añar bek ajun üdrümi
ukuşluğ biliglig bodun ködrümi

özi itti tüzdi kör él kün işi
takı ma tiler erdi üdrüm kişi

öziñe basut kılsa iş başlasa
özi tınsa ança ol iş işlese

---

420. muñadıp ayur bir kün oldrup özi
bedük iş bu beglik işi hem sözi

baş ağrığ köp ol körse işi üküş
üküş işni süzgen ukuşluğ küsüş

kılumaz özüm bu kamuğ él işin
maña er kerek tér bilir iş başın

423. kerek tér maña emdi üdrüm kişi
ukuşluğ biliglig kişiler başı

bağırsak bütün çın kılınçı köni
tili köñli tüz bolsa bilse munı

kılu bérse erdi meniñ işlerim
körü barsa erdi içim taşlarım

426. negü tér eşit bu sınamış kişi
başında keçürmiş yetürmiş yaşı

basutçı kerek erke yarıçılar
ukuşluğ biliglig bügü élçiler

basutçı kerek barça işni bilir
bilip işlese er tilekke tegir

429. basutçı telim bolsa beg emgemez
işi barça itlür törü artamaz

basutçı kerek barça işte bilin
bu beglik işiñe takı köp kılın

basutçı tilep bulmadı kör ilig
tegürdi özi barça işke elig

432. tegir boldı künde kör emgek üküş
erej kolsa emgek tegir ol ülüş

körü barsa yakşı ayur uş bu söz
sınap sözlegüçi ıduk kutluğ öz

erej kolsa emgek tutaşı barır
sewinç kolsa kadğu tutaşı yorır

435. neçe er bedüse baş ağrığ bedür
neçe baş bedüse bedük börk kedür

ilig köz kulak tuttı élde kamuğ
açıldı añar barça beklig kapuğ

yarağsıznı boğdı eligde urup
isizig yırattı élindin sürüp

438. bu saklık bile kör élin başladı
kutı künde arttı örü yokladı

kamuğ yérde erke bu saklık kerek
bu beglik işiñe takı sak kerek

bu saklık oduğluk bu él işiñe
tüzü asğı boldı uzun yaşıña

441. muñar meñzeyü keldi şâʻir tili
bu şâʻir tili boldı sözke ulı

oduğluk bu saklıknı ögdi eren
osallık bile öldi er miñ tümen

osal bolma saklan kamuğ işte sen
bu saklık bile iki ajun tilen

444. kişi imîni kör osallık kılur
yağı yetse öñdün osallar ölür

negü tér eşit bu ajun tutmış er
tükel saklap ötrü yağığ utmış er

ilig kolsa saklan ajunçı kişi
bu saklık erür hem şerîʻat işi

447. osal arsıkar kör osalın udır
osal bolma saklan ay kılkı kadır

ilig saklıkı kıldı élke asığ
bu asğı bile boldı élde tatığ

élin itti tüzdi bayudı bodun
böri koy bile suwladı ol üdün

450. sewigli sewinçin anı ögdiler
yağıları eştip boyun egdiler

kayu sığnu keldi tiledi köşik
kayu keldi öpti éligke éşik

negü tér eşit emdi köñli oduğ
sözi kör çéçek teg tümen tü boduğ

453. bu beglik uluğluk idi edgü neñ
yorıkı köni erse ay kızğu eñ

idi edgü beglik takı edgürek
törü ol anı tüz yorıtğu kerek

ne kutluğ bolur öd bodunka küni
begi edgü bolsa yorısa köni

456. ne kutluğ kut ol erke edgü atı
bu edgü atı bérdi meñü kutı

ne edgü bolur beg ol edgü kişi
kişilik bile itse él kün işi

tüzü élke tegdi élig edgüsi
ajunka yadıldı bu çawı küsi

459. duʻâ arttı élde kör edgü atı
bedüdi küniñe atı hem kutı

ajun bodnı eştip anı ârzûlap
awa yığlu keldi añar öz ulap

ajunka badı kör tükel kut kurı
kozı birle katlıp yorıdı böri

XIII

ay toldı kün toğdı ilig tapuğıña kelmişin ayur

462. bir ay toldı atlığ er erdi tetig
eşitti bu çawığ itindi itig

yégit erdi oğlan kılınçı amul
ukuşluğ biliglig hem öglüg köñül

yüzi körklüg erdi körüp köz kamar
sözi yumşak erdi tili tuz tamar

465. kamuğ törlüg erdem tükel ögrenip
yorır erdi erdem eligke alıp

öziñe bakıp aydı men me bu kün
tümen erdemim birle élde burun

negüke yorır-men bu yérde kuruğ
iligke barayın kılayın tapuğ

468. iligke tusulsun bu erdemlerim
açınsun meniñ kitsü emgeklerim

ukuşluğ biliglig beg ermiş amul
tiler ermiş erdem idilerin ol

ukuş kadrini hem ukuşluğ bilir
bilig satsa bilge biliglig alır

471. sözin aydı şâʻir muñar meñzetü
tili lafz birle añar yañzatu

bilig kıymetini biliglig bilir
ukuşka ağırlık biligdin kelir

negü bilge télve bilig kadrini
bilig kayda bulsa biliglig alır

---

474. bu ay toldı itti kör at ton tolum
ayur köndüreyin tapuğka yolum

öziñe kerekin itindi itig
éligke yüz urdı bu bilge tetig

---

yana aydı mundın barur-men turup
ilig tapğıña bu özüm yüz urup

477. ğarîblık yérinde kerek bolğa neñ
bu elgim tarusa sarığ kılğa eñ

idi ked katığ bu ğarîblık işi
ğarîblıkta yañlur talu er başı

séziksiz kerek bolğa altun kümüş
özüm işleteyin tése-men üküş

480. negü tér eşit emdi bilgi teñiz
sözin yañzatur körse kızğu meñiz

kim erse tapuğka kireyin tése
iki neñ kerek bil söz aydım kese

tiriglik kerek bir tuçı igsizin
tapınsa kıyıksız yarutsa yüzin

483. takı bir saw altun kerek ay tetig
anı işletip étse özke itig

anıñda basala yarar bu tapuğ
munı bilse bolmaz bu beklig kapuğ

kötürdi saw altun kümüş neñ tawar
ayur öz muñadsa maña bu yarar

486. ewindin turup çıktı keldi berü
bir ança yorıyu bir ança turu

kelip tegdi ilig-turur orduka
ögi köñli kolmış tilek ârzûka

kirip kend içinde tiledi tüşün
tüşün bulmadı kör tarudı ajun

489. muñadtı muyanlıkta tüşti barıp
kéçe yattı anda tünedi serip

negü tér eşitgil ukuşluk bilip
saña sözledi söz biligdin alıp

idi ters bolur kör bilişmez kişi
kalın yat ara kirse yalñuz başı

492. idi sarp bolur bu yañı kelgüçi
bilişi yok erse muñadsa tuçı

bilişmez kişiler karağu sanı
karağu yorık yazsa sökme anı

kişi kirmedük ilke kirse kalı
kelin teg bolur er ağın teg tili

495. yatığ yarlıkağıl içür bér yégü
ümeg edgü tutğıl ay bilge bügü

yatığ edgü tutsa yarur er közi
ümeg edgü tutsa yadıldı sözi

kişike kerek tegme yérde biliş
biliş birle itlür kamuğ törlüg iş

498. bu ay toldı ança yorıdı bu yañ
ğarîblık sakınçı sarığ kıldı eñ

bilişti yéme ol kişiler bile
otağ tuttı özke yarudı küle

yéme tuttı iş tuş yakın kıldı öz
uluğka kiçigke açuk tuttı yüz

501. bu ay toldı özke kör itti işig
adaş tutdı anda bir atlığ kişig

---

adaş tuttı ay toldı edgü kişi
küsemiş atı erdi edgü işi

añar açtı ay toldı kõñli sözi
ne ermiş tileki kim ermiş özi

504. yérindin bu élke nelük kelmişin
ayu bérdi barça özi bilmişin

---

iligke yakın hâs hâcib erdi bir
atı ersig ilig bile sözke sır

küsemiş añar bardı bir kün turup
sözin sözledi sözke ul tüp urup

507. ayıttı bu hâcib sözin yetrürek
tileki ne ermiş takı bütrürek

küsemiş ayu bérdi barça sözin
ne erdi tileki kim ermiş özin

hâcib cevâbı küsemişke

hâcib aydı aşnu maña kelsüni
köreyin anı men méni körsüni

510. yana ukturayın iligke bu söz
kayu kün körüñü kaçan kelgü öz

küsemiş sözi ay toldıka

küsemiş turup çıktı andın yana
kelip aydı ay toldı tuğdı küne

yorı bar biliş emdi hâcib bile
tilekiñ negü erse andın tile

513. séni körsü bilsü eşitsü sözüñ
tilekiñ ne erse tilin ay özüñ

añar sözledim men sözüñni neçe
takı ménde yégrek sen ayğıl aça

idi yakşı aymış tili kõñli tüz
körü barsa yetrü köni ök bu söz

516. kişi sözler ök kör kişiniñ sözi
kişide bağırsak öz işke özi

neçe ked kişi bolsa özke yakın
özinde bağırsak bolurmu sakın

bağırsak tilese özüñke özüñ
özüñde bağırsak yok ol kes sözüñ

---

519. tonın kedti ay toldı turdı örü
küsemiş bile çıktı bardı naru

kapuğka tegip tüşti kirdi yorıp
körü aldı hâcib kişisi kelip

---

küsemış kirip tuştı yandru çıkıp
alıp kirdi hâcib taparu okıp

---

522. körü aldı hâcib orun bérdi tör
isig sözledi söz tilin yakşı kör

hâcib su'âli ay toldıka

ayıttı hâcib emdi köñlüñ neteg
kelip kayda tüştüñ ne ornuñ neteg

bilişiñ ne barmu adaş ya kadaş
körügli ne barmu yégü içgü aş

525. yana ma ayıttı tilekiñ ne ol
negü iş kılur sen kerekiñ ne ol

ay toldı cevâbı hâcibka

bu ay toldı aydı ay hâcib kutı
eşittim bu kün toğdı ilig atı

eşittim yıraktın anıñ çawını
biligin ukuşın silig sawını

528. özüm ârzûladı anıñ tapğıña
tapınğalı keldim anıñ kapğıña

tilek bu iligke tapınsa özüm
yarağ körse hâcib ötünse sözüm

---

körüp sewdi hâcib bu ay toldını
tilinde yorıttı kamuğ ögdini

531. yüzi körki kılkı kılınçı özi
kamuğ yakşı kördi tili uz sözi

idi sewdi köñlün anı tapladı
ilig tapğıña bu yarağay tédi

negü tér eşitgil sewitmiş kişi
sewitse kişi kör mün erdem başı

534. kimi sewse 'aybı kör erdem bolur
kimi sewmese erdem öktem bolur

bu sözke tanukı munu keldi söz
okığıl munı sen ayâ edgü öz

köñül kimni sewse mün erdem bolur
kamuğ tetrüsi oñ kokuzı tolur

537. köñül kimni sewse kamuğı sewüg
körür közke ursa körünmez bolur

hâcib cevâbı ay toldıka

yanut bérdi hâcib kör ay toldıka
ayur emdi iwme maña tur baka

men aşnu ayayın iligke sözüñ
ne ermiş tilekiñ kim ermiş özüñ

540. séni bilsü ötrü yüzüñ körsüni
uçuz tutmasunı ağır tutsunı

saña men kerekiñ baka turğa-men
kamuğ işleriñni sewe kılğa-men

* * *

üküş edgü sözler tilin sözledi
işiñ itge-men tép katığ kur badı

543. bu yañlığ bolur bu kişi edgüsi
kişi edgüsi ol bodun yüdgüsi

negü tér eşitgil bodun başlar er
kamuğ işni yetrü körüp işler er

kimiñ devleti baş kötürse örü
kamuğ edgü kılğu bodunka törü

546. kimiñ elgi bolsa bodunka uzun
silig bolğu kılkı kılınçı tüzün

yorık bolsa kimiñ bodunka sözi
süçig tutğu til söz me kodkı özi

yayığ ol bu devlet éter hem buzar
ne irsel-turur terk irikse tezer

549. bu kutka ınanma usa edgü kıl
bu kün munda erse yarın anda bil

bu kutka küwenme ay kut bulğuçı
keligli-turur kut yana barğuçı

ay devlet idisi bu devlet bile
turayın tése tur sen edgü tile

552. saña tegse beglik uluğluk ok a
kiçiglik anuk tut özüñ bolğuka

* * *

yana aydı hâcib sen emdi yorı
sewinçin tirilgil badıñ kut kurı

sen az iwme işler üdiñe tutuğ
üdi kelse açlur bu beklig kapuğ

555. yéme yakşı aymış biliglig sözi
biliglig sözi körse barçın tözi

kayu işke iwse uzar kéç kalur
iwe kılmış işler ökünçlüg bolur

üdiñe küdezgü işig iwmegü
kamuğ iş üdinde bolur ay bügü

ay toldı cevâbı hâcibka

558. eşitti bu ay toldı barça sözüg
ayur serneyin men tutayın özüñ

méni kördi hâcib sözüm tıñladı
yarağı körü tursu vaktı üdi

kayu üdte hâcib tilese méni
ol üdte keleyin tédi söz küni

---

561. turup çıktı ay toldı andın yana
ewiñe kelip kirdi yazdı ton a

---

hâcib kördi ay toldı kılkı yañı
erende adınsığ kişide öñi

ayur körmişim yok bu yañlığ kişi
biliglig ukuşluğ bodunda başı

564. bu mundağ kişiler bolur idi kız
bu kız kızlıkı kıldı kız atı kız

kayu neñ kız erse uş ol neñ küsüş
küsüş neñ tilep bulmaz emger üküş

bu mundağ kişiler iligke kerek
iligke kerek neñ kör ilke kerek

567. kamuğka tusulur kör erdemlig er
bu erdem bile er tilek ârzû yér

üdi boldı hâcib iligke sözin
açа aydı ay toldı kılkı tözün

ayu bérdi kılkın kılınçı yañın
sayu bérdi bilgin ukuşı teñin

ilig cevâbı hâcibka

570. eşitti ilig aydı keldür kanı
kayuda-turur bir köreyin anı

tiler erdim emdi bu yañlığ kişig
udu barsa kılsa bu beglik işig

tilek barça buldum bu ol bir sözüm
bu yañlığ kişike muñadur özüm

573. yorı bar okığıl anı sen maña
tapuğka köründür ay ersig toña

———

turup çıktı hâcib kapuğka tegip
bir oğlan yügürtti tilin söz ıdıp

bu oğlan yügürdi tegürdi sözi
tonın kedti turdı sewinçin özi

576. atın mindi keldi kapuğka tüşüp
yorıp utru hâcib okıdı tuşup

ağırladı hâcib orun bérdi tör
edeb birle ay toldı oldurdı kör

———

hâcib kirdi ilig tapa yüz urup
iligke ötündi adakın turup

ilig cevâbı hâcibka

579. ilig aydı ünde maña kirsüni
köreyin anı men méni körsüni

———

hâcib çıktı aydı ay ay toldı tur
tapuğka körüngil kutuñ badı kur

XIV

ay toldı kün toğdı ilig tapuğıña körünmişin ayur

bu ay toldı kirdi köründi söküp
açıldı ilig köñli ol yüz körüp

582. yükündi iligke kör açtı sözin
süçitti sözi hem sewitti özin

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı kim sen negü ol atıñ
kayudın kelir sen negü ol yatıñ

———

amulluk bile açtı ay toldı til
siliglik bile öz sözin aydı bil

585. amulluk siliglik ukuş kılkı ol
ukuşsuz kişiler kamuğ yılkı ol

muñar meñzetü aydı şâ'ir bu beyt
işiñ tüşse iwme sabır birle ayt

iwe kirme işke sabır kıl serin
iwe kılmış işler ökünçi yarın

588. kamuğ işte iwme serin öz tutun
serinse bulur kul bu beglik kurın

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
tapuğ birle hôş boldı kulluk atı

atım kul tapuğçı kör ornum kapuğ
kılınçım könilik me kılkım tapuğ

591. saña keldim oğrap uzun yol yorıp
tilekke bu kün tegdim ârzûm kanıp

tilekim bu ol sen méni yérmedin
tapuğka yakın tut maña érmedin

---

eşitti bu söz kör sewindi ilig
tilek teg bululdı sınadı erig

ilig cevâbı ay toldıka

594. ilig aydı ay toldı kördüm séni
sewitti bu körküñ bu kılkıñ méni

tapın öz oğurluğ bağırsaklıkın
tapuğda esüngil maña bol yakın

meniñdin açığ bolsu séndin tapuğ
tapuğ bolsa ötrü açar kut kapuğ

597. bu künde naru sen kıyılma tapın
tapınsa öter beg tapuğçı hakın

ay toldı cevâbı iligke

yér öpti kör ay toldı aydı ilig
yarutsa közin bérdi devlet elig

tapınmak üçün keldim ewdin turup
uzun yol yorıdım saña yüz urup

600. bayat bérsü küç bu tapuğ kılğuka
küdezsü sañar öz tapuğ yazğuka

---

turup çıktı sewnü kapuğka küle
ögi köñli açlıp yarudı yula

negü tér eşit bu kutun kopmış er
kutı birle ârzû tilek bulmış er

603. küle baksa begler kişike közün
ögi köñli tirlür küwenür özün

yaruk tutsa begler kişike yüzi
yarur er közi hem yarayur sözi

kimi tutsa begler öziñe yakın
kamuğ neñ yakınlık kılur kör bakın

606. kut ol beg yakın bolsa kutka kişi
tilekin bulur barça étlür işi

tapındı bu ay toldı anda naru
tapuğda kıyılmadı erte turu

künün turdı turğak tünün yatğakın
tapındı kıyıksız bağırsaklıkın

609. iligke kirü hem çıka törçidi
ilig edgü közün baka törçidi

tapuğ arturu bardı künde yañı
ağırladı ilig küniñe öñi

tapuğ birle begler ağırlar kuluğ
tapuğ siñse boldı kiçig öz uluğ

612. tapuğ kıl tapuğ birle kul beg bolur
tapuğ siñmeginçe tilek kim bulur

eşit emdi bilge sözi ne téyür
sözin yañzatur sözke yinçge ayur

tegimsiz tapuğ birle törke tegir
yarağsız yaransa kör élke tegir

615. tapınğu kıyıksız tapuğ kılğuçı
tapuğ siñse ötrü tilekke tegir

bu ay toldı künde yetürdi tapuğ
ilig me açığ birle açtı kapuğ

küniñe örü bardı içrek bolu
kokuz boldı kadğu sewinçi tolu

618. tapuğka süçindi bu ay toldı ked
ilig me açındı barı arttı ed

kamuğ törlüg işke sınadı ilig
tilek teg tükel buldı tapnur erig

XV

ay toldı iligke özi devlet erdükin ayur

ilig bir kün oldrup özi yalñuzun
okıp kirdi ay toldı sewnür özün

621. kirip turdı ay toldı utru örü
ilig imledi kelgil oldur berü

çıkardı topık kodtı ay toldı kör
anı yastanıp ötrü oldurdı kör

ayıttı ilig tegme törlüg bilig
yanut bérdi ay toldı açtı tilig

624. sewindi ilig kör yaruttı yüzin
anı kördi ay toldı yumdı közin

sözin kesti ilig hîç ündemedi
közin yumdı ay toldı hîç açmadı

yana aytu kirdi ilig öz sözin
yanut bérdi ay toldı tügdi yüzin

627. baka kördi ilig kamuğ törlügün
tükel buldı bilgi ukuşı ögün

sewe baktı ilig awıttı özin
bu ay toldı terkin ewürdi yüzin

ilig sözi ay toldıka

ilig buştı artuk kararttı meñiz
ayur ay iweklik kişike isiz

630. yañıldı bu tüşte meniñ bu özüm
negü teg açayın kişike sözüm

negü tér eşitgil biliglig tilin
iwe kılmış işler öküñçi yılın

iwe kılmış işler neçe yég bolur
iwe bışmış aşnı yése ig bolur

633. iweklik-turur barça yañluk başı
amulluk-turur barça edgü işi

iweklik bu erdi séni bilmedin
yakın tuttum özke tapındurmadın

kayu erse begler tapuğçı kulın
tapındurğu ötrü açınsa yolın

636. bışurğu tapuğda sınağu körü
ağırlasa ötrü kötürgü örü

ay toldı su'âli iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
negüke buşar erki toldı otı

yazukum ne erki bilümez özüm
ayu bérsü ewre eşitsü sözüm

639. bar erse yazukum kına erk saña
yok erse yüzüñni karartma maña

negü tér eşitgil ukuş meñzetü
kıyâs ma'nî birle añar yañzatu

tapuğçı yañılsa okıtğu kerek
negüke yañılmış ayıtğu kerek

642. yazukı bar erse kınağu tutup
yok erse miñ edgün awıtğu kerek

ilig cevâbı ay toldıka

yana ok buşup aydı ilig sözi
ayur ay biligsiz kişi munduzı

özüñke baka kör kim erdiñ maña
kayudın kelir bu fuzûlluk saña

645. tapuğluğ tése-men özüñ tapğı yok
tusuğluğ tése-men yana asğı yok

tapuğsuz ağırlap açındım séni
orun bérdim erse basındıñ méni

topık yastadıñ emdi oldurğuka
ne oldruğ yéri bu ma köñlün uka

648. saña sözledim men sözüg tıñladım
közüñ yumduñ erse özüm tañladım

keçürdüm yana sözledim söz saña
nelük yüz ewürdüñ ayu bér maña

eşitmezmü erdiñ bügüdin bu söz
yakın bolsa begke küdezgü ked öz

651. ayu bérmedimü atañ ya anañ
ay oğlum begiñke özüñ kılma teñ

tutuzmadımu kör saña hıl başıñ
basınma begiñni küdezgil başıñ

bu begler ot ol otka barma yağuk
kalı bardıñ erse küyürmek anuk

654. osal bolma begler küyer ot-turur
küyer otka yaksa añar yut-turur

baka körse begler küyer ot sanı
basınsa üzer baş sorar öz kanı

baka tursa artuk anın korku tur
kalı korkmasa sen küçün korkıtur

XVI

ay toldı iligke devlet sıfatın ayur

657. küle aydı ay toldı uktı özüm
ayıttıñ munı sen eşitgil sözüm

ukup kıldım emdi bu işlerni men
kerek erdi sen me munı uksa sen

munu men me emdi saña keldüküm
meniñ kılkım erdi bu körkittüküm

660. orun bérdiñ aşnu men oldurmadım
orun yok maña sen munı uk tédim

topık yérde urdum bu söz berkitü
özüm yañzağını saña körkitü

neteg kim orunsuz topık yuwlunur
anı teg me devlet özüm tegzinür

663. sewe baktıñ erse közüm yümdüküm
saña körkitür-men negü erdüküm

bu kün men me devlet karağu sanı
maña kim ilinse tutar-men anı

yana sözlediñ sen yéme sözledim
sewe baktıñ erse yüzüm kizledim

666. özüm körkitür öz kılınçın saña
ayur kılkım irsel ınanma maña

negü tér eşit emdi türkçe mesel
başında keçürmiş bu kökçin sakal

küwenme kıwı kutka kutluğ kişi
ınanma özüñ kutka atlığ kişi

669. akar suw yorık til bu kut turmadı
ajun tezginürler yorıp tınmadı

ınançsız-turur kut vefâsız yayığ
yorırda uçar terk adakı tayığ

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı uktum açıldı sözüg
yazuk 'udri kolduñ kutuldı özüñ

672. maña ayğıl emdi ne ol erdemiñ
bedük sözledi söz bu öktem tiliñ

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı kör erdem üküş
meniñdin tegir tegse erke ülüş

kılınçım oñay körse yaşım kiçig
kamuğ beg bedükke meniñdin keçig

675. yüzüm körki körklüg ne kılkım silig
tilemiş tilekke yetürdüm elig

özüm kayda bolsa kamuğ ârzûlar
meniñ birle yügrür maña öz ular

erej minde emgek meniñdin tezer
sewinç minde sakınç maña yol azar

678. maña öznese kim üzelip ölür
maña kim boyun egse ârzû bulur

urayın tégüçi özi ursukar
basayın tégüçi özi bassıkar

muñar meñzetü keldi emdi bu söz
munı eştip uksu biliglig ked öz

681. bu kut kayda bolsa boyun bir yaraş
kalı öznese kutka kadğun küreş

bu kut kelse yalñuk kutadur köni
tümen ârzû birle talulap yér aş

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı uktum bu erdemleriñ
münüñ barmu ayğıl bileyin seniñ

ay toldı cevâbı iligke

684. bu ay toldı aydı maña yas kılur
münüm yok velîkin kişiler ayur

münüm bu méni yalñuk irsel téyü
ayığlap yorırlar kişike ayu

mün ermez maña kör bu irsellikim
yañı neñ talular ma özke begim

687. kamuğ eski neñler irinçig bolur
irinçig yüki kör yirinçig bolur

yañı neñ bolurda bu eski nerek
talu neñ bolurda yawuz ne kerek

yañıda bolur körse barça tatığ
tatığnı tilep er kör emger katığ

690. yayığ tép sökerler bu kılkım üçün
maña mün ururlar bu atım üçün

muñar meñzetü aydı alp er açuk
anıñ ma‘nîsi kör bu sözke tanuk

törümiş neñ erse yokalğu-turur
törütügli hâlik ne kolsa kılur

693. tiriglik tédüküñ bu yél teg keçer
kaçar tutsa bolmaz anı kim bulur

küwenme bu kutka kelir hem barır
ınanma bu devlet bérür hem alır

yayığ ermez erse bu devlet özi
ne edgü neñ erdi bu kut ay kozı

696. kelip barmaz erse bu devlet yana
tünermegey erdi yarumış küne

ilig su’âli ay toldıka

ilig aydı uktum bu irsellikiñ
érip kitgü yérde bolurmu bekiñ

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı meniñ bu özüm
keyik teg-turur kılkı kestim sözüm

699. méni terk bulumaz tilegli sewe
kalı bulsa tutmaz kılur terk yawa

méni buldaçı er tutup beklese
kaçumaz-men andın söz aydım kese

ilig su’âli ay toldıka

élig aydı ayğıl bu berkiñ kayu
negü teg kişen ol séni berklegü

ay toldı cevâbı iligke

702. bu ay toldı aydı maña berk kişen
bu bir kaç neñ ol kör béreyin nişân

méni bulğuçı kılkı alçak kerek
köñül kodkı til sözde yumşak kerek

özini küdezse ayı ertmese
yawuz yunçığ işke yakın turmasa

705. teñi birle tutsa tirilmiş neñin
yorık tüzse kılkı kılınçı yañın

özinde uluğka tapuğ kılsa öz
özinde kiçigke süçig tutsa söz

kişig satğamasa küwezlik bile
basıtmasa özde kiçigke küle

708. yawalık bile borka baş sokmasa
yawalıkka boşlağ neñin saçmasa

oyunka katılmasa elgin tilin
könilik öze tutsa kılkı yañın

yayığ kut kişeni bu neñler-turur
bu yañlığ basa kutnı kaçmaz kalur

711. bu sözke tanukı bu şâʿir sözi
bu şâʿir sözi sözke kattı tuzı

keyik sanı devlet kişike tezig
kalı kelse bekle tuşa hem tizig

tuta bilse devlet tezümez-turur
kalı tezse tegmez yana terk kezig

ilig cevâbı ay toldıka

714. ilig aydı uktum ayâ kut séni
katığ sewdim erdi irer sen méni

yayığlık yok erse bu irsellikiñ
ne edgü iş erdi seniñ kelmekiñ

velîkin yayığ sen özüñ bî-vefâ
vefâ körkitür sen kılur sen cefâ

717. anada atada bağırsak bolup
ayada tutar sen küler yüz urup

ara körmedük teg yüz ewrer özüñ
adınsığ bolur barça kılkıñ sözüg

tirer sen yumıtsa saçar sen kamuğ
okır sen yüz ursa yapar sen kapuğ

ay toldı cevâbı iligke

720. bu ay toldı aydı ay ilig kutı
münüm erdemim barça aydım atı

méni kim bulup berk tutayın tése
ayu bérdim ol neñni tutsun usa

maña urmasa örk méni tuttaçı
keyik teg kaçar-men kim ol yetteçi

723. negü tér eşitgil sınamış karı
sınamış karılar sözi söz korı

kelir kut tuta bilmese sen barır
bérür neñ yéyü bilmese sen alır

yayığ kutnı bulsa idi bekrü tut
kalı beklemese yana bardı büt

726. kutadmış kişi kör sakınmış kerek
kamuğ teñsiz iştin yıramış kerek

arığ bolsa özi yorısa köni
munıñ bağı mundağ biliñü munı

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı uktum münüñ erdemiñ
bu ay toldı atıñ ne ol bu seniñ

729. negü ol munıñ ma'nîsi ay maña
bileyin ukayın büteyin saña

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı meniñ atımı
bügü meñzetür ayka bu kılkımı

bu ay tuğsa aşnu idi az tuğar
küniñe bedüyür yokaru ağar

732. tolun bolsa tolsa ajunka yarur
ajun halkı andın yarukluk bulur

tükel bolsa kör ay bu ağsa ediz
yana irlü törçir kiter körk meñiz

yarukluki eksür yana yok bolur
tuğar kéçe azın yana ok tolur

735. meniñ bu özüm me bu yañlığ-turur
ara bar bolur ma ara yok bolur

neçe yunçığ özke yüz ursa özüm
baru körki artar keser-men sözüm

bayusa bedüse yadılsa çawı
kiter-men anıñdın kiter yüz suwı

738. yana saçlur andın tirilmiş neñi
söki teg bolur yandru kılkı yañı

muñar meñzetü keldi şâ'ir sözi
bu şâ'ir sözi ol biligsiz közi

kelir kut kişike atı çawlanur
yañı ay teg artar yarukı tolur

741. yayığ télve devlet köñül bamağıl
tolun teg bu devlet yana irilür

takı bir bu ma‘nî ayayın saña
eşitgil anı sen munu büt maña

bu ay ornı boldı ewi münkalib
orunsuz bolur münkalib neñ kılıp

744. bu ay burcı sertân bu ew ewrilür
ewi ewrilür hem özi çevrilür

kayu ewke kirse bu ay terk çıkar
çıkarı üçün terk yatarın yıkar

meniñ me özüm kör añar okşadı
ara kılkım ildi ara yokladı

747. kelir-men barır-men yorır-men burun
ajunuğ kezer-men maña yok orun

bu ma‘nî üçün atım ay toldı tép
atadı biliglig sözin yinçge yıp

munu men me devlet münüm erdemim
ayu bérdim emdi igim hem emim

750. açа sözledim söz maña emdi büt
ıdayın tése ıd kalı tutsa tut

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı barça eşittim sözüg
yaruttı sözüg hem yaradı özüñ

tiler erdim emdi séni teg kişi
bayat bérdi ârzû ay erde başı

753. bayat kimke bérse tilek ârzûsı
anıñ şükri boldı yanut kılğusı

bu künde naru bu özüm tınmadın
munıñ şükri kılğu kerek érmedin

negü tér eşit emdi bilge tetig
özi bardı kodtı biziñe bitig

756. şükür kıl ay ni‘met idisi unur
şükür kılsa ni‘met bayat arturur

bu ni‘met idisi unıtur özin
munıñ şükri bilse ewürmez yüzin

az edgüke artuk üküş şükri kıl
üküş bolsa ni‘met anıñ kadri bil

759. şükür kılsa ni‘met biri on bolur
biri on bolup kör ewi neñ tolur

---

ilig bérdi alkış kör ay toldıka
ayur tünle kündüz maña tur baka

telim neñ tawar bérdi ögdi üküş
ağırladı bérdi kör altun kümüş

762. añar sözledi sözni barça ilig
anıñdın tiledi kamuğ ög bilig

kör ay toldı ma bu ağırlık bulup
tapındı bütün çın bağırsak bolup

bir ança yorıdı sınadı ilig
kamuğdın tükel buldı bulmış erig

XVII

kün toğdı ilig ay toldıka ‘adil sıfatın ayur

765. ilig bir kün oldrup özi yalñuzun
ewin kıldı hâlî irikti özün

okıdı kör ay toldıka kıldı yol
bu ay toldı kirdi kawuşturdı kol

ilig ötrü turdı adakın örü
ilig sözlemedi bir ança turu

768. bakıp kördi ilig közin imledi
işâret bile kelgil oldur tédi

bu ay toldı oldurdı akru amul
közin yérke tikti yaruttı köñül

iligke baka kördi yaşru közin
kaşı közi tügmiş açıtmış yüzin

771. kümüş kürsî urmış öze oldurur
bu kürsî adakı üç adrı-turur

bedük bir biçekig eligde tutar
solındın urâğûn oñındın şeker

anı kördi erse bu ay toldı çın
katığ korktı özke kodı aldı tın

ilig su’âli ay toldıka

774. bir ança turup baş kötürdi ilig
bu ay toldıka aydı tepret tilig

nelük sözlemez sen ağın teg bolup
méni munda yalñuz bu yañlığ bulup

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
meniñ sözlegüke özüm yok şatı

777. adınsığ körür-men bu kün kılk itig
añar eymenür-men ay bilge tetig

karaka bilig bérdi bilgi açuk
buşar üdte beglerke barma yağuk

takı yakşı aymış biliglig bügü
buşar üdte begler bolur ot ağu

780. kalı bolsa begler buşup öwkelig
yakın turma anda ay kılkı silig

buşar bolsa begler kelip öwkesi
yırak turğıl anda tegürgey yası

muñar meñzetü keldi emdi bu söz
köñülke alıñğıl küdezgil ked öz

783. buşar üdte beglerke barma yağuk
kalı bardıñ erse uçuzluk anuk

kür arslanka okşar bu begler özi
buşursa keser baş ay bilgi yaruk

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı keldür maña ay sözüg
negüni tañırkadı emdi özüñ

ay toldı cevâbı iligke

786. bu ay toldı aydı tañım bu meniñ
kümüş kürsî ornuñ ne ol bu seniñ

bu oldruğ ne kürsî yéri ol saña
bu ma'nî ukayın ayu bér maña

ikinçi eligde ne ol bu biçek
munı ma özüm yetrü bilgü kerek

789. üçünçi oñuñdın negü ol şeker
soluñdın urâğûn ne ol bu sañar

baka kördüm erse özüñ öwkelig
munı kördüm erse yitürdüm bilig

bu yañlığ körüp bu özüm eymenip
ötüg ötnümez-men tilimni yazıp

XVIII

kün toğdı ilig ay toldıka 'adil sıfatı neteg erdükin ayur

792. ilig aydı uktum sözüg belgülep
açayın sözümni saña ülgülep

séni men okıdım eñ aşnukı kün
ağırlık bile bérdim ol kün orun

bu tañ tañsuk işler maña körkitip
buşurduñ méni sen işiñ berkitip

795. körüp buştum erse ilendi özüñ
sarıldım saña men töküldi sözüg

sen aydıñ maña kut-men bilgil méni
saña ukturu kıldım ukğıl munı

negü kılmışıñnı sen adra seçe
yora bérdiñ uktum kamuğnı aça

798. keçürdüm men anda seniñ 'üdrüñi
ağırladım ötrü ol erdem teñi

bu kün me meniñ bu özüm kılkların
saña körkitür barça erdemlerin

munu men me körgil könilik törü
törü kılkları bu baka tur körü

801. bu kürsî özele öz oldurdukı
adakı üç ol kör ay köñlüm tokı

kamuğ üç adaklığ emitmez bolur
üçegü-turur tüz kamıtmaz bolur

kalı üç adakta emitse biri
ikisi kamıtar uçar ol eri

804. kamuğ üç adaklığ köni tüz-turur
kalı bolsa tört kör bir egri bolur

kayu neñ tüz erse kamuğı uz ol
kamuğ uz körü barsa kılkı tüz ol

kayu neñ emitse kör egri bolur
kamuğ egriler isiz urğı bulur

807. kayu tüz emitse turumaz tüşer
kayu neñ köni bolsa tüşmez serer

meniñ kılkım ol kör emitmez köni
köni egri bolsa könilik küni

könilik özele keser-men işig
adırmaz-men begsig ya kulsığ kişig

810. bu bögde biçek kim eligde-turur
bıçığlı kesigli-turur ay unur

biçek teg bıçar-men keser-men işig
uzatmaz-men da‘vî kılığlı kişig

şeker ol kişi yér añar küç tegip
törü bulsa méndin kapuğka kelip

813. şeker teg süçiyü barır ol kişi
sewinçlig bolur anda yazlur kaşı

urâğûn yéme ol kişiler içer
özi küçkey erse könidin kaçar

maña kelse tütşü törü bérse-men
urâğûn içer teg açır körse-men

816. bu kaşım tügüki bu körksüzlüküm
küçemçi kelirke bu yüzsüzlüküm

kerek oğlum erse yakın ya yağuk
kerek barkın erse keçigli konuk

törüde ikigü maña bir sanı
keserde adın bulmağay ol méni

819. bu beglik ulı kör könilik-turur
köni bolsa begler tiriglik bolur

muñar meñzetü sözler öglüg kişi
kim öglüg sözin tutsa itlür işi

könilik öze boldı beglik ulı
bu beglik köki ol könilik yolı

822. törü kılsa élke köni bolsa beg
tilek ârzû bulğay bu kolsa kalı

ay toldı su'âli iligke

yana aydı ay toldı ilig kutı
nelük boldı kün toğdı ilig at(isim)ı

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı bilge meniñ kılkımı
körüp meñzetü urdı bu atımı

825. künüg kör irilmez tolu ok-turur
yaruklukı bir teg talu ok-turur

meniñ me kılınçım añar okşadı
könilik bile toldı eksümedi

ikinçi tuğar kün yarur bu ajun
tüzü halkka tegrür yokalmaz özün

828. meniñ me törüm bu yokalmaz özüm
kamuğ halkka bir teg ne kılkım sözüm

üçünçi bu kün tuğsa yérke isig
çéçek yazlur anda tümen miñ tüsig

kayu élke tegse meniñ bu törüm
ol él barça itlür taş erse korum

831. tuğar kün arığ ya arığsız témez
kamuğka yarukluk bérür eksümez

meniñ me kılınçım bu ol belgülüg
tözüke tegir barça méndin ülüg

yana ma bu kün burcı sâbit-turur
bu sâbit tédüküm tüpi berk bolur

834. bu kün burcı arslan bu burc tepremez
ewi tepremezi üçün artamaz

meniñ kılkımı kör yéme bir yañın
özüm tegşürülmez yarukta öñin

ay toldı su'âli iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
aşasu ajun él yadılsu atı

837. meniñ me özüm bu uzun yol yorıp
saña keldi emgep hem artuk arıp

bu kılkıñ bu erdemleriñ bar üçün
küsep keldim emdi tapuğka küçün

ayu bér maña sen neteg tapnayın
sewinçiñ kayu ol anı tutnayın

840. tapuğ beg tapısı öze bolmasa
yaramaz bu tapğı neçe emgese

negü tér eşitgil ıla atlığı
tapuğun bedümiş kişi kutluğı

tapınsa tapuğçı begiñe kalı
katığ tutğu begler sewinçi yolı

843. bu begler tapısı öze kıl tapuğ
begi taplasa tapğı açtı kapuğ

tapuğçı tapuğ bilse törke tegir
tapuğ bilmese tördin élke kelir

begin ked sewindürse tapnur kulı
açıldı bu kulka ağırlık yolı

ilig cevâbı ay toldıka

846. ilig aydı uktum men emdi sözüg
sewinçim tile ked küdezgil özüñ

saña men ayayın yarağsızlarığ
yarağsızka yakma yorığıl arığ

özüm taplamaz neñ biri yalğan ol
munıñda basası bu küç kılğan ol

849. suk erse kılınçı yég erse özi
iwek erse kılkı uwutsuz közi

buşı erse işte yéme öwkelig
yawa erse borçı ya kıyğan elig

bu yañlığ kişiler yaramaz maña
ayu bérdim emdi açukluğ saña

852. yarayın tése sen maña belgülüg
bu kaç neñ özüñdin yırat ay(ünlem) külüg

yakın bolğa sen künde ötrü maña
ağırlık açığ artğa méndin saña

ay toldı su'âli iligke

bu ay toldı aydı eşittim munı
takı bir sözüm bar ayu bér anı

855. bu edgü kayu ol neteg ol özi
negü teg bolur edgü kılkı tözi

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı edgü bu kılkı yañı
tusulur bolur halkka asğı oñı

tüzü halkka barça kılur edgülük
yana minnet urmaz kişike kölük

858. öz asğın tilemez kişike asığ
bérür ol asığdın bu kolmaz yanığ

ay toldı su'âli iligke

yana aydı ay toldı uktum bu söz
takı bir tilekimni aytur bu öz

maña ay könilik kayu ol köni
anıñ birle yalñuk yarutsa küni

861. kayunı ayurlar könilik yolı
negü teg bolur bu könilik ulı

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı körgil köni er özi
tili köñli birle biriker sözi

taşı teg içi ol içi teg taşı
bu yañlığ bolur ol köni çın kişi

864. köñlin çıkarsa ayada urup
yorısa uyadmasa yalñuk körüp

könilik kerek erke kopsa kutun
könilik atı ol kişilik bütün

kız ermez bu yalñuk kişilik kız ol
az ermez bu yalñuk könilik az ol

867. muñar meñzetü aydı şâ'ir bu söz
saña sözledi emdi körgil bu öz

yorığlı bu yalñuk idi ök üküş
köni çın bütün er maña ked küsüş

kız ermez kişi kör kişilik kız ol
köni çın kişilerni ögdi ukuş

ay toldı su'âli iligke

870. yana aydı ay toldı ilig kutı
maña açsu emdi bu söz bük katı

bu edgü kişiler bolurmu isiz
isiz me ururmu kör edgüke iz

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı edgü iki törlüg ol
munıñda biri çın tutar edgü yol

873. bir edgü bolur kör anadın tuğup
yorır ol köni çın kör edgü bolup

takı biri edgü kör ötkünç bolur
isizke katılsa ol isiz kılur

iki törlüg ol kör bu isiz yéme
ikigüni bir tép isizke sama

876. toğa isiz ol kör munıñda biri
bu er ölmegiñçe arımaz kiri

takı biri ötkünç bolur bu isiz
işi edgü bolsa tüzer bu ma iz

toğa edgüdin tutçı edgü kelir
ajun bodnı andın asığlar alır

879. toğa isiz erse añar yok otı
ajunka belâ ol bodunka yutı

muñar meñzetü aydı türkçe mesel
eşitgil munı sen ukup özke al

ürüñ süt bile kirse edgü kılık
ölüm tutmağınça ewürmez yorık

882. tadu birle katlıp törümiş kılınç
ölüm buzmağınça buzulmaz erinç

karında törümiş kılınç ögretig
yağız yér katında kiter ay tetig

kalı edgüke bolsa isiz işi
isiz boldı kılkı ol isiz tuşı

885. isiz me katılsa kör edgü bile
kamuğ edgülükke bu buldı yol a

takı bir sebeb kör bu edgü isiz
yakınlık yolındın tüzer tüzse iz

begi edgü bolsa bodun barça tüz
bolur kılkı edgü yorıkları uz

888. yakın tutsa begler kör edgü kişig
isiz barça edgü kılur ol işig

isizler yakın bolsa begler tapa
uzadı isiz elgi ilke tüp e

isiz baş kötürse kör edgü yiter
bu edgü elig bulsa isiz kiter

891. kalı edgü bolsa bu begler kutun
kamuğ edgü boldı karası bütün

bu begler isiz bolmağınça isiz
ol ilde sewinçin kızartmaz meñiz

ne edgü törü urdı begler begi
isizke bu kın berge zindân yégi

894. kalı edgü bolsa bodun başçısı
kamuğ edgü boldı anıñ işçisi

apañ edgü bolsa bu begler özün
bayur bodnı barça kör itlür ajun

ay toldı su'âli iligke

yana aydı ay toldı uktum munı
ilig yarlıkadı bu sözler köni

897. bu edgüg bilir ol kişi edgü tép
asığlığ erürin munı kılğu tép

sewer barça yalñuk tiler ârzûlar
anı koldaçılar nelük buldılar

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı edgü talu neñ-turur
talu neñi tutçı talular kolur

900. kayu neñ talu bolsa üdrüm ağır
anıñ kılmakı barça özke ağır

isizlik uçuz ol anı kıldaçı
yawuz iş uçuz ol isiz boldaçı

kayu neñ uçuz bolsa yérde yatur
ağı çuz ağır boldı törde yatur

903. bu edgü ağış teg ağır ağğuka
yawuz neñ éiş ol uçuz bulğuka

muñar meñzetü sözledi kör ukuş
ukuşluğ sözi tutsa asğı üküş

ağış teg bu edgü ağumaz kişi
tegip tegme yalñuk kılumaz işi

906. ağır neñ kamuğı ağır kılğuka
kılumaz bu işni biligsiz buşı

ay toldı su'âli iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
bu ögdi bile munça edgü atı

müni barmu yalñuk anı sözlegü
ukuşluğ ukarmu bilirmü negü

ilig cevâbı ay toldıka

909. ilig aydı edgü tuçı ögdilür
müni bu isizler ara sawlanur

yakınlık kılur er kişike tuşı
yawuz bolmasa kılmaz edgü işi

bu satğağ basınçak üçün edgüni
isizler yerip kör yarutmaz küni

912. kim edgü tiler erse edgü kılur
basınçak ya satğağka bakmaz bolur

kim erse bu künlük tilese sewinç
isizlik kılur ol yarın yér sakınç

bu edgü tilegli negü tér eşit
kamuğ edgülük kıl özüñke iş it

915. yas ermez bu edgü bu künlük saña
yarın bolğa asğıñ bu kün büt muña

asığ körnür erse isizlik bu kün
yarın yas kılur anda ukğıl ögün

bu edgü oñ ol kör isizlik bu sol
soluñdın tamu ornı uştmah oñ ol

918. neçe me erejlense isiz bu kün
öküneç birle emger yarınkı künün

neçe satğağ erse bu edgü kişi
ökünmez yarın anda itlür işi

hakîkat munı bil ay ay toldı sen
ökünçsüz-men edgü atın ölse-men

921. ne edgü söz aymış köni er tili
köni er tili urdı sözke ulı

kim edgüg yérer erse isiz bolup
tiler-men ay edgü séni men kolup

ay edgü sañar kim todar ay maña
berü kelgil emdi men aç-men saña

924. neçe satğağ erse bu edgü kişi
tapı men bolayın bu edgü işi

isizlik bile erse beglik maña
kerekmez bu beglik kodur-men saña

kişi kılkı isiz körür-men közün
ereji az ol kör ökünçi uzun

927. muñar meñzetü aydı şâ‘ir bu söz
okısa açılğay yiti kıl bu köz

kayu edgü öknür kör edgü üçün
atıkmış isiz âhır öknür küçün

isiz kılsa isiz yanutı ökünç
usa edgülük kıl isizke öçün

930. negü teg ögeyin bu isiz kişig
negü teg tileyin bu isiz işig

otunluk bıvalık yawalık kamuğ
isizler kılınçı bolur ay uluğ

belâ mihnet emgek ökünçün sığıt
isizlik yanutı bolur ay yégit

933. kalı sewmeyin kör bu edgü kişig
kalı ögmeyin men bu edgü işig

akılık kişilik asığ edgülük
bu edgü kişidin kelir belgülüg

bu edgü kişi barça iş edgüsi
bu edgü iş ol barça iş edgüsi

936. işiñ edgü bolsa negü kolsa kol
iş edgü kerek ol özüñ bulsa yol

erej ârzû ni'met küwençin awınç
bu edgü yanutı bolur bu sewinç

ilig aydı ay toldı ukğıl bu söz
ayıtmış sözüñke yanut kıldı öz

ay toldı cevâbı iligke

939. yér öpti kör ay toldı turdı örü
ayur ay ıduk kut ay edgü törü

ajun erki buldur uzun bolsu yaş
erej edgü birle esen bolsu baş

buzulmasu beglik bedüklük bile
awınçın tirilgil sewinçin küle

942. uluğluk bile bul üküş ilke erk
bu erk birle beglik ulı bolsu berk

aka kelsü ârzû kurımaz bolup
kapuğ tutsu devlet karımaz bolup

sewinç barça yumğı saña kelsüni
sakınç birle düşman sızıp ölsüni

945. sezâ ol saña kim tapınsa tapuğ
sezâka tapınsa açar kut kapuğ

negü tér eşitgil tapuğ kılmış er
tapuğ birle ârzû tilek bulmış er

tapuğ kılma kılsa sezâka tapın
sezâ beg bilir ol tapuğçı hakın

948. tapınma tapınsa akı tapğı kıl
akı ewi altun kümüş kapğı bil

saranka tapınma ay tapnur kişi
tiriglik yawa bolğa isiz başı

öziñe esirker saran öz neñin
kişike kaçan bérge ayğıl teñin

951. sözin kesti ay toldı çıktı turup
ewiñe yüz urdı sewinçlig bolup

kıyıksız tapuğ kıldı anda naru
tüni yattı yatğakta kündüz örü

hakîkat tapındı bağırsaklıkın
ilig tuttı künde öziñe yakın

954. yéme keçti üdler bir ança bu yañ
bu ay toldı tapğun kızıl kıldı eñ

XIX

ay toldı iligke til erdemin söz asığların ayur

ilig bir kün ay toldını ündedi
orun bérdi oldur téyü imledi

bu ay toldı oldurdı akru silig
közin yérke tikti bekütti tilig

ilig su'âli ay toldıka

957. ilig aydı ay toldı sözle sözüg
nelük şük turur sen ne boldı özüñ

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı ay begler begi
kulı beg yüzin körse yitrür ögi

ilig yarlıkamaz negü sözleyin
ayıtmazda aşnu negü ötneyin

960. biliglig sözin sen eşit özneme
ayıtmazda aşnu sözüg sözleme

kişig kim okısa kereklep tilep
ol-ok sözlegü aşnu sözni ulap

ayıtmazda aşnu sözüg sözlese
köni sözledi kim ay yılkı tése

963. takı télve munduz kişi bu bilin
ayıtmadı beglerke açsa tilin

kızıl til kılur kısğa yaşlığ séni
esenlik tilese katığ ba anı

negü tér eşitgil özin kısğan er
esen tirlür inçin özin basğan er

966. kara baş yağısı kızıl til-turur
neçe baş yédi bu takı ma yéyür

başıñnı tilese tiliñni küdez
tiliñ tegme künde başıñnı yanur

ilig cevâbı ay toldıka

ilig aydı uktum sözüñni tükel
tirig sözlemese idi ök muhâl

969. meger iki törlüg kişi ol bilin
birisi biligsiz birisi ağın

ağın kendü berklig tili sözlemez
biligsiz tili ol sözin kizlemez

biligsiz tili tutçı berklig kerek
biliglig kişi tilke erklig kerek

972. biliglig sözi yérke suw teg-turur
akıtsa suwuğ yérde ni'met önür

biliglig kişiniñ sawı eksümez
akığlı süzük yul suwı eksümez

öyük çim osuğluğ bolur bilgeler
çıkar suw kayuda adak tepseler

975. biligsiz kişi köñli kum teg-turur
ögüz kirse tolmaz ap ot yem önür

ay toldı cevâbı iligke

yana aydı ay toldı ilig ukar
bu til yası tegse tiriglik tüker

tirig bolsa yalñuk kalı sözlemez
kerekligni sözler kişi kizlemez

978. ayıtğu kerek söz kişi sözlese
ayıtmasa sözni katığ kizlese

ayıtmaklık erkek-turur ay ilig
cevâbı tişi ol yetürse bilig

tişike bir erkek bolur kör eri
anıñdın tuğar tuğsa iki urı

ilig su'âli ay toldıka

981. ilig aydı uktum sözüg barça çın
ayıtğu sözüm bar takı bir adın

bu til yasın aydıñ eşittim anı
anıñ asğı barmu ayu bér köni

bu til yasıña korksa emdi özüñ
yatu kalğa barça asığlığ sözüg

ay toldı cevâbı iligke

984. bu ay toldı aydı söz asğı telim
kalı sözleyü bilse uş bu tilim

yawa söz biligsiz tilindin çıkar
biligsiz kişig bilge yılkı atar

kara kılkı teñsiz yawa sözlegen
yawa söz-turur bu kara baş yégen

987. yawa sözlese söz neçe yas kılur
eger sözleyü bilse asğı bolur

kara karnı todsa kör ud teg yatur
yawa sözke awnur özin semritür

yése todsa yatsa bu yılkı-turur
bu yılkı tédüküm bu kılkı-turur

990. biliglig kişiler et öz yawrıtur
bilig birle awnur cânın semritür

et öz ülgi barça boğuzdın kirür
bu cân ülgi çın söz kulaktın kirür

bilig belgüsi kör iki neñ-turur
bu iki bile er kızıl eñ urur

993. biri til-turur kör birisi boğuz
bu iki basa tutsa asğı ögüz

biliglig boğuz tilke erklig kerek
boğuz til küdezgen biliglig kerek

ilig su’âli ay toldıka

ilig aydı uktum bu söz belgülüg
söz aslı neçe ol negü ol ülüg

996. kayudın çıkar söz kayuka barır
munı ma ayu bér maña ay(ünlem) bilir

neçe sözlemegü neçe sözlegü
negü tér biliglig ukuşluğ bügü

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı söz ornı sır ol
söz ülgi on ol sözlegüsi bir ol

999. biri sözlegü ol tokuzı tıdığ
tıdığ söz tüpi aslı barça yıdığ

ilig su’âli ay toldıka

yana aydı ilig söz asğı neçe
yası ma neçe ol maña ay açа

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı söz asğı uluğ
yérinçe tüşürse bedütür kuluğ

1002. söz asğı bile kör yağız yérdeki
yaşıl kökke yoklar bolur tördeki

kalı sözleyü bilmese til sözüg
yaşıl kökte erse kör éndrür özüñ

ilig su’âli ay toldıka

yana aydı söznüñ üküşi neçe
azı ma neçe ol maña ay açа

ay toldı cevâbı iligke

1005. bu ay toldı aydı üküş söz ol ol
ayıtmadı sözlep irikse köñül

bu az söz ol ol kim ayıtmışka öz
cevâb bérse sözke yanut kılsa söz

muñar meñzetü aydı şâ‘ir sözin
tilin söz bile tüzdi açtı yüzin

1008. sözüg yakşı sözle idi saknu öz
ayıttukta sözle yana terkin üz

üküş söz eşitgil telim sözleme
ukuş birle sözle bilig birle tüz

ilig su'âli ay toldıka

ilig aydı uktum bu sözni yéme
takı bir sözüm bar sen ay kizleme

1011. kimiñdin eşitgü kerek söz çını
sözüg kimke ayğu maña ay munı

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı sözüg bilgedin
eşitgü biligsizke aysa kédin

uluğdın eşitgü kereklig sözüg
kiçigke ayu bérgü tutsa özüñ

1014. üküş tıñlağu söz birer sözlegü
maña mundağ aydı biliglig bügü

üküş sözleyü bilge bolmaz kişi
üküş eştü bilge bulur tör başı

ağın bolsa yalñuk bilir hem bilig
tuñu bolsa tegmez biligke elig

ilig su'âli ay toldıka

1017. yana aydı ilig ukuldı bu söz
takı bir sözüm bar anı aysun öz

tilig şükmü tutğu azu sözlese
sözüg açsamu yég azu kizlese

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı eşitsü ilig
tilin sözlemese kalur bu bilig

1020. tilig sökse bolmaz telim öggüsi
sözüg öggüsi bar yéme sökgüsi

kamuğ teprenigli bu sansız kalın
tanukluk bérür bir bayatığ tilin

törütti tümen miñ halâyıklarığ
tili birle teñrig ögerler arığ

1023. et özlüg kişike kereki bu ol
birisi tilin söz birisi köñül

köñül til törütti köni söz üçün
sözi egri bolsa küyer ol küçün

köni sözlese söz kör asğı üküş
kalı sözlese egri barça söküş

1026. köni sözler erse tiliñ tepresü
sözüg egri erse özüñ kizlesü

tilin sözlemese ağın tér kişi
üküş sözlese atı yañşak başı

kişide uçuzı kişi yañşakı
kişide ağırı kişi ol akı

1029. bu sözler eşitti sewindi élig
közin kökke tikti kötürdi elig

bayatka şükür kıldı ögdi üküş
ayur ay idim sen bağırsak küsüş

kamuğ edgülük tegdi séndin maña
tapuğsuz kuluñ-men yazukluğ saña

1032. tilekimni bérdiñ kamuğ ârzûlar
erej dünyâ devlet üküş edgüler

bu şükruğ negü teg ötey öz özün
munıñ şükrı sen kıl saña ay tüzün

---

sözin kesti açtı ağı kaznakı
üledi öküç neñ çığaylar hakı

1035. ağırladı ilig bu ay toldını
açığ bérdi elgin tilin ögdini

vezîrlık añar bérdi tamğa ayağ
tuğı kövrügi birle bérdi kuyağ

kamuğ élke kıldı kör elgi uzun
boyun egdi düşmân kiterdi özün

1038. bu ay toldı süzdi kamuğ iş küdüg
küwenç kıldı özke bu bulmış üdüg

bayudı bodun hem itildi éli
iligke du'â kıldı bodnı tili

kutuldı bodun kitti emgekleri
kozı birle katlıp yorıdı böri

1041. itildi éli hem tüzüldi törü
ilig devleti boldı künde örü

yorıdı bir ança bu yañlığ kutun
tüzüldi éli bodnı barça bütün

telim arttı ilde yañı kend uluş
ilig kaznakı toldı altun kümüş

1044. sewindi ilig inçke tegdi özi
ajunda yadıldı kör atı sözi

XX

kut kıvılkın devlet irsellikin ayur

tükel buldı ay toldı ârzû tilek
kıwı kut karıp yıktı arka yölek

yéme yakşı aymış biliglig bügü
tükel bolsa ni'met bulumaz yégü

1047. takı munda yégrek bilig sözlemiş
tükel bolsa ni'met tüker yaş témiş

idi yakşı aymış biliglig sözi
bu bilge sözi ol biligsiz közi

énigli ağar ol ağığlı éner
yaruğlı tunar ol yorığlı tınar

1050. ne kim işler erse tükelin küder
tükegli tükese énişke yanar

bu ay toldı buldı tilekin tükel
tüketti tiriglig turu kaldı mâl

yana irlü kirdi bu tolmış ayı
kadır kışka yandı yarumış yayı

1053. yaraşık tadular karıştı için
küçendi biri tuttı bastı üçin

tadu tegşürüldi aşı boldı yég
ağır boldı kõñli katığ tuttı ig

tadu artadı kör küçi eksüdi
kağıl teg köni bod egildi kodı

1056. tutup çaldı yérke ağır ig kelip
töşekke kirip yattı muñluğ ulıp

otaçı tirildi tamur kördiler
ol ig kem ne ermiş ayu bérdiler

kayu aydı kan tutmış emdi munı
açа bérgü ekhel akıtğu kanı

1059. kayu aydı ötrüm içürgü kerek
özi katmış emdi boşutğu kerek

kayusı soğık itti kattı cülâb
kayu kıldı bérdi kereklig şerâb

ot em kalmadı kör neçe kıldılar
yaraşık ne erse anı bérdiler

1062. asığ kılmadı künde arttı igi
koradı küçi künde yétti ögi

negü tér eşitgil sakınuk kişi
sakınuk kişi ol kişiler başı

kerek kat şelişe kerek tiryâk ét
kerek matrıdus kat ya çurnı ögit

1065. kerek tut otaçı kerek erse kam
ölüglike hergiz asığ kılmaz em

osal bolmağıl ay tirig boldaçı
tirig bolduñ erse özüñ öldeçi

bu ay toldı hâlin eşitti ilig
ölüm tutğakı ig tegürmiş elig

1068. ilig aytu keldi bu ay toldını
kelip kördi ilig yatur hâlini

ilig su'âli ay toldıka

ayıttı ilig emdi kõñlüñ neteg
negü ol igiñ emdi udkuñ neteg

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
méni tuttı ol ig añar yok otı

1071. tolu erdi ayım irildi tolu
talu erdi kılkım barır bu talu

sewinçin tuğar erdi toğmış künüm
künüm batğalır teg yarumaz tünüm

küwençlik tiriglik kötürdi özin
yayığ dünyâ méndin ewürdi yüzin

1074. sewinç ârzû ni'met turu kalğalır
sakınç kadğu mihnet maña kelgelir

munu adrılur-men seniñdin bu kün
ulıyu barır-men ökünçün muñun

negü tér eşitgil bügü él begi
bodun başlağuçı kişide yégi

1077. ne edgü neñ erdi bu devlet kelip
yana barmaz erse tilekçe yelip

ne yakşı neñ erdi bu beglik işi
ölüm tutmaz erse yorısa kişi

ne körklüg kün erdi yégitlik küni
karılık yok erse yorısa köni

ilig cevâbı ay toldıka

1080. ilig aydı ay toldı kodğıl bu söz
bu söz sözlemegil ayâ kõñli tüz

kişi barça igler kör edgü bolur
saña yalñuz ermez bu ig ay unur

nelük tilde körksüz yorır bu sözüg
nelük kõñlüñi artatur sen özüñ

1083. saña emdi awnıp yorır erdi öz
maña titgü teg sen adın boldı söz

bayat edgü kılğay bu söz sözleme
tügün urma otun meniñ kõñlüme

ay toldı cevâbı iligke

bu ay toldı aydı ay ilig kutı
bu igke emi yok tileme otı

1086. kayu kim tuğar erse ölgü kerek
kayu neñ ağar erse ilgü kerek

ağışka éniş ol edizke batığ
sewinçke sakınç ol açığka tatığ

yana ma saña aydım uş bu sözüm
kılınçım yayığ tép ne irsel özüm

1089. meniñ kılkımı aydım erdi saña
köñül bamağu erdiñ emdi maña

barır-men muñar sen sizik tutmağıl
toğuğlı kim ölmez tése bütmegil

ınançsız téme emdi sökme méni
ınanç kılmağa dünyâ kodğa séni

1092. cefâ kıldı tép sen ilenme maña
meniñde cefâçı bu dünyâ saña

usanma ölür sen meniñde basa
ınanma bu dünyâka bütme usba

ağırladıñ erdi tapuğsuz méni
tapuğ yetrümedim ay ilig kanbı

1095. tilek ârzûn ermez meniñ ölmekim
bu kün bolmış ermez kelip barmakım

üzelü barır-men öz erksiz bolup
kutulğu yérim yok tiriglik bulup

yok erdim törütti igidti méni
kiçig oğlan erdim bedütti méni

1098. yalıñ yüzlüg erdim bütürdi sakal
kara kuzğun erdim kuğu kıldı çal

bodum erdi ok teg egildi bodum
tiriglik tükedi yetildi üdüm

yine yakşı aymış bügü bilgi kéñ
eşitgil munı sen ayâ kızğu eñ

1101. kayu başka kirse kuğu kırtışı
kuğu teg ürüñ kılğu köñlin kişi

kimiñ egri bolsa köni tal bodı
köni kılğu köñlin yetildi üdi

ürüñ boldı erse kara saç sakal
anunğu busuğçı ölümke tükel

1104. muñar meñzetü aydı şâ‘ir bu söz
eşitgil munı sen ayâ edgü öz

kara saç ürüñi ölümdin yumuş
kılur ol tirigke tiriglik küsüş

tü ni'met yédiñ me tiriglik yédiñ
ölüm yér séni sen usanma üküş

ilig cevâbı ay toldıka

1107. ilig aydı ay toldı iwme serin
ig ol bu yazuklarka yulğı yarın

ölür erdi erse kamuğ iglegen
kişi kalmağay erdi rûzî yégen

bayat edgü kılğay bu igdin séni
köñülüñ çökürme sen inç yat köni

1110. du'â kıldı ilig kör açtı tilig
şifâ koldı rabdın kötürdi elig

turup çıktı andın sakınçın tügük
kelip karşıka kirdi köñli tüşük

çığayka üledi üküş neñ tawar
asığ kılğamu tép sakındı añar

1113. asığ kıldı erse ölümke kümüş
kümüş kılğay erdi er özke yuluş

ölümke yuluş kıldı erse kişi
yulup ölmegey erdi élçi başı

bu ay toldınıñ kör igi ağrudı
umınçsız bolup cândın elgin yudı

1116. ökündi ayur ay tiriglik isiz
yawalıkka ıdtım isiz körk bediz

tiriglik keçürdüm osallık bile
yégitlikni ıdtım yawalık bile

küremiş kürek erdi uş bu özüm
ecel tuttı éltür ne asğı sözüm

1119. ajun mâlı térdi özüm suklukun
kalır neñ barır-men bu kün yoklukun

elig til uzun kıldım erdi üküş
ölüm keldi tuttı tınım kıstı uş

bu yañlığ ökündi üküş yığladı
öküñçi ölümke asığ kılmadı

1122. ne muñluğ-turur bu apa oğlanı
tilek teg bulumaz tiriglik küni

tilek bulsa bolmaz tiriglik yégü
tirig bolsa bulmaz tilek ay bügü

az edgüke tegse unıtur özin
yaşıl kökte üstün yorıtur sözin

1125. ağırlıkka tegse küwez kür bolur
ölüm tutsa odlur öküngün ölür

yése todsa kılkı bolur buğrağu
kalı karnı açsa bilip yér ağu

sakınçka sızar kör erejke irer
sewerin bulur bulsa terkin yirer

1128. ökündi bu ay toldı tındı uluğ
ayur-men yitürdüm könilik yoluğ

nelük tirdim erdi bu altun kümüş
nelük kılmadım men çığayka ülüş

nelük kodtum erki bu edgü işig
nelük söktüm erki yazuksuz kişig

1131. burun ıdğum erdi kamuğ edgülüg
asığ kılğay erdi yarın belgülüg

negü asğı bar bu ökünçüm bu kün
ölüm tuttı kesti bu söz birle ün

negü tér eşitgil yiti közlüg er
kişike bağırsak köni sözlüg er

1134. tüzü tın tokırka ölüm bir kapuğ
kirür bu kapuğka yorığlı kamuğ

negü ol tiriglik negü ol ölüm
kayudın kelir-men kayuka yolum

nelük toğdum erki yana ölgeli
nelük küldüm erki sığıt körgeli

1137. ajunda ölümdin katığrak kayu
toğuğlı kişi öldi mundağ ayu

muñar meñzetü aydı şâʻir sözi
munıñ maʻnîsi uksa açlur közi

negü bar ajunda ölümdin katığ
ölümüg sakınsa kiter miñ tatığ

1140. ölüm bir teñiz ol uçı yok tüpi
baka körse yetrü tüpi yok batığ

ölümni biligli usansa özün
ölüm tutsa asğı bulunmaz sözün

erejlerke awnıp osal bolğuçı
ölüm tutsa odlur yetilmez küçi

1143. üküş neñke todmaz közi suk kişi
ecel tutsa öknür itümez işi

yayığ kutka awnıp küwenür kür er
yağız yér katında yürekin yérer

sewinçlerke awnıp üküş külgüçi
sığıtka anuñu ayâ ölgüçi

1146. negü tér eşitgil ukuşluğ bilir
bu söz işke tutsa kör asğı alır

yarınlık orun edgü kolsa özün
isiz kılmasunı bu iki ajun

isiz kılmağıl sen ay kılkı tüzün
bu kün edgü kılğıl kılınçın sözün

1149. bu ay toldı öknüp üküş yığladı
öküñçi bu yérde asığ kılmadı

çığayka üledi kör altun kümüş
kadaşlarka kıldı kumaru üküş

közin kökke tikti ayur ay idim
seniñde adın men idi bilmedim

1152. törüttüñ igidtiñ bedüttüñ méni
seniñ fazlıñ erdi bilir-men munı

saña tapnur erdi meniñ bu özüm
munukı ecel tuttı kesti sözüm

kutulğu yérim yok yétürdüm bilig
seniñ rahmetiñ tutsu emdi elig

1155. otunluk bile kıldım isiz üküş
tüzünlük bile sen keçür ay küsüş

yawalıkta keçti tiriglik isiz
süre ıdtım üd kün bu beglik isiz

---

sözin kesti ança sakındı turup
akıttı közün yaş kör oğlın körüp

XXI

ay toldı oğlı ögdülmişke pend bérmişin ayur

1158. bir ök oğlı erdi bu ay toldınıñ
kiçig erdi yaşı uş ol oğlınıñ

atı erdi ögdülmiş aslı arığ
yüzi körklüg erdi me kılkı arığ

okıdı bu oğlın öziñe yakın
tutup kuçtı közde akıttı akın

1161. ayur emdi oğlum barır-men munu
saña kaldı ornum barı neñ unu

sen erdiñ maña köz yarukı tükel
barır-men seniñdin esen edgü kal

yéme yakşı aymış bu türk buyrukı
körür köz yarukı oğul kız okı

1164. oğul kız sakınçı bu tüpsüz teñiz
oğul kız sarığ kıldı kızğu meñiz

kimiñ boldı erse oğul kız kisi
negü teg kelir ol kişiniñ usı

oğul kızda ötrü ata yér etin
oğul kız atamaz atası atın

1167. bu ay toldı aydı eşit ay oğul
sözümni unıtma maña tut köñül

méni kör ata erdim emdi saña
atım erdi ay toldı bak kör maña

tirigliki toldı bu ay toldınıñ
ökünçün ulır kör asığ yok anıñ

1170. süçig bu tiriglik açığ bu ölüm
anundı kanı emdi kaçğu yolum

awındım bu dünyâka köñlüm bérip
vefâ kılmadı kör meniñdin irip

méni ardı dünyâ okıdı sewe
köñül bérdim erse irikti iwe

1173. cefâ kıldı dünyâ karıdı bu kut
séni armasunı munu sözke büt

kereklig işim barça yérde kodup
kereksizni kıldım havâka udup

tüpi yél keçer teg tiriglik keçip
asığsız ulır-men özümke açıp

1176. orunçun ya mâlın itilmez işim
elig tuttaçı yok bu kün bir kişim

negü tér eşitgil odulmış kişi
ölümüg ukup yetrü bilmiş kişi

bügü bilgi kitti ölümüg körüp
ukuşluğ ögi yitti ögsüz bolup

1179. ne yawlak neñ ol bu ölüm tarmakı
ne yawlak erür bu kişig urmakı

itiglig sarâyığ buzuğlı ölüm
kamuğ yumğılarığ saçığlı ölüm

muñar meñzetü aydı şi‘r ayğuçı
okığıl munı sen ayâ bilgüçi

1182. negü bar ajunda añar hîleˆsiz
negü hîleˆ bar kim añar çâreˆsiz

kamuğ neñke hîleˆ itig çâre bar
meger bu ölümke ölüm hîleˆsiz

ögdülmiş su’âli ay toldıka

eşitti oğul kör atası sözin
til açtı ataka ewürdi yüzin

1185. ayur ay atam bir sözüm bar saña
anı aytayın men ayu bér maña

bu dünyâ içinde tirildiñ üküş
bilig bildiñ erdem okıdıñ ukuş

ayıttuñ eşittiñ yéme ögrenü
sınayu tirildiñ kamuğnı körü

1188. negü erse barmu ölümke itig
anı utru tutğıl ay bılge tetig

eger hîleˆ çâreˆ yok erse adın
kamuğ neñ hazîneˆ ülegil barın

hazîneˆ bu neñ bola başka yuluş
esen bol yana bolğa altun kümüş

1191. negü tér eşitgil közi tok kişi
tuz etmek idisi akı er başı

üle neñ kişike yitür hem içür
séni neñ keçürgey sen anı keçür

esenlik kerek erke neñ eksümez
tiriglik kerek kuşka meñ eksümez

1194. tirig bolsa yalñuk tileki anuk
et öz baş esen bolsa ârzû yağuk

ay toldı cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi ay toldı aydı oğul
eşitgil sözümni bu iştin tüñül

ölümke asığ kılmaz altun kümüş
ölümüg tıdumaz bilig ya ukuş

1197. ölümüg tıdar erse dünyâ neñi
yulup ölmegey erdi begler begi

hakîmlerke hikmet asığ kılmadı
bügülerke bilgi elig tutmadı

ölümke asığ kıldı erse ot em
otaçı turu kalğay erdi ulam

1200. ölüm yüz kılur erdi erse körüp
ağır sawcılar kalay erdi turup

toğuğlı tirigler ölümke sanı
ölümke toğuğlı tirig kim kanı

tüşün ol bu dünyâ keligli keçer
yégen yél büke teg yér erken açar

ögdülmiş cevâbı ay toldıka

1203. eşitti kör ögdülmiş aydı ata
idi ked ukulmış ölümüg yete

negülük usandıñ tiriglik ıdıp
negüke ilenür sen emdi ulıp

nelük tirdiñ erdi bu kalğu neñiñ
negüke ülemediñ artğu neñiñ

1206. tirilse osal bolsa yalñuk özün
ökünsü öziñe ilensü sözün

bu kün öknüp asğı negü ay ata
başın yérke çalsa ulıp miñ kata

ay toldı cevâbı ögdülmişke

bu ay toldı aydı ay oğlum eşit
méni kör usanma yarınlık iş ét

1209. osallık méni alktı öknür özüm
odunğıl osal bolma körklüg yüzüm

toğuğlı neçe tuğdı ölgü üçün
neçe barmasa éltür âhır küçün

ölügli kişi barça üdke tutuğ
yetilse üdi kör mañıtmaz butuğ

1212. muñar meñzetü aydı şâʻir tili
tükel söz-turur bu ukulsa kalı

kamuğ neñke vakt ol küni belgülüg
nefes tın tokırka sanı belgülüg

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer
keçer kün keçürgey séni belgülüg

1215. yana aydı ay toldı kör ay oğul
ne hâlin barır-men méni kör odul

sen ök sen sakınçım barır-men muñun
kiçiglikte minsiz kalır sen bu kün

negü teg bolur sen meniñde kédin
meniñ yok sakınçım munıñda adın

1218. ata emgeki bolsa oğlı öze
ol oğlı bilir ötrü kılk yañ tüze

kısa tutsa oğlın kör edgü bolur
atası anası yaruğu bolur

kalı kıstaçı bolmasa ol oğul
yawa boldı sen ol oğuldın tüñül

1221. oğulluk ata bolsa bilge tetig
kısa tutğu tutçı emi bu itig

negü tér eşitgil oğulluğ kişi
başında keçürmiş yetilmiş yaşı

kimiñ oğlağu bolsa oğlı kızı
añar yığlağu boldı muñluğ özi

1224. kiçigde ata ıdsa oğlın yawa
oğuldın yazuk yok atadın cefâ

oğul kız isiz bolsa kılkı yañı
ol isiz ata kıldı ıdtı oñı

kısa tutsa oğlın ata ögretü
uluğ bolsa sewnür oğul kız yetü

1227. oğuluğ kısa tut ata bolğuçı
saña külmesüni kédin kelgüçi

oğul kızka ögretgü erdem bilig
bu erdem bile bolsu kılkı silig

ögdülmiş cevâbı ay toldıka

yanut bérdi ögdülmiş aydı ata
seniñ kadğuñı yép küyer-men tüte

1230. seniñde kédin men tirig turmayın
seniñ kadğularıñ közün körmeyin

seniñ cânıñı bir bağırsak idi
maña bérsü kadğun méni kodmadı

kalı bérmez erse yetilse ecel
bitilmiş bolur bu ecelke ezel

1233. nerek kadğurar sen nerek bu sığıt
bayat hükmi keldi sığıtnı ağıt

kalı dünyâ devlet kalırı üçün
sığıt kılsa kılma bu bolmaz küçün

kalı bu tü ni'met kalırka yéme
özüñ yığlar erse yorı yığlama

1236. telim dünyâ yégli seniñde oza
kodup bardı barça bu ınçık öze

bilir erdiñ emdi cefâçı ajun
cefâ kılğusın sen usandıñ özün

kamuğ dünyâ bolsa biregüke tüz
kalır dünyâ ülgi tegir iki böz

1239. tiriglik üçün öknür erse özüñ
ökün tutçı yığla kurıtma közüñ

yana yañu ermez keçürmiş künüñ
negü kıldıñ erse anundı tünüñ

maña erse emdi bu kadğu sakınç
sakınç kılma kılğıl sen emdi sewinç

1242. törütülmiş erdiñ törügli ölür
törügli ölür ol törütgen kalur

atam erdiñ artuk bağırsak akı
seniñde bağırsak törütgen takı

séni ol törütti saña bérdi kut
maña bérmegeymü munu sözke büt

1245. uçuzka ağırlık anıñdın tegir
kiçigke uluğluk ol ıdsa kelir

muñar meñzeyür körse öglüg sözi
bu öglüg sözi ol kör ögsüz közi

ʻazîz ol ʻazîz kim ʻazîzlarka ʻiz
anıñdın tegir ʻiz ʻazîz emdi kız

1248. uçuzka ağır ol kiçigke uluğ
yawuzka yöleki bedükke ediz

---

eşitti kör ay toldı oğlı sözin
kötürdi elig kökke tikti közin

bayatka şükür kıldı artuk üküş
bayat bérmişiñe oğulka ukuş

ay toldı cevâbı ögdülmişke

1251. ayur oğluma boldı köñlüm bütün
bayat fazlı birle tirilgil kutun

çın aymış ukuşluğ körü bar bu söz
anıñ maʻnîsi bil yiti kıl bu köz

bayat kimke bérse ukuş ög bilig
kamuğ ârzûlarka yetildi elig

1254. kimiñ kılkı edgü kılınçı oñay
tilek buldı barça yaruttı kün ay

kamuğ edgüke mün bu edgü kılınç
kılınç edgü bolsa bolur miñ sewinç

---

bu ay toldı elgin kötürdi yana
bayatığ üküş ögdi kıldı senâ

1257. ayur ay idim sen törüttüñ tözüg
yémi birle igdür sen sansız özüñ

törüttüñ méni sen kötürdüñ kutun
yazukluğ kuluñ men tapuğsuz otun

idi edgü tuttuñ bu üdke tegi
kamuğ ârzû bérdiñ bu dünyâ yégi

1260. tüzü ârzû niʻmet tükel men yédim
sewinçlig men séndin ay edgü idim

maña tegdi hükmüñ barur-men munu
bir ök oğlum erdi kodur-men unu

ata erdim emdi ölür bu ata
idim sen tirig sen añar bir kut a

1263. erejke yakın tut yırak tut belâ
ikigün ajunda munı sen yul a

isizdin küdezgil ula edgüke
muñadturmağıl sen yégü kedgüke

---

köñüldin bérü kıldı edgü du‘â
ay edgü du‘â sen belânı yığa

1266. negü tér eşitgil sakınuk kişi
sakınuk kişi ol kişiler başı

bayat kimke kılsa ‘inâyet basut
ikigü ajunda bu er buldı kut

kayu kulka bolsa bayattın yölek
bu buldı ikigün ajunda tilek

1269. bayat fazlı bolsa kim erse öze
kamuğ ârzû ni‘metke tegdi tüze

muñar meñzetü aydı öglüg kişi
kim öglüg sözi tutsa itlür işi

küdezildi kimni küdezse idi
tilek buldı ni‘met talusın yédi

1272. kayu kul bayatka ınansa turup
belâ kadğu kapğın öziñe tudı

---

yana aydı ay toldı uk ay oğul
ölümüg unıtma öyü tur odul

ınanma tiriglikke yil teg keçer
usanma bu dünyâdın öz terk köçer

1275. bayatka tutuzdum séni men katığ
tilese küdezgey yitürgey tatığ

munu adrılur-men seniñdin bu kün
öküñçün sığıt birle yığlap ögün

meniñde kédin sen negü kılğuñı
ayayın eşitgil ukulmış teñi

XXII

ay toldı oğlı ögdülmişke ötlemişin ayur

1278. köñül til köni tut bayatka tapın
usanma yarınlık işiñni itin

kamuğ edgü isiz bayat hükmi bil
bayatka ınanğıl anıñ tapğı kıl

negü kim kerekiñ anıñdın tile
anıñda adın yok saña küç bile

1281. ağır tut negü erse yarlığların
ağır kılğa teñri bu kün hem yarın

yorıkıñ köni tut yañılma özüñ
köñül til kiçig tut bedütme sözüg

tirildim bir ança barır-men sakın
negü kıldı dünyâ maña kör bakın

1284. özüñ otka atma bu dünyâ üçün
kişi neñin alma küçeme küçün

tire bildi bu öz yéyü bilmedi
künüm keçti öknüp asığ kılmadı

saña kaldı mâlım maña boldı yük
erej birle yép yat sewinç birle bök /şük/

1287. tuta bilse tap bu tirilmiş neñiñ
ikigün ajunda kızartğay eñiñ

tuta bilmese sen adın munça neñ
saña yetmegey kör sarığ kılğa eñ

köni bol bütünlük bile tut kılınç
könilik içinde-turur bu sewinç

1290. negü tér eşit bu köni kılklığ er
bu iki ajunuğ köni kılklığ yér

erejlig tilese kişi öz künin
könilik içinde tilegü emin

özüñ bay bolayın tése belgülüg
könilikte buldı bu baylar ülüg

1293. bedüklük tilese bodunka uluğ
'ödürke açuk tut könilik yoluğ

oñay bolsa yalñuk kılınçı köni
ikigün ajunda yaruyur küni

yana aydı ay toldı oğlum eşit
özüñ edgü birle tamudın köşit

1296. kamuğ edgülük kıl isizdin yıra
kamuğ edgü kelgey sen oldur tur a

isiz işke yakma saña kılğa kor
isizlik yılan ol séni tikge kör

iki yüzlüg erke sözüg sözleme
yadılğay sözüg sır açılğay yéme

1299. ewiñke yağutma uşakçı kişig
bütün ilke yadğay körüp bilmişig

sınamış bütülmiş kişig tut katığ
saña teggey andın tümen miñ tatığ

sözüg barça tıñla yéme bütme terk
köñül sırrı açma katığ kizle berk

1302. kişig tepsemegil yéme içme soñ
bu iki kılınçlığ bulur tutçı muñ

tişig boşlağ ıdma yapa tut kapuğ
tişidin tegir erke teñsiz kamuğ

yatığ ewke ıdma çıkarma tişig
katılmazda aşnu sınağıl kişig

1305. kılınç edgü tut neñke kadğurmağıl
kılınç edgü bolsa kelir neñ tégil

muñar meñzer emdi bu sözni eşit
bu söz işke tutğıl özüñke iş ét

nerek neñ kişike kerek edgü yañ
kerek bolsa bulğay kamuğ edgü neñ

1308. isizke negülük kerek neñ tawar
neçe kirse bolğay çığay birle teñ

uwutsuz kişidin yırak tur teze
meniñdin miñ alkış uwutluğ öze

kamuğ işte iwme serin öz buka
serimlig kişiler tegir ârzûka

1311. kayu işte bolsa yorık utru tut
yorık utru tutsa saña örge kut

tiliñni küdezgil közüñni küdez
boğuzuñ küdezgil halâl yégil az

bodun munka bolsa yırak tur seçe
kara bulğakıña katılma kaç a

1314. tiliñde yorımasu begler sözi
meger edgülükte adın ay kozı

kişi yası kolma özüñ kılma yas
neçe edgülük kıl havâ ârzû bas

kayu işke kirse çıkışıñnı kör
çıkış körmese iş bolur erke kor

1317. kalı kelse öwkeñ katığlan serin
serimlig kişiniñ sewinçi yarın

negü tér eşitgil seriñen kişi
serinse iter er buzulmış işi

serinse kişi öz tilekin tapar
serip turdaçı er ürüñ kuş tutar

1320. kalı tegse emgek ya kadğu sakınç
serinse kelir ötrü kayra sewinç

apañ irse devlet yapulsa kapuğ
serinse yana işi itlür kamuğ

seringil serinmek eren kılkı ol
serinse bulur er mesel kökke yol

1323. ölümüg unıtma anuk tur sakın
özüñni unıtma tüp üñke bakın

kalınka katılsa sen bekle sözüg
kişiler ewinde küdezgil közüñ

kirişke körü sen çıkış kıl neñiñ
sözüg sözlemegil meger öz teñiñ

1326. tiliñde çıkarma bu yalğan sözüg
bu yalğan sözün er uçuzlar özüñ

kadaş yak yağukka yakınlık ula
uluğka kiçigke sewüg bol küle

tuz etmekni kéñ tut kişike yétür
kişi ‘aybı körse sen açma yétür

1329. tapuğka érig bol bayatka tapın
yazuktın yırak tur özüñni sakın

bolu bérse devlet küwezlenmegil
usa edgülük kıl isiz kılmağıl

awınma bu dünyâka erter barır
ınanma bu devletka terkin karır

1332. tayanma tiriglikke tüş teg keçer
küwenme kıwı kutka kuş teg uçar

tiriglik yawa kılma edgü kılın
keçer kün içinde kerekiñ alın

bor içme fesâdka katılma yıra
zinâ kılma fâsık atanma kara

1335. bu iki kılıktın ıduk kut kaçar
ol erke çığaylık yolını açar

negü tér eşitgil sınamış kişi
sınamış kişiler bilir iş başı

bor içme zinâka katılma hader
bu iki çığaylık tonını keder

1338. bu bordın kopar miñ yazukka yürek
zinâdın kaçar kut yüzüñke sudar

sözin kesti ay toldı aydı oğul
unıtma saña söz kereki bu ol

tükel sözledim men muña bütse sen
sewinç eksümegey sözüm tutsa sen

1341. saña sözledim söz kumaru atı
unıtma bu sözler köñülke biti

XXIII

ay toldı kün toğdı iligke kumaru bitig bitimlişin ayur

bitigü bile koldı kâğıd tetig
bayat atı birle bitidi bitig

bayat atı birle sözüg başladı
törütgen igidgen keçürgen idi

1344. törütti tümen miñ bu sansız tirig
tirilgü bérür kodmaz açın birig

yorıtur kamuğka tilemiş tilek
kerek bolmaz anda kör arka yölek

tilese törütür bolur kolmışı
tilep boldı barça anıñ kılmışı

1347. ölümke törütti bu sansız konum
tirig barça ölgü añar yok ölüm

sewüg sawçıkamiñ meniñdin selâm
tegürsün bayatım kesüksüz ulam

tüzü éşleriñe yéme ök adın
tegürsün selâmım idim kesmedin

1350. uzun kéç yaşağıl ay élig kutı
üküş él aşağıl bu beglik atı

atım erdi ay toldı kılkım tolu
érildi toluluk tüker öz ölü

ölüm tutğakı keldi tuttı katığ
kutulğu yérim yok kiterdi tatığ

1353. méni edgü tuttuñ açındıñ üküş
saña tapnumadın barır bu öz uş

bu edgü yanutı kumaru bitig
bitip kodtum emdi saña ay tetig

bu dünyâ işiñe iş erdim bile
işiñni yorıttım könilik bile

1356. munu emdi artuk bağırsaklıkın
bitip kodtum öt saw kumaru okın

negü tér eşitgil bağırsak kişi
bağırsaklık ol kör kişilik başı

bağırsak kişiniñ sözi tut sawı
bu söz saw saña bolğa devlet awı

1359. bağırsak kişi ol kişide çını
bağırsak sözi tut bedütgey séni

ay ilig munu men bağırsak saña
sözüm işke tutğıl ay ersig toña

ölüm utru keldi ökündi özüm
asığ kılmadı bu ökünçüm sözüm

1362. kerek boldı emdi bu kılmış tapuğ
ökünç boldı kılmış isizlik kamuğ

yatu kaldı térmiş bu altun kümüş
maña tegdi sakış anıñdın ülüş

ulır-men ökünüp asığ yok ökünç
idim rahmetinde adın yok umunç

1365. bu kün men barır-men munu erksizin
yarın sen kelir sen udu şeksizin

ölüm tutmaz erken odun ay ilig
işiñni itiñil yetürgil bilig

belâ küç yérinde sen edgü kılın
bodunuğ sewindürgil elgin tilin

1368. esenlik üdinde sen edgü yétür
tawar neñ barında üle hem yétür

negü tér eşitgil köni sözlüg er
kiçigde odunmış yiti közlüg er

ölüm kelmez erken ölümke itin
tiriglik üdinde tapuğ kıl tapın

1371. ölüm kelse tutsa ökünç asğı yok
neçe me ulısa kara yér katın

ay ilig katılan meniñde kédin
yawa kılma üd kün tapuğda adın

séni armasun dünyâ devlet bile
kamuğ iş içinde könilik tile

1374. törü tüz yorıtğıl bodunka köni
künüñ edgü bolğay könilik küni

özüñ otka atma bu dünyâ üçün
havâ boynı biçgil et özke öçün

bu dünyâ begi sen aña bolma kul
séni kodmaz erken anı kodğu tul

1377. küwezlenme artuk kötürme köñül
ınanç kılğu ermez bu dünyâ tüñül

yakın tut özüñke kişi edgüsi
isizdin yırak tur tokığay yası

kişi sukıña bérmegil sen işiñ
vefâsız kişike yitürme aşıñ

1380. tapuğka érig bol yazukta tıdın
saña teggü ermez tapuğda adın

ölümüg unıtma añar yok tolum
busuğdın çıkar teg çıkar bu ölüm

neçe kaçsa âhır ölüm tutğusı
neçe kalsa âhır ölüm yetgüsi

1383. ölümke usanma köñül tut tirig
neçe kéç tirilse töşeñü yérig

kanı kim kutuldı ölümdin kaçıp
kanı kim aşundı üdindin keçip

idi yakşı sözler bilig yañzatu
bu üd kün tirigliklerig meñzetü

1386. apa oğlanı körse arkış sanı
örüg turğu bolmaz örügler kanı

ata arkasmdın tuğulsa oğul
ana karnı menzil kaç aylık amul

anasında tuğsa atansa atı
musâfir bolup mindi üdlek atı

1389. küni bir mañım ol tüni bir mañım
iletür ölümke kurıtur eñim

ajun bir tüşün ol gûrüñ bir tüşün
bu tüş tün kopursa tüş tün ol ajun

küder ol ajunda saña iki yol
bu iki yoluñda kayu erki yol

1392. yoluñ oñça kelse itildi işiñ
kalı solça kelse ulıp çal başıñ

tarığlağ erür dünyâ ilig kutı
tarısa orar er tirilgü otı

negü ekse yérke yana ol önür
negü bérse ewre anı ok alur

1395. kişi neñi alma yéme tökme kan
bu iki yazukka ulır çıksa cân

bu tüş teg tiriglik keçer belgüsüz
kerek beg kerek kul barır kelgüsüz

kanı tüş sanı boldı keçmiş künüñ
ökünçte adın yok bu kalmış künüñ

1398. negü tér eşitgil odunmış kişi
odunmış ta kédin ökünmiş kişi

tüşüñ teg keçürdüñ tiriglik oduğ
kanı asğı körkit maña bir boduğ

künüñni keçürdüñ tilek ârzûka
tiriglik tükedi ökünç ol yoduğ

1401. usanma tiriglikke artuk sakın
tiriglik ölümke idi ök yakın

saran bolma ilig akı bol akı
kalır meñü ölmez akılık atı

er at sü bu neñke küwenme üküş
asığ kılmağay sü bu altun kümüş

1404. yuluğ kılma özni adınlar üçün
suyurka özüñni küyürme küçün

seninde ozakı ajun begleri
ajun kodtı bardı yatur kör gûri

saña ma anunmış-turur bu ölüm
üdiñe küder ay yarumış künüm

1407. negü tér eşit dünyâ ‘aybın bilip
saña sözlegüçi ukuştın alıp

açığ suw teg ol kör bu dünyâ neñi
neçe içse kanmaz ölimez eñi

kölike teg ol kör bu dünyâ toña
ederse kaçar kaçsa yapçur saña

1410. sakığ ol körü barsa dünyâ işi
tutayın téyü sunsa yitrür kişi

ay ilig katığlan özüñ edgü bol
begi edgü bolsa bodun edgü ol

bodun koy sanı ol begi koyçısı
bağırsak kerek koyka koy kütçisi

1413. kapuğda tirildi kalın aç böri
ay ilig koyuğ ked küdezip yorı

buşı bolma işte sen öwke yığın
buşı bolsa begler buzar beglikin

irig sözlemegil kişike tilin
irig til ot ol kör küyer teg yalın

1416. örüg bol amul bol tüzün bol silig
kamuğ edgülükke tegürgil elig

yüz utru-turur bu uzun yol sefer
ukuşluğ bu yolka azuk ked éter

sarây karşı itme ay ilig kutı
anundı saña ew kara yér katı

1419. ediz kéñ bedizlig sarâyıñ kalıp
karañku yér ewde yatur sen ulıp

nerek kenç urur sen bu altun kümüş
saña teggüsi ol iki böz ülüş

muñar meñzetü aydı şâ‘ir tili
bu şâ‘ir sözi kör açar söz yolı

1422. osal yalñuk oğlı üküş neñ tirer
yégüke tegirmü sakınmaz birer

bayusa tileki bulunsa tükel
tüketür tiriglik uçup cân yırar

awınma erejke küwenme ay beg
awınçıñ küwençiñ udığa ot teg

1425. tiriglik yawa kılma dünyâ üçün
keçigli-turur bolğa emgek küçün

ağı çuz töşenür özüñ oğlağu
kara yér töşeñü-turur ay bügü

awınçu sewügler bile awnur öz
kara yér katında yaşıp yatğu tüz

1428. yayılmaz yorığa keveldin tüşüp
edersiz yığaç miñü muñluğ bolup

bularnı sakınğıl ölümke itin
ökünme yarın bu kara yér katın

kamuğ işke tevfîk bayattın tile
bayat birge şeksiz saña küç bile

1431. negü kelse tapla kör edgü isiz
boyun bir kazâka köni tut ağız

özüñ kolsa iki ajun begliki
bu béş işke yakma bu ol yégliki

harâmka katılma yéme kılma küç
kişi kanı tökme hasım kılma öç

1434. bor içme fesâddın yırak tur tez e
bu kaç neñ yorır tutçı beglik buza

özüñ meñü beglik tilese tuçı
törü kıl bodundın kötürgil küçi

bodunka başı sen ay ilig bu kün
bodunuğ küdezgil oduğ tur ögün

1437. uluğ yük boyunka yüdürdi ilig
osal bolma saklan ay kılkı silig

et öz ârzû sürgen havâka bulun
bulun bolma bolsa özüñni yulun

keçürmiş tiriglik tüpi boldı yél
bu kalmış tiriglik neçe bérge él

1440. yawa kılma emdi bu kalmış künüñ
özüñdin arıtğıl yazukuñ münüñ

vefâ kılğu ermez bu dünyâ bilin
keçer dünyâda öz azukuñ alın

negü tér eşitgil sakınuk kişi
sakınuk kişi ol ajunda başı

1443. bu ajun tüşün ol sen arkış sanı
tüşünde neçe bolğa arkış küni

sarây ol ajun kör bu kazğanç yéri
negü bulsa munda naru ıd yorı

özüñ köçgü mundın köçüñ aşnu ıd
kerekligni alğıl kereksizni tıd

1446. munu men barur-men méni kör odun
katığlan özüñke at edgü kodun

negü tér eşitgil ölügli tirig
ölürde bérip bardı öt saw erig

ölügli tirigke bérür pend tilin
eşitgil anı sen köñülke alın

1449. ayur ay tirig sen usanma odun
usandım öküñçün yatur-men yılın

ay ilig bu beglik uzun kolsa sen
kaç iş kıl kaç iş kod kılur erse sen

törü kıl katığlan yulup kılma küç
tapuğ kıl bayatka anır kapğı kuç

1452. ikinçi osal bolma sak tur oduğ
saña tegmesün bir müfâca yoduğ

iki üdte kılma kayu erse iş
havâ öwke kelse serip kısğu tiş

bu kaç neñ küdezgil küdezildi él
uzun turğa beglik saña bérge él

1455. kamuğ edgülerig ağır tut kötür
isizlerni tutma iligdin kotur

isiz öñdi urma törü edgü ur
künüñ edgü bolğay kutuñ bağa kur

negü tér eşitgil ay bilge külüg
bu sözdin kötürgil özüñke ülüg

1458. törü edgü ur ay törü bérgüçi
turu öldi isiz törü urğuçı

isiz öñdi urma ay ilçi bügü
isiz bolsa bolmaz ajunuğ yégü

isiz öñdi ursa özi öz üdin
isiz kodtı atın özinde kédin

1461. kim erse urup kodsa edgü törü
anın tikti atın adakın örü

özüñni yarılma ay ilig bakın
tüp üñni unıtma öyü tur sakın

isiz kılkı tutma ay elgi uzun
isiz kılk ulıtur ikigün ajun

1464. uzun boldı elgiñ bodunka yakın
füsûsun keçer bu tiriglik bakın

keçigli-turur dünyâ keçti sakın
keligli ölüm utru keldi sakın

méni kör meniñdin kötür öt erig
ökünme yarın sen bu kün sen tirig

1467. kişi ölse andın kumaru kalır
munukı kumarum saña ay bilir

sewerim sen erdiñ ay ilig maña
asığlığ kumarumnı kodtum saña

asığlığ kumaru kişike söz ol
kumaru sözüg tutsa asğı yüz ol

1470. munu söz bitip kodtum emdi çını
unıtma bu sözni unıtma méni

neçe kéç yaşap öz tirig tursa sen
ölüm boldı âhır yanış körse sen

séziksiz ölüm bir kün âhır kelir
tirilmiş bu cânlığ cânın alğalır

1473. okığçı kelürke anunğu kerek
uzun yol yorırka itiñü kerek

ölümdin kutulu yéri yok bilin
ölümke itiñil kerekiñ alın

negü tér eşitgil ögi yetmiş er
ölümüg ölürde oza ukmış er

1476. kezigçe kelir bu ölümnüñ kurı
ölümke özüñ çın anuklap yorı

kümüş kur bağuçı munu men téyü
ölüm tuttı erse üzüldi kurı

ay ilig munu men ötedim hakıñ
tükel kıldım emdi bağırsaklıkıñ

1479. bayat bérsü tevfîk kamuğ edgüke
kutadsu bu edgü yégü kedgüke

esenin tirilgil üküş yıl yaşa
sewinçin awınçın üküş él aşa

bağırsaklık erdi meniñ bu sözüm
esen kal selâmet ay körklüg yüzüm

1482. munu men barır-men ay ilig kutı
turu kaldı oğlum bu bağrım otı

bayatka tutuzdum munı yalwara
tilese küdezgey küyer ot ara

sañа hâcetim bu körü bér munı
süre ıdma bolğay yawalar sanı

1485. kamuğ neñke teñri kılur ol sebeb
kamuğ edgü isiz añar öz ulap

oğul kız sebebi ata ol ana
kılınç artasa ya itilse yana

munu men atası ölür-men bu kün
kiçig kaldı oğlum yetîm ögsüzün

1488. bar erse kalı bu tapuğçı hakı
sebeb bol munı edgü yolka okı

körü ıdma ögretgil erdem bilig
bilig erdemin bulsu ilke elig

itilsü kılınçı tüzülsü yorık
tusulsu tapuğka alınsu alık

1491. yawa ıdma boşlağ yığa tut kısa
yığa tutsa oğlan bulur kut basa

negü tér eşitgil karı köklemiş
sınamış ukup hem bilip sözlemiş

kiçig erken ögret oğulka bilig
kiçigde bilig bilse kötrür elig

1494. ayama oğul kızka berge yétür
oğul kızka berge bilig ögretür

kiçiglikte bilse oğul kız neni
karıp ölmeginçe unıtmaz anı

tüketti bitig türdi badı türe
alıp oğlıña bérdi elgin sunup

1497. ayur bu bitig tut yitürme oğul
iligke tegürgil kumarum bu ol

bitigim okısun sözüm tutsunı
ölümke anunsun işin itsüni

uluğ tındı ötrü oğulka baka
ayur sen munı uk könike yaka

1500. yana aldı oğlın koyıña kuça
öpüp yığladı barnu yaşın saça

ayur ay oğul kördüñ emdi méni
ne hâlin barır-men unıtma munı

saña ma séziksiz bu üd kelgü ol
osal bolma âhır özüñ ölgü ol

1503. kereklig sözüg men tutuzdum saña
sözümni unıtma du'â kıl maña

kalı ilig üdlep tilese séni
yorık tüz tapuğ kıl basınma anı

yawa bolma boşlağ yügürme özün
köni bol silig bol kılınçın sözün

1506. kéçe yatsa kéç yat yana erte tur
yatıp erte kopğan kutın arturur

bayat yarlığın sen ağır tut ağır
iligke tapuğ kıl isiñil bağır

isizke yağuma yırak tur teze
yorı edgülük kıl yorık yol tüze

1509. sözüñni küdezgil selâmet yorı
özüñni küdezgil esenin karı

---

sözin kesti oğlın kuçup yığladı
olındı yana ol öküñçler yédi

---

ayur ay ınançsız ajun bi-vefâ
nelük kıldıñ emdi maña sen cefâ

1512. tü ni'met bile bu igidmiş özüm
kirür bu kara yérke körklüg yüzüm

anadın neteg toğdum erse bu kün
anıñ teg barır-men yalıñın muñun

negü tér eşitgil ölügli ök er
ölümke öküñüp ulığlı bek er

1515. karındın çıkardıñ karınka kirür
şekerdin igidtiñ yılanka bérür

isizim yégitlik tiriglik isiz
öküñçün sığıt birle gûrke kirür

---

sığıt kodtı ay toldı yetrüp ögin
kumaru üledi kişike neñin

1518. bahîl koldı barça kadaşlarka ol
tiler boldı cânı yaşıl kökke yol

közin kökke tikti kötürdi elig
şahâdet bile kesti teprer tilig

yaruk cân üzüldi tünerdi küni
bayat atı birle kesildi tını

1521. edizlik tiledi süzük cân turuğ
uçup bardı cân kaldı kalbüd kuruğ

bolup toğmaduk teg yitip bardı cân
ajunda atı kaldı belgü nişân

negü tér eşit emdi kõñli köni
osallık usındın odunmış küni

1524. et öznüñ ewi ol bedizlig ewiñ
süzük cân ewi ol bediz teg teniñ

kuruğ kaldı kalbüd uçup barsa cân
bayat bildi kança barır erse cân

ediz boldı ornı ay kutluğ kuta
töñitse kodı énse boldı yuta

1527. ikide biri boldı şeksiz ülüg
tirildi ölümsüz uzun meñlüg

ne muñluğ-turur körse yalñuk özi
yorırda yiter atı keslür sözi

kayudın kelir erki kança barır
kayuda-turur erki kayda yorır

1530. biligli bilirmü negü tér negü
ukuğlı ukarmu negü tér bügü

biligli bayat ol bilir bu işig
ukuğlı uğan ol ukar bu işig

ara yér içer kör yorır belgüsüz
ara köz körürde bolur belgüsüz

1533. idi kısğa özlüg bu yalñuk özi
sakınçı uzun hem bedük til sözi

körü barsa yalñuk bu erksizlikin
nelük munça yawlak kötürdi egin

iki künlük erter ajunuğ bulup
nelük kerdi kögsin kaya teg bolup

1536. negü tér eşitgil odunmış kişi
ölümüg ukup yolka könmiş kişi

ne teñsiz ölüm sen ay yawlak ölüm
tusulmaz saña itse tük miñ tolum

tözüke tegir sen kutulmaz biri
isiz edgü neñke sen ök sen turı

1539. kerek erdi bilge tirilse kutun
kamuğ ölsün erdi biligsiz otun

isiz edgü kalmaz neçe tüz ölür
uluğ ya kiçig tut kara yér bolur

ölümtin keçig yok tirig buldaçı
nece kéç tirilse ölüm keldeçi

1542. ne yakşı ayur bu bodun başlar er
biligin ukuşun işin işler er

ne edgü iş erdi ölüm bolmasa
ne körklüg iş erdi kişi ölmese

erinçke tegürdi méni bu ölüm
ölüm ol buzuğlı tüp üm hem ulum

1545. ölümke tañ ermez toğuğlı ölür
toğuğlı ölür kör kara yér bolur

kişi isiz ermez kişilik isiz
eren isiz ermez könilik isiz

bu kurtğa kılınçı bu ol öñdisi
kerek öñdi tutğıl kerek tüñdisi

XXIV

kün toğdı ilig ögdilmişni okimişin ayur

1548. bu ay toldı yasın keçürdi ilig
okıp oğlıña bérdi öt saw erig

ayur ay oğu kılma artuk sakınç
sakınç keçse âhır tüp inde sewinç

saña tegmedi bu sakınç yalñuzun
maña tegdi kadğu sakınçlar uzun

1551. köñülni çökürme özüñni awıt
baka tur maña öz tapuğka iwit

atañ öldi erse ata men saña
atalık kılayın oğul bol maña

ögdülmiş cevâbı iligke

yér öpti kör ögdülmiş aydı ilig
uzun kéç yaşağıl aşayu ilig

1554. men igdiş kuluñ men tapuğçı seniñ
yuluğ bolsu cânım iligke meniñ

atam cânı boldı iligke yuluğ
yuluğ kılsu teñri saña bu kuluğ

çıkardı atası bitigin oğul
iligke ötündi kör akru amul

1557. ilig aldı açtı okıdı bitig
sözin uktı aydı isiz ay tetig

ayur ay bağırsak kişide burun
kapuğum kurıttıñ kor ittiñ orun

tirigle tapındıñ ötediñ hakım
ölürde muñadıp yidiñ hem ğamım

1560. hakıñnı öteyümedim men seniñ
bayat ok ötesün seniñ haklarıñ

neteg kim sewinçlig men séndin bu kün
bayat bérsüni miñ sewinçiñ kutun

---

sözin kesti ilig közi yaş saça
turup çıktı andın sakınçığ kuça

1563. ewiñe kelip kirdi köñli tüşük
kapuğ yaptı kaç kün sakınçın tügük

---

bu ay toldınıñ kıldı oğlı yoğı
çığayka üledi kümüş hem ağı

keçürdi yéme ök ata kadğusın
yakın kıldı özke kişi edgüsin

1566. ata pendi tuttı yorıdı köni
kutı künde arttı yarudı küni

negü tér eşit emdi öglüg kişi
başında keçürmiş bilir él işi

ata pendini sen katığ tut katığ
kutadğay künüñ bérge künde tatığ

1569. atañnı anañnı sewindür tapın
yanut bérge tapğuñ tümen miñ asığ

---

ilig me katığlandı anda naru
küniñe uru bardı edgü törü

bayudı bodun hem itildi ili
iligke du'â kıldı bodnı tili

1572. ilig bir kün oldurdı yalñuz özün
kemişti kitâb ötrü baktı uzun

tügüldi ögi köñli yetlümedi
tiledi ayıtğu kişi bulmadı

sakındı kör ay toldı erdemleri
ayur ay dirîğâ ol erde eri

1575. kapuğ körki erdi maña edgü iş
bodun asğı erdi añar tegse iş

kuruğ kaldı ornı irildi işim
irükler bütürgü kanı bir kişim

yana saknu aldı kör ögdülmişig
ayur-men unıtmış-men edgü işig

1578. ölürde ol ay toldı oğlın maña
tutuzdı anı men unıttım taña

ata öldi erse oğul bar tirig
birisin yitürdüm tutayın birig

---

kişi ıdtı terkin kör ögdülmişig
okıdı öziñe bekitti işig

XXV

ögdülmiş kün toğdı ilig tapuğıña körünmişin ayur

1581. yorıp kirdi ögdülmiş utru turup
iligke köründi sewinçlig bolup

ilig su’âli ögdülmişke

ilig kördi terkin okıdı anı
ayıttı negü kıldı üdlek séni

negü teg keçer bu keçigli künüñ
könimü yorır sen ya egri yoluñ

1584. negü kıldı üdlek atañda kédin
sewinçmü bérür ya sakınç kadğudın

ögdülmiş cevâbı iligke

ötündi bu ögdülmiş ilig kutı
uzun kéç tirilsü yadılsu atı

yırak boldum ilig tapuğında taş
iriglendi üdlek maña tügdi kaş

1587. büte boldı ilig yüzin körmedim
sakınç kadğu birle yorıp külmedim

bu kün edlep ilig méni ündedi
umınçlığka devlet maña kur badı

ilig yarlığını eşitti özüm
künüm edgü boldı yarudı közüm

1590. ilig tegme törlüg ayıttı bilig
ötündi bu ögdülmiş açtı tilig

XXVI

ögdülmiş kün toğdı ilig tapuğiña kirmişin ayur

ilig aydı munda naru ay oğul
maña tapnu turğıl çökürme köñül

atañ tapğı bar erdi artuk telim
öteyümedim bardı kaldı birim

1593. ötegü kerek men bu haklar saña
kişiler tili bolmasa bér maña

negü tér eşitgil uç ordu begi
bilip sözlemiş sözke yetrüp ögi

kişi emgek ıdsa saña belgülüg
unıtma ol emgekni bolma ölüg

1596. kişilikni kodma ay aslı kişi
kişilik kılu tur kişike tuşı

kimiñ emgeki kirse kimke birer
yanutın üküş kıl sen ötrü añar

kişi emgekini bilümez kişi
tükel ud bolur bu ay ilçi başı

1599. yorı ud atanma kişilik kıl a
kişike kişi bol kişilik bile

kişilik üçün at urundı kişi
kişilik bile at kötürdi kişi

ögdülmiş cevâbı iligke

1 yér öpti kör ögdülmiş aydı ilig
ilel köz yarutsa maña buldum ig

1602. tapuğçı kuluñ-men begim sen uluğ
uluğ beg ağırlar tapuğçı kuluğ

tilese ağır tut tilese uçuz
yuluğ kıldım emdi saña men bu öz

---

turup çıktı akru kapuğka kelip
bir ança yorıp bardı ewke tegip

1605. kurın badı ögdülmiş anda naru
kıyıksız tapuğ kıldı ilde turu

tapındı kéçe tañda tepremedi
tünin yattı yatğak aş anda yédi

ilig köñliñe sığdı erse tapuğ
elig bérdi devlet açıldı kapuğ

1608. negü tér eşit bu tapuğ kılğuçı
tapuğ birle devlet atın miñüçi

ay begler sewinçi tilegli kişi
kamuğ beg tileki öze kıl işi

begi taplamaz işni kılsa kulı
ilenç özke kılğu sarılsa kalı

1611. kalı kılsa begler tapısız tapuğ
yawa kıldı tapmış tiriglik kamuğ

---

yakın tuttı ilig kör ögdülmişig
törüçe ayu bérdi tegme işig

---

yana bir kün oldrup muñadtı ilig
ayur ay diriğâ yitürdüm erig

1614. kapuğda kalın bod térildi tolu
kanı bir işimke yarağlı talu

işim barça sındı yok ol bildeçi
kanı bir bağırsak işim kıldaçı

negü tér eşitgil sınamış kişi
sınap edgü isizni bilmiş kişi

1617. tilese bulur barça ârzû kişi
tilek teg kişi bulmaz edgü başı

bu bod sın yoñlı kara baş kalın
kişi tép ınanğu kişi yok bilin

kişide kereki yarağlısı ol
yarap hem tusulup yorığlısı ol

1620. negü tér eşitgil bu şi‘r ayğuçı
sözüg ma‘nî birle tizip kodğuçı

yorığlı körür-men yarağlısı yok
yarağlı bulunsa yorığlısı yok

kalın bod kara baş yorığlı telim
telimde tilese tusuğlısı yok

1623. yana aydı ilig meselde kelir
uruğluğ kişi ölse urğı kalır

negü ekse yérke yana ol önür
oğul tuğsa kılkı ataka barur

bu ay toldı oğlı ata yurnı ol
ata barsa oını oğul ornı ol

1626. ata bardı ornı kuruğ hem kokuz
kokuz tolğuka kördüm oğlın ked uz

munı edleyin men bu bolsun kişi
kişi bolmış asğın tusulğay tuşı

boluğluğ körür-men yarağu munı
kiçiglikte taştın adın yok müni

1629. idi yakşı aymışıla atlığı
bodunda bedüki kişi kutluğı

elig ursa begler kimi edlese
yakur baş bolur bu beginde basa

kimi tutsa begler öziñe yakın
yağudı tileki kereki bakın

1632. küle baksa begler kişike turup
aña yığlu tirlür er at yüz urup

ilig aydı emdi maña çâreˆ yok
munı edlese-men kişi bolğu ok

ötemiş bolayın atası hakın
kılayın kişilik bağırsaklıkın

1635. bu ay toldı tapğı telim erdi kör
kişilik kılayın anıñ yañı kür

kişilik tidüküm bolur edgülük
bu edgü bolur ol yégü kedgülük

kişi aslı edgüg unıtmaz bolur
kişi urğı köñlin emitmez bolur

1638. negü tér eşitgil awıçğa sözi
awıçğa sözin tut unıtma kozı

bu edgü kılu tur ay edgü kişi
karımaz bolur edgü meñü yaşı

bu edgü karımaz yéme opramaz
yaşı ked uzun ol atı artamaz

1641. ağırladı ilig kör ögdülmişig
añar aydı edgü isiz öz işig

açındı ilig kör kötürdi örü
bolu bérdi ewren emitti naru

oñardı törü hem toku iç tapuğ
açıldı tapuğdın tilemiş kapuğ

1644. müni boldı erdem sözi boldı söz
ilig turdı erse añar açtı köz

---

ilig aydı emdi tilemiş işim
tüzü itlü barğay içim hem taşım

boluğı bar erdi munuñ belgülüg
anın edledim kıldım açığ ülüg

1647. munu boldı emdi tilek teg kişi
takı bolğusı bar yetilse yaşı

uluğ bolğu olan ne ersig toğan
kiçigde bolur barça belgü nişân

muñar meñzer emdi bu beytig okı
uka barsa ma‘nî açılğay takı

1650. kamuğ bolğu neñke bolur belgü teñ
kiçigde bedügince ol bolğu teñ

yimiş yégü ni‘met çéçekinde kör
kamuğ neñke yañzağ munı bilgü teñ

---

tapındı bu ögdülmiş utru turup
kıyılmadı tañda kéçe üd bolup

1653. kiterdi özindin yarağsız muhâl
tusuldı kamuğ törlüg işke tükel

kutuldı ilig kitti emgekleri
bodun asğı arttı yenip yükleri

ilig su’âli ögdülmişke

ilig ündedi bir kün ögdülmişig
añar sözledi söz ukup bilmişig

1656. ilig aydı emdi eşit ay oğul
söz aytur özüm sen maña tut köñül

ayu bér kişike tusulur kayu
kayu ol tususı maña ay sayu

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ay beg
bilig ordusı ay kişilerde yég

1659. kişike tusulğu ikigü ajun
kılınç edgüsi ol ay kılkı tüzün

ikinçi uwut ol üçünçi köni
bu üç neñ bile er bulur kut küni

kılınç edgü bolsa kamuğ halk sewer
kılıkı köni bolsa törke ağar

1662. uwut ol tıdığlı kamuğ teñsizig
uwutsuzluk erke idi teñsiz ig

takı bir siliglik kılınçı köni
ikigü ajunda kutadur küni

könilik uwut hem bu edgü kılınç
üçegün birikse bu buldı sewinç

ilig su'âli ögdülmişke

1665. yana aydı ilig eşittim bu söz
tusulmaz kayu ol kişike yawuz

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
bügülep bu sözke yetürsü bilig

kişike tusulmaz tükel yas kılur
bu üç neñ-turur kör ay ilçi unur

1668. biri arkuk erse bu kılkı yawuz
takı biri yalğan tüzer erse söz

takı bir saran ol kişide éli
bu üç neñ üçegü biligsiz yolı

kimiñ bolsa arkuk kılınçı otun
işi barça tetrü bolur tuğsa kün

1671. çawıksa kim erse bu yalğan tilin
sawı bardı yalñuk ara sen bilin

saranlıkta ınğa negü bar adın
térer neñ yéyümez kalır neñ kédin

negü tér eşitgil saranığ bilig
ay çırğuy ay muñluğ ay tügmiş elig

1674. tére bildiñ altun yéyü bilmediñ
bu altun yığıp bir nelük bérmediñ

ay dünyâ térip sen yéyümez kişi
yégüçi anundı anuk tut aşı

ol üç neñ kimiñ bolsa keldi kutı
bu üç neñ kimiñ bolsa yitti atı

ilig su'âli ögdülmişke

1677. yana aydı ilig eşittim munı
takı bir sözüm bar ayu bér anı

anadınmu bilge tuğar bu kişi
azu ögrenürmü yetilse yaşı

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş ilig kutı
bilig hem ukuş ol bu erdem atı

1680. biligsiz tuğar ol turu ögrenür
bilig bilse ötrü kamuğ iş unar

anadın toğuğlı biligsiz tuğar
bilig ögrenür ötrü törke ağar

ukuş ol anı yalñuk ögrenmedi
tadu birle katlıp törütür idi

1683. ukuşta adın barça erdemlerig
kişi ögrenür ötrü yetlür bilig

---

sewindi ilig kör eşitti bu söz
ayur öz tilekini buldı bu öz

atasın yitürdüm munukı oğul
ata ornı tutlı bulup edgü yol

1686. bayatka şükür kılğu emdi üküş
bodunka törü kılğı edgü ülüş

bağırsak körür-men bu ögdülmişig
bütünlük bile kıldı barça işig

añar ma bu kün kılğu edgü yanut
ol edgü yanutın bu bulsu anut

1689. negü tér eşitgil kişi üdrümi
kişi üdrümi hem bodun ködrümi

kişilik kılurka kişilik anut
kişilik teñinçe törü kıl yanut

vefâka vefâ ol kişilik hakı
vefâ kıl kişi bol atıñnı bedüt

1692. küniñe ağırladı ilig anı
kamuğ ilke toldı kör atı üni

bodunda bedük boldı belgü nişân
ajunda çawı bardı edgü du'ân

uluğ boldı iş tuş ara belgülüg
bedük boldı begler ara bu külüg

1695. köñül til kiçig tuttı kılkı oñay
yaraştı kamuğ birle keçti kün ay

köñül kodkı tuttı tilin söz süçig
bodunuğ işitti taşığ hem içig

adaş koldaş ardaş tutundı kalın
adaş koldaş ol erke arka bilin

1698. kimiñ bolsa koldaş adaşı telim
anıñ arkası bek kaya ol yalım

kimiñ arkası bolsa küçlüg bolur
bu küçlüg kişi kutka tüplüg bolur

ne edgü bolur kutka kodkı köñül
ne körklüg bolur bilge bolsa amul

1701. yéme yakşı aymış bu öglüg kişi
kim öglüg sözin tutsa itlür işi

kimiñ birle devlet yaraşsa kelip
köñül kodkı tutğu kiçiglik kılıp

kelir erse devlet kişike küle
tutup berklegüsi kiçiglik bile

1704. köçüt teg bolur kut tüpi hem tözi
köñül kodkısı ol anıñ yıldızı

ne edgü bolur kodkı alçak kişi
ne körklüg bulur künde itlür işi

uluğsığ küwez kür kişi ol turı
küniñe kodı ol küwezlik kurı

1707. kamuğka yaraşur bu kut ursa yüz
ukuşluğka artuk yaraşur ked uz

muñar meñzer emdi bu beytig okı
okığıl uka bar ay elgi akı

biligsizke devlet yaraşsa kelip
biligligke artuk yaraşur bilip

1710. biligsiz bile tursa devlet kalı
biliglig bile turğa tüp lüg erip

biligsiz bedük bolsa devlet bile
biliglig bedükrek kü çaw at bile

biligsizke devlet kelir erse kut
turumaz bu devlet anıñ birle büt

1713. munukı bu sözke tanuk keldi söz
okığıl munı sen ayâ köñlin tüz

kelir kut kişike ağırlar anı
siñer ol ağırlık yorısa köni

bolumsuzka devlet kelü bérse kut
teper devletin ol keçürmez küni

1716. sınadı kör ilig bu ögdülmişig
könilik öze buldı barça işig

ağırladı ança kötürdi örü
uçuzladı ança yawuzrak körü

ağırlık üdinde kişig sermedi
uçuzluk üdinde tapuğ kesmedi

1719. iligke yışığ boldı köñlin bütüp
ağı kaznakı bérdi edgü tutup

emanet yüdürdi boyunka uluğ
emanet yüder erke cânım yuluğ

işin sürdi ögdülmiş artuk köni
küniñe yakın tuttı ilig anı

1722. aça adra tuttı kamuğ işlerin
sakışlığ bitip kodtı barça barın

küdezdi öziñ neñke suklanmadı
tapundı bu kılça kıyık kılmadı

negü tér eşitgil yetilmiş yaşı
tiriglikte kızrak bütün çın kişi

1725. ağır neñ kişike bu altun kümüş
özin tutğuçı er kümüşte küsüş

kümüşke ilinmegli yalñuk bütün
tegir çın tükel bu ajunka kutun

biliglig bilig bérdi bilgin kör e
köni çın kişi bolsa közke süre

1728. takı munda yégrek ayur kör ukuş
bağırsakka cân bérse ermez üküş

köni tép ayurlar kayu ol köni
könilik kılığlı emânet küni

erende kayu ol tükel irtegü
köni erse kılkı anı er tigü

1731. kişide kayu ol kişi öggüsi
akı öggüsi ol saran sökgüsi

apa oğlanın körse muñluğ tigü
bütün kün tirer neñ bulumaz yégü

kayu yügrü tınmaz ajun tezginür
kayu cân yuluğlar teñizke kirür

1734. kayu tağ kazar körse toplur kayağ
kayu yér kulaçlayu yügrür yadağ

kayu art aşar kör ögüzler keçer
kayu yér kazar suw kuduğda içer

kayusı çerigde kılıç baldu yér
kayusı turada yuluğda karır

1737. kayu oğrı tevlig karakçı kunuk
kayusı basımçı ölütçi kıruk

bu emgek neçe boğuzı egni üçün
tirer neñ yémez ölse emger küçün

bu barça biligsiz kişi kılkı ol
biligsiz kişiler tükel yılkı ol

1740. bayatka bütügli biliglig kişi
tegürmiş üdinde tükel yér aşı

negü tér eşitgil ukuşluğ amul
yorığlı tınığlı küdezçisi ol

kerek yat kerek dünyâ tezgin yügür
negü erse kısmet saña ol tegür

1743. köñül til köni tut ay bilge bügü
saña eksümegey üdinde yégü

bu baylık tilese ajun edgüsi
könilik bile ol anıñ bulğusı

takı bir ajunuğ bulayın tése
könilik bütünlük bile kol usa

1746. yéme yakşı aymış ögi yetmiş er
könilik bile bu ajun tutmış er

bu dünyâda baylık tilese özüñ
köni bol könilik öze tut sözüg

takı bir ajunuğ tutayın tése
könilik bile tut köñül til özüñ

1749. ay ilig körü bar kişiler küni
ne körklüg keçer ol yorısa köni

könilik bütünlük bile kıl bu iş
kişilik bile kıl kamuğ törlüg iş

kopurdı kutı künde ögdülmişig
saw aydı bodunka eşitti kişig

1752. ilig me sınadı kamuğ törlügün
bütünlük bile buldı baktı ögün

bütün buldı ilig kör ögdülmişi
séziksiz köni tép negü kılmışı

negü tér eşit emdi bilge öge
biligsiz ukup emdi boynuñ ege

1755. körü barğu begler tapuğçı kulın
tapındurğu kulnı sınayu ulın

begiñe yarağlığ körünse kulı
añar ötrü açğu ağırlık yolı

tilekçe bolur iş tapuğçı bedür
tapuğçı bedüse beg atı bedür

1758. idi yakşı aymış bu yağma begi
kamuğ işke bilgi yetilmiş ögi

ayâ beg işig iş biliglike bér
yarağlığ köni tüz yorığlıka bér

kayu beg yarağsızka bérse işi
yarağsız özi kıldı kılmaz kişi

1761. bayat kimni erse kötürse kutun
añar işçi bérür yarağlığ bütün

kötürmişni ilmek tilese yana
añar işçi bérür yarutmaz küne

yeter ol biligsiz barır bu otun
işi barça buzlur kopar kök tütün

1764. ağırladı ilig kör ögdülmişig
ınandı añar bérdi yumğı işig

kamuğ ilke kıldı kör elgi uzun
uzun boldı elgi yorık til sözün

ayağ bérdi tamğa at üstem kedüt
ağırladı aşru tükel boldı kut

1767. üküş edgü yarlığ tümen edgü söz
ilig yarlıkadı yakın boldı öz

kapuğdakı er at kiçig ya uluğ
tañuk tuttı barça kılıp cân yuluğ

kamuğ işçi barça köründi kelip
tapuğ tozğu birle neñ artut kılıp

1770. uru bardı ögdülmiş edgü törü
ağrladı tegme kişisin körü

bodundın kötürdi kamuğ küç basınç
özindin kiterdi yarağsız kılınç

tüzüldi törü hem itildi éli
ilig inçke tegdi bekip él ulı

1773. sewigli telim boldı sewmez yağı
ilin kodtı kaçtı süzüldi toğı

kutuldı ilig kıldı inçin sewinç
tatıldı tirigük bu buldı awınç

bu yañlığ asığlar biligdin kelir
ukuşluğ biliglig siligdin kelir

1776. kalı ögmegü ol ukuşluğ kişig
neteg yirmegü bu ukuşsuz işig

uğuşluğ işi barça ülgülüg ol
biligsiz işi barça telgülüg ol

ne edgü yaraşur ukuşluğka kut
ya edgü kılınçlığ biligligke büt

1779. negü tér eşitgil ıla beg sözi
sözi ma‘nîsi ol sözüñke tözi

biligsizke devlet kelür erse kut
bodun barça buzlur bolur élke yut

ukuşuğka tegse adın begliki
ilin inçke tegrür bu bir sözke büt

1782. bilig inçke tegdi yarudı küni
bayatka şükür kıldı ögdi anı

közin kökke tikti kötürdi elig
ayur ay idim sen birigli bilig

bilig bérdiñ ilke elig bérdiñ erk
könilik öze tut köñül bolsu berk

1785. sen ök bir maña küç kamuğ edgüke
elig asrakılar yükin yüdgüke

çığayka üledi ökü neñ tawar
köñül tüzdi rabka kamuğdın sıñar

tirildi bu yañlığ sewinçin kün ay
tüzü él karası tükel boldı bay

1788. kişi üdrümi kör bu yañlığ bolur
isizim bu yañlığ kişiler ölür

meñilig bodun kim bu yañlığ begi
meñelig beg ol kolsa bodnı yégi

isiz edgüler ölse toprak bolur isiz
neçe bolsa toprak kör atı kalur

ilig su'âli ögdülmişke

1791. ilig bir kün oldurdı yalñuz özi
bu ögdülmişig ündep aydı sözi

ayur ay ögdülmiş bak emdi maña
atañ emgeki kirmedi bir saña

atañ öldi kaldıñ sen oğlan kiçig
kiçigke bedüktin bolur yol keçig

1794. atañ ögretümedi erdem bilig
tegümedi méndin yéme ök elig

neteg met yumıttı bu erdem saña
ayu bérgil emdi munı sen maña

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
uzun kéç yaşasu bu üsteñ elig

1797. bayat kimke bérse ‘inâyet ülüg
tilekke tegir boldı atlığ külüg

muñar meñzetü aydı türkçe mesel
başında keçürmiş bu kökçin sakal

bayat fazlı birle bedür ol kişi
tilekin bulur künde itlür işi

1800. bayat bérmişin halk tıdumaz küçün
yağız yér yaşıl kök tirilse öçün

bayattın kerek barça işke yölek
anın bulsa ötrü kişi öz tilek

yana ma ay ilig ata alkışı
oğulka tegir ol sewinçi tuşı

1803. atam kıldı erdi kör edgü du‘â
du‘â birle tegdim bu yérke ağa

iligni sebeb kıldı erklig idim
bu erdem biligdin turu kalmadım

elig urdı ilig méni edledi
bolu bérdi ewren özüm yokladı

1806. küle baksa begler kimi edlese
awa yığlur ârzû kerek ol yése

kişi köñli bağ ol yaşarğu suwı
bu begler sözü birle edgü sawı

kayu bağka tegse suw eksümedin
çéçek yazlur anda tümen tü yıdın

1809. begi yarlığı bolsa edgü söze
kulı köñli yükser yazar kaş köze

kalı bolmasa edgü yarlığ tilin
yaşarmış çéçekler kurır terk bilin

bayat fazlı kolğu kerek kul kamuğ
bayat fazlı bolsa açıldı kapuğ

1812. muñar meñzetü aydı şâ‘ir bu söz
munı ukğıl emdi ayâ edgü öz

bayat fazlı birle ağırlar kuluğ
bilig kapğı açlur oñarur yoluğ

bilig bilse künde kutadur küni
neçe me kiçig erse bolur uluğ

ilig su’âli ögdülmişke

1815. yana aydı ilig ay ögdülmişe
bilig bilgüçiler neteg bilmişe

kişi ögrenipmü bolur ol bügü
azu tadu birle tuğarmu tigü

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş açtı tilin
ayur-men urayın bu sözke ulın

1818. törütürde bérse bayat ög köñül
tükel mâyeˆ buldı biligke oğul

küniñe neñedür turu öglenür
negüni tilese bilür ögrenür

biligke tegir ötrü bilge bolur
bu bilgi bile asğı ilke tolur

1821. törütür üdinde köñül bérmese
tilekke tegümez bu anda basa

takı bir sebeb kolsa oğlan bilig
kiçigde tegürgü biligke elig

kiçig oğlan erken bilig ögrenür
uluğ bolsa ötrü tilekke tegür

1824. bilig erdem edgü kılınç ya kılık
kişi ögrenür ötrü tüzlür yorık

bilig tut ya erdem kişi ögrenür
meger bu ukuş ol tadudın önür

muñar meñzetü keldi türkçe mesel
okığıl munı sen asığ özke al

1827. kişi ögrenür bilgi artar üküş
neçe ögrenip uksa bolmaz ukuş

bayattın erür bu ukuş bolğusı
tadu birle kirse bolur belgüsi

bayattın ‘atâ ol ukuş belgülüg
ukuştın bulur er miñ edgü ülüg

1830. kişide uluğrak ukuşluğ kişi
ukuş boldı erke miñ erdem başı

ukuşsuz kişini kişi témegü
neçe sözlese söz yéme bütmegül

ilig su’âli ögdülmişke

yana aydı ilig eşittim bu söz
takı bir sözüm bar ayıtğu bu öz

1833. ukuşuğ adırtu biligde öñi
negü teg-turur ay sözüñnüñ oñı

negü ol ukuş ornı kayda-turur
kayudın kopar kopsa kayda barur

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ukuş
ağır neñ-turur ol kişike küsüş

1836. ukuş ornı üstün meñede-turur
ağır neñ üçün ornı başta erür

kişen ol kişike ukuş belgülüg
kılınçı köni ol işi ülgülüg

bağırsak bayat kör üdürmiş kulın
kişedi ukuş birle kılkın tilin

1839. ukuşsuz ölüg ol ukuşluğ tirig
ukuş munça teñlig adırtlar erig

karartğku ew ol bu kişi tün sanı
ukuş bir yula teg yarutur anı

ukuştın kelür kör kamuğ edgülük
biligin bedür er bolur belgülük

1842. bu iki bile boldı yalñuk uluğ
bu ikin oñarur könilik yoluğ

biligin seçildi kişi yılkıdın
biligde bedükrek negü bar adın

muñar meñzetü sözledi kör ukuş
ukuş işke tutsa kör asğı üküş

1845. kişi yılkı birle adırtı bilig
bilig birle yalıñuk kötürdi elig

yorı yılkı bolma bilig ukuş
bilig birle sözle yorık tut tilig

ilig su'âli ögdülmişke

yana aydı ilig takı bir sözüm
erür bu ayur-men ay körklüg yüzüm

1848. maña ayğıl emdi ukuş sûreti
negü teg bolur ol yörügi atı

yüzi körki kılkı kılınçı ne ol
yaşı kurı bod sın awınçı ne ol

XXVII

ögdülmiş iligke ukuş sûretin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı ukuş
kılınçı köni kör küwençi üküş

1851. yüzi körki körklü ne yaşı kiçig
kamuğ edgülükke anıñdın keçig

örüg hem silig ol ne kılkı amul
kamuğ teprenürke bağırsak köñül

kayuka elig ursa itlü barır
kayuka sözi tegse yetlü barır

1854. isig yüzlüg ol kör kamuğka sewüg
kişilerke andın asığlar ülüg

yiti közlüg ol kör bakışı yırak
kayu işke tegse bekitür adak

neçe bulğanuk işke tegse süzer
neçe ters tügün erse baksa yazar

1857. bakar soldın oñdın hem öñdün kédin
kamuğ iş yarağın bilir hem üdin

kaçığlığ yeter ol uçuğlığ tutar
sınukuğ sapar ol buzukuğ iter

ukuşsuz ökündi ayur ay ukuş
seniñsiz muñadur-men artuk üküş

1860. maña tegmedi bir seniñdin ülüg
seniñsiz kişi köñli boldı ölüg

yula ol ukuş kör karağuka köz
ölüg tenke cân ol ağın tilke söz

ukuşluğ ukuşka ayur ay işim
ne edgü işim sen itigli işim

1863. kılınç oñ tutar hîç solı yok ukuş
bütün çın-turur hîç alı yok ukuş

ukuş kimde bolsa bu ol belgüsi
bu belgü bile ol ukuş bilgüsi

ukuşnuñ eñ aşnu kılıkı oñay
könilik bile ol yorıkı yıl ay

1866. ukuşluğ köni hem silig til sözi
bütünlük bile boldı kılkı tözi

örüg ol amul ked serimlig sabûr
körüp işni yetrü ol akru tegür

kılınçı karı körse yaşı yégit
añar muñluğ ârzûn öge ya tégit

1869. muñar meñzer emdi bu sözni okı
uka tursa ma‘nî açılğay takı

kılınçı karı oğlan özlüg ukuş
ukuş kayda bolsa añar bar yapuş

kiçigi sewiglig karısı amul
özi tüzün alçak kör asğı üküş

ilig cevâbı ögdülmişke

1872. bu sözler eşitti sewindi ilig
ayur ay odunmış sözi ög bilig

bayat bérdi barça tükel edgülük
bayattın ‘atâ sen maña belgülüg

bu emgek yük ol bir ağır yüdgüke
anı yüdse ötrü tegir edgüke

1875. kim edgü tilese ağır yük yüder
ağır yük yüdügli tilekin küder

yükümni yüder sen tilek iş yorır
méni tındurur sen saña yük tegir

bayat bérsü tevfîk maña emdi küç
hakıñnı öteyin yanut birke üç

1878. bilir-men bu yañlığ tapuğ kıldukuñ
bağırsaklık ol bu méni koldukuñ

bağırsak tapuğçı tükel ol bolur
öz asğın kodup kör beg asğın kolur

negü tér eşit bu tapuğçı tili
begin inçke tegrür tapuğsak kulı

1881. meñilig bolur beg tükel kut başı
bağırsak kulı bolsa kılsa işi

tapuğçı bile beg kötürdi egin
tilek teg tapuğ kılsa tındrur begin

baş ağrığ yük emgek kötürse kulı
begiñge aça bérse ârzû yolı

1884. kayu beg bulur erse mundağ kuluğ
bayattın ‘atâ ol arığar ked uluğ

ajun begleri öldi bizde oza
üküşreki bardı bu ârzû öze

———

ajun bodnı tındı awınçın kutun
iligke du‘â kıldı bodnı bütün

1887. adın él kişisi eşitti munı
yüzin körgüke ârzûladı anı

keçürdi yıl ay kün bu ârzû öze
ilin itti edgü törüsin tüze

ilig su’âli ögdülmişke

ilig bir kün ündedi ögdülmişig
ayur aytayın söz sen ay bilmişig

1890. et öz yéti endâmka baksa kör er
tatığ buldı barça öz ülgin térer

köñül tatğı ne ol bu köz tatğı ne
bu iki tatığdın özüm ülgi ne

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı tatığ
köñül ârzû kolsa bekürtse katığ

1893. sewitmiş yüzin körse közke tatığ
köñül ârzûsın bulsa özke tatlğ

ilig su'âli ögdülmişke

yana aydı ilig ay ögdülmiş ay
sewiglig nişânı negü ermiş ay

sewer-men téyü barça da'vî kılur
bu da'vîka ma'nî negü teg bolur

ögdülmiş cevâbı iligke

1896. yanut bérdi ögdülmiş aydı bolur
sewüg yüzke baksa sewerin bilür

kamuğ neñke örtüg bolur baksa köz
köñülke yok örtüg munı bilgü öz

sewer sewmezin öz bileyin tése
köñülke baka körgü bilgey basa

1899. sewügler yüzinde bolur belgü neñ
közin közke tikse anı bilgü teñ

muñar meñzetü aydı şâ'ir sözi
ukup tırlayu al kişi erbüzi

sewigli kişiniñ yüzi belgülüg
tili açsa ma'nî sözi belgülüg

1902. sewer sewmezin öz bileyin tése
saña tetrü baksa közi belgülüg

ilig su'âli ögdülmişke

ilig aydı uktum eşittim bu söz
takı bir sözüm bar anı aysu öz

kereklig söz aytur-men emdi saña
idi ked bakıp sözleyü bér maña

ögdülmiş cevâbı iligke

1905. yanut bérdi ögdülmiş ilig kutı
bilig birle begler bedütti atı

bilig ordusı ol bu begler özi
biligsiz bolur kul nerek kul sözi

ayıtmak oñay boldı tersi cevâb
cevâbka ilig bilgi bolğay savâb

1908. oñayın ilig tuttı tersi maña
kemişmegil emdi ay ersig toña

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı aytığlı muñluğ bolur
özi bilmedükin anıñdın kolur

kalı mundağ erse sewiñü kerek
ayıtmış sözümni sen ayğu kerek

ögdülmiş cevâbı iligke

1911. yanut bérdi aydı ay edgü törü
eşitmek ked ol sözlemekte körü

sözüg sözlegüçi bu cân yawrıtur
eşitgüçi awnur et öz semritür

negü tér eşitgil sınamış bügü
sözüg sözlemegü eşitgü ögü

1914. eşitmek bile boldı bilge kişi
bu söz sözlemektin barır er başı

eşitse bolur ol kulakka tatığ
telim sözlemiş sözde bolmaz asığ

sözüg sözlemese saw altun sanı
bakır boldı tildin çıkarsa anı

ilig cevâbı ögdülmişke

1917. ilig aydı emdi köni sözlediñ
sen emdi öziñke kutun kur badıñ

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş ilig kutı
özüm yégledüki bu kulluk atı

kulı cân sızurğu awınsa begi
kalı yetlür erse bu kulnuñ ögi

1920. eşitsü ayayın özüm bilmişin
ilig me keçürsün hatâ bolmışın

XXVIII

beglikke sezâ bolğu teg beg negü teg kerekin ayur

ilig aydı emdi ayıtğu sözüm
bu erdi munu emdi aytur özüm

törütti apa oğlanın bir bayat
uığ bar kiçig bar isiz edgü at

1923. biliglig biligsiz çığay bar ya bay
ukuşluğ ukuşsuz otun bar ked ay

negü teg kerek beg munı başlasa
çawı barsa atı işin işlese

itilse éli hem bayusa bodun
atı edgü bolsa ol erter üdün

1926. hazîneˆ o urunsa kümüş hem ağı
yağı boynı yençse kiterse çoğı

yumıtsa er at bolsa küçlüg elig
yorıtsa törü tüz yetürse bilig

çawıksa ajunda yadılsa atı
bedüse küniñe kötürse kutı

1929. erejin awınsa yése él uzun
bütün cân üzülse yése ol ajun

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
idi ters ayıttı maña bu bilig

bu beglik işin barça begler bilir
törü öñdı kılk yañ olardın kelir

1932. anasında tuğsa tuğar beglikin
körü ögrenür iş bilür yéglikin

bayat kimke bérse bu beglik işi
bérür ög köñül kör ol işke tuşı

kimi beg törütmek tilese bayat
bérür aşnu kılk yañ ukuş yüg kanat

1935. bu beglik işi boldı begler işi
bu begler işin bildi beglik kişi

bu işni ilig ménde yégrek bilür
atası beg erdi özi beg-turur

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı uktum bu söz barça çın
köni sözlediñ söz yıpar burdı kin

1938. bu iş kılğuçı kılur öz işi
mün erdem biligli körügli kişi

men iş kılğuçı-men sen iş körgüçi
işig körgüçidin bilür kılğuçı

bayat bérdi emdi saña ög köñül
ukuş hem bilig birle bolduñ amul

1941. maña ok tapındıñ kiçigde berü
körü ögrenü bildiñ edgü törü

kamuğ işni uktuñ ma bildiñ özün
maña ma bağırsak sen kılkın sözün

bağırsakka aytur kişi öz sözin
bağırsak yuluğlar kişike özin

1944. bağırsak üçün sen büter-men saña
bağırsaklıkın ay bu sözler maña

negü tér eşitgil bağırsak kişi
bağırsaklık ol kör kişilik başı

bağırsaknı ögdi ukuşluğ üküş
bağırsak kişiler kişike küsüş

1947. bağırsaknı bulsa bağırka urun
maña mundağ aydı bilig hem ukuş

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
esen inç tirilgil ay üsteñ elig

bu beglikke aşnu tüp aslı kerek
atım alp katığ kurç yana toñ yürek

1950. atası beg erse oğul tuğdı beg
oğul tuğsa beg hem ataları teg

ukuşluğ kerek hem biliglig kerek
akılık kerek hem siliglik kerek

bilig birle begler bodun başladı
ukuş birle él kün işin işledi

1953. beg atı bilig birle bağlığ-turur
bilig lâmı kitse beg atı kalur

ked öglüg kerek hem biligli ukuş
biliglig kişiniñ yağısı üküş

negü tér eşitgil bilig bilmiş er
başında keçürmiş üküş yilmiş er

1956. biliglig kerek beg ukuşluğ oduğ
añar tegmese bir müfâcâ yoduğ

kılınç edgü erdem kerek miñ tümen
atı edgü bolsa tutunsa boduğ

apa oğlanı barça açlı bedük
bilig birle boldı kör ödrüm ked ök

1959. uruğ edgü bolsa er edgü tuğar
er edgü bolup ötrü törke ağar

ıduk ol bu beglik arığlık tiler
arığlık bile ilde saklık tiler

bodunka talusı kerek alp atım
bedük işke ötrü bu bolsa titim

1962. negü tér eşitgil ötüken begi
sınap sözlemiş sözni yetrüp ögi

bodunka begi artuk üdrüm kerek
köñül til köni kılkı ködrüm kerek

biliglig ukuşluğ bodunka talu
akı hem közi tok ne köñli tolu

1965. kamuğ edgüke bolsa elgi uzun
uwutluğ silig hem kılınçı tüzün

sezâ beg bolur bu bodunka uluğ
munıñdın kelir ötrü edgü uruğ

bilig birle başlar kişi iş başın
ukuş birle uksa oñarur işin

1968. bodunuğ bilig birle bastı begi
bilig bolmasa işke yakmaz ögi

yañılsa bu begler ay ilig kutı
anıñ begligi igler itgü otı

bu beglik igiñe otı ög bilig
ukuş birle emle ay kılkı silig

1971. biliglig ukuşluğ kerek beg tetig
anın kılsa ötrü igiñe itig

biliglig ukuşluğ bügü ilçi beg
ikigün ajunda bolur ornı yég

ikigün ajunuğ buluğlı kişi
idi kutluğ ol bu tükel kut başı

1974. muñar meñzetü aydı şâʻir bu söz
körü barsa maʻnî biligsizke köz

meñilig kayu ol maña ay yora
kişi kutluğı kim kişiler ara

yése bérse dünyâ tirilse kutun
takı bir ajunda bu buldı töre

1977. kılınçı oñay bolsa kılkı köni
sewinçin keçer kör uş ol beg küni

bayat kimke bérse bu edgü kılık
bu edgü kılık birle edgü yorık

anıñ boldı dünyâ tü niʻmet bile
tilese özüñ yé tilese üle

1980. bayat bérse fazlı kulıña kutun
bolur kılkı edgü kılınçı bütün

kılınç edgü erdem kerek miñ tümen
anın tutsa él kend kötürse tuman

ne edgü-turur bu kılınç edgüsi
kılınç edgü erke yégü kedgüsi

1983. bayat kimke bérse kılınç arkukı
anı emgetür bu zamaneˆ okı

kayu begde bolsa bu arkuk kılınç
işi barça tetrü sewinçi sakınç

sakınuk kerek beg ne kılkı arığ
arığlık tiler tutçı urğı arığ

1986. sakınuk kişi köñli korklık bolur
köñül korksa begler işig tüz kılur

kalı bolmasa beg sakınuk süzük
arığsız bolur barça kılkı üzük

örüglük amulluk bolur begke körk
bu beglik işiñe bu ol bağu örk

1989. ked ögüg kerek beg oñarsa işin
bilip başlasa ötrü işler başın

bu öglüg kişiler oñarur işig
yırak tutğu işte bu ögsüz kişig

köñül bolmasa er közi asğı yok
ögi bolmasa er köñül osğı yok

1992. negü tér eşitgil ay ilçi başı
örüg ked köñüllüg sınamış kişi

kayu erde bolsa ukuş birle ög
anı er atağıl neçe ögse ög

ukuş ög bilig kimde bolsa tükel
yawuz erse ked té kiçig erse ög

1995. ne edgü-turur bu kişike öge
ögi bolsa ötrü atağu öge

iweklik beliñ ol kamuğka yawuz
kalı bolsa begke yüzi boldı boz

iwek kurğu kılkı kılınçı buşı
biligsizke belgü bolur bu işi

1998. iwe kılmış işler neçe yég bolur
iwe yése aş suw neçe ig bolur

kamuğ iş içinde amulluk üdür
meger tâ‘at erse iwiñü yügür

közi tok kerek hem uwutluğ tüzün
açuk hem yaruk bolsa kılkın sözün

2001. todumsuz bolur ol közi suk kişi
közi sukka yetmez bu dünyâ aşı

bu sukluk ig ol bir otı yok emi
anı emleyümez bu dünyâ kamı

kamuğ aç yése içse âhır todur
közi aç kişi ölse açlık kodur

2004. közi suk kişi neñke bolmaz bu bay
kamuğ dünyâ bulsa âhır suk çığay

uwutluğ kerek beg kişide talu
uwutluğ kılınçı irilmez tolu

kimiñde uwut bolsa kılkı silig
kamuğ tersiz işke tegürmez elig

2007. bayat kimke bérse uwut köz suwı
añar bérdi devlet tükel yüz suwı

kamuğ teñsiz iştin yığığlı uwut
kamuğ edgü işke ulağlı uwut

ne edgü neñ ol bu uwut erke körk
kamuğ edgü işke uwut boldı örk

2010. tili çın kerek bolsa köñli köni
bodunka asığ kılsa tuğsa küni

kalı bolsa begler hiyânet köñül
bodınka asığ bolmaz andın tüñül

köñül til oñay bolmasa kör kılık
ol ildin kaçar kut tapulmaz yorık

2013. sözin kıyğuçı begke tutma umunç
tiriglik yawa bolğa kılğay ökünç

idi sak kerek beg yana ked oduğ
usat bolsa begler tokınur yoduğ

iki neñ tuıur ilke bağı beki
biri saklık ol bir törü él köki

2016. kayu beg sak erse ilin bekledi
yağı boynı yençti öze irkledi

kayu beg törü bérse élde köni
ilin itti kodtı yaruttı küni

bu beglik bağı kör bu iki bolur
bu iki tükel bolsa beglik turur

2019. negü tér eşitgil yağıçı kür er
bu saklık bile öz yağısın urar

ayâ ilçi begler ilig kolsa sak
bu saklık bile sen tüzü ilke bak

bu saklık bile arttı begler éli
osallık körü buzdı beglik ulı

2022. bu saklık bile sen yağı boynı yenç
bodunka törü kıl tiril kéñrü inç

iki neñ bile ilçi beglik buzar
kirür egri yolka könidin azar

biri küç birisi osallık kılur
bu iki bile beg ilin artatur

2025. yağı boynı yençmek tiler erse sen
kulak köz kerek sak kılıp tursa sen

bu saklık bile sançtı begler yağı
osallık bile buzdı beglik bağı

osal bolsa begler işin bütrümez
osal beg bütün bilgü beglik yémez

2028. sak er tutçı itnip osalığ busar
osal bolmağınça yağığ kim basar

sak erse begi ilke tegmez elig
kalı tegse yetrür ukuş ög bilig

bu küçkey kişi kendü beglik yémez
bu küçkey küçini bodun kötrümez

2031. negü tér eşitgil biliglig sözün
yéyümedi küçkey ilin kéç uzun

köyer ot-turur küç yağusa küyer
törü suw-turur aksa ni'met öner

uzun él yiyeyin tése ay bügü
törü tüz yorıtğu bodunuğ kögü

2034. él artar törü birle itlür ajun
él eksür bu küç birle buzlur ajun

telim ordular buzdı küçkey küçin
toru öldi âhır bu küçkey açın

köñül tüzse begler yorıtsa törü
bu beglik buzulmaz turur kéç örü

2037. kamuğda yarasız ay ilig kutı
bu begler öze kopsa yalğan atı

sözi çın kerek beg ne kılkı bütün
ınansa añar halk tirilse kutun

bu yalğan kişiler vefâsız bolur
vefâsız kişi halkka teñsiz kılur

2040. negü tér eşitgil vefâlığ kişi
vefâ ol kişike kişilik başı

tili yalğan ernin̈ cefâ kılkı ol
cefâ kimde erse uş ol yılkı ol

kişi yalğanmda tileme vefâ
bu bir söz sınanmış üküş yılkı ol

2043. yüreklig kerek beg yéme alp atım
yürek birle boldı yağıka titim

sü başlar eren kür yüreklig kerek
yüreksiz er at alsa andın yürek

yüreklig yüreksizke bolsa başı
yüreklig bolur ötrü tegme kişi

2046. bu sözke tanukı bu beytig okı
bu sözke anuk tut köñül ög takı

kür arslan bolu bérse ıtka başı
bu ıt barça arslan bolur öz tuşı

kalı bolsu arslanka ıt başçısı
ol arslan bolur barça ıt sakışı

2049. akılık kerek begke kodkı köñül
bu kodkı köñül birle kılkı amul

akı bolsa begler atı çawlanur
atı çawı birle ajun beklenür

awa yığlu tirlür er at sü bolur
er at sü bile er tilekin bulur

2052. negü tér eşitgil urup yégli er
urup al ay alp er yana erke bér

akı bol bağışla içür hem yétür
kalı eksüse ur yana al yetür

azığlığ kür erke bu neñ eksümez
tutuğlı ürüñ kuşka meñ eksümez

2055. kılıç baldu ok ya kavî küç yürek
bar erken ked er neñke korkmaz kerek

ajunçı bügü beg nelük kenç urur
er at kayda bolsa anuk kenç alur

bu él tutğuka köp er at sü kerek
er at tutğuka neñ tawar tü kerek

2058. bu neñ alğuka bir kerek bay bodun
bodun baylıkıña törü tüz kodun

bularda biri kalsa törti kalur
bu törti yéme kalsa beglik ulur

adın ma bu béş neñ yırak tutğu beg
atı edgü bolsa kü çaw bolğu teg

2061. birisi iweklik birisi saran
üçünçi buşılık serin öz tiren

bu törtünç yawuz begke arkuk kılınç
béşinçi yarağsız bu yalğan erinç

bu kaç neñde begler yırak tutğu öz
atı artamasa yorık bolsa söz

2064. bularda eñ ınğa bu arkuk kılınç
bu arkuk kılınçlığ ne muñluğ erinç

muñar meñzetü sözni şâ‘ir ayur
bu şâ‘ir sözi tutsa sözke bayur

ağır yük kişike kılınç arkukı
kılınç arkuk erse bulun at okı

2067. yağı kılmağusın kılınçı kılur
yağı bu yağıda negü adrukı

üküş él tutayın tése ay ilig
üç iş kılğu ötrü yetilse elig

oñ elgin kılıç tutsa ursa salıp
sol elgi bile neñ ülese alıp

2070. tilin sözlese söz şekerde süçig
boyun bérdi beg kul uluğ ya kiçig

ay ilig bu kaç ner kerek begke kör
bodunka sewülse orun bolsa tör

küler yüz süçig söz silig öz kerek
kılınçı bularka tükel tüz kerek

2073. köñül tutsa kodkı hem elgi akı
bularka yaraşı bağırsaklıkı

kamuğ törlüg erdem bu bilse tükel
yırak erse andın yarağsız muhâl

kişi üdrümi bu bodunda talu
talu üdrüm ol bu irüksüz tolu

2076. ajun bodnı barça añar kul bolur
ajun yér bu begler tilekin bulur

tügük yüz irig söz küwez kür kılık
kişig yirgürür köndrü bilmez yorık

otunluk iweklik yinik kurğuluk
kara kılkı ol bu yırak turğuluk

2079. kara kılkı begke kereksiz yağuk
yağuk bolsa begke uçuzluk anuk

kara kul karası bolur beg ürüñ
karalı ürüñli adırttı körüñ

talu beg bolayın tése belgülüg
talu tutğu erdem ay atlığ külüg

2082. atı beg bolur bolsa kılkı kara
karada bu ınğa bolur halk ara

yüzi körki körklüg kerek beg yülüg
bodı ortu bolsa ne çawluğ külüg

köñli yüzin körse sewse körüp
éli bodnı baksa küwense turup

2085. yağıka katığ bolsa ersigliki
körür közke suw bérse körklüglüki

ayı bod uzun bolsa ögmez bilig
ayı ma çöküt bolsa bolmaz silig

kalı mundağ erse bod ortu kerek
bodı ortu bolsa bolur edgürek

2088. negü tér eşitgil sınamış kişi
başında keçürmiş yaşamış kişi

bodı kısğa yunçığ kılınçı buşı
buşı kayda bolsa tütüşke başı

bod ortu kerek hem teñinçe yarağ
işiñ ortu tut ay biliglig kişi

2091. bor içmez kerek beg fesâd kılmasa
bu iki kılıktın kaçar kut basa

süçigke süçinse ajun begleri
açığ boldı él kün bodun igleri

oyunka awınsa ajun tutğuçı
ilin buzdı boldı özi koltğuçı

2094. üdinde keçürse bu beglik işin
anı yetse bolmaz ederse kuşın

negü tér eşitgil bilig bérgüçi
biligsizni bordın söküp tıdğuçı

bor içme ayâ borçı boğuzı kulı
bor içse açıldı çığaylık yolı

2097. kara borçı boldı neñi boldı yél
begi borçı bolsa kaçan turğa él

yağı ol bu bor timçi éltür kümüş
kılınçı tütüş boldı kılkı uruş

esürse kişi télve munduz bolur
bu télve işi kör kaçan tüz bolur

2100. negü tér eşitgil sakınuk tili
bu söz işke tutğıl ay boğuzı kulı

neçe kılğu işler bor içse kalur
neçe kılmağu iş esürse kelür

neçe teñsiz işler bor içse bolur
neçe edgü işler esürse kalur

2103. bor içse oyunka awınsa begi
kaçan yetgey él kün işiñe ögi

fesâd kayda bolsa kaçar kut teze
fesâd çın yorır tutçı beglik buza

arığ ol bu kut kıw arığlık tiler
süzük ol bu devlet süzükni yüler

2106. begi içgüçi bolsa mufsid otun
kamuğ içgüçi boldı bodnı bütün

kara teñsizin barça begler iter
begi kılsa ternsiz anı kim yeter

arığsıznı yalñuk suwun yup arır
kalı artasa suw negün yup arır

2109. kişi iglese ot otaçı bérür
otaçı igiñe otın kim kılur

arığ tutğu begler köni kılk kılık
bodun beg yolından tüzer yol yorık

neteg tutsa begler kör öñdi törü
bodun boldı andağ ol öñdi körü

2112. bu sözke tanukı munu bu söz ol
söziñe baka körse ma'nî tuz ol

bu begler ne yolça yorısa kalı
uş ol beg yorıkı bu kulnuñ yolı

begi edgü bolsa yorıkı köni
takı artuk edgü yorığay kulı

2115. küwez kür kereksiz ne köñli uluğ
küwezlik azıtur könilik yoluğ

uluğ boldı begler kutun belgülüg
kiçig tutğu köñlin kötürse ülüg

negü tér eşitgil ukuşluğ yég er
bodunda talusı biliglig beg er

2118. uluğsığ bedük tutsa begler köñül
séziksiz uçuzluk körür ay oğul

küwezlik bile kökke ağmaz kişi
kalı kodkı bolsa buzulmaz işi

küwezlik asığsız köñül tumlıtur
köñül kodkı bolsa kişig yoklatur

2121. beg alçak kerek bolsa kodkı köñül
munı teg yok erse sen andın tüñül

beg alçak kerek bolsa köñli açuk
yazukluğ kişidin keçürse yazuk

isinür er at terk bağırsak bolur
bağırsak kişiler tapuğsak bolur

2124. bodun başçı begke bu himmet kerek
bu himmet bile hem mürüvvet kerek

bu himmet mürüvvet bile barsa çaw
bolur beg tileki yorır ötrü aw

kimiñ himmeti bolmasa ol ölüg
ikigün ajunda bu bulmaz ülüg

2127. bu himmet bile hem siyâset kerek
siyâsetka beglik riyâset kerek

siyâset bile beg tüzer él törü
kara kılkı itlür siyâset körü

bu sözke yanutı bu beyt ol tanuk
tanuk kayda bolsa bu huccet anuk

2130. bu begler kapuğın siyâset bezer
siyâset bile beg ilini tüzer

isizke siyâset yorıtğu kerek
bodun bulğanukın siyâset süzer

bu él tutrukı hem tüpi bekliki
iki neñ-turur aslı yıldız köki

2133. birisi bodunka törü ol ülüş
birisi er atka ülese kümüş

törü birle bodnı sewinse turup
kümüş bolsa er at yarunsa körüp

bu iki kotu bulsa begdin sewinç
éli kapı itlür bulur beg awınç

2136. kayu beg bodunka törü bérmese
küdezmese bodnın yégüçi yése

ot ıdtı bodunka buzuldı éli
yıkıldı séziksiz bu beglik ulı

kayu beg er atnı sewindürmese
kılıç kında çıkmaz anuñda basa

2139. kılıç birle begler uzatur elig
kılıçsız osal beg basumaz ilig

kılıç baldu boldı bu él sakçısı
kılıçın alır él bodun başçısı

negü tér eşitgil ajun tutğuçı
kılıç baldu birle yağığ utğuçı

2142. ayâ él tutuğlı ilig saklağu
osallık bile yér yégüçi ağu

kılıç baldu sakçı tutun ay unur
kılıç sakçı bolsa beg inçlik bulur

kılıç teprer erken yağı tepremez
kılıç kınka kirse beg inçlik yémez

2145. sewinçlig tut ay beg kılıç urğuçığ
sewinçin tiril tutçı körme açığ

---

yana aydı ögdülmiş ilig kutı
bu él işleri ters uluğ kör atı

bedük iş bodun başlamakı ağır
baş ağrığ bile tutçı emgek tegir

2148. sewinçi az ol körse kadğu üküş
az ol öggüçisi telimrek söküş

kayuka baka körse korkınç-turur
sewinçin sora körse azrak erür

üküş sewmegüçi seweri az ol
kerişi telimrek ereji az ol

2151. bütünsüz bolur tegme yérde köñül
köñül bütmese erke artuk muñ ol

körü barsa tegme işinde hatar
hatarlığ işig körse tatığ kiter

negü tér eşitgil ukuşluğ sözi
ukuşluğ sözi körse yinçü tözi

2154. ilig boynı kılça ükekçe başı
añar ked ınanmaz ukuşluğ kişi

kılıç baş özele mesel beglik ol
küniñe añar miñ hafarlığ işi

bu yañlığ-turur barça beglik işi
kayusı erej yér kayu öz başı

2157. özüñ dünyâ ‘ukbî bulayın tése
bu kaç işni kodma katığlan usa

köñül til köni tut bayatka sığın
idi yarlığın sen ağır tut tapın

negü kelse rabdın tapı bol tapı
özüñ kullukı ol tapılık tüpi

2160. tüzü halkka köñlün bağırsak bulun
tuçı edgülük kıl sen edgü bulun

bodunka asığ kıl yulıp kılma yas
kılınç edgü tutğıl isiz yası bas

seniñ boldı dünyâ tiñlik bile
tiñlik bulunsa yatıp yé küle

2163. bütün cân üzülse umunç tut uluğ
bayat birge edgüke edgü yoluğ

---

munukı men aydım eşitti ilig
bu yañlığ kerek begke erdem bilig

kayu erde bolsa bu erdem törü
anı beg atap ilke tikgü örü

2166. tükel beg bolur bu bodunka başı
anıñdın bulur tegme edgü kişi

negü tér eşitgil biliglig tetig
biliglig tetig bilgi ilke itig

biliglig kerek beg ukuşluğ köni
yüreklig hem öglüg bedüse üni

2169. akı hem tüzün hem uwutluğ silig
bağırsak bolup ked küdezse ilig

közi tok serimlig ne kodkı köñül
suyurkap keçürgen ne kılkı amul

kamuğ erdemi bolsa erde örü
bodunka bérür bolsa edgü törü

2172. kayu ilke bolsa bu yañlığ begi
kutuldı ol él bodnı kitti igi

tuğar kut küni ilke inçlik bolur
dirîğa bu yañlığ kişiler ölür

---

bu erdi ay ilig meniñ bilmişim
munukı ötündüm saña ukmışım

ilig su'âli ögdülmişke

2175. ilig aydı uktum köni sözlediñ
kereki bu erdi bilig yazmadıñ

takı bir ayıtğu sözüm bar saña
anı ma açukluğ ayu bér maña

bu yañlığ begi bolsa erdem tolu
vezîri negü teg kerek ay talu

2178. kalın kaznak ursa bu altun kümüş
itilse éli artsa ol kend uluş

ilin itse bassa tüz öñdi urup
isinse er at köñli edgü bulup

bodun inçke tegse ilig tegmese
begi atı edgün yadılsa basa

XXIX

ögdülmiş beglerke vezîr bolğu ne teg er kerekin ayur

2181. yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
vezîr boldı beglerke sunğu elig

séziksiz kerek boldı begke vezîr
vezîr edgü bolsa beg inçin udır

vezîr ol yüdügli bu begler yükin
vezîr ol bekütügli beglik kökin

2184. idi artuk üdrüm talu er kerek
ögi köñli yetse urunsa yürek

ukuşı üküş bolsa bilgi teñiz
kamuğ iş bütürse kızartsa meñiz

uruğluğ kerek hem sakınuk köni
könilik öze keçse ötrü küni

2187. uluğ iş bu işke er üdrüm kerek
bütünlük bile kılkı ködrüm kerek

ukuşluğ kerek hem biliglig kerek
tetiglik kerek hem siliglik kerek

ukuşluğ kişi urğı edgü uruğ
kopar kayda bolsa bu kalmaz kuruğ

2190. sakınuk kerek dîn idisi arığ
imîn bolsa él bodnı andın arığ

sakınuk kişi ol kişi üdrümi
muñadmışka barça bu ol ot emi

sakınuk kişi işte saklık kılur
yarağsızka yakmaz iş uğrın bilür

2193. beginde basa ilke elgi uzun
vezîr ol iligke kılınçın sözün

uruğsuz kişiler arığsız bolur
arığsız vezîrka yarağsız bolur

vefâlığ bolur bu uruğluğ kişi
cefâçı bolur ol arığsız işi

2196. negü tér eşitgil törülüg kişi
törülüg kişi boldı él tör başı

uruğluğ kişiler kılınçı silig
vefâ birle halkka yadığlı elig

arığsız kılınçı vefâsız cefâ
neçe me yitürse şeker hem yilig

2199. uwutluğ kerek hem közi tok bütün
uwutsuz kişi ol kişide otun

közi tok kerek neñke suklanmasa
közi aç todumaz bu dünyâ yése

kişide talusı uwutluğ kişi
uwutluğ kişi ol kişide başı

2202. uwut kimde bolsa kamuğ işni ur
uwut birle yalñuk otun kapğı tur

uwutsuz kişi ol kişide éli
köni sözlemez söz uwutsuz tili

negü tér eşitgil uwutluğ tüzün
saña ötler emdi bağırsak özün

2205. uwutsuz kişide yırak tur yırak
uwutsuz bolur üsteñli karak

uwutsuz yüzi körse etsiz süñük
uwutsuz özi körse bütmez irük

uwut birle yalñuk yüzi suwlanur
uwut bolsa ötrü közi suwlanur

2208. yüzi körki körklüg kerek hem yülüg
kılınçı köni tegse halkka ülüg

kılınçı köni bolsa kılkı oñay
munıñdın tegir halkka edgü yıl ay

köni bolmasa işte işçi başı
kamuğ egri boldı bu begler işi

2211. könilik bütünlük kerek işçike
anın bütse begler işin bérgüke

bu körklüg kişi kılkı körklüg bolur
kılınç bolsa körklüg él asğı tolur

kimiñ bolsa körklüg yüzi taş özi
taşı teg yéme körklüg ol iç yüzi

2214. negü tér eşitgil sınamış kişi
sınap edgü isizni bilmiş kişi

kişi körkiñe iç kılıkı iş ol
yüzi körki birle kılınçı tuş ol

taşı körse tap tut içiñe tanuk
taşı teg içi ol içi teg taş ol

2217. yülüg bolsa kaşığ bolur ol vezîr
vezîr bolsa kaşığ işi ked yorır

sakışçı kerek bolsa bilge tetig
bilig birle bilse bu törlüg bitig

vezîr işi barça sakışlar bolur
sakış bilmese işçi işi kalur

2220. sakış birle saklar kişi iş küdüg
sakışın seçer er yıl ay kün üdüg

sakış saklıkın boldı atı sakış
körü barsa sakış idi ök sak iş

tetig bolmasa iş oñarmaz kişi
tetiglik bile kıldı yalñuk işi

2223. bitig birle yalñuk bitir bilmişin
bitise bilür er negü kılmışın

tetiglik nişânı-turur bu bitig
bitig bilgüçi er bolur ked tetig

bitig bilmez erse apa oğlanı
negü bilgey erdi yıl ay kün sanı

2226. bitip kodmasa erdi bilge bitig
sakışka negü erdi al yañ itig

törütmezde aşnu bayat bu ‘âlem
törütti yorıttı bu levh-u kalem

ferişteˆ bitir kul negü kılmışın
idi ötrü aydur yarın ol işin

2229. kerek köñli kodkı ma yumşak tili
bu ol kör kişike sewitür yolı

köñül kodkı bolsa sewitür kişig
sewitmiş kişiler awıtur işig

negü tér eşitgil kör alçak amul
ne edgü bolur erke kodkı köñül

2232. bodunda sewüg boldı kodkı kişi
sewügsüz bolur köñli katkı kişi

uluğluk uzun yér kişi kodkısı
bedüklükke tegmez bodun katkısı

vezîrlıkka artuk bütün er kerek
okığlı bitigli ked öglüg kerek

2235. tili köñli bir hem kılınçı köni
uwutluğ bağırsak bodunda çını

közi tok oduğ sak biligli işig
adırğan yarağlığ yarağsız kişig

tapuğsak ne özkey yine eymenük
emânet bile bolsa köñli süzük

2238. tükel kimde bolsa bu erdem bilig
vezîrlık añar bérse bolğay ilig

bu yañlığ kişi bolsa begke vezîr
begi birle bodnı tüz inçke tegir

tilekçe tükel bolğa ilig işi
itilgey éli hem bayuğay kişi

2241. vezîr bolsa ilke yarağsız yawuz
ol él bodnı buzlur çığay bayı tüz

vezîr edgü bolsa bodunka asığ
bodun asğı birle iligke tatığ

negü tér eşitgil ay bilgi ögüz
bilig birle köñli yarunmış kögüz

2244. begi edgü bolsa ne köñli tili
tutar işçileri könilik yolı

kalı bolsa begler bu küçkey isiz
anıñ işçileri buzar edgü iz

begi edgü bolsa anığ işçisi
bolur kılkı edgü tegürmez yası

2247. isiz bolmağınça bu begler bakın
isizig yakurmaz öziñe yakın

isiz kayda bolsa isizler bile
ay edgü yorı sen iş edgü tile

isiz edgü birle yaraşmaz bolur
köni egri birle küreşmez bolur

2250. kara tün yaruk künke yakmaz yağuk
yaşıl suw kızıl otka bolmaz konuk

bilişmez kişig sen bileyin tése
bilişin ayıtğıl ukulğay basa

kamuğ neñ katıldı öz ügri bile
köni tur katılma sen egri bile

2253. bu sözke tanukı bu beyt ol okı
bu beytig okı sen köñülke tokı

yorığlı uçuğlı kamuğ neñni kör
tutar özke iş tuş özi teñni kör

isiz edgü birle katılmaz kaçar
kamuğ neñke yañzağ bu bir yañnı kör

2256. vezîr begke tutçı kéñeşçi bolur
kéñeşçi kişiler teñeşçi bolur

isizke katılma kara edgüsi
isiz boldı kılkı ağır yüdgüsi

bu begler yakın tutsa edgü kişi
atı edgü kaldı hem él kün işi

2259. yana beg yakın tutsa isiz kişi
isiz kıldı atın hem él kün işi

bu yañlığ bulunsa ay(!) ilig vezîr
begin inçke tegrür karası udır

bolur beg tileki anıñdın tükel
işi barça itlür kayu erse hâl

2262. bayur ötrü bodnı hem itlür éli
hazîneˆ köpedür kutadur yılı

bolur atı meñü karımaz bolup
bolur ornı edgü karısa ulup

yédi bu ajunuğ yégey ol ajun
tirilgey kutun tutçı meñü uzun

ilig su'âli ögdülmişke

2265. ilig aydı uktum bu sözler ögün
idi edgü sözler yorıdı bu kün

maña ayğıl emdi sü başlar kişi
negü teg kerek kılsa begler işi

süsin başlasa hem işin işlese
işin başka éltse hatâ tüşmese

2268. ayu bér maña sen kayusı yarar
çerigin sögüp ol yağısın tarar

XXX

ögdülmiş iligke sü başlar er negü teg kerekin ayur

yahut bérdi ögdülmiş aydı ilig
yağıka tuçı bolsu üsteñ elig

séziksiz kerek begke sü başçısı
yaraşmaz yağıdın kötürse usı

2271. bu işke idi kurç katığ er kerek
başında keçürmiş tükel toñ yürek

idi ök uluğ iş bu sü başlamak
çerig tüzmeki hem yağını sımak

talu er kerek sak bu işke oduğ
añar tegmese bir osalın yoduğ

2274. akı alp atım bolsa alçak köñül
tuzı etmeki kéñ ne kılkı amul

akı bolğu artuk sü başlar kişi
tirilse añar ötrü üdrüm başı

ülese er atka kamuğ bar mâlın
adaş koldaş ardaş tutunsa kalın

2277. öziñe bir at ton tolum kodsa tap
çawıksa ajunda atın yadsa tap

oğul kız kişim tép neñin irkmese
ya yér suw bağım tép kümüş térmese

kılıçın tilese kamuğ ârzûsın
urup alsa bérse bedütse küsin

2280. yétürse içürse kedürse kedim
at üstem kız oğlan bu bérse telim

añar tirlür ötrü kür ersig eren
sewüg cân yuluğlap yatur tağ kayan

yüreklig kerek artuk öglüg kerek
kögüzlüg kerek hem köñüllüg kerek

2283. yağıda kereksiz yüreksiz kişi
yüreksiz kişi ol tişiler işi

yüreksiz kişiler çerig artatur
çerig artasa er erig artatur

yağıda yüreklig seringü kerek
yağı at kemişse tirengü kerek

2286. ayıklığ-turur bu ölüm belgülüg
üdi kelmeginçe er ölmez külüg

negü tér eşitgil azığlığ kür er
ölümüg unıtsa yağısın urar

kişi üdsüz ölmez anadın tuğup
nelük korkar özüñ yağını körüp

2289. yağıka yaluç teg eren teg uruş
ecelsiz ölüm bolmaz özke bolup

uwutluğ kerek er uwutı üçün
yağı birle karşur kadıtmaz öçün

uwut birle yalñuk yağısın saçar
yağıda eñ aşnu uwutsuz kaçar

2292. uwutka bolup korklık alplık kılur
ögünçke bolup er özin öldürür

yüreklig tégüçi uwutluğ bolur
uwutluğ kişi ölse urşu ölür

kılınçı oñay bolsa kodkı köñül
bodunka sewitür özin bu yañ ol

2295. isitür kişi körlin alçak kiş
yıratur erenig tili él buşı

bedük tutsa köñlin bu sü başlar er
séziksiz yağıdın bu er berge yér

bu kõñli bedük er osallık kılur
osal er ya buzlur ya üdsüz ölür

2298. kür ersig kerek bolsa kaşığ yülüg
yadılsa atı bolsa çawluğ külüg

isizlerke kaşığ kerek korksalar
yawaşlarka edgü kerek sewseler

siyâset yorıtğu kerek sü başı
siyâsetka aşlığ bolur sü işi

2301. siyâset yorıtsa sü başlığ bolur
süsi başlığ erse er aşlığ bolur

kayu sü bolur bolsa başsız tuşañ
uş ol sü buzuldı ilig kéç yaşañ

isizlerke hışmet siyâset kerek
yana edgüke tutçı hürmet kerek

2304. tegür edgülerke tükel edgülük
sewinçin tilegü yüdürmegü yük

bu edgüg tiler barça yalñuk turup
kişi kul bolur erke edgü bulup

negü tér eşitgil ay kılkı tüzün
bu beytig okığıl awınğıl özün

2307. boş âzâd kişi barça edgü kulı
sen edgü kılu aç könilik yolı

kişilik kılurka kişi bol tuşı
kişi mundağ urdı kişilik ulı

kerek sü başıña bu bir kaç kılık
yağıka yüz ursa bu tüzse yorık

2310. yağıda kür arslan yüreki kerek
karıştukta esri bileki kerek

toñuz teg titimlig böri teg küçi
adığlayu azğın kotoz teg öçi

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg
titir buğrası teg kör öç sürse kek

2313. sağızğanda sakrak kerek tutsa öz
kaya kuzunı teg yırak tutsa köz

uluğ tutsa hamyet kür arslanlayu
ügi teg usuz bolsa tünle sayu

bu yañlar bile er yağıçı bolur
yağıçı bolur hem yarağçı bolur

2316. yağıçı yarağçı kişi ol tuçı
yağı sançğuçı hem yetürgen öçi

tuzı etmeki hem aşı kéñ kerek
atı ton tolumı añar teñ kerek

aş içgü tuz etmek yadar er atı
aş içgü-turur bu tiriglik otı

2319. negü tér eşitgil ıla atlığı
tuz etmek kéñüt ay kişi kutluğı

kü çaw at tilese tuz etmek yitür
tiriglik tilese anı ok yetür

kişilik kılığlı ınançlığ akı
tuz etmek hakı tép öter er hakı

2322. uluğluk tilese aş içgü üle
uzun yaş tilese bulur aş bile

kerek hayl başıña bu bir kaç kılık
itilse işi ötrü tüzse yorık

sözi çın kerek bolsa kavli bütün
uluğ bolsa yalğan ınanmaz bodun

2325. ikinçi akılık kerek bérse neñ
saranka yumıtmaz kişi alğu yañ

üçünçi yüreklig kerek kögsi kür
yüreksiz yağı körse iglep yatur

bu törtünç kerek alçı hîleˆ bilir
bu hîleˆ bilir erke arslan ulır

2328. titimlig kerek hem topulsa çerig
yitilik kerek ked komıtsa erig

bu erdem bile bolsa sü başçısı
yağı sançğa yadğa yağınıñ küsi

bu yañlığ sü başçı bu sü başlasa
elig bulğa düşmân öze işlese

2331. yüz ursa yağıka bu sü başçısı
oduğ turğu tün kün kiterse usı

üküş er kereksiz er üdrüm kerek
er üdrüm bulunsa tolum tüm kerek

üküş sü çerig erse başsız bolur
bu başsız çerig sü yüreksiz bolur

2334. sınamış yağıçı kişi teñlemiş
on iki miñ er sü üküş sü timiş

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu
maña tört miñ er sü tükel sü téyü

kalın sü yayılsa için bulğaşur
anı itse bolmaz yarağsız tuşur

2337. çawıkmış kür alp er yéme sözlemiş
er üdrüm kerek sü tolumluğ témiş

negü tér atıkmış yağıçı eşit
bu söz eştip ötrü özüñke iş ét

üküş sü tileme er üdrüm tile
er üdrüm tile hem tolum tüm bile

2340. itiglig az edgü üküşte körü
telim tuştı artak üküş sü bile

yağıka kalı yortsa sü başlar er
yakın tutğu özke yağığ işler er

adırğu üdürgü yezek tutğakı
yırak tutğu saklap közi kulğakı

2343. yezek hem telim yetse tutğak kitip
yağığ basğu bolsa urunsa kayıp

süsin itse yapsa ma yortuğ tüzüp
kédin kalmasa er ya öñdün ozup

tüşün bilse yortuğ tüze bilse ked
er at tutsa sakçı oduğ tursa ked

2346. yorıkın küdezse ‘alem başlar er
öñi turmasa bir yağığ işler er

tüşürse toyuğ ked körüp berk yirig
yırak ıdmasa tıdsa yığsa erig

usa bolmasa bolsa artuk oduğ
osal bolsa tegrür basımçı yoduğ

2349. yağıka yağusa yezekin alu
tüşürse toyuğ körse ot suw talu

süsin ked küdezse til ıçğınmasa
süsi az üküşin yağı bilmese

katığlañu aşnu til alğu kerek
bu tildin yağı kılkı bilgü kerek

2352. añar teñlese ötrü itse işin
yağı boynı yençse kiterse başın

bu saklık bolur hem oduğluk bolur
yağıda kayusı sak erse unur

oduğ beg süsi kör böke yolçılığ
kür arslan münügli kılıç kamçılığ

2355. yağı sançğuka tutğu iki tolum
bu iki tolumdın yağı yér ölüm

erig aşnu yağıka kerek hîleˆ al
bu hileˆ bile kıl yağı meñzi al

ikinçi bu saklık oduğluk-turur
kayusı sak erse ol üsteñ bolur

2358. kayusı sak erse yağıda oduğ
séziksiz yağıka bu tegrür yoduğ

yağıñ sü telim tutsa azrak seniñ
tokışka iwinme yarağ kör anıñ

yaraşğu yarağı bar erse yaraş
yok erse yarıklan bil alşıp küreş

2361. katığlan usandur usa bas kéçe
kéçe az üküşüg ne bilgey aça

kalı basğuka bulmasa sen yarı
yalawaç ıdıp sen bar illeş yorı

tilin arsık él bol küdezgil özüñ
tokışka iwinmegü kesgil sözüg

2364. takı bolmaz erse yağı oğrasa
tokışmak tilese köñül bérmese

uzatma işiñ sen çerig tér tokış
üle neñ eñ ög tokış at okış

tokışığ uzatsa yağı öglenür
üküş körse erniñ közi ögrenür

2367. negü tér eşitgil yağı sançmış er
başında keçürmiş közün körmiş er

körüşmez yağınıñ küsi ked yırak
körüşse basınur körügli karak

yağıka yalu teg neñiñ almasu
uzatsa basıttıñ yiti kıl adak

2370. çerigde bir ança busuğka kigür
yadağ okçı tüşrüp sen öñdün yügür

yağıçı ürüñ kırğıl ersiglerig
yağıka alın kıl kötürsü çerig

ürüñ kırğıl artuk yağıçı bolur
yağıçı bolur hem yarağçı bolur

2373. kiçig kur yégitler bolur ked yiti
kalı yüz ewürse udıtur otı

ınanur erig kılğıl öñdün kédin
oñuñdın soluñdın bir ança adın

yağusa çerigke ilişse eri
tuşınça tegişgü kemişse urı

2376. erig aşnu yıraktın tegişgü okun
yağusa süñün teggü bérse boyun

katılsa kılıç baldu birle tegiş
tişin tırñakın teg yaka tut iliş

tiren arka bérme yağıka bolup
yağığ sanç yok erse uruş yat ölüp

2379. negü tér eşitgil karışğan kür er
seriñil seriñen yağısın urar

kelin kız sewinçi küden tünleri
kür alp er küwençi çerig künleri

küwez alp sekirtıp çerig sürse bat
laçın kuş kowar teg töker kanları

2382. yağı körse alp er köpirtür izig
bu karşur adınlarka tegmez kezig

çerig körse alp er kür arslan bolur
sekirtür ya öldrür ya urşu ölür

yağı körse alp er kızartur meñiz
karışsa bodulur kızıl hem yağız

2385. at üstem yarıklar bolur kıp kızıl
ğızıl kızğu eñler bolur yap yaşıl

yağı at kemişse saña oğrasa
serin arka bérme saçılsa basa

yağteprese sen udu tepregil
ite ud adakın yorı turmağıl

2388. kalı kaçsa séndin yağı turmasa
erig yetgü tutğu bulun tutmasa

yağı sançmış ersig eren bulnukup
yana ewre sançtı yağısın utup

yağı kaçsa tap kıl ederme yırak
kalı yandru yansa kaçumaz adak

2391. muñuksa yağı yüz ölümke urur
ölümke yüz ursa kim utru-turur

bu yérge özüñni küdezgil oğul
küdezgil yok erse özüñdin tüñül

osal bolsa er kör yorırda ölür
osal bolmasa er tilekin bulur

2394. maña mundağ aydı sınamış kişi
sınamış kişiler sözi söz başı

yağı kaçsa tap kıl ederme udu
edertçi yédi körse berge todu

yağığ bir saçıtsa yana tirlümez
otuğ suw udıtsa yana tirlümez

2397. muñukmış kişiler ölümüg kolur
ölümüg koluğlı er öldrü ölür

kim iş kılsa terkin añar bérgü neñ
uş ol neñ bile er kızıl kılsa eñ

kim er tutsa öggü açınğu kerek
ol açığ bile er urunsa yürek

2400. yawuz ögdi bulsa idi ked bolur
kedig ögse kendü kaçan kin kalur

eri ögse elgin kür arslan tutar
atığ ögse yügrür uçarığ yeter

balıkmış bar erse sen emlet körü
bulun bolmış erse yulup ol kirü

2403. kalı ölmiş erse ağırlap kötür
oğul kız bar erse añar hak yitür

er at körse ötrü sewinçlig bolur
yağı oğrı bolsa sewüg cân bérür

isig söz küler yüz bile bérgü neñ
bu üç neñ kişike bolur edgü yañ

2406. boş âzâd kişiler muñar kul bolur
bu kul cân yuluğlar sewinçin kolur

muñar meñzer emdi bu söz ay bügü
körü barsa yetrü çın aymış tigü

küler yüz isig söz üle neñ tawar
boş âzâd kişiler bu üçke awar

2409. sen altun kümüş birle alma kuluğ
bu üç neñ yulu kıl karnuğnı yawar

sü başlar kişi bolsa mundağ kerek
anın başlasa sü bolur edgürek

sen altun kümüşni ülegil neñin
yuluğ kılğa cânın saw altun teñiñ

2412. bu üç neñke bolur tapuğçı kulı
munı tutsa begler kamuğ neñ ulı

bu yarñlığ sü başçı bulur erse beg
işi başka barğay küwenç bolğu teg

bu yañlığ bolur erse sü başlar er
işi barça itlıp küwençke teger

2415. yarağlığ vezîr kolsa andağ kerek
sü başçı tiler erse mundağ kerek

añar ötrü begler ınansa bolur
tilemiş tilekin beg andın bulur

yana aydı ögdülmiş ilig kutı
iki iş bedük iş uluğluk atı

2418. vezîr bir ikinçi sü başlar ‘alem
birisi kılıç tuttı biri kalem

bu él bağı örki bu iki tüzer
bu iki birikse anı kim üzer

idi artuk öçirüm kerek bu kişi
kalı öznese begke éltür başı

2421. tusulsa idi ök tususı üküş
kalı öznese yası él kend uluş

begi bolsa edgü kişi üdrümi
bu iki tapuğçı bodun ködrümi

bulardın bolur ötrü ilke asığ
bu asğı bile ötrü begke tatığ

2424. negü tér eşitgil kör ilçi bügü
bügü sözlerin bulsa aş teg yégü

kılıç birle aldı kör él alğuçı
kalem birle bastı ol él basğuçı

kılıç birle alsa bolur terk ilig
kalem bolmağınça basumaz elig

2427. kılıç birle alsa kayu él küçün
anı sürse bolmaz üküş yıl öçün

kalem birle tutsa kayu kend uluş
tilek tegrür anda tözüke ülüş

———

bu erdi ay ilig özüm bilmişi
munukı ötündüm ayıtmış tuşı

ilig su'âli ögdülmişke

2430. ilig aydı uktum munı belgülüg
takı bir sözüm bar anı ay külüg

maña sözle emdi körüp edgürek
uluğ hâcibığ ay neteg er kerek

hâciblar özele bu bolsa uluğ
bağırsaklıkın kılsa cânın yuluğ

2433. küwense begi hem özi hem éli
olarka du'â kılsa bodnı tili

———

ilig aydı sözle yéme bu sözüg
munı ma ayu bér yarut bu közüg

XXXI

ögdülmiş iligke uluğ hâciblıkka negü teg er kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş açtı tilin
ayur inç tirilsü ilig miñ yılın

2436. uluğ hâcib artuk bütün çın kerek
bu çınlık bile ked bütün dîn kerek

tüp aslı kerek edgü kılkı oñay
tusulsa bodunka toğursa kün ay

tüpi edgü bolsa er edgü bolur
bu edgü kişi halkka edgü kolur

2439. kişi edgüsindin kelir edgülük
yégü içgü miñü takı kedgülük

kılınçı oñay bolsa teñler söz ök
sözüg teñler erniñ işi ked süzük

közi tok kerek hem uwutluğ silig
tetiglik kerek hem tümen tü bilig

2442. közi tok kişi işte almaz orunç
orunç alsa hâcib bolur beg külünç

orunç ol buzuğlı oñulmış işig
orunç yég kılur ol bütürmiş işig

uwutluğ silig bolsa kılkı tüzün
kelir andın edgü kılınçın sözün

2445. uwutluğ kişi kılmaz isiz işig
yarağsızka yakmaz bu sermez kişig

silig erke devlet siñimlig bolur
silig bolsa kutka tegimlig bolur

tetig bolsa mâlka muñadmaz bolur
bilig bilse işte yañılmaz bolur

2448. yéme yakşı aymış biliglig bedük
biligligke tegdi öz ülgi ked ök

biliglig kerek kılsa begler işi
kamuğka yaramaz biligsiz kişi

bilig tegmese kimke erse ülüg
tirig tése bolmaz anı tut ölüg

2451. bilig birle yalñuk bedüp çawlanur
kişilerde üster kamuğ iş unur

biligsiz kişi ol kuruğ sır bediz
biliglig kişi ornı kökte ediz

ukuşluğ kerek işte artuk oduğ
oduğluğ bile işte tutnur boduğ

2454. ukuş bolsa asğı idi ök üküş
kamuğ edgülük ülgi ol bu ukuş

ukuşsuz kişi ol yémişsiz yığaç
yémişsiz yığaçığ negü kılsun aç

ukuşluğ yése yér ikigün ajun
ukuşluğ atanur atansa tüzün

2457. ukuşluğ biliglig kişi ol kişi
kişide talusı bodunda başı

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg
toğan ersig ünlüg sözi belgülüg

sewitür yüzi körki körklügलüki
yaraşur kirip çıksa ersigliki

2460. yülüg ersig erniñ bolur hışmeti
bu hışmet bile ol kişi hürmeti

sakınuk kerek dîn idisi arığ
bolsa kılkı kılınçı arığ

sakınuk arığ dîn idisi kişi
irinmez kılur barça yalñuk işi

2463. sakınuk kişi yér kişi kadğusı
sakınuk kişi ol kişi edgüsi

yüz utru bolur tutçı hâcib özi
körür közke körklüg kerek ol yüzi

bu körklüg yüzüg körse köz suwlanur
köñül açlur anda bu cân yémlenür

2466. muñar meñzetü aytur emdi bilig
biliglig sözi tut ay kılkı silig

idi edgü neñ bu kişi körki yüz
bu yüz körkiñe suw içer iki köz

kupa körklügüg kör kılın özke fâl
işiñ edgü bolğay kamuğ sözni üz

2469. köñüllüg kerek hem ked öglüg kerek
amul bolsa kılkı takı edgürek

köñüllüg kişi söz unıtmaz bolur
köñülsüz sözüg ked tutumaz bolur

köñül bolmasa er körümez işig
ögi bolmasa er itümez işig

2472. köñülsüz kişiler kuruğ kep bolur
köñül birle yalñuk kamuğ iş kılur

ögi ked kerek köñli alçak amul
çığay tul yetîmke bağırsak köñül

tetiglik kerek hem törü ked bilir
ajun körki barça tetigdin kelir

2475. köñül kodkı bolsa kamuğka kiçig
tili bolsa yumşak şekerde süçig

yaruk tutsa yüz köz kişike küle
kılınç edgü tutsa kişilik bile

negü tér eşitgil kişi alçakı
köñül til kiçig tut ay er kıwçakı

2478. köñül kodkı tutsa bulur kut erig
küler yüz isig sözke tirlür tirig

küler yüz ısığ sözke yalñuk isir
isinse bu yalñuk bolur kul esîr

serimlig kerek hem tuta bilse öz
közin ked küdezse tilin tıdsa söz

2481. kulakı sak erse ögi bilgi kéñ
yorıkı tüz erse tili köñli teñ

tükel bilse erdem bitise bitig
kamuğ işke bilgin bu kılsa itig

bu erdem bilig kör kerek barça tüz
uluğ hâcib ötrü kızıl kılsa yüz

2484. tapuğlarda artuk bu yinçge tapuğ
hâciblık-turur baksa yetrü kamuğ

bu kaç neñ kerek kim atansa hâcib
kişi başlasa yolka öñdün keçip

muñar meñzer emdi bu şâ'ir sözi
bu şâ'ir sözi ol biligsiz közi

2487. hâciblıkka aşnu bu on neñ kerek
yiti köz kulak sak köñül kéñ kerek

yüzi körki bod til ukuş ög bilig
kılınçı bularka tükel teñ kerek

uzun kéç yaşasunı ilig özi
uluğ hâcib ol begke körgü közi

2490. törü hem toku öıedi yinçge tapuğ
uluğ hâcib itse açar yol kapuğ

muñar meñzetü keldi bilge sözi
eşitse köñül bérsü alsu özi

uluğ iş-turur bu hâciblık işi
munı başka éltmez meger ked kişi

2493. hâciblar işi tut ya begler işi
uluğ ya kiçig tut ötügçi kişi

açğıçı bitigçi ya iş tutğuçı
ya tonçı etükçi 'âmil bolğuçı

ya yat baz yalawaç keliş ya barış
boşuğ bérgü açığ olarka tegiş

2496. konukları körgü ya boğuzı yémi
açığlığ açığsızka kılsa emi

uğrında erse kişi başlağu
törüsin tokusın yazım kılmağu

çığay tul yetîm kıssaˆ bérse ötüg
anı barça tıñlap ötünse ötüg

2499. mezâlim üdinde ötügçilerig
körü alsa yol kılsa bolsa érig

yana körse iç taş yarağsızlarığ
ayu bérse tıdsa kötürse arığ

bu yañlığ tü işler neçe ülgülüg
uluğ hâcib elgi tegir belgülüg

2502. bu işke basut barça andın kelir
kalı artasa kalsa andın kalır

ay ilig hâciblarka saklañu ol
bu kaç yérde artuk katığlañu ol

biri beg sözini katığ tutsa berk
ikinçi havâka ukuş kılsa örk

2505. üçünçi körürde küdezse özin
tilinde çıkarmasa tegme sözin

orunç almasa kılsa barça işig
yağutsa begiñe yıramış kişig

iki neñ kişide bulunsa ilig
añar bérmegil iş uzatma elig

2508. biri tilde yalğan çıkarsa sözin
biri egrilik ol sikirtse özin

bu iki kılınç kimde bolsa köni
özüñke yakurma ay ilig anı

adın üç iş ol kör tapuğçı işi
küdezmese andın özi yér başı

2511. biri söz eşitse katığ tutsa berk
biri körse teñsiz közin yumsa terk

üçünçi özin tutsa tursa köni
sewinçin keçürgey bu bulmış küni

negü tér eşitgil bügü bilge beg
bu söz işke tutsa saña bolğa yég

2514. başıñ kolsa begler sözin sözleme
yana ilke yazma başıññı yéme

kara ilke yazsa kurıtur başın
tili sözde yazsa uşatur tişin

telim körmişim bar tegimsiz kişi
turup ilke yazdı kesildi başı

2517. üküş me eşittim bu til sözlemiş
köñül sırrı açlıp erin başlamış

yana aydı bilge bügü sözledi
özin tutnumaz er başın yér tédi

hâciblarka artuk küdezgü özüg
körürde közüg hem ötügde sözüg

2520. üdi bolmağınça özi kirmese
ayıtmazda aşnu ötüg bérmese

negü tér eşitgil ukuşluğ tili
ukuşluğ tili açtı ma‘nî yolı

üdi bolsa körkit meliklerke yüz
ayıttukta sözle tilin sözke söz

2523. kamuğ neñke vakt ol üdi belgülüg
üdi boldı erse körür iki köz

bu yañlığ kerek barça erdem bilig
uluğ hâcib ötrü uzatsa elig

---

bu erdi ay ilig özüm bilmişi
munukı ötündüm ayıtmış tuşı

ilig su'âli ögdülmişke

2526. ilig aydı uktum eşittim bu söz
takı bir söz aytur seniñdin bu öz

maña ayğıl emdi kapuğ başlar er
negü teg kerek ay bu iş işler er

XXXII

ögdülmiş iligke kapuğ başlar er negü teg kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
esen inç tirilgil ay kılkı silig

2529. kapuğ başlar er ked bağırsak kerek
teni cânı birle tapuğsak kerek

kapuğda yarutsa karañku tünüg
kapuğda batursa yarumış künüg

törü hem toku bilse kılsa tapuğ
oñay bolsa kılkı kılınçı kamuğ

2532. tuzı etmeki kéñ akı bolsa ked
kümüş bérse altun er at térse ked

kéçe bolsa yatğak bu yatsa burun
ayu bérse tegme kişike orun

azak yat baz erse ayıtğu kerek
oduğrak kim erse yağutğu kerek

2535. körü bekletip çıksa karşı kapuğ
tükel boldı ol künki barça tapuğ

yana erte tursa kapuğ başlasa
kéçe tañda turğaknı tepretmese

kalı yol üdi bolsa başlap kirip
körünse hılın barça yumğı térip

2538. özi çıksa körnüp üküş turmasa
kapuda kişi kolsa özde basa

er at kirse hılça körünse tüzü
bu körse yarağlı yarağsız azu

kalı yol kesilse kapuğ başçısı
yana kirgü bolsa er at sözçisi

2541. ötünse er at ötgi kolsa tilek
muñadmış kişike bu bolsa yölek

alu bérse açı kör altun kümüş
kayuka at alsa kayuka yumuş

érig tapnurı kim bağırsak sewe
tapınmaz kayusı yorığlı yawa

2544. yarağlığ kayu ol asığlığ kayu
boluğluğ kayu ol tusuluğ kayu

ötünse begiñe bu tegme birig
açа adra bérse kötürse erig

çıkıp edgü yarlığ tegürse tilin
er at köñli mundağ isitse alın

2547. kapuğda ite tursa oldruğ turuğ
tüzülse orun kalmasa bir kuruk

körü alsa yat baz keligli kişig
ağır tutsa koldaş kılınmış işig

liv aş tirki kirse körü ıdsa köz
yarağsıznı körse anı tıdsa öz

2550. şireni çıkarda körüp saklasa
añar toğru yolda elig tegmese

kapuğda çıkarsa liv aş tirkini
körü tüz ületse begi körkini

neçe ka tegürgü kerek bu aşığ
kuruğ kodmasa bir içig hem taşığ

2553. iki neñ bedütür bu begler çawı
ilinde tuğı kör törinde livi

adın ma iki neñ kapuğ körki ol
bedütür beg atın açar kutka yol

uluğ hâcibı bolsa âzâd kişi
takı bir yarağlığ kapuğ él başı

2556. bu iki kişi birle itlür kapuğ
uluğluk bile atı yadlur kamuğ

idişçi töşekçi yéme aşçıka
tüzü köz kemişse yéme tuğçıka

yéme kuşçı kişçi yéme ok yaçı
anuk tutsa künde kapuğda tuçı

2559. turup barsa ewke hılın koldaşın
özi birle éltse yétürse aşın

yétürse içürse todursa karın
kuruğ ıdmasa bérse özde barın

öziñe bir at ton tolum kılsa tap
adının ülese bir az kodsa tap

2562. tapuğka kelir erse yat baz kişi
körü alsa itse otağı işi

tapuğka körüñinçe körse anı
aşı boğuzı ornı atı hem tonı

yéme aytu tursa er at hâllerin
açı hem tokı ya tonın oprakın

2565. muñadığlı barmu elig tarlıkın
muñıña yarasa ötese hakın

kim erse kapuğka birer kelmese
ayıtsa tilese ne bolmış tése

kalı iglig erse ayıtğu kerek
yawalık kılur erse tıdğu kerek

2568. bu barça begiñe bağırsaklık ol
sewinçin tilep bu tapuğsaklık ol

negü tér eşitgil tapu kılmış er
tapuğ birle begde ağır bolmış er

tapuğçı begiñe bağırsak kerek
bağırsak tégüçi tapuğsak kerek

2571. tapuğsak bir özkey bağırsak kulı
bekütür yarı künde beglik ulı

öz asğı tilemez bağırsak bolup
beg asğı tiler künde edgü kolup

asığ kılsa azğan anıñ men kulı
çéçek yaslığ erse biçer-men ulı

2574. bağırsız tusulmaz oğulda körü
bağırsak tapuğçı tususı örü

asığsız tusulmaz kadaş erse kod
tusulur adaş tut asığ birle tod

tili birle yumşak süçig tutğu söz
köñül tutsa alçak yaruk tutsa yüz

2577. tügük yüz açığ söz kişig tumlıtur
tiriglikte kitmez köñülde yatur

muñar meñzer emdi bu beytig okı
sözi ma‘nî birle ukulğay takı

sözün sökse yalñuk açıtsa tilin
süñükke sızığ ol köñülke yalın

2580. urup berge başı büter terk söner
tilin sökse bütmez açığı yılın

kalı atlanur bolsa begler süke
ya kuşka çögenke ya él körgüke

idi sak küdezgü bu yérde begin
yoduğ tegmese anda teñsizlikin

2583. kalı tuşsa beglerke yañluk hatâ
tuşar at öze kuşta awda süde

bütünsüz bar erse yıratğu anı
siziklig bar erse sakıñu anı

bütün çın sewigli bağırsak kişi
yakın yortsa begke küdezse başı

2586. sü başçı tüze tursa yortuğ kurın
ériglerni yığsa yetürse soñın

kiçig kur uluğlar ara kirmese
yırak taş yorığlı yakın yortmasa

kapuğda neteg erse oldruğ turuğ
bu yortuğda andağ kerek ay uluğ

2589. kapuğ başlar erniñ bağırsaklıkı
bu yañlığ kerek ay ajunçı akı

bu yañlığ kerek bu kapuğ başlar er
begi etmeki yép işin işler er

---

munukı men aydım eşitti ilig
talu er tilese üdürsü bilig

ilig su'âli ögdülmişke

2592. ilig aydı uktum munı belgülüg
takı bir sözüg ay maña ülgülüg

bilir sen séziksiz ajun begleri
yalawaç ıdur ildin ilke eri

ayu bér maña bir bilig söz uzı
yalawaç ıdur ildin ilke özi

2595. negü teg kerek bu yalawaçlık er
añar bütse begler karılatsa yér

XXXIII

ögdülmiş iligke yalawaç idğuka negü teg er kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
bu işke idi ked yetürsü bilig

kamuğ erde üdrüm yalawaç kerek
biliglig ukuşluğ talu ked yürek

2598. bayat kullarında eñ üdründüsi
yalawaçlar erdi kişi edgüsi

yalawaçtın itlür telim törlüg iş
yalawaçtın ötrü kelür körklüg iş

ukuşluğ kerek ked yalawaç örüg
biliglig kerek sözke bilse yörüg

2601. yana bilse söznüñ içi hem taşı
itilse anıñ ötrü tüzmiş işi

negü tér eşitgil ajunçı beg er
bodun başlağuçı biliglig yég er

öküşte talu er ukuşluğnı bil
bodunda bedüki biligligni kıl

2604. kayu işte aşnu aşunsa ukuş
ol iş baçka bardı sınadım üküş

kayu işke bilge yetürdi bilig
anı yetti tuttı tegürdi elig

ukuş işke tutsa bilig başlasa
üküş işler itlür kişi işlese

2607. bağırsak kerek hem közi köñli tok
bütün çın kılıkı köni bolsa ok

bağırsak tapuğçı beg asğın tiler
beg asğın tilegli begin çın sewer

begiñe asığçı bağırsaknı bil
bağırsaknı bulsa özüñ bağrı kıl

2610. bağırsak tapuğçı bağır sanı teg
bağırda yakınrak yürek kanı teg

közi suk kişi özke erksiz bolur
bu suklar yalawaçka teñsiz bolur

közi tok çığay erse bayka sanur
serinse kişi tegme işte unur

2613. suk er umduçı ol yawuz umduçı
kişi umduçısı atı koltğuçı

negü tér eşitgil közi tok kişi
közi tok kişi boldı baylar başı

çığay kılsa kimni közi suklukı
bayutmaz anı bu ajun toklukı

2616. kimi erse umdu kılur erse kul
anıñ boşlukı kör ölüm birle ol

takı yakşı aymış bilig bérgüçi
közi sukka öt saw erig bérgüçi

tükel bay bolayın tése belgülüg
köñül baylıkı kol ay ersig külüg

2619. neçe me kul erse közi tok beg ol
suk öz beglikindin bu kulluk yég ol

kayu beg suk erse çığay ol çığay
kayu kul közi tok beg ol köñli bay

uwutluğ kerek ked amul hem silig
siliglik bile bilse törlüg bilig

2622. uwut bolmasa er otun él bolur
uwut birle yalñuk bütünlük kılur

amul bolsa ötrü atanur tüzün
silig bolsa kılkı sewitür özün

tetiglik bile bolsa erke bilig
tüzü işke tegrür bu bilgi elig

2625. bu beytig okığıl negü tér eşit
bilig birle başlap özüñke iş it

ukuş birle uk iş bilig birle bil
künüñ bolsu kutluğ kutadsunı yıl

tetiglik bile er tilekke tegir
bilig bil ukuş uk işiñ ötrü kıl

2628. tetiglik bile bilse törlüg bitig
bitig bilse ötrü bolur er tetig

bitise okısa eşitse sözüg
anın ötrü bilge kılur er özüñ

kamuğ törlüg erdem bu bilse tükel
bu erdem bile er meñiz kılsa al

2631. kitâblar okır hem bilir erse söz
ukar erse şi‘r hem koşar erse öz

nücûm bilse tıb hem yora bilse tüş
anıñ yormışı teg sözi kelse tuş

bilir erse sakış yéme hendese
‘aded cedri kılsa misâhat basa

2634. yana nerd ü şatranc bilir erse ked
harîfleri andın ulır erse ked

çögenke ked erse atar erse ok
yéme kuşçı awçı ajunda ozuk

kamuğ til bilir erse açsa tilig
kamuğ hatnı bilse bitise elig

2637. bu yañlığ kerek barça erdem bilir
bu yañlığ yalawaç tilekke tegir

yalawaç tetig bolsa bilge oduğ
beg asğı bolur anda tutnur boduğ

yalawaç yawuz bolsa kıwçak kowı
séziksiz tüker anda begler suwı

2640. yalawaç barır er idi ked kerek
kamuğ törlüg işke bu tutsa yürek

kayu törlüg erdem añar satsalar
anı utsa ötrü ağır tutsalar

kayu törlüg er me sözin sözlese
anı uksa bilse yana kizlese

2643. yalawaç bilir bolsa erdem kamuğ
bedüyür begi atı ilde uluğ

negü tér eşitgil bilir kök ayuk
bu söz ukmasa er anıñ ögi yok

kimiñ erdemi bolsa atı yorır
kalı bolmasa erdem atsız karır

2646. kişi erdemi birle erdin keçer
üküş bolsa erdem er örlep uçar

elig sunsa erdem bile er tegip
uluğ tağ başın yére ildrür egip

söz ukğan kerek bolsa hâzır cevâb
cevâb kılsa bérmiş söziñe savâb

2649. bor içmez kerek ked özin tutğuçı
özin tutğuçı er bulur kut küçi

biliglig bor içse biligsiz bolur
biligsiz esürse adın ne kalur

bor ol bu biligke ukuşka yağı
bor atı hakîkat tütüş ol çoğı

2652. neçe me biliglig ukuşluğ kişi
başın borka soksa buzar öz işi

neçe me uwutluğ silig kılkı uz
bor içse otunluk kılur barça öz

isizim uwut ya ukuş ög bilig
arığsız bu borka bérür ay silig

2655. bor içme bor içse barır er kutı
bor içse bolur tilve munduz atı

karınka süçig kirse çıkrur sözüg
bu çıkmış söz ök yandru örter özüg

negü tér eşitgil bu beyt ayğuçı
okığıl açılğay taşı hem içi

2658. kalı içtiñ erse esürgü süçig
köñül sırrı açtı çıkardı içig

biliglig bor içse biligsiz bolur
biligsiz bor içse bolur kenç kiçig

tili uz kerek hem köñüllüg kerek
sözi uz kerek hem ked öglüg kerek

2661. siñimlig bolur ol tili uz kişi
sözi uz yorısa yarar er işi

köñüllüg kerek ked unıtmasa söz
negü söz eşitse katığ tutsa öz

yüzi körki körklüg kerek hem bodı
yülüg bolsa bod sın kişide kedi

2664. özi ersig erse bedük himmeti
bu iki bile ol kişi kıymeti

sözi bolsa yumşak şeker teg süçig
süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig

yalawaç işi kör neçe söz bolur
sözi yakşı bolsa tilekin bulur

2667. bu yarlığ kişi bulsa ilig kutı
añar bérse bolğay yalawaç atı

anı ıdsa bolğay yalawaçlıkın
yırak erse yat baz öz erse yakın

ilig su'âli ögdülmişke

ilig aydı uktum eşittim munı
takı bir sözüm bar ayu bér anı

2670. seniñdin ötelsün maña söz takı
meniñdin ötelsün saña söz hakı

bitigçi negü teg kerek ay tetig
añar beg ınanıp bititse bitig

XXXIV

ögdülmiş iligke bitigçi ılımğa negü teg kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
bu işke idi ked yetürsü bilig

2673. ötüg bérdi ögdülmiş aydı ay beg
yorayın bu sözni köñülteki teg

neçe me bilig bilse begler özi
bitigçi kerek ol bitise sözi

bitigçike ayğu kerek iç sözin
küdezse bitigçi üküş ya azın

2676. bu iç söz tutuğlı bütün çın kerek
bütünlükke artuk bütün dîn kerek

kalı tutmasa bu bitigçi sözüg
begi sırrı açlur bu örter özüñ

neçe me bu begler sözin kizlese
bu iki kişike kerek sözlese

2679. birisi bitigçi birisi vezîr
bu iki kişike söz açmak tegir

bu iki kişike söz açğu kerek
söz açsa awağları yüdgü kerek

bu iki kişide bolur barça söz
bu söz tutmasa öz işin buzdı öz

2682. idi yakşı aymış ötüken begi
tilin tutzu bérmiş saña söz yégi

ay begler ınançı sözüg kizle berk
sözüg kizlemese başıñ barğa terk

bu ağzıñ misâli üñür sanı teg
sözüg çıksa andın sehar tanı teg

2685. yazıldı ajunka anı tirgüsüz
eşitti tüzü halk anı örtgüsüz

ağızdın ara ot ara suw çıkar
birisi itigli birisi yıkar

küyer ot teg ol bu kereksiz sözüg
ağızdın çıkarmağu küygey özüñ

2688. akar suw teg ol bu tilin edgü söz
kayuka bu aksa çéçek öndi tüz

ayâ er atanmış biliglig bügü
köñül sırrı artuk katığ kizlegü

negü tér eşitgil bu beytig okı
köñül sırrı kizle ay köñlüm tokı

2691. köñül sırrı berk tut sen ayma tilin
kalı aydıñ erse ökünçi yılın

kızıl til kara başka yawlak yağı
bu yawlak yağığ bekle inçin salın

bitigçi biliglig ukuşluğ kerek
hatı uz belâğat takı edgürek

2694. bitigde hat uz bolsa açlur köñül
okığu kelir baksa awnur köñül

belâğat bile hat teñeşse kalı
idi edgü til bu bitig söz tili

negü tér eşitgil ıla sır teñi
idi edgü yañ bu bitig söz yañı

2697. kamuğ edgü sözler bitigde bolur
bitinmiş üçün söz unıtmaz kalur

bitimedi erse bitigli bitig
negü bilgey erdiñe bu hikmet bilig

bitip kodmasa erdi bilge bügü
biziñde ozakığ kim erdi tigü

2700. yok erse bitig bu kişiler ara
tilin sözke kim bütgey erdi kör e

kişi ildin ilke söz ıdğu bolur
bitig bolmasa söz neçe sözleyür

idi ked kereklig-turur bu bitig
bitig birle begler iter él itig

2703. bu begler işiñe tusulur kişi
bu üç törlüg ol kör ay ilçi başı

birisi biliglig ukuşluğ bügü
takı bir bitigçi-turur sözlegü

üçünçi kür ersig er ol toñ yürek
yağıka börike bu ersig kerek

2706. ukuşluğ biliglig bu öglüg bügü
kéñeşke tusulur añar ne tigü

kamuğ él işin barça itgen bitig
bitigin tutar él kirişin tetig

kılıç alsa ersig eren işlese
yağı boynı yençse öze iglese

2709. yumıtsa kayuda bu üç törlüg er
tilekin bulur er tümen ârzû yér

bularda narukı kalın bu kotu
bu üçke udu bardaçı ol botu

kılıç birle tutlur kalı tutsa él
kalem birle baslur kalı bassa él

2712. biligin ukuşun tegip él tüzer
bu üç neñ bile er ajunuğ süzer

bilig birle başlar begi él törü
ukuş birle işler kamuğ iş körü

kılıç él tutar hem bodun kazğanur
kalem él tüzer hem hazîneˆ urur

2715. kılıç kan tamuzsa begi él alır
kalemde kara tamsa altun kelir

bu iki-turur bu ajun tutrukı
oza keçmiş iş hem kelir utrukı

ayâ beg bu iki uluğ erdem ol
bügü ilçi begler munı tutğu yol

2718. muñar meñzetü keldi emdi bu söz
eşitgil munı sen ayâ edgü öz

idi edgü erdem bilig bilse er
takı artuk erdem kılıç ursa er

kılıç birle tutlur talu edgü él
kalem birle itlür tilek ârzû yér

2721. közi tok kerek hem özi umdusuz
bağırsak kerek çın özi koltğusuz

közi tok kişi neñke suklanmaz ol
kişi neñ bile bolsa arsıkmaz ol

kişi umduçı bolsa boldı bulun
suyurka anı sen ay körki tolun

2724. neçe me beg erse kul ol umduçı
kişide éli umduçı ol tuçı

suk erse bitigçi bilig artatur
bitir umdu birle bitig artatur

kümüş körse altun añar arsıkar
idisi başın yér ya baş alsıkar

2727. bağırsak tapuğçı éşik yastanur
tiledükte tutçı kapuğda-turur

bağırsak tapuğçı beg asğın tiler
teni cânı mâlın begiñe ular

bor içmez kerek bolsa kılkı arığ
yarağsız kılınçığ yıratsa arığ

2730. bitigçi bor içse biligdin tezer
biligdin tezigli bitigdin azar

bitigçi kéçe tañda élde kerek
neçede kerek bolsa anda kerek

kişide talula bu iki kişig
añar ötrü bérgil bu iki éşig

2733. birisi bitigçi hatı belgülüg
birisi yalawaç tili ülgülüg

yakında yağukta ya yat baz ara
tuşar erse öwke bulardın kör e

bu iki kişidin tuşar tuşsa iş
bu iki kişiler iter itse iş

2736. birisi bitigde yañılsa sözüg
birisi tili birle étse sözüg

bitigçi bu yañlığ kerek ay élig
ınansa añar bérse bolğay elig

bu yañlığ kişike ınansa bolur
kişilik tilese anıñdın kelür

2739. bu erdi ay élig meniñ bilmişim
ötündüm éligke tükendi işim

ilig su'âli ögdülmişke

élig aydı uktum munı ma ögün
takı bir sözüm bar anı ay bu kün

ağıçı negü teg kerek ay maña
añar bütse begler yitürse neñ e

2742. ağı kaznakı tutsa altun kümüş
ol er başka éltse bu aymış yumuş

XXXV

ögdülmiş iligke ağiçi negü teg er kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş élig kutı
sewüg neñ bu altun kümüş cân otı

idi çın bütün ked kerek er köni
köñül yaymasa ötrü tutsa munı

2745. negü tér eşitgil bu şartlar başı
ajun tezginip neñeke tegmiş kişi

sewüg neñe bu cân cânda yégrek sewüg
kümüş altun ol cânda kedrek sewüg

itilmez köñülüg iter bu kümüş
egilmez kişini eger bu kümüş

2748. kümüş körse yalñuk köñül tutmasa
yarağay anı çın firişte tése

kür er kördi altun özi yumşadı
irig sözlüg erniñ sözi yumşadı

közi tok kerek hem kılınçı bütün
barı arta barsa küniñe kutun

2751. üküş neñe körü todmış erse közi
yana korkar erse bayatka özi

halâl hem harâm adrar erse aça
yarağlığ yarağsıznı bilse seçe

közi tok kişiler neñiñ edlemez
bütün çın kişiler özin yéglemez

2754. kiçigde körü kalsa altun kümüş
anıñ suklukı bolmaz ança üküş

özi korkar erse bayatka kalı
bu er tutğa şeksiz könilik yolı

könilik mün ol barça edgü asığ
bu asğı bile buldı meñü tatığ

2757. köni bolsa yalñuk küni edgü ol
küni edgü bolsa kutı meñü ol

negü tér eşitgil bağırsak sözi
bu söz işke tutğıl ay ajun tözi

köñül til köni tut kılınçıñ bütün
saña kelge devlet bu dünyâ bütün

2760. köni bolduñ erse kutadğay künüñ
selâmet tirilgil sewinçin kulun

bağırsak kerek hem oduğ sak tetig
tetiglik bile er kılur miñ itig

uwutluğ kerek hem yéme ög köñül
uwutsuz kişide yırak tur tüñül

2763. uwut ol tıdığlı yarağsız işig
uwut ol iter kılkı artak kişig

bor içmez kerek hem özin tutğuçı
özin tutğuçı er kutuğ tapğuçı

bor içse akılık kılur ol neñin
kişike üler neñ alumaz teñin

2766. bu işke ağıçı saran edgürek
saranlık bile neñ küdezgü kerek

bağırsak tapuğçı kör özkey bolur
bu özkey tapuğçı begin bay kılur

bağırsak kişi ol kişi üdrümi
bağırsaknı bek tut ay er ködrümi

2769. ağıçı oduğ bolsa iş artamaz
sakışlığ tutar neñ özin örtemez

ögi bolsa yalñuk unıtmaz bolur
sanu saknu işler yañılmaz bolur

unıtğan bolur körse ögsüz kişi
bu ögsüz ağıçı buzar öz işi

2772. tetiglik kerek kılsa törlüg sakış
tetig bolmağınça kalı adrar iş

bitigçi kerek uz kamuğ hat bilir
sakışığ bitigin küdezse kalır

bitigçi küdezgü kiriş hem çıkış
bitigin küdezgü kamuğ törlüg iş

2775. yıl ay öd bitise küni belgülüg
açukluğ adırtlığ sanı belgülüg

sakış saklıkı çın bitig birle ol
bitip kodsa sakış kapuğ açtı yol

negü tér eşitgil bağırsak kişi
sakış birle bek tutğu işçi işi

2778. bitigsiz işig bek tutumaz köñül
köñülke ışanma biti ay oğul

bitise kalır söz usansa barır
osal bolsa işçi sakışta ulır

bilir bolsa tegme bu törlüg bitig
anın saklasa ötrü kılsa itig

2781. sakışta usansa kayu işçiler
sakış bérdükinde ulır baş çalar

elig sakışın bilse artuk yete
bışursa ögi köñli sakış tuta

elig sakışında keçer erse sen
kerek hendese sakışı tutsa sen

2784. körü barsa yinçge sakış hendese
munı birle yér kök bolur ol sasa

negü tér eşitgil ay bilge bügü
biliglig sözi bolsa aş teg yégü

idi me batığ hendese sakışı
anın tezginür kör hakîmler başı

2787. ewin teg yarır bu yéti kat köküg
adırttı biçim teg yér erse kaşı

biliglig ukuşluğ kerek kılkı tüz
ukuşluğ kişiler işi barça uz

biliglig kişiler bolur çın köni
köni kayda bolsa yaruyur küni

2790. ukuş bolmasa er özin tutnumaz
bilig bolmasa er işin itnümez

bolur karşı içre ağıçı işi
özin ked küdezgü bu yañlığ kişi

köñül til köni tutsa kılkı bütün
añar tegmese ot yalını tütün

2793. közin ked küdezse tilin beklese
ukuş birle ârzû havâğ örklese

közün körse ötrü köñül ârzûlar
köñül ârzû kolsa anı kim yığar

köñül beg-turur yéti endam öze
begi başlasa bodnı yügrür tüze

2796. idi yakşı aymış biliglig sözüg
ay ersig küdezgil köñülüg közüg

et öz yéti endâm köñülke udar
köñül birle yalñuk ağır yük yüder

tükel sır bediz ol köñülsüz kişi
köñülsüz kişi bilge atın yodar

2799. kerek elgi berk sak kereksiz akı
saçılmasa ötrü ağı kaznakı

akılık idi ked unı kodmağu
kişi neñi birle akı bolmağu

satığçı kerek bilse törlüg satığ
satığ bilmese er kılumaz asığ

2802. kamuğ neñ tawarığ biligli kerek
ağırın uçuzun ukuğlı kerek

bilir bolsa kıymet ol arsıkmasa
satığda tawığda neñ alsıkmasa

alımka bérimke oñay bolsa öz
uluğka kiçigke süçig tutsa söz

2805. negü ötnü alsa yana bérse terk
añar bérgeler neñ kaçan kolsa terk

satığka oñay bolsa kılkı köni
añar eksümez neñ kereklig küni

kalı bérse begler er atka açığ
tegürse anı bolmasa yüz açığ

2808. açığ tıdsa işçi er at köñli sır
er at köñli sınsa alır begke kir

negü tér eşitgil akılar başı
köñülke alıñıl ay çırğuy kişi

sewerig sewügsüz kılayın tése
tilin ayğu neñni tıdıp bérmese

2811. ayıp bérmegü neñ tilin aymağu
tilin aydıñ erse anı tıdmağu

sözin kıysa begler umınç kötrülür
umınç kitti erse neñiñ kotrulur

oduğ sak kerek ked kereksiz azak
azak bolsa işçi bolur iş uzak

2814. bu beglerke tapnur tapuğçı kamuğ
muñadıp kelip tuttı tapğun kapuğ

muñadsa tapuğçı elig tarlıkın
begi eştip ıdsa açığ yarlığın

uzatsa ağıçı bu neñ bérmese
muñadmış tapuğçı tüñülgey basa

2817. kerekinde bulsa kişi öz muñı
yam erse yañança bolur ol teñi

negü tér eşitgil bu kökçin saña
muñadmış muñıña yara ay toña

tilemişte bulsa tilegli neñin
yanut kılsa bolmaz cânında öñin

2820. kerek üdte bir yam yañança bolur
kamuğ neñke yañzağ munu bu teñin

bu yañlığ kişi bulsa emdi élig
ukuşluğ biliglig uwutluğ silig

añar bérse bolğay ağı kaznakı
ınansa yarağay küdezse hakı

ilig su'âli ögdülmişke

2823. élig aydı uktum yaruttuñ méni
takı bir sözüm bar ayu bér anı

ayak tirki başlar bu aş başçısı
negü teg kerek ayğıl aş işçisi

séziksiz yése beg anıñdın aşığ
ınansa añar beg küdezse başığ

2826. idi ters-turur bu aş içgü yégü
siziklig kişidin yése ay bügü

munı ma ayu bérgil emdi maña
bileyin ukayın ay ersig toña

XXXVI

ögdülmiş iligke aş başçi h^{v}ân sâlâr negü teg kerekin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı élig
bu işke bütün er kerek ked silig

2829. kişide talusı köni çın kişi
üdürgü añar bérgü aş suw işi

bu işke idi çın bütün er tile
bağırsak tapuğsak uwutı bile

bağırsak tapuğçı bütün çın kişi
begiñe yuluğlar et öz cân başı

2832. boğuzdın bolur barça begke hatar
işin kılsa aşçı anı kim yeter

kamuğ yérde begler küdezgü özin
yigü içgüde açğu saklık közin

bodun başlar erke bolur miñ yağı
yağı bolsa kimke yadığlığ ağı

2835. bütün çın bışığ bolmasa bu kişi
hatarlığ bolur aşta begler işi

muñar kiçki eski tapuğçı kerek
açınu süçinü aşın bérse terk

telim tapğı erse üküş emgeki
añar bütse bolğay açınmış begi

2838. negü tér eşitgil kişi edgüsi
kalı teñlemiş teg ukuş belgüsi

kayu neñe emgek katılsa üküş
sewüg boldı ol neñ kamuğda küsüş

kayu neñke ıdsa tiriglik kişi
sewüg boldı ol neñ sewüg cân tuşı

2841. tiriglik isiz ermez emgek isiz
bu emgekke bérmez tiriglik isiz

tiriglik barır er açımaz tilin
yawa bolsa emgek açır kiç yılın

közi tok kerek ked yéme köñli bay
arığlık kerek hem yüzi körki ay

2844. sakınuk kerek dîn şerî‘at bilir
bu mundağ kişidin bütünlük kelir

arığ boldı begler tadusı özi
arığ bolmasa aş kaçan yér kozı

arığ bolsa aşçı arığ aş bérür
arığ bolsa aş suw sewe ked yélür

2847. közi suk kişi aşka sukluk kılur
elig tegrür aşka aşığ artatur

közi suk kişiniñ kılınçı yég ol
kılınç yégliki erke teñsiz ig ol

neçe me bütün çın er erse köni
anıñda bütün çın özüñ bil munı

2850. bütün tutğu barça kişig çın bışığ
özüñ ked sakıñu küdezgü başığ

muñar meñzetü keldi emdi bu söz
unıtma bu sözni ayâ edgü öz

kamuğnı bütün tut küdezgil özüñ
özüñke bağırsak seniñ öz közüñ

2853. kamuğda ‘azîzrek bu cânıñ ‘azîz
‘azîz cânnı bek tut uzatma sözüg

yüzi körki körklüg kerek kılkı uz
yülüg bolsa bodluğ tili köñli tüz

bu körklüg kişi közke körnür arığ
arığ bolmasa aş boğuzka karığ

2856. arığlıknı sewmiş-turur bir bayat
arığlık bile er bulur edgü at

arığlıknı barça kişiler tiler
arığ bolsa aş suw kişi ârzûlar

yırak tutğu aşta arığsız kişi
arığsız kişiniñ arığsız işi

2859. könilik kerek hem bülün çın kılık
köni bolmasa er tüzümez yorık

kalı egri bolsa bu aş başçısı
kamuğ egri boldı anıñ işçisi

yumıtsa kalın yég bu aş oğrısı
kaçan körki kelgey begi tirkisi

2862. könilik kerek erke edgü kılınç
anın bulsa ötrü tilemiş sewinç

negü tér eşitgil köni kılklığ er
köni kılkı bolsa ajun bütrü yér

köni kayda bolsa kutadur küni
tünermez küni er yorısa köni

2865. hıyânet kayu yérde ursa adak
asığ bérgü barça kaçar ked yırak

hıyânet kişi kayda sunsa elig
teñiz erse suğlur kurıtur yérig

bağırsak kerek ked begini sewer
uwutluğ kerek ked özini yığar

2868. ukuşluğ kerek hem biliglig kerek
üdi bolsa aşka ériglig kerek

törüçe yorısa tapuğ kılsa öz
kirürde çıkarda köni tutsa köz

ukuş işke tutsa küdezse özin
bilig işke tutsa tıdusa közin

2871. vefâ kılsa begke tilep edgü at
ol at birle edgü kalır meñü at

ukuşluğ kişiler at edgü kolur
biliglig kişiler ınançlığ bolur

ukuşluğ kişidin kişilik kelür
biliglig kişiler kişisi bolur

2874. negü tér eşitgil ukuşluğ kişi
ukuşluğ kişi ol kişide başı

ukuşluğ vefâlığ kişi tüzüni
yuluğlar kişike kamuğ özini

arığsız cefâlığ kılınçı otun
kalı aydı erser kıyar sözini

2877. munu aydım emdi ay élig kişi
bu yañlığ kerek bolsa aşçı başı

kirip ötrü tirki ayak başlasa
anıñdın begi aş séziksiz yése

---

bu erdi ay élig özüm bilmişin
ayu bérdim emdi köñül bulmışın

ilig su’âli ögdülmişke

2880. élig aydı uktum eşittim munı
takı bir sözüm bar ayu bér anı

maña ayğıl emdi idişçi başı
negü teg kerek kılsa içgü işi

ınansa añar beg ne köñli bütüp
alıp içse içgü anı çın tutup

XXXVII

ögdülmiş iligke idişçi başı negü teg kerekin ayur

2883. yanut bérdi ögdülmiş aydı élig
muñar ma idi ked yetürsü bilig

öz igdiş kerek ked sınamış yılın
köñül basmış erse könitmiş yolın

bütün çın bağırsak közi köñli tok
köni bolsa kılkı mesel atğu ok

2886. anın ötrü bolsa idiş tutğuçı
yarağay bu işke yetilgey küçi

kamuğ törlüg otlar idişçi tutar
güvâriş ya ma‘cûn ya çurnı katar

telim törlüg otlar anıñda bolur
yégü yalğağu ot ya içgü kolur

2889. kuruğ öl yémiş tut ya içgü süçig
anıñdın bolur bu boğuzka keçig

boğuzdın bolur barça begke hatar
boğuz tatğı aşçı idişçi tutar

bu aşçı idişçi bütün bolmasa
idi sarp bolur begke içse yése

2892. negü tér eşit ay biliglig bügü
boğuz ked küdezgü aş akru yégü

boğuzuğ küdezse başıña asığ
aşığ az yése bu ağızka tatığ

üküş kördüm erni yawa kıldı baş
küdezmedi boğuzın kowı kıldı yaş

2895. boğuzdın kirür ig kişike kemi
boğuzdın bolur hem añar ot emi

ukuşluğ kerek hem bilig ked bilir
ukuşluğ kişidin kişilik kelir

isizke katılmaz ukuşluğ kişi
bütün çın bolur bu biliglig işi

2898. köni ermese küygey erdi ulun
köni turmasa kör bolur er bulun

köni bol sen iş kıl ay ersig begim
könilikte taştın yok ermiş yégim

idişçi başı ked koyuğ er kerek
köni tutsa ötrü köñül ög yürek

2901. könilik öze işlese iş bütün
yakurmasa özke yarağsız otun

öz elgi bile katsa içgü körüp
özi beklese kodsa tamğa urup

yégü içgü katmış kamuğ otlarığ
öz elgi bile katsa tutsa arığ

2904. kuruğ öl yémiş ya cülengbîn cülâb
özi katğu tutğu bu barça şerâb

açınu süçinü bağırsaklıkın
idişin küdezse ötese hakın

kirür otrü emgek begi tapğıña
ol emgek tusulur kulı asğıña

2907. kayu neñke kirse kişi emgeki
uş ol neñde boldı cânınıñ köki

muñar meñzetü sözledi söz silig
siligler sözi körse barça bilig

kayu neñke kirse kişi emgeki
sewüg boldı ol neñ sewüg cân köki

2910. kişi emgek ıdsa tiriglik ıdıp
anı sewgü yüdgü yüdürse yüki

bu yañlığ bulunsa idişçi başı
añar bérse bolğay idişçi işi

bu işke munı teg silig er kerek
munıñ tapğı körki yarutsa yürek

2913. munıñda basakı bu boşğutları
sakalsız kerek barça körki yarı

yalıñ yüzlüg oğlan tolun teg yüzi
bodı tal kara saç bediz teg özi

béli bolsa yılmık yana yarnı kéñ
ürüñ bolsa kırtış kızıl kızğu eñ

2916. yaşıl kök sarığ al ağı ton kedip
aşağu kötürse yaraşur yorıp

sakalsız kerek bu idişçi arığ
küdezilse içgüde kıl tü yamığ

idişte tü bolsa yarağsız bolur
tü aş suwka tüşse tatığsız bolur

2919. munın aydı bolğay bilig bérgüçi
sakalsız kerek tép idiş tutğuçı

idişçi arığ bolsa körklüg yüzi
anıñdın siñer içse içgü kozı

negü tutsa körklüg kişi kılkı uz
yaraşur alır kör bu cân ülgi köz

2922. negü tér eşitgil bu beyt ayğuçı
eşitgil munı sen ayâ bilgüçi

yüzi körki körglüg kerek kılkı uz
negü tutsa andın tamar barça tuz

karın açmış erke yüzi körse aş
usup susamış ka körüp kanğusuz

2925. idişçi başı kör uş andağ kerek
idiş tutğuçılar bu mundağ kerek

ınansa añar ötrü begler bütüp
yakın tutsa bolğay bütün çın tutup

———

ay élig kaç işke er üdrüm tile
bağırsak közi tok uwutı bile

2928. birisi yalawaç bitigçi biri
takı bir idişçi kör aşçı biri

bularığ idi ked talula birin
kalı tuşsa teñsiz ökünme yarın

yalawaç bitigçi kalı bolsa yig
anıñ yası élke tokır ay tetig

2931. idişçi ya aşçı yég erse kalı
anıñ yası cân kör tiriglik ulı

katığlan ay élig bu bir kaç kişig
talulayu üdrü tutuzğıl işig

---

yana aydı ögdülmiş élig kutı
bedük boldı begler işi teg atı

2934. bedük işte teñsiz baş ağrığ bolur
baş ağrığ kötürmese beglik kalur

negü tér eşitgil kéñeşçi öge
kéñeşte töker begke yünçü üke

ayâ beg erej kolma emgek kötür
erej birle emgek adakşu yatur

2937. beg emgep él itse bodun şük bayur
bayusa bodun beg tileki bolur

sewinme ked artuk erejlig kişi
bolur âhır emgek erejke tuşı

neçe me bu aşçı idişçi saña
bütün erse artuk ay ersig toña

2940. olarda bağırsak özüñe özüñ
adın bolmağay sen uzatma sözüg

negü tér eşitgil öge buyrukı
unıtma munı sen biti hem okı

sewüg cân özele imînde imîn
kolup bulmadım men özümde öñin

2943. katığlan küdezgil katığ tut anı
kalı bardı erse tileme emin

---

ayıtmış nı aydım ay élig kutı
negü teg kerekin emi hem otı

bu yañlığ kişi birle begler bedür
yağı boynı yençer kü çawın ıdur

2946. munu sözledim men saña belgülüg
takı bir sözüm bar adın ülgülüg

élig tıñlar erse anı sözleyin
yok erse bu sözni özüm kizleyin

ilig su'âli ögdülmişke

yanut bérdi élig ayur ay bügü
negü ol maña ay sözüg sözlegü

2949. seniñdin eşitgü kerek barça söz
biligke teriz sen ukuşka ögüz

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı élig
éligdin tegir élke törlüg bilig

éligke ötündüm tapuğçı yolı
negü teg tapınğu begiñe kulı

2952. yéme bilgü begler tapuğçı kulın
negü teg açınğu tapınsa yılın

neçe beg hakı erse kullar öze
yéme kul hakı yokmu begler öze

kalı beg hakın körse kullar turup
kerek kul hakın körse tapğın körüp

2955. tapuğçı tapuğ kılsa dünyâ üçün
kalı bulmasa dünyâ emger küçün

ilig su'âli ögdülmişke

élig aydı keldür maña ay aça
negü ol tapuğçı hakı ay seçe

XXXVIII

ögdülmiş iligke tapuğçilar haki begler öze negü teg erdükin ayur

bu ögdülmiş aydı bu begler öze
tapuğçı hakı bar tapuğda oza

2958. eñ aşnu yégü içgü bérgü kerek
tapınğu itiglerin itgü kerek

tapuğ kılmak emgek katığ iş bolur
munı bilse begler tapuğ tiş kılur

et öz cân yuluğlar tapuğ kılğuçı
tiler beg sewinçi bu kul bolğuçı

2961. isig tumlığ aç tok yadağ hem yalıñ
kılıç baldu ok yér ay élig biliñ

kédin öñdün oñ sol bolur bu turup
begin inçke tegrür bu emgek körüp

yağıka bu öñdün bolur bek tolum
tiriglik tiler begke özke ölüm

2964. bu yañlığ beginiñ sewinçin tilep
özin emgetür tünni künke ulap

bu tapğı üçün beg ötegü hakın
anı edgü tutğu bağırsaklıkın

negü tér eşitgil uç ordu hanı
bodunda talusı kişide çını

2967. ayâ beg boluğlı bodunka uluğ
bedüt edgü tutğıl tapuğçı kuluğ

tapuğçı bile begler elgi uzar
tapuğçı bile erklig él kend tüzer

neçe beg uluğ bolsa aslı bedük
tapuğçı bile boldı atı bedük

2970. ay élig kişilik mürüvvet bolur
mürüvvet kişike tarîkat bolur

mürüvvet tarîkat bu ol belgülüg
kişi emgeki bilse kılsa ülüg

tapuğçı kapuğda umınçka turur
umınç bérmese beg mürüvvet barur

2973. körü barğu begler tapuğçı neçe
tusulur neçe ol tusulmaz neçe

tusulur teñinçe açıñu kerek
tapınmış teñi hak tegürgü kerek

kişi yılkıda ınğa ermez ay beg
munı teñlese iş bolur ülgü teg

2976. boğuz todrur aşnu kişi yılkınıñ
basa asğı kötrür bu yalñuk anıñ

açığ bérse begler tilin edgü söz
tapuğçı yuluğlar begiñe et öz

isinür tapuğçı bağırsak bolur
özin emgetür beg sewinçin kolur

2979. muñar meñzetü sözlemiş söz tetig
bilig birle yalñuk uzatur elig

kişi edgülükke sewüg cân bérür
bir edgü yanutı on edgü kılur

asığ bolsa yalñuk özin kul kılur
añar kul bolur özke emgek urur

2982. tapuğka körü bérgü edgü açığ
yalıñnı bütürgü todurğu açığ

negü beg bolur ol ay élig kutı
kitermese kuldın çığaylık atı

negü tér eşitgil awuçğa sözi
awuçğa sözi ol yégitler közi

2985. kişi emgek ıdsa kişi yurnıña
yanutı kişilik kılur ornıña

kişi emgeki bilmegüçi kişi
kişi tép atamağu yılkı tuşı

iki törlüg ol bu tapuğ kılğuçı
biri boş biri kul umınç tutğuçı

2988. bu kul kendü erksiz tapuğçı bolur
tapuğ kılmasa begde berge bulur

boşuğ kör bu tapnur özin kul kılıp
munıñ emgekin yulğu tapğın bilip

boş âzâd kişi barça edgü kulı
bularka aça bérgü edgü yolı

2991. boşuğ kul bile tutsa bolmaz bu tüz
boşuğ boş teñi tut kuluğ kulça üz

bu begler kapuğı erej kapğı ol
erej kapğı tutmak özüñ asğı ol

tapuğçı bayusa beg atı bolur
bu atı du'â birle meñü kalur

2994. ay élig tapuğçı bile beg mesel
satığçı osuğluğ bolur çın tükel

satığçı bérür neñ añar mün sanı
alığlı alır élde ewrer anı

yıl ay kün tükese asığ yomdarur
yüz utru ulaşur öz asğı alur

2997. muñar meñzer emdi tapuğçı kişi
begi birle ortuk sakışlığ işi

begi neñ bérür kulka edgü sözün
tapuğçı et öz birle tapnur özün

urur cân yuluğlap tapuğçı kılıç
anıñ asğı él kend uluşlar erinç

3000. yağı boynı yençer hazîneˆ urur
tilek ârzû ni'met ulaşu kelür

bu barça asığ sanı boldı tegim
asığ kılğuçığ edgü tutğu begim

negü tér eşitgil bu sartlar başı
öz asğın tilep dünyâ kezgen kişi

3003. asığlığ kul erse oğulda yakın
asığsız oğulnı yağı bil sakın

kamuğ teprenigli asığka yorır
asığ bolmasa awçı ewde karır

er at boldı begler kanatı yügi
kanatsız kuş uçmaz ay begler begi

3006. er at birle begler küçi belgürer
er at birle begler tügünler yörer

yumıtsa kayu begke ersig eren
ajunka bu beg boldı sâhib-kırân

kayu begde erdem yumıtsa tükel
añar yığlur ârzû ne kolsa tükel

3009. ajunçıkaerdem kerek miñ tümen
bu erdem bile yér ajunçı cihân

uçuz tutma erdemni ögren oğul
bu erdem yorıkı ürüñ kuş teg ol

ürüñ kuş kutı teg bu erdem kutı
yorı kuş atağıl sen erdem atı

3012. negü tér eşitgil ürüñ başlığ er
ajunuğ karıtmış uzun yaşlığ er

bilig erdem ögren ağır tut anı
ağır kılğay âhır ol erdem séni

bilig bil ukuş uk yorıma yawa
üdi kelse edgü bérür ol küni

ilig cevâbı ögdülmişke

3015. bu sözler eşitti sewindi élig
ayur ay ukuşluğ uruğı silig

idi yakşı urduñ kişilik ulı
bu ol çın vefâlığ kişiler yolı

bodun erki boldı meniñ bu özüm
uzun boldı elgim yorık til sözüm

3018. küwenmez men emdi bu beglik bulup
öz inçlik tilep me tiriglik bulup

tilekim bu ol kim maña kelgüçi
bayusa meniñdin bedüse küçi

bu begler sewinçi yarınkı asığ
du‘â tap maña edgü atın yanığ

3021. bu barı hazîneˆ bu altun kümüş
er atka ülegüke tirdim üküş

kişike bérür-men tilep edgü at
du‘â artsu atım yorıtsu bayat

tilekim bu ol kim maña tapğuçı
bayup kalsa minde kédin kalğuçı

3024. özüm köçse barsa kalır bu bodun
du‘â birle tapsa maña ol üdün

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı élig
yetürdi bu işke tükel ög bilig

ölügli kişike negü bar adın
meger edgü atı yorısa kédin

3027. bu dünyâ tilese ülegü kümüş
kalı ‘ukbî kolsa bu ol hem yuluş

bu altun kümüşüg üle ay élig
kayu él tilese yetilgey elig

negü tér eşitgil bügü beg tili
bu beglik işiñe ol urmış ulı

3030. ülegü neñ er tutğu begler kalın
kaçan kolsa tutğay yağısı élin

hazîneˆ nerek köp er at çok kerek
begi bay kereksiz bodun tok kerek

er at bolsa begler éli eksümez
er at bolmasa beg élin kéç yémez

3033. er at bolsa begdin sewinçlig yaruk
kayu él tilese bulur beg anuk

akı bolsa elgi ajun begleri
ikigü ajunnuñ bu buldı töri

negü tér eşitgil biliglig tilin
saranlık bile beg yéyümez élin

3036. iki neñ karıştı yakışmaz kaçar
saranka yağumaz akığ berk kuçar

sarandın kaçar barça erdemlig er
akıka yumıtur tilek ârzû yér

saranlık bile boldı beglik yağı
saranka kopar tegme yérde çoğı

3039. adın iki neñ ol bu él tutrukı
birisi saw altun kılıç bir takı

akılık bile beklegü ol élig
akılık bile beg bedür ay élig

kür alp er kötürse yaşın teg temür
azığlığ erenlerde teşlür tamur

3042. saw altun bile türtse begler elig
kılıçsız tili birle ewrer élig

bu iki bile itgü uş bu élig
bu iki bile er bedür ay élig

saw altun yazar ol tügülmiş kişig
saw altun iter ol buzulmış işig

3045. kılıç kayda erse kümüş anda ol
kümüş kayda erse kılıç tuttı yol

ayâ beg kümüş saç tirilsü ked er
kümüş yığsa saçlur kılıçlığ kur er

kılıçlığ kür er kör kümüşke tutuğ
yumıtmış saw altun kılıçka yuluğ

3048. saran beg tirer neñ hazîneˆ urur
akı beg kılıç birle artlap alur

bu yañlığ-turur bu ajun öñdisi
saranka söküşi akı öñdisi

———

sözin kesti ögdülmiş öpti yérig
éligke du‘â kıldı ögdi birig

ilig cevâbı ögdülmişke

3051. bu sözler eşitti sewindi élig
du‘â kıldı rabka kötürdi elig

ayur ay bağırsak ınanğu idim
katığlık yérinde sığıñu idim

seniñde adın yok yölekim maña
küwençim sen ök sen umınçım saña

3054. kayu edgü kaldı maña kılmadıñ
negü ârzû kaldı maña bérmediñ

neteg tapnuğay-men bu ol çın sözüm
ayâ meñü muñsuz bu muñluğ özüm

seniñdin kolur-men basut küç bile
köni yol öze tut méni sen yöle

3057. kamuğ edgülükte takı artukı
bu ögdülmiş ol emdi köñlüm tokı

munı bérdiñ emdi maña sen ‘atâ
kılur-men munıñ şükri yüz miñ kata

et öz cân yuluğlar meniñ işime
du‘â arturur bu keçer yaşıma

3060. maña küç bér emdi öteyin hakın
sewinsü maña bolsu köñli yakın

---

yana aydı élig ay ögdülmişe
ukuşluğ biliglig séni ögmişe

ukuşluğ tilese ukuş sen tükel
biliglig tilese bilig sen kemâl

3063. ınançlığ bağırsak bütün sen silig
könilik bile sen kötürdüñ elig

tapınduñ açığda aşundı tapuğ
tapuğ kalmadı sen yetürdüñ kamuğ

meniñdin kerek emdi edgü yanut
saña hak öteyin tiriglik anut

3066. neteg kim sewindi seniñdin köñül
bayat bérsü andağ sewinç ay oğul

---

sözüg kesti élig serindi turu
yér öpti tapuğçısı koptı örü

turup çıktı andın sewinçlig bolup
atın mindi keldi ewiñe turup

3069. kıyıksız kéçe tañda kıldı tapuğ
yaradı tapuğ açtı devlet kapuğ

tirildi ögi hem koyuldı bilig
bolu bérdi ewren uzadı elig

negü tér eşitgil kutı belgülüg
kutı birle élde çawıkmış külüg

3072. kimiñ birle devlet yaraşsa kelip
başın kökke tegrür yokaru kılıp

kelü bérse devlet yumıtsa bu neñ
kişi körli tirlür bolur kızğu eñ

muñar meñzetü aydı kökçin saña
bu söz yakşı tıñla ay ersig toña

3075. kimiñ bolsa devlet uzadı elig
kamuğ tetrüsi öñ sözi ög bilig

ajun feylesûfı neñi bolmasa
neçe tıldam erse kişedi tilig

bu yañlığ-turur bu ajun öñdüsi
yayığ dünyâ devlet çawıkar küsi

3078. yawuzka yüz ursa yüzi suwlanur
kiçigke köz açsa bedüklük bulur

tegir erse kimke bu devlet kelip
tüzer iç taşını bu barça itip

kalı kelse keldrür kamuğ ârzûlar
ajunda çawıkar atı belgürer

3081. kalı barsa éltür bu keldürmişin
yağız yérke ildrür kötürmiş başın

ayâ ög köñüllüg ukuşluğ oduğ
ayı sewme dünyâ tokığay yoduğ

nerek bu karañku tünerig orun
süzük meñü élke aşunğıl burun

3084. tünek ol bu dünyâ kötürgil köñül
ediz ordu él kol sen amrul amul

negü tér eşitgil ay köñli süzük
kamuğ iş içinde ay köñli tüzük

ay himmet idisi ajun kol talu
talu koldaçı er kutı top tolu

3087. keçer dünyâ kodğıl tile ‘ukbîni
kodu bérmese dünyâ kodğay séni

cefâçı bu dünyâ cefâ kıl añar
cefâ kılsa ötrü yaraşur sañar

ayâ yolda azmış başı tezginük
ayı sewme dünyâğ tüpi ol öyük

3090. öyükke kirigli üyüldi kodı
örü kelmedi ol sewinç bulmadı

örü tartğıl özni öyüktin kutul
özüñ kullukın sen tapuğ birle yul

yana yanğıl emdi tilek birge öz
tiliñ ewre yandur turu kaldı söz

3093. köñül tüzdi ilig kör anda naru
bodunka bérü turdı edgü törü

bodun inçke tegdi turuk semridi
seweri bedüdi yağı yawrıdı

keçürdi küwençin sewinçin küni
ajunka yadıldı atı çaw üni

3096. tirildi bir ança yorıdı bu yañ
böri toklı birle kozı boldı teñ

ilig su’âli ögdülmişke

ilig bir kün oldrup kör ögdülmişig
okıdı ayıttı keçer kün işig

negü teg keçer kün ay ögdülmiş ay
çığaymu telim boldı ilde ya bay

3099. él içre negü bar yarağsız yawuz
bodun hâli açğıl maña örtme söz

bodun tillerinde negü söz yorır
söküşmü telimrek ya ögdi kelir

münümmü üküşrek azu erdemim
ayu bér maña sen kılayın emim

ögdülmiş cevâbı iligke

3102. yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
tilek keldi tuttı tegürdi elig

ilig devletinde itildi ajun
sakınç kısğa boldı sewinçler uzun

bayudı bodun inçke tegdi yatur
uluş kend bezendi köñül yilgütür

3105. erej birle erter bodun künleri
sewinçin keçer kör bütün tünleri

tilin sözledi barça edgü senâ
du‘â birle tınmaz tınığlı tına

törü suw teg ol küç kör ot teg yoduğ
süzük suw akıttıñ udıttı otuğ

3108. törü tüz yorıttıñ itildi ajun
kim erse küçek ilde körmez közün

ay ilig üç iştin tegir küç basınç
biri beg osal bolsa tegse irinç

ikinçi basınçak bodun başlar er
üçünçi suk erse bodun bağrı yér

3111. seniñde yok emdi bu üçte biri
kayudın tegir ilke küçkey eri

ay edgü törülüg arığ beg silig
bayat bérdi erdem saña ög bilig

özüñ buldı tevfîk kamuğ edgüke
bodun todtı bütti yégü kedgüke

3114. şükür kıl bayatka tapuğ kıl sewin
erej kıl bir ança sen inçin awın

taşırtın negü tuşsa yañluk yazuk
munu men yügürdeçi kul-men anuk

şükür kıldı artuk sewindi ilig
senâ kıldı rabka kötürdi elig

3117. ayur ay bağırsak idim sen uluğ
ağır kıldıñ ilde bu yunçığ kuluğ

tegürdüñ maña sen kamuğ edgülük
munıñ şükri boynum öze boldı yük

bu şükrüğ kaçan kılğa özüm yete
munıñ şükri méndin saña sen öte

ilig su'âli ögdülmişke

3120. yana aydı ilig ay ögdülmişim
bayat fazlı erdi séni bulmışım

sebeb sen sen emdi kamuğ edgüke
küçüg tıdğuka hem törü bérgüke

bayat bérdi emdi kamuğ edgülük
séni bérdi artuk adın on ülüg

3123. neçe beg katığlansa yalñuz özün
bolu bérmese kul itümez uzun

beg içtin bolur körgü taştın közi
bağırsak kulı ol közi hem sözi

közüm sen tilim sen elim sen maña
anın edgü boldı atım ay toña

3126. negü tér eşit emdi hakan tili
ajun başlamış bütrü basmış éli

bağırsak kuluğ bulsa begler tilep
anı tutğu altun kümüşke kalap

köni çın kişi bulsa begler bütün
özi inçke tegdi tirildi kutun

3129. tapuğçı talusı bağırsak bolur
bağırsak tapuğçığ tilep kim bulur

bağırsak yok erse ajunda talu
kişilik kaçan turğay erdi tolu

esirker-men emdi ay ögdülmiş e
bir ök sen atañdın maña kalmış a

3132. takı bir bar erse séni teg adın
uda bérgey erdi kör öñdün kédin

bir ök sen maña kör ay kılkı köni
séni öz yétürse adın bir kanı

bu yalñuzlukuñka özüm eymenür
takı bir iş erse saña ay unur

3135. saña tegmegey erdi emgek üküş
maña ma du‘â teggey erdi ülüş

tile barmu körgil kadaşlar ara
saña udğu teg bir ayıtğıl köre

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
esen bolsu işke yetilgey elig

3138. erejlensü ilig tuçı inçrünü
tilek ârzû kelsü özi tınçrunu

meniñ emgerimke ilig altunı
ağır kılmasu köñli tutsu köni

maña tegse emgek erej me tegir
erej birle emgek yanaşu yorır

3141. kalı él işiñe tusulğu kişi
tiler erse ilig bodun él başı

negü tér eşitgil ay ilçi bügü
bügülep kılur ilçi künde ögü

üküş bolsa ilke basutçı tile
él itlür bedük beg yatıp yér küle

3144. telim bolsa ilde tusulur tetig
begig inçke tegrür kılur bu itig

yok ermez kadaşlar ara bar meniñ
bu yañlığ kişi bilgi artuk anıñ

kamuğ erdemi bar sakınuk oduğ
kayu işke tegse bodur tü boduğ

3147. kılınçı köni atı odğurmış ol
kamuğ edgülükke elig urmış ol

velîkin ewürdi bu dünyâda yüz
turup tağka kirdi köñül kıldı tüz

bayat tapğı birle özin emgetür
tapuğ birle yazuk igin emletür

3150. meniñde yüz üsteñ anıñ erdemi
bodunda talusı kişi ködrümi

méni birle bolsa meniñ ol kadaş
kamuğ işke bolğay anıñ bilgi baş

ilig altunı tınğa köñli bütüp
sewinçin tirilgey ajunuğ tutup

ilig su'âli ögdülmişke

3153. ilig aydı ârzûm tilekim bu ol
anı bulsa ötrü tayanğay köñül

negü teg kılur sen bu işke itig
maña yakru bér sen anı ay tetig

negü teg okılım anı ay berü
kimi ıdsa bolğay okıtçı naru

3156. bitigmü kerek ya söz ıdsa tilin
yarağı negü teg sen andağ kılın

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
ayıtmış ka ilig cevâb kıldı öz

kadaşım barını ötündi özüm
kelirmü ya kelmez açılmaz sözüm

3159. kalı kelse edgü ağırladı söz
apañ kelmese bolğa yarlığ uçuz

sarılğaymu erki ilig altunı
ileñeymü erki maña ol köni

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı men söz ayıttım saña
sen öz bilmişiñ sözni aydıñ maña

3162. okı kelse kelgey kalı kelmese
negüke ileñü sözüm tutmasa

sen ögdüñ anıñ törlüg erdemlerin
ol erdem üçün men tiler-men erin

biliglig ukuşluğ tidüküñ üçün
anı ârzûladım havâka öçün

3165. biliglig ukuşluğ kişi ol kişi
anıñda naru barça yılkı tuşı

biliglig ukuşluğ bilir bilse iş
biliglig ukuşluğ kılur kılsa iş

muñar meñzer emdi bu söz belgülüg
eşitgil munı sen ay ersig külüg

3168. bilig birle yazlur kamuğ ters tügün
bilig bil ukuş uk tirilgil ögün

bilig işke tutğıl takı til köni
takı ögrenü tur usanma bu kün

maña yalñuz ermez anıñdın asığ
saña ma kadaştın asığ hem tatığ

3171. kadaşlığ bolur sen kerek bu kadaş
kadaş bolmasa tutğu erke adaş

idi yakşı aymış kör ilçi başı
kamuğda küçi bek kadaşlığ kişi

kadaşlığ kişi küsi çawı bedük
adaşlığ kişi atı sawı bedük

3174. kadaşıñ yok erse yorı tut adaş
adaş edgü bolsa bu boldı kadaş

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş ilig kutı
anı çın tilese iteyin otı

ilig yarlıkasa barayın özüm
okıyın anı men açayın sözüm

3177. tilin sözleyin men tükel törlügün
biligdin ukuştın söz üdrüp ögün

ilig me bitisü öz elgin bitig
okısu ılığ yarlığın ol tetig

maña bütsü méndin téyü bilmesü
yéme yarlığ eştip kite turmasu

3180. neçe me özüm sözlese söz tilin
üilig yarlığı bu bitig söz adın

negü tér eşitgil ay aslı ağı
kara köñlin awlar begi yarlığı

takı yakşı aymış biliglig özi
tügülmiş köñülni yazar beg sözi

3183. isig sözlese kulka begler tilin
unıtmaz anı kul tirilse yılın

kalı beg tili yumşak erse süçig
anı sewdi bodnı uluğ tut kiçig

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı emdi bu erse yarağ
bitiyin bitigim añar bolsu ağ

3186. saña barğu erse itiñil itig
munu men özümdin bitiyin bitig

XXXIX

kün toğdı ilig odğurmışka bitig bitip ıdmışın ayur

devât koldı kâğıd bitidi bitig
bitig birle itti işiñe itig

bayat atı birle sözüg başladı
törütgen igidgen keçürgen tédi

3189. ayur-men bitidim bayatım atı
bu at ol kamuğ törlüg igke otı

üküş ögdi artuk telim miñ senâ
kılur-men bayatka añar yok fenâ

tiledi törütti kamuğ teprerig
tirilgü bérür yém tutar ol tirig

3192. uğan ol köni çın törü bérgüçi
törümiş kamuğ halkka yetrür küçi

yaşıl kök yarattı yaruttı kün ay
kara tün yaruk kün sakışlığ yıl ay

törütti bu ewren tuçı ewrülür
bayat hükmi takdîr bile tezginür

3195. törütmezde aşnu yorıttı kazâ
kazâka tapı bol boyun eg uda

negü kolsa kıldı ne kolsa kılur
negü aysa boldı ne aysa bolur

iligdin selâm köñül aytu bitig
bitidim esenlik öze ay tetig

3198. esen barmu erki et öz inçlikin
negü teg yüder erki üdlek yükin

eşittim seniñ edgü kılkıñ yañıñ
bu üdte yok ol tép saña tuş teñiñ

bayat kılmış emdi saña edgülük
bilig bérmiş erdem ukuş ög ülüg

3201. bu yañlığ kılınçıñ eşitti özüm
sini ârzûladı ay körklüg yüzüm

kadaşıñnı ıdtım bu ögdülmişig
sözümni tegürgey ukup bilmişig

yakın ka kadaştın yitürmiş sen öz
uluş kend bodundın ewürmiş sen yüz

3204. turup tağka kirmiş özüñ yalñuzun
tapuğ kılğuka bu tapuğ ked uzun

negü kıldı erdi kadaşlar saña
nelük yüz ewürdüñ aça ay maña

kalı tegdi erse saña küç basınç
berü kel maña ay bu kadğu sakınç

3207. saña men béreyin törü küç bile
bu yérde tirilgil sewinçin küle

kadaştın kadaşka asığlar bolur
asığ birle yalñuk tatığlar bulur

barışğu kerek ka kadaşlar bile
katılğu kerek iş adaşlar bile

3210. kayuda yaraşıklık erse yakın
ol işte bolur asğı köñlün bakın

negü tér eşitgil bu şi'r ayğuçı
ikigü yaraşsa asığ yér tuçı

yağız yér yaşıl suw yaraştı bile
ara miñ çéçekler yazıldı küle

3213. yaraşık yorısa kadaş ya adaş
olardın bolur kap kadaşka bile

kalı bardıñ erse tapuğ kılğalı
tapuğ kendte kılğıl bu ol dîn yolı

uluş kendte tâ'at telim bar ıduk
uş ol yérde yetrü körü barsa yok

3216. bilig ögren aşnu tapuğka üküş
biligsiz tapuğ asğı bolmaz ülüş

kişi iki törlüg kişi atanur
biri ögretigli biri ögrenür

ikide naru barça yılkı sanı
tilese munı tut tilese anı

ilig pendi odğurmışka

3219. sen emdi kayu sen maña ay aça
ikide biri bol üçünçte kaça

bilig bildiñ erse tükel ögrenip
anı işlet emdi kör emgek ıdıp

kalı bilmediñ erse ögren bilig
tapuğlarka ötrü tegürgil elig

3222. negü tér eşitgil bilig bérgüçi
bilig birle tâ'at tapuğ kılğuçı

bilig birle yakğıl bayat tapğıña
bilig tamğa bolur tamu kapğıña

bilig birle tâ'at muyanı tümen
biligsiz tapuğ kılsa bulmaz muyan

3225. biligsiz tapuğ kılmışında körü
biliglig udımış muyanı örü

uluş kend içinde tapuğ bar telim
uş ol yérde kılsa bulumaz yarım

seniñ anda tapğuñ namâz ol biri
takı biri rûzaˆ tutar sen urı

3228. munıñda adın anda tâ‘at kayu
maña körkitü bér tilin sözleyü

atandı özüñ emdi zâhid atı
bu atıñ saña boldı tâ‘at yutı

muñar arsıkar erse emdi özüñ
bu tâ‘at yawa boldı kesgil sözüg

3231. tapuğ kılğu halktın anı kizlegü
üküş tâ‘at erse anı azlağu

kişi edgüsi kılsa tâ‘at tapuğ
anı halkta kizler yapar bu kapuğ

negü tér eşit emdi ma‘nî bu söz
bu söz işke tutğıl ayâ edgü öz

3234. eren er katında özin kizledi
tapuğ kıldı yüz yıl anı azladı

tapuğ kizlegü kıl kişi körmesü
bu söz sırrım erdi özüm sözledi

berü kel uluş kendte kılğıl tapuğ
kamuğ edgülükke açılsu kapuğ

3237. bodunka tusulğıl muñıña yara
kadaşka bağır bér yakınlık ula

telim ögsüzüg kör ya tul tulsakığ
ya közsüz ya oldrum yéme aksakığ

cemâ‘at bile kıl farîzaˆ namâz
çığaylar hacı kıl âdînaˆ namâz

3240. halâl dünyâ kazğan çığayka üle
kişi elgi tutğıl yanut kıl yöle

bu samış tapuğ barça tâ‘at-turur
bu tâ‘at bile barça râhat-turur

munı barça kodtı özüñ yalñuzun
namâz rûzaˆ tuttı ay kılkı tüzün

3243. namâz rûzaˆ barça öz asğıñ-turur
öz asğın tilegli bağırsız bolur

idi yakşı aymış kişi üdrümi
kişike bağırsak kişi ködrümi

kişi edgüsi bu öz asğın kodup
kişi asğı kolsa kör emgek yüdüp

3246. bağırsak kerek er ne bağrı süçıp
törü bérse edgü isizke açıp

tirig yalñuk oğlı tusulğan kerek
tusulmaz kişi tuğsa ölgen kerek

kişike tusulur kişi edgüsi
bu edgü kişi ol bodun todğusı

3249. tapuğka ınanıp kayu erse kul
bulumadı teñri sewinçiñe yol

bayatım sewinçi tilese özüñ
müsülmân sewinçi tile kes sözüg

seniñ tapğıña muñluğ ermez bayat
özüñ kullukı kıl tile edgü at

3252. kimiñ atı kul bolsa kılkı tapuğ
tapuğsuz kul atı mecâz ol kamuğ

tapuğ kıl tapuğ tınma kulluk bu ol
tapuğka baka kör me bekle bu yol

idi yakşı aymış bügü bilgi kéñ
munı işke tutğıl ayâ elgi kéñ

3255. tapuğ tâʻatim tép küwenme üküş
tapuğ kıl bayatka tapuğluğ küsüş

tapuğ kıl bayatka bu ol kullukuñ
tapındım téyü sen unıtma ukuş

ay odğırmış emdi okır-men séni
öz asğı tiler tép sakınma méni

3258. kalı kelse asğı tusu sı saña
yéme kelmese sen yası yok maña

okır-men séni halkka edgü üçün
bu edgü bodun asğı buzma küçün

baka kör-men aymış bu sözler tapa
çın erse berü kelgil andın kopa

3261. méni birle turğıl maña kıl basut
çığayığ yülegil neñin edgü tut

özüñke muyan ol maña edgü at
ikigü ajun birge erklig bayat

inini edgeke yét özüñ edgü bol
kişi edgü erdin tüzer edgü yol

3264. sebeb bolğıl emdi maña edgüke
bayat birge edgü saña ay böke

negü tér eşitgil tejik bilgesi
tejik bilgeleri çawıkar küsi

begi bolsa edgü bodunka bütün
anıñ asğı barça bodun yér kutun

3267. özüñ edgü kolma begiñ edgü kol
begi edgü bolsa bodun asğı ol

kara edgü bolsa bir özke bolur
begi edgü bolsa bodun kün körür

kişi tép ayurlar kayu ol kişi
kişike asığ kılsa itse işi

3270. tüzü yalñuk oğlı sewer edgüni
bu edgü kayu ol ögeyin anı

bu edgü ol ol kılsa halkka asığ
bu asğı bile bulsa bodnı tatığ

bağırsak bolur halkka edgü kişi
bağırsak bolun bulduñ edgü başı

3273. munu sözledim söz bitigin ulam
tükettim sözümni kurıttım kalem

takı ma negü erdi erse sözüm
kadaşıñ tegürgey tilin ay yüzüm

---

bitig türdi badı öze tamğalap
sunup bérdi ögdülmiş aldı ulap

3276. ilig aydı barğıl takı ma negü
yarağlığ söz erse tegür ay bügü

katığlan anı keldür emdi maña
kuruğ kelme ansız maña ay toña

biliglig negü tér eşitgil özüñ
yalawaç tetig ıd tutuzma sözüg

3279. negü tutzayın men saña emdi söz
kamuğ söz seniñde ayâ köñli tüz

negü sözlegü erse sözle tilin
yarağı ne erse sen andağ kılın

---

ilel tép turup çıktı ögdülmişe
ol edgü kılınç birle igdilmişe

3282. atın mindi ewke yüz urdı turup
kelip tüşti kirdi yaka kur yörüp

yaşık yandı yérke yakurdı başın
yaruk dünyâ meñzi karardı ışın

küdı ıdtı kesme yaruk yüz tudı
sewüg zülfi toldı yokaru kodı

3285. turup yundı kıldı bu yatğu namâz
töşek koldı yattı udıp bardı az

beliñlep odundı kötürdi başın
kara zengî kılmış yüzini ışın

turup yundı kıldı yana tañ namâz
du‘â kıldı tesbîh yéme küdti az

3288. türne torku kalkan kötürdi öşün
yaruk yüz küler teg yarudı ajun

XL

ögdülmiş odğurmış tapa barmışın ayur

ederledi terkin atını tutup
kadaşı tapa bardı ewdin turup

yakın tegdi erse kadaşka barıp
atındın kodı tüşti tegdi yorıp

3291. tegip akru elgin tokıdı kapuğ
turup çıktı odğurmış ıdtı tapuğ

kapuğ açtı çıktı kadaşın körüp
kuçuştı esenleşti yüz köz öpüp

elig aldı ewke kigürdi bat a
orun bérdi oldurdı elgin tuta

3294. idi ök sewindi kadaşın körüp
bayatka şükür kıldı artuk ögüp

ne körklüg sewinç ol kişi adrılıp
selâmet kawuşsa tileyü kelip

ne edgü bolur ol kadaştın yırap
barıp tegse tuşsa yağukluk ulap

3297. ne körklüg bolur kör bağırsak kadaş
kadaşka yağukluk ulasa adaş

ne körklüg bolur kör bağırsaklıkın
kadaşka kadaş köñli bolsa yakın

negü tér eşitgil bağırsak kadaş
yakınlık ulağlı köñüldeş adaş

3300. kamuğ ğâyib özler körüşse közün
sakınç boldı kısğa sewinçi uzun

ne körklüg bolur kör kişi adrılıp
selâmet kawuşsa iki öz özün

odğurmış su'âli ögdülmişke

ayıttı kadaşların odğurmışa
esen tép haber bérdi ögdülmişe

3303. yana aydı odğurmış ayğıl maña
kalı keldiñ emdi ne boldı saña

eşittim séni men ilig birle tép
bodunka tusulur bilig birle tép

nelük keldiñ erki olarnı kodup
bodun yüklerin sen boyunka yüdüp

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

3306. yanut bérdi ögdülmiş aydı özüm
séni ârzûladı ay körklüg yüzüm

turup keldim emdi köreyin téyü
sakınç kadğu bağın yöreyin téyü

küser erdim artuk séni körgüke
bu kün buldum inçlik saña kelgüke

3309. büte keçti üdlek séni körmedim
tiler erdim ârzûn üdi bulmadım

üdi emdi ermiş munukı özüm
saña tuştı şükrin kılur til sözüm

esen bolsa ermiş bu yalñuk özi
tilekke tegir ay bağırsak kozı

3312. negü tér eşitgil küsemiş kişi
keçer üdlekig ked sınamış kişi

tirig bolsa yalñuk tilekin bulur
tilek bulğuka mün tiriglik bolur

tirig bolsa yalñuk tilep tapşur ok
esen bolsa barmış yana kavşur ok

3315. tiriglik tilegil tileme tilek
tilek bulğuka bu tiriglik yölek

bayat bérdi âhır tilekim maña
esenlik bile men kawuştum saña

adın ma sözüm bar bu sözde basa
anı ma ayayın özüñ tıñlasa

XLI

odğurmış ögdülmiş birle münâzaraˆ kılmışın ayur

3318. yanut bérdi odğurmış aydı sözüg
eşittim sözümni eşitgil özüñ

yakınlık ulamış üçün bir bayat
muyan bérsü miñ miñ tümen edgü at

takı bir sözüg ay ne erki adın
anı ma maña sözle kodrna kédin

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

3321. cevâb kıldı ögdülmiş aydı bu söz
séni kördi erse yaruk boldı köz

kişi öz tilekin yorısa yoluğ
añar tegmez emgek ay bilgi uluğ

negü tér eşitgil sınamış sözi
anıñ ma‘nîsi uk ay köñli yazı

3324. kayu işke ârzû yorısa tilek
adak ursa buldı ol ârzû yölek

tilek birle mañsa yırak yér yakın
kaçan körse yüzin bulur cân ilek

yana aydı ögdülmiş uş bu özüm
saña kadğura tilde kesmez sözüm

3327. uluş kendni kodtuñ yakın ka kadaş
kişide yıradıñ biliş yok adaş

ağır yük yüdüp bu özüñ yalñuzun
yalıñ aç yorır sen ne yunçığ özün

kadaş köñli barça saña kadğurar
körü ıdsa bulmaz köñül yélgürer

3330. apa oğlanı barça yalñuz umaz
özüñ munda yalñuz kalı iglemez

bu kadğu méni ewde yatğurmadı
sakınç kadğu birle özüm umadı

saña ok törütmedi teñri tamuğ
saña aymadı bu ‘adâbığ kamuğ

3333. negü ol nelük munça emger özüñ
maña belgülüg ay bileyin sözüg

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı bu söz
eşittim eşitgil cevâb bérsü öz

bu söz kim sen aydıñ bağırsaklık ol
kadaş belgüsi hem yağuk yaklık ol

3336. kadaş kadğuların kadaş yémese
adın yat kaçan yér kadaş bolmasa

özüm ka kadaştın neçe adrılıp
nelük turğay erdim bu yérke kelip

baka kördüm emdi dînim yégliki
bu yérde köründi özüm yégliki

3339. anın keldim emdi bu yérke turup
bayat tapğı kılsa men yalñuz bolup

bu dünyâ işiñe katılmış kişi
kılumaz tapuğ birle ‘ukbî işi

bu halkka tüzü yapmağınça kapuğ
törütügli rabka kılumaz tapuğ

3342. havâ nefs boyunın sığu ked katığ
özüñ ötrü bulsa tapuğda tatığ

negü tér eşitgil sakınuk kişi
havâ bire bolmaz bütün dîn işi

havâ nefs bile kör yağı ol uluğ
bu iki azıtur tapuğçı kuluğ

3345. havâka bolu bérse tutğun bolur
et öz ârzû bulsa méni kul kılur

havâka basıkma ukuş birle kes
et öz baş kötürse bilig birle bas

bu yañlığ üçün men uluş kend kodup
bu yérke sığındım ağır yük yüdüp

3348. kişide öñin boldum erse kalı
kuruğ sözlemez-men ne ğîbet tili

bu yalñuz-turur sen tédiñ ay kadaş
bayat yadı iş tap maña ay adaş

yakın ka kadaştın yırak boldukum
olarka tüdürmedim açım tokum

3351. bodun köñli yuwka küdezmeki sarp
köñül sınsa hasmı bayat ʻadli tap

neçe bolmasa halkka méndin asığ
yéme körmegeyler meniñdin yasığ

asığ yas ne edgü ne isiz barı
bayattın-turur kör anıñ takdîri

3354. bu ʻarşta kodı kör serâka tegi
tüzü barça bir teg bayatka muñı

negü bar kişiler ara ay külüg
asığ tut ya kor yas saña belgülüg

negü asğı bar tép ayur sen tapuğ
tapuğ kulluk ol kulka açtı kapuğ

3357. kul atı anın boldı kulka ayağ
tapuğ kılsa tün kün ulu bolsa tağ

yaratsa yaratmasa erklig bayat
tapuğ atı tilde atamasa at

bu yalñuzlukumdın maña yası yok
et öz dîn esenin munın buldum ok

3360. negü tér eşitgil bu beyt ayğuçı
taşı körme maʻnî baka kör içi

yorı yalñuz işsiz ay yalñuk uzı
tutı kıldı yalñuz tili kör sözi

tapuğçı tapınsa bu yalñuz özün
negü kor kılur künke yalñuz özi

3363. kişike katılmaknı ögdüñ kadaş
negü teg kalılğu ya bolsa adaş

maña kelmişiñde berü men bu kün
tapuğdın kesildim baka kör ögün

tek ök bir saña öz katılmış üçün
yası munça erse küçeme küçün

3366. özüm kirse emdi kişiler ara
kaçan tegge elgim tapuğka kör e

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı sözüg
eşittim eşit sen ewürme yüzüñ

sen aymış bu söz barça andağ-turur
hakîkat körü barsa tıldağ-turur

3369. kişike tusulğu kerek bu tirig
tirig tutsa atın kopursa erig

tiriglik nişânı ne ol belgüsi
kişi körmese bir anıñ edgüsi

kisi alğu tuğsa oğul kız üküş
oğulsuz tése erke körksüz söküş

3372. negü tér eşitgil kişi üdrümi
uruğ kesmegüke kisi ol emi

oğulsuz ölürde ökündi tilin
ayâ kin keligli oğul kız kılın

kimiñ oğlı kalsa atada kédin
atama anı sen tirigde adın

3375. oğulsuz kişi ölse kesti uruğ
ajunda atı yitti ornı kuruğ

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı bu çın
munıñda adınsığ yéme bar adın

kalı edgü bolsa oğul kız silig
anı teg bolur kim yorıttıñ tilig

3378. kalı bolsa isiz ulıtğay séni
özüñ ölse terkin unıtğay séni

isiz kılğa atıñ öze karğışın
séni sökge yat baz uluğlar başın

oğul kız yağı ol yağı ne kerek
yağısız tiriglik takı edgürek

3381. yağıdın negü teg yarukluk bolur
yağı atı yaska tanukluk bérür

ne edgü bilig bérdi bilgi koyuğ
oğul kız atı erke kitmez oyuğ

muñar meñzer emdi biliglig sözi
köni sözlemiş körse köñli yazı

3384. özüñ sızğurur sen oğul kız téyü
bu emgek biligli oğul kız kayu

térer sen harâmığ barır sen kalır
sen ınçık yéyü bar ol ârzû yéyü

kime mindi sakın kisi alğuçı
teñiz otra kirdi kime miñüçi

3387. oğul kız törüse kimesi sınur
kime sınsa suwda tirig kim kalur

oğul kız atasın suyurkağu ol
oğul kız atası yémi ağu ol

oğul kız isizi atada kédin
atamaz atasın anasın adın

3390. bu yañlığ ‘iyâldın kaçan bar vefâ
kılıkı yawuz ol kılınçı cefâ

oğul kız atası tü emgek küder
belâ mihnet erse yañan teg yüder

adaş koldaş ardaş tutuñu tédiñ
bu edgü idi ters yüki yüdmekiñ

3393. yéme yakşı aymış bügü bilgi yarp
kişi kõñli yuwka küdezmeki sarp

sırınçğa sakışı-turur bu kõñül
idi ked küdez sınmasu ay oğul

kõñül oğlağu ol sınağı muñar
isigke erir terk soğukka toñar

3396. adaş kõñli sınsa bolur kır yağı
yağı kayda bolsa bolur miñ çoğı

yağıdın tiriglik tatığsız bolur
yağı kayda erse yarağsız bolur

neçe me kiçig erse düşmân saña
anı sen uluğ tut ay ersig toña

3399. çıbun boldı düşman yañanka bedük
ısırsa yañanığ suçıtur ked ök

negü tér eşitgil yağılığ kişi
yağı birle urşu tükemiş yaşı

kiçig düşmânım tép usanma özün
nelük korkayın tép küwenme sözün

3402. yağıñ boldı erse osal bulmağıl
yağıka yağı bol tüzünke tüzün

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş açtı tilin
ayur söz eşitgil kõñülke alın

törütti bayat bu ajunuğ bilip
yégü içgü ıdtı halâldin kılıp

3405. katılsa karılsa tutup edgü iş
işi edgü bolsa kılur edgü iş

kişi asğı bolsa kişike katıl
kişike tusulmak kişi asğı bil

bu yalñuz yorığlı kişi kıwçakı
kişike tusulmaz bolur ay akı

3408. kişike tusulmaz kişi ol ölüg
tusulğıl ölüg bolma ersig külüg

telim bolsa erke adaş koldaşı
yadıldı atı ilke itti işi

bu dünyâ içinde bulur bu tilek
kalı ‘ukbî kolsa bu ol hem yölek

3411. sakınç kadğu bolsa yuluğlar özüñ
sewinç bolsa sewnür yarutur közüg

yadar erdemin barça halkka ayur
münin körse kizler til açmaz tuyur

yağı ol erig yatsa odğurğuçı
münin erdemin ilke bildürgüçi

3414. yağı bolmağınça er ersigliki
kaçan belgürer ilde atı köki

üküş bolsa emdi bu erdem kimiñ
üküş boldı teñsiz yağısı anıñ

kimiñ erdemi bolsa aslı ağı
tepiz él kişisi ol erke yağı

3417. ked erke bolur kör yağı belgülüg
yawuzka yağı yok yawuz er ölüg

kayu erke düşmân yumıtsa kalın
ol er erdemi erde artuk bilin

yağı birle tegşıp er atı bedür
yağısız kişi atı kopmaz yatur

3420. negü tér eşitgil kör erdemlig er
bu erdem bile er tilek ârzû yér

negü er bolur kör miñ er düşmânı
miñer sözlemese küniñe anı

börimü bolur körgil ıtta kayar
udula işitse miñ itler üni

3423. kişig soñdamaz-men tédiñ yalñuzun
kuruğ sözlemez-men tédiñ til sözün

kimi sözlegey sen kişi bolmasa
kişiler arala özüñ turmasa

er ol er-turur kör kişiler ara
yorıp til küdezse bu bulsa töre

3426. irig sözke yumşak yanut kılsa öz
açığ sözleseler süçig tulsa söz

kişi yüki yüdse yüdürmese yük
cefâ kılsalar bu vefâ kılsa şük

köñülde kiterse kör öç keklerin
tilinde yorıtsa köñülde barın

3429. negü tér eşitgil kişi edgüsi
bu edgü bile yadmış atı küsi

irig sözlemegil kişike tilin
irig sözke ağrır köñül kéç yılın

séni kim söker erse öggil anı
otun ol bolur sen tüzünler sanı

3432. cefâ kılğuçıkakılu tur vefâ
vefâ er kılur ol isizler cefâ

kesilse seniñdin yakın ka kadaş
yakınlık ula sen aña ay adaş

saña küç kılur erse küçkey kalı
keçürgil anı sen bu ol dîn yolı

3435. yazuk kılsa kul küñ keçür ol yazuk
bu yazuk keçürmiş muyan kıl azuk

bu ol erlik anın eren yük yüdüp
yorır sabrı birle ölümüg küdüp

bu kün sen bir ewke kirip yalñuzun
ne edgü bulur sen ay kılkı tüzün

3438. erej ârzû ni‘met közün körmediñ
kümüş gevher altun bakır bulmadıñ

sarây karşı yér suw séni birle yok
at üstem kız oğlan kanı birle yok

kişiler öze yok saña erk elig
özüñ yığsa sen bolsa atıñ silig

3441. kayu neñ bulup kodtuñ emdi anı
kayu télve zâhid atadı séni

üküşüg kodup er azığ taplasa
bu er ötrü zâhid bolur kur basa

tilep bulmasa barça zâhid bolur
sabırda adın hîleˆ bulmaz-turur

3444. er ol er bolur kör miñ ârzû bulup
añar yüz ewürse eren teg bolup

yétürse içürse çığayka ülep
bayatka tapuğ kılsa köñlin ulap

kelir bolsa dünyâ köñül bamasa
barır erse ağrıp kaşın tügmese

3447. kalı üstese elgi ârzû öze
özini tutunsa köñül til tüze

bu sözke yakar körse ma‘nî bu söz
eşit işke tutğıl ayâ kılkı tüz

erende eri ol kamuğ neñke erk
bulup kılğu yérde özin tutsa berk

3450. takı erde yégrek eren ol-turur
miñ ârzû bulup bu özin tıdsa terk

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı çın ay
negü ol tilekiñ ayâ körki ay

negü sözlese men sözümni yérip
cevâbın kılur sen özümni serip

3453. açukluğ maña ay tilekiñ ne ol
negü kolğu erse aça sözle kol

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı özüm
tilek birle keldi açayın sözüm

bu kün toğdı ilig eşitti séni
öziñe kereklep kör ıdtı méni

3456. katığ ârzûladı séni körgüke
méni sözçi ıdtı okıp éltgüke

neçe me ağır kelse barğu kerek
iligke tegip bir körüngü kerek

ilig me idi edgü sultân-turur
bodunka bağırsak sewüg cân-turur

3459. kim ilig yüzin körse kutluğ bolur
ikigün ajunda tükel kut bulur

negü tér eşitgil bu él kend begi
ajun başlap ilke yetilmiş ögi

törülüg köni beg kut ol belgülüg
kutı birle tegrür tözüke ülüg

3462. kayuda çawıksa köni beg atı
añar barğu andın bulur er kutı

bu kök tirgüki ol könilik törü
törü artasa kök turumaz örü

törülüg bu begler yok erse tirig
bayat buzğay erdi yéti kat yérig

3465. köni beg yüzi körse kutluğ bolur
muyanka tegir hem yazukı yulur

bilir sen bu kün men kişi boldukum
sebeb ilig erdi yölekim tokum

bayat bérdi erdi ukuş ög bilig
tüzü edgülükke tegürdüm elig

3468. bayat bérdi tevfîk kamuğ edgüke
bodun asğıña hem yüki yüdgüke

séni me tiler emdi ilig bu kün
elig bir kılıp yazsa beglig tügün

okıtçı méni ıdtı emdi saña
méni yalñuz ıdma ay ersig toña

3471. bitig ıdtı ilig öz elgin bitip
negü sözledi erse körgil okıp

çıkardı bitig bérdi elgin sunup
bitig aldı odğurmış açtı tutup

odğurmış su'âli ögdülmişke

okıdı bitig kéç sakındı uzun
ayur ked bilig bérmiş ilig sözün

3474. okımış ilig emdi kelgil téyü
kamuğ edgülükni atamış sayu

bedük iş-turur kör bu işler maña
neteg kılğu ayğıl kéñeş bér muña

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
séni sözleyü şük kurıtmaz tilig

3477. tili teprese sözde atıñ çıkar
séni körgüke ol köz açtı bakar

kimi sewse ermiş köñül ârzûlap
tilin sözde atı yorır söz ulap

sewitmiş negü tér bu beytig okı
sewüglüg yüzi ol köñül toklukı

3480. köñül kimni sewse körür közde ol
közün kança baksa uçar yüzde ol

köñülde negü erse ârzû tilek
ağız açsa barça tilin sözde ol

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı maña
kéñeş bér yarağı ne ol ay toña

3483. bağırsak kadaşım sen ök sen yakın
kéñeş bér ötegil kadaşlık hakın

seniñdin kolur-men bu işke kéñeş
bilig birle sen bu kéñeşke teñeş

kadaş sen tilese yéme tut adaş
adaşlı kadaşlı ikigün tüdeş

3486. bağırsak sen ök sen bu kün çın maña
negü kılğu ayğıl büter-men saña

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
ayıtma maña sen ayâ kutluğ öz

méni ıdtı ilig okıtçı saña
negü teg kéñeşür sen emdi maña

3489. baralım timekte adın yok sözüm
neteg ayğa barma téyü bu özüm

séni birle bolsa kör asğı üküş
öz asğın tilerke kéñeşmez ukuş

negü tér eşitgil biliglig çigil
biligsiz eşitgil boyun bir egil

3492. öz asğı tilerke kéñeşmegü söz
saña asğı bolmaz ayâ kutluğ öz

kéñeş ol kişike kéñeş ay kadaş
ol er kolmaz erse öz asğın adaş

öz asğın tilegli öz ülgi üçün
yarağlığnı teñsiz-turur tér küçün

3495. neçe iş kişike kéñeşgü kerek
köñül taplamış işni kılğu kerek

özüñke bağırsak seniñ öz özüñ
kişike ınanma kesildi sözüg

sen ök bil negü kılğu erse kéñeş
tileme meniñdin bu işke kéñeş

3498. séni alğalı keldim andın turup
kéñeş bu yorı barğıl emdi kopup

kişiler arakı muyan edgülük
bu yérde bulunmaz munu belgülük

uluş kend içindeki edgü neçe
saña sözledim emdi adra seçe

3501. bilir sen bu gözler köni sözledim
saña edgü koldum bilir bir idim

kişidin kaçar sen ne kıldı kişi
kişike katıl it kişiler işi

müsülmân işin it muñıña yara
bayat birge uçmak kör ornuñ töre

3504. köñül til köni tut kılınçıñ bütün
kayuda tilese tirilgil kutun

kişisiz tirilme kişiler ara
kişi ʻaybı körme özüñni kör e

muñar meñzer emdi bu beyt ay bügü
okığu munı ötrü işke bağu

3507. kayuda tilese yorı edgü bol
tüpi aslı kolma özüñ edgü kol

kişi edgüsi kör unıtmaz özin
kayuda yorısa téler edgü yol

er edgü kerek tutsa edgü kılınç
kayuda tilese bulur miñ sewinç

3510. bu edgü kamuğ yérde edgü bolur
ol edgü yanutı hem edgü bulur

sen edgü kılınç tut isiz bolmağıl
kayuda tilese yorı korkmağıl

XLII

odğurmış ögdülmişke dünyâniñ ‘ayıbların ayur

yanut bérdi odğurmış aydı özüm
sözüñni eşitti eşitgil sözüm

3513. bu dünyâ özin ked sewitmiş saña
kamuğ ‘aybı erdem körünmiş saña

tañ ermez seniñdin meselde kelir
kayu neñ sewüg bolsa ‘aybı barır

sewitmiş üçün dünyâ ‘aybı kamuğ
saña bolmış erdem ay ilde uluğ

3516. negü tér eşitgil bu sewmiş kişi
sewügke sewüg ‘aybı erdem başı

sewüglüg nişânı bu ol belgülüg
sewüg ‘aybı erdem bolur ay külüg

özüñ dünyâ sewmiş nişânı bu ol
kamuğ ‘aybın erdemke tutmış köñül

3519. negü teg öger sen bu dünyâ maña
anıñ ‘aybını men ayayın saña

apa yazdı erse bayat kınadı
bu dünyâğ tünek kıldı erklig idi

tünekte ne ârzû tiler sen tilek
tilek uçmak içre bolur kut yölek

3522. apa uçmak içre yédi kör ewin
arıñu kılındı bu dünyâ ewin

bayat yirmişi ol bu yek sewmişi
takı artukı ol sewüp salmışı

üdürse bayat bir tilemiş kulın
añar dünyâ bérmez arıtur yolın

3525. ayı edgü ermez bu dünyâ kutı
bayattın yıratur bu ol dîn yutı

bayat-men tégüçi kişi télvesi
ajun koldı bardı uş ol itesi

bayusa bolur ol bodun kötkisi
çığaylık bile ol köñül kodkısı

3528. yalıñ toğmış er kör yalıñ barğu ol
nelük dünyâ térmek yana kodğu ol

nelük arsıkar sen ayâ öldeçi
özüñ iki künlük konuk boldaçı

bilir sen tiriglik ölümke-turur
anundı ölüm uş üdiñe küdür

3531. kapuğ açtı dünyâ takı bir kapuğ
ölüm kapğı açlur kirür halk kamuğ

özüñ iki künlük awınğu üçün
körürde küyürme özüñni küçün

yayığ dünyâ irsel kutı ewrülür
negü bérdi erse yana terk alur

3534. adırmaz kişisin kuluğ ya begig
üdürmez talusın yawuz ma yégig

birig beglenür kör takı bir begin
okıyu-turur tegme künde öñin

körü barsa dünyâ kölike sanı
ederse kaçar kaçsa edrer séni

3537. muñar meñzer emdi körü bar bu söz
munıñ ma‘nîsi uk ayâ köñli tüz

bu dünyâ kaçar kim ederse anı
kalı kaçsa andın ederür séni

yana dînka öçlüg bu dünyâ neñi
yése dünyâ dîn yér baka kör munı

3540. bezenip bu dünyâ özin körkitür
itinmiş kelin teg köñül yilgitür

köñül bérse kurtğa bolur bir turı
yaka yéñ tutar künde kesmez urı

yana kılkı irsel kılınçı yayığ
begi birle turmaz tükel üç ayığ

3543. kim erse köñül badı erse añar
yawa kıldı isiz tiriğlik muñar

idi kız erür bu tiriglik küni
yawa işke işletse bolmaz müni

tiriglik mün ol kör kamuğ edgüke
yawa kılmağıl sen anı ay böke

3546. bu üçte adın yok bu dünyâ neñi
halâl ol ya şübheˆ harâm ol öñi

halâlka sakış ol harâmka ma kın
kalı şübheˆ erse yéme ked sakın

sewitse kimi dünyâ âhır sürer
awıtsa erej birle terkin irer

3549. sewinç birle igdıp tükel semritür
sakınç kadğu birle yana yawrıtur

sewinçin körü barsa âhır sakınç
sakınçın tirilse bolur kin sewinç

uçı ni‘met erse tüpi mihnet ol
başı mihnet erse soñı ni‘met ol

3552. negü tér eşitgil sakınuk oduğ
yırak tur bu dünyâ tegürgme yoduğ

seniñ baylıkıñ kör çığaylık-turur
saña kim çığay erse baylık-turur

séni kim yése yér sen âhır etin
öçüñni alır sen kara yér katın

3555. buzulğu-turur bu itilmişleriñ
saçılğu-turur bu yumıtmışlarıñ

barığlı-turur bu ajun terk üdün
keligli-turur ol ajun ked odun

barığlı barur künde séndin yırar
keligli kelir terk saña öz ular

3558. barığlıka bérmez biliglig köñül
keliglike itnür ukuşluğ amul

ölümüg biligli sewinmez özün
ölürüg körügli awınmaz uzun

yorığlı kişi yolda itmez ewin
köçügli kişi ewde kodmaz neñin

3561. konuk sen bu dünyâ saña bir tüşün
tüşünde sakınç tutma artuk uzun

ayı edgü ermez bu dünyâ neñi
kimiñ bolsa ewrer kılınçı yañı

bedel kıldı ebdâl neñin hem mâlın
bakıp kodtı zâhid bu dünyâ ulın

3564. körünmez teg ol bu tuzakçı saña
bu dünyâ neñi ol saçılmış meñe

usayuk bu yalñuk idi suk közi
kalı torka kirmez bu yalñuk özi

negü tér eşitgil sakınuk başı
bu dünyâ işindin sakınmış kişi

3567. tuzakçı körünmez meñin körkitür
bezenmiş kelin teg köñül yilgitür

közi suk serimsiz usayuk özüñ
meñin tattıñ erse adak berkitür

kamuğ dünyâ birke yumıtsa bütün
erej birle miñ yıl tirilse kutun

3570. negü asğı âhır kara yér koyı
anıñ tüşneki ol yağız yér oyı

keçürmiş tiriglik saña bolğa tüş
negü kıldıñ erse yanut kelge tuş

uş ol kün ökünse ökünç asğı yok
negü kıldıñ erse yıl ay kün tanuk

3573. ajun tatğı barça bu üç neñ-turur
üçegü tatığları tüz teñ-turur

yémek içmek ol kör bu üçte biri
takı bir tişi ol awıtsa eri

üçünçi esenin tiriglik-turur
bu üçte bu bir ked kereklig-turur

3576. bu üç neñ sewinçi tatığı kamuğ
adın üçke tegmez ay ilde uluğ

yémek içmek ol bir tatığ ay kadaş
yanutı çıkarda yawuz ay adaş

bu tatğıñ üç ernek boğuzka-turur
anıñda naru barsa karnıñ tolur

3579. kalı siñmese aş tadu artatur
tadu artasa er kör iglep yatur

ig ol aşnu erke ölüm tutğakı
ölümde tatığ yok ayâ er sakı

takı bir tatığ tu tişi tatğı ol
soğuk suwka yunmak anıñ yañı ol

3582. anıñda basa kör oğul kız-turur
oğul kız yükin yüdmek emgek erür

negü tér eşitgil bu beyt ayğuçı
tişi hem oğul kız üzer er küçi

tişi birle şuhbet idi ked tatığ
soğuk suwka yunmak yanutı katığ

3585. tatığ kayda erse tatığsız bile
süçig kayda erse soñında açığ

tiriglik tatığı bu erse kalı
tatığsız-turur dünyâ mihnet yolı

süçig bu tatığlığ tiriglik künüm
tatığsız kılur âhır açığ ölüm

3588. bu üç neñ-turur dünyâ tatğı bütün
yanutı eşittiñ ay kılkı tüzün

bu dünyâ yağı ol et öz bir yağı
bu iki yağınıñ yadığlığ ağı

üçünçi yağı yek bu dîn oğrısı
tegürmesü teñri bularnıñ yası

3591. bularda idi sarp bu yawlak yağı
et özdin tegir ol üküşrek çoğı

bayat atı aysa tezer yek barır
kodu barsa dünyâ seniñdin kalır

et özni negü teg kitergü bolur
meger kim ölüm tutsa kalsa kalur

3594. idi yakşı aymış biliglig bügü
biliglig bügüler sözin tıñlağu

méni muñka tegrür et öz emgetür
ara küldürür kör ara yığlatur

ajun tezginür-men tilekin udu
ara aç yatur-men arala todu

3597. bir ârzû yitürse takı bir kolur
takı birni bulsa tükel beg bolur

basumaz özüm bu et özni utup
basa bir bağırsak idim sen tutup

bu yawlak osuğluğ-turur bu et öz
semiz tutsa artuk bolur bu yawuz

3600. bulak semrise kör munar hem azar
idisin çalar yérke andın tezer

tükel awçı ıt teg et özke bakın
semiz bolsa bilmez idisi hakın

karın todsa awka yügürmez bolur
idisi tilekinçe barmaz-turur

3603. kiçig oğlan özlüg et öz meñzegi
boğuz todsa yügrür tiler öz tiki

karın todsa et öz bolur ermegü
tilekçe tilese tilek bérmegü

tiriglik tükeli tükel üç kün ol
anıñda narusı neçe tüş tün ol

3606. birisi yarın ol biri keçti tün
yarınka tegirmü tiriglik bu kün

anıñda narukı tiriglik neçe
tiriglikke tutma söz aydım aça

tişi suhbeti me bu erlik otın
öçürmek üçün ol birer sâ‘atın

3609. bu otuğ negü teg öçürse öçer
kerek erse körklüg ya körksüz kuçar

boğuz tatğı barça karın todmak ol
karın todsa artuk asığ kodmak ol

karın todsa arpa ya halvâ bir ol
kalur barça artıp tolur kirgü yol

3612. şeker halvâ yégli ya arpa üyür
todup yatsa tañda yana aç-turur

negü tér eşitgil sakınuk çığay
çığay erse neñke közi köñli bay

şekerlig yidiñ sen ajun ni‘meti
kavuk yür yédim men özüm tâkatı

3615. ikigün todup teñ kéçe yattımız
keçip bardı kelmiş künüm sâ‘atı

ajunuğ neçe térse öz ölgülüg
iki böz tegir ol saña belgülüg

çığay bay ikigün ölümde kédin
yana tüz bolurlar kara yér katın

3618. iki künki erter erejke bolup
nelük arsıkar sen tiriglik bulup

özüñ suklanur sen ajun térgeli
ölüm suklanur kör séni tutğalı

tiriglik barır künde séndin kaçar
yawuz bu ölüm kör uluñnı bıçar

3621. séziksiz ölür kör tirig boldaçı
kayu kün ölürüg yok ol bildeçi

kiçig erse umnur sakal öñüke
sakal önse umnur ürüñ bolğuka

sakalıñ ürüñ bolsa keldi ölüm
ölümke asığ kılmaz ok ya tolum

3624. körürde küyürme özüññi küçün
özüñ otka atma bu dünyâ üçün

açığ suw teg ol kör bu dünyâ neñi
neçe içse kanmaz ölimez eñi

kuruğ kumka okşar bu yalñuk özi
ögüz kirse todmaz bu sukluk közi

3627. sakığ><ol bu dünyâ közüñde uçar
neçe öz ederse ol ança kaçar

et öz ârzû sürgen tapuğka tezig
körünmez yağıka bu bérmez kezig

et özke alık bérme egme boyun
awınçı sakınç ol tileki oyun

3630. keçürmiş tiriglik barır kelgüsüz
neçe ol bu kalmış yéme belgüsüz

bu bolmış künüñ barı kılma yawa
ölümke anunğıl tapuğ kıl iwe

negü tér eşitgil odunmış kişi
kamuğ bulğanuktın süzülmiş kişi

3633. keçürdüñ keçigli bu tünki tünüñ
keçermü siziklig keligli künüñ

keçürmiş keçürgü ara bir tüşün
tiriglikke munça bedütme ünüñ

büte boldı munda tiriglik yédim
üd üdlek ıdıp nefs butını sıdım

3636. bu kün kend uluşka okır sen méni
bulun kılsa nefsim yuluğlı kanı

et öz bir yağı ol idi sarp yağı
kamuğ yérde yadmış tuzakı ağı

tilekinçe ıdma katığlan tiren
et öz ülgi bérmez ukuşluğ eren

3639. negü tér eşitgil özin basmış er
havâ boynı yençip özin tutmış er

et özke bulun bolma bilgi uluğ
et öz bulnasa kör kolur dîn yuluğ

biliglig tése bolmağay ol kişig
havâsı udu kılsa barça işig

3642. ukuşluğ tése bolmağay ol erig
et öz bulnı bolsa ay köñli tirig

biligsiz kişi ol bolur belgülüg
et özke bérür bolsa tutçı ülüg

ukuşsuz kişiler ol ol ay kadaş
havâ ârzûlarka özin kılsa baş

3645. munukı bu yañlığ-turur bu ajun
münin barça aydım sen ukğıl özün

XLIII

ögdülmiş odğurmışka dünyâ birle cukbî kazğañusın ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
eşittim sen aydıñ ayâ kutluğ öz

munı ma eşitgil takı belgülüg
biligke ukuşka bu söz ülgülüg

3648. neçe andağ erse bu dünyâ hâli
açığ kılma özke tiriglik yolı

bu kéñ dünyâ özke küçün kılma tar
yazukluğ kulıña bayat fazlı bar

‘adâbı telim erse rahmet üküş
yazukluğ üçün boldı rahmet küsüş

3651. ‘adâbka katığ kork umın rahmetin
tapuğ kıl yetürgil bu kulluk atın

ajun bodnı barça uluş kend kodup
turup tağka kirse uluğ yük yüdüp

buzulğay ajun barça kalğay kuruğ
apa oğlanı barça kesgey uruğ

3654. iki ew yarattı bu halkka kamuğ
biri atı uçmak biriniñ tamuğ

yana barça yalñuk bu dünyâ tilep
yügürse tüni barça künke ulap

tapuğ kodsa dünyâ tilese turuğ
yéme kalğay erdi bu uçmak kuruğ

3657. bayat bérdi kulka iki köz kulak
biri dünyâ baksa biri ‘ukbî bak

elig bérdi iki sunup tutğuka
biri dünyâka tut biri ‘ukbîka

adak bérdi iki yorığu üçün
berü mañsa biri naru mañ küçün

3660. yéme yakşı aymış bügü bilgi kéñ
ajunda çawıkmış akı elgi kéñ

ayâ kul boluğlı ukuşluğ oduğ
osal bolma saklan tokığay yoduğ

törütti bayat bu ikigün ajun
munı bulsa tawrat anı kol özün

3663. apa oğlanın barça erklig bayat
açığlı toduğlı törütti bu at

eginke kedim ya boğuzka yémi
kerek ay kadaş bu tiriglik emi

tirigke bu neñdin keçiş yok kadaş
egin bütgü ton hem karın todğu aş

3666. halâl dünyâ bulsa yése kazğanıp
çığayka ülese anıñdın alıp

kişi ağrukı bolmasa bu boğuz
kişi unmazı ol bu ağruk yawuz

bayat ‘adliñe tutçı korku yorı
umın fazlıña tutçı tegnü yorı

3669. bu iki ara boldı kulluk bilin
bu ol yol yañılma bu kulluk yolın

idi yakşı aymış bilig bérgüçi
biligsizke öt saw erig bérgüçi

ricâ birle havfnı kanat sen kılın
bu iki arakı yoluğ sen alın

3672. bayat yarlığın kıl özüñ kullukı
uçup kir sarayka erejin salın

ricâ havf bu iki kanat sanı ol
bu ikin uçuğlı bulur kökke yol

yazukum üküş tép umınç kesmegü
tapuğka ınanıp tapuğ yasmağu

3675. tapuğ kıl tapuğ boldı kulluk kamuğ
kimiñ atı kul bolsa kılkı tapuğ

ağır tutğu yarlığ uçuz kılsa öz
uçuzluktın ötrü ağır bolsa öz

tapuğka özüñni çığay bil çığay
tapuğka çığay bil yazuklarka bay

3678. kişide yawuzı özüñ bil özüñ
meger edgü bolsa özüñ hem sözüg

---

munu bilmişimni ayu bérdim uş
sözüm işke tutğıl yarın kelge tuş

kalı tutmasa sen bu aymışlarım
cevâb kıl yanayın ay ersig erim

3681. uzun boldı sözler neñi asğı yok
takı ma uzatıp adın tusğı yok

odğurmış cevâbı ögdülmişke

elig başka urdı bu odğırmış a
sakındı uzun kéç kötürdi baş a

ayur ay kadaş tegdi emgek saña
kadaşlık kılıp sözlediñ sen maña

3684. maña edgü saknıp bu söz sözlediñ
muyan bérsü teñri sakınçım yédiñ

baka kördüm emdi bu işte maña
salâhı körünmez ay ersig toña

köñül taplamadı bu iştin kaçar
köñül taplamaz işke yaksa hatar

3687. ne edgü bilig bérdi bilgi bedük
sewitmiş sewüglerke köñli süzük

kayu işni kılmak tilese özüñ
köñül birle aşnu kéñeşgil sözüg

kişike kéñeşgil ayıt barça söz
köñül taplamasa yırak tutğıl öz

3690. kamuğda bağırsak özüñke özüñ
köñül taplamaz işni kod kes sözüg

köñül taplamasa kayu işlerig
asığ bolmaz anda ay köñli tirig

köñül taplamadı bu işni sewe
özüm yandı emdi bu sözdin éve

3693. seniñdin kolur-men munu ʻudrümi
kodu bér méni ay kişi ködrümi

iligke tusulğu yok erdemlerim
ne kılkım kılınçım sawım sözlerim

özüm dünyâdın kaçtı keldi berü
yana men negü teg barayın naru

3696. bayat tapğıña bu ulanmış özüm
kişi tapğı kılmak yararmu tüzüm

kodu bérgil emdi méni teñrike
duʻâçı bolayın saña edgüke

iki öz körüşmek tilese küsep
mañar kelme sen men barayın tilep

3699. maña tegsü emgek sen inçin tiril
ilig tapğı birle bodun asğı kıl

negü tér eşitgil bağırsak kişi
yakınlık ulağlı tapuğsak kişi

komıtsa köñül kör yorıtsa kişig
yakın boldı sakın tilemiş işig

3702. tilek birle mañsa kişi ârzûlap
arıp yolda kalmaz tilekin ulap

tilekke barur erse yalñuk yorıp
bulur ol tilekin bu kalmaz arıp

idi yakşı aymış sewitmiş kişi
vefâka çawıkmış sewügler başı

3705. yakın bolsa köñlün yırak yér yakın
yakınlık vefâsın köñülke bakın

toğardın batarka bir orlam yér ol
vefâ birle bilse yakınlık hakın

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı sözüm
eşitgil eşitti sözüñni özüm

3708. tilekiñ bu erse seniñ ay kadaş
küçemez-men emdi köñül kılma baş

kesildi sözüm sen esen edgü kal
iligke bitig bér yüzüm kılma al

bitig ıdtı ilig öz elgin bitip
özüñ barmasa sen bitig bér itip

3711. tutayın men emdi maña bir cevâb
sözüg sözleyük öz tilin ülgülep

tilin sözlegil hem bitigil bitig
iligke yanayın ay bilge tetig

XLIV

odğurmış iligke bitig bitip ıdmışın ayur

yanut bérdi odğurmış aydı bitig
bitiyin kör ança ay bilge tetig

3714. devât koldı kağad kötürdi kalem
iligke bitig başladı söz ulam

bayat atı birle sözüg başladı
törütgen igidgen keçürgen tédi

üküş ögdi sansız senâ bu tilin
kılur-men bayatka ayın hem yılın

3717. yağız yér yaşıl kök yarattı kün ay
karañku yarukluk çığay tut ya bay

törütti kalın bod bu sansız tirig
tirilgü bérür kodmaz açın bérig

bir ol bir idi kim törütti iki
sakışka katılmaz anıñ birliki

3720. bir ol bar séziksiz kalı kançasız
köñülde yırak tutğu okşağ meñiz

uluğluk añar ol bedüklük añar
uğan erklig ol bir kamuğdın sıñar

yarattı kalın barça sansız kuluğ
tilemişke bérdi ağırlık kamuğ

3723. karañku titigsig bu börk ew içi
yaruttı yaşık birle erklig küçi

yaşıl kök töritti kötürdi ediz
kün ay birle yulduz bezedi bediz

kodısı yağız yér yaşıl suw bile
örüsi süzük yél öze ot ula

3726. isig tumlığığ hem kuruğ ya ölüg
yaraşturdı halkka tegürdi ülüg

törütti tilek teg tilemiş tilek
kerek bolmadı anda arka yölek

tilese ağırlar tapuğsuz kuluğ
tilese uçuzlar tusulmaz tapuğ

3729. tilemiş tileki bolur bol tése
yorıtur kazâsın ne erse kese

üküş miñ selâmım sewüg sawçıka
ol edgü kulavuz köni yolçıka

iligke du‘âçı bitidim bitig
selâmın esenlik öze ay tetig

3732. ilig yarlıkamış bitig birle söz
okıdım bitigin yaruk boldı köz

üküş edgü yarlığ tümen öt erig
maña yarlıkamış kamuğ sözlerig

yéme va‘deˆ kılmış üküş edgülük
ağırlık açığlar yégü kedgülük

3735. yorığlı bu yalñuk bu ârzû öze
yorırlar tileyü ajunuğ keze

tapuğsuz özüm bulsa edgü açığ
kalı taplamaz-men bu devlet tatığ

velîkin bu bir kaç müni bar adın
özüm barsa yası ma kelgey kédin

3738. olarda biri bu tapuğ bilmez öz
barıp tapnumasa yarumağa yüz

törü yok toku yok yéme kılk kılınç
törüsüz tapuğçı yaramaz erinç

ikinçi cefâçı bu dünyâğ bilip
cefâ kıldım aşnu cefâ kılğa tép

3741. bayatka sığındım özüñ bekledim
bu dîn birle îmân küdezsü idim

boğuzka eginke barım yetgey ök
nerek anda naru maña bolğa yük

boğuzka yéyim hem eginke kedim
maña kılmaz eksük törütgen idim

3744. törütti igidti bu üdke tegi
takı ma igidgey ay dünyâ begi

saña bérdi dünyâ esirkemedi
maña bérmegeymü bérigli idi

kamuğ edgü isiz çığay baylıkım
bayattın körür-men ay ersig akım

3747. bayat kapğı tuttum kılur-men tapuğ
kamuğ halk yumıtğu bu ol çın kapuğ

saña ya seniñ kapğıña men barıp
negüni tileyin tiriglik ıdıp

ikigü bayat kullarımız biz ök
bu kulluk içinde kurumız tüz ök

3750. bu kul kulka kulluk yarağsız bolur
tapuğçıkatapsa uçuzluk bulur

kişi himmeti bolsa mundağ kerek
bayat tapğı kılsa urunsa yürek

idi yakşı aymış süzülmiş köñül
eşitgil ay bilge ukuşluğ amul

3753. açığlı toduğlıka kılma tapuğ
negüke kılur sen tapuğka butuğ

tapın bir bayatka tuşı tınmadın
tünün kündüzün bul açığlığ kapuğ

ay ilig bu tört hâcetim kıl revâ
saña tapnayın men elig yüz ova

3756. tiriglik kolur-men özüm ölgüsüz
yégitlik tiler-men karı bolğusuz

esen tut méni sen tuçı igsizin
bayutğıl çığay kılmağıl neñsizin

bu tört neñ maña bir saña tapnayın
sewüg cân yuluğlap özüm itneyin

3759. bu neñler maña bérse sen ay ilig
özüm kul kılayın béreyin elig

munı bérgüke bir küçüñ yetmese
ne artuklukuñ bar maña ay kese

yégü kedgü erse yégüm bar kedim
takı ma kerek bolsa bérgey idim

3762. ağırlık uçuzluk bayattın-turur
ölüm ya tiriglik hem andın erür

munı çın biligli ukuşluğ kişi
adınsığ bolurmu ay ilçi başı

méni bir bayatım küdezmişi teg
küdezümegey sen ayâ aslı beg

3765. séni men küdezgü kerek men kéçe
méni ol küdezür söz aydım açа

özüñ todmağınça maña tegmez aş
mini todrur öñdün özi yémez aş

ötügçi kereksiz muñadsa özüm
tilim tepremedin eşitür sözüm

3768. kapuğçı tıdumaz ya yol kılğuçı
tegürmez maña bir küwez kür küçi

saña yazsa-men sen keçürmege sen
keçürgey idim miñ yazuk kılsa-men

negü tér eşitgil yazukluğ kulı
köñül sırrı açtı kör ötnür tili

3771. ayâ çın vefâlığ bağırsak idim
seniñde bağırsak adın bulmadım

muñadmış özümke bérür sen tilek
yawuz arkasızka sen arka yölek

igimke şifâ sen sakınçka sewinç
muñumka tayançım irikse awınç

3774. küwençim awınçım sewinçim kamuğ
sewinçiñ içinde-turur ay uluğ

üküş kıldım emdi saña men yazuk
seniñ rahmetiñde bu yazuk az ok

keçürgil yazukum saña yası yok
kınama méni sen saña asğı yok

3777. yazukum telim erse rahmet me bar
anı kıl meniñ birle séndin yarar

eger kınasa sen yarağlığ ma men
keçürse keçür sen yarağlığ ma sen

bilir sen bilir-men séni bir idim
bilir-men bilir sen séni bir tédim

3780. otun-men otunluk bile öz ulır
tüzün sen tüzünlük me séndin kelir

orunçak-turur bu sewüg cân revân
orunçak yana bir kötürmez bu cân

ay ilig bu dünyâ keçimlig-turur
tiriglik küniñe tüker alkınur

3783. negüke ınanıp sakıñu uzun
negüke süçinip awıñu özün

ata bardı iş tuş éçi ya ini
ana bardı oğluñ kızıñ kör kanı

ölüglig körür sen ölüg sen tirig
sizik tutma bir kün eşüñey yérig

3786. usanma ay ilig udıma odun
özüñde kédin edgü atıñ kodun

yawa kıldıñ erse keçürmiş künüñ
yawa kılma emdi keligli tünüñ

keçer kün içinde kerekiñ alın
köçütçi kelirke itigin kılın

3789. bu hâlığ körürde meniñ bu közüm
negü teg barağay saña bu özüm

cefâlığ ajundın kötürdüm köñül
vefâlığ idimke sığındım amul

kodu bér ay ilig méni sen maña
du‘âçı bolayın bu yérde saña

3792. negüke tusulğay saña bu özüm
özüñke özüñ ök tusul tut sözüm

kişidin tüñüldüm tüñül sen yéme
kişidin asığ yok saña ya maña

men emdi bu kalmış tiriglik ıdıp
bayatım sewinçin tiler-men tapıp

3795. barı tap kereksiz adın artukum
bu dünyâ tüpi ked öyük ol sukum

tüpi yél keçer teg tiriglik keçip
odundum men emdi küyer-men açıp

egin bütti boğuzum yéme boldı tok
töbün barsu dünyâ adın asğı yok

3798. negü tér eşit boğuzı egni bütün
barım tap tése er bolur beg kutun

idi yakşı aymış tapı bolmış er
tapılık içinde kutı tolmış er

boğuzka yéyimçe ajunda yédim tap
eginke kedimçe eginde kedim tap

3801. tiriglik bolurça yégümni bulur-men
kerek bolsa bérgey maña bir idim tap

tusulmak üçün ünder erse ilig
meniñde tusulğu ukuş yok bilig

kalı él işiñe tusulsu tése
tusulğu yéri yok söz aydım kese

3804. kalı iş küdügdin tér erse maña
miñ er işi kılğay kadaşım saña

apañ edgü tér erse ilig méni
özüñ edgü bolsu yarutğay séni

miñ edgüg adakını tutğınça sen
yakañnı bir ök yolı tutğıl esen

3807. ajunda çawıkmış ne törlüg eren
iligke yumıtmış-turur miñ tümen

negü bolğa méndin iligke asığ
asığsız işig kılsa bolmaz tatığ

özüm ‘udri koldum men emdi saña
kodu bér méni sen sarılma maña

3810. takı ma negü söz yorımış alın
kadaşım eşitti ötüñey tilin

tüketti sözin türdi badı bitig
sunup bérdi aldı kadaşı tetig

ayur-men bitidim tilekim sözüm
tilin sözlemiş soz eşittiñ tüzüm

3813. tilin me ötüñil eşitsün ilig
kodu bérsü méndin kötürsü elig

yalawaç söz éltür yanutı kolur
yanut söz eşittiñ tegür ay unur

negü tér eşitgil uç ordu hanı
tüzü ilke yañzap söz aymış köni

3816. yalawaçka mün yok sözin kıymasa
tutuzmış sözüg çın tükel sözlese

takı munda yégrek ayur türk hanı
kınama yalawaç söz aysa köni

yalawaçka bolmaz ölüm ya kıyın
eşitmiş sözin çın tegürse tilin

3819. yalawaç tédüküm bu ilçi-turur
bu ilçi sözin aysa ölmez kalur

yalawaç tutuzmış sözin sözlese
açıǧ bir tilin ög söz aydım kese

ögdülmiş cevâbı odǧurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı sözüg
eşittim negü sözledi söz özüñ

3822. bitidiñ bitigke yanutı bitig
maña bir béreyin ay bilge tetig

velîkin sézikim bu ol ay kadaş
ilig kılmaǧay kör séni özde taş

yanamu méni ıdǧay erki ilig
okıǧalı yandru ay kılkı silig

3825. yana yandru terkin méni ıdǧa ol
eger barmasa sen köñül kodǧa ol

odǧurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odǧurmış aydı kadaş
bu söz sözlemegil köñül bolǧa baş

özüm barǧu ermez bu yérdin naru
özüñ emgetip kelme yandru berü

3828. tilep bolmaǧu neñ tilese yawuz
yorımaǧu söz sözlese sen uçuz

negü tér eşit emdi bilgi koyuǧ
sınap bilgüçi edgü isiz kamuǧ

kolup bérmegü neñi kolma küçün
tilep bolmaǧu neñ tileme küçün

3831. yorıp tegmegü yérke barma yadaǧ
kalı bardıñ erse öz emger küçün

---

yana aydı odǧurmış emdi yorı
yana ewre kelme ay ersig urı

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

örü turdı ögdülmiş aydı sözüm
kesildi seniñdin barayın özüm

3834. kadaşı uzattı kör ögdülmişig
tutuzdı takı söz ömiş bilmişig

atın mindi ögdülmiş ewre yanıp
ewiñe kelip tüşti yattı tınıp

yaşık yérke yandı yüzin kizledi
kalık meñzi kiş teg bolup örledi

3837. ajun türtti yüzke kömür teg boduğ
körür köz yumuldı udıdı oduğ

töşek koldı yattı kör ögdülmiş e
udıp bardı ança kötürdi baş a

toğardın butıklandı ot teg yalın
yarudı yañı yüz açar teg kelin

3840. kopa keldi örlep sata kalkanı
ajun meñzi boldı ürüñ erdini

çıkıp karşıka bardı ewdin turup
iligke köründi özi yol kolup

ilig su'âli ögdülmişke

ayıttı ilig aşnu odğurmışığ
ayur sözle keltür sözüñni bışığ

3843. negü az yorıdı ne boldı işiñ
tilekiñ ne boldı kelürmü işiñ

---

bitig bérdi ögdülmiş aşnu turup
ilig aldı açtı okıdı körüp

yüzi kızdı oñdı yana külçirip
sakındı bir ança uzun kéç irip

3846. ayur bu kadaşıñ irig sözlemiş
añar torku ıdtım tiken çiknemiş

müni yok bu sözke köni sözlemiş
köni söz irig ol irig çoğlamış

negü erdi sözler tilin sözlemiş
maña ayğıl emdi eşitmiş ömiş

ögdülmiş cevâbı iligke

3849. ötündi iligke eşitmiş sözin
ne yañlığ yorıtmış sözin tüp tözin

ayur söz yorıdı neçe törlügün
ol aydı men aydım ukuşun ögün

meniñ sözçe barça yanut kıldı söz
takı tuttum erse katığ yumdı köz

3852. negü kıldım erse berü kelmedi
kese sözledi söz köñül bérmedi

eşitti anıñ sözlerin kör ilig
sözi erdi barça ukuş ög bilig

takı ârzûladı komıdı köñül
komısa köñül kör kişike muñ ol

3855. körü barsa yakşı ayur er başı
köñül bulnasa boldı erksiz kişi

beg ol bu köñül kör kamuğ öz kulı
begi kança barsa udu kul yolı

komısa köñül kör tilese tilek
tilek bolmağınça bu bulmaz yölek

ilig cevâbı ögdülmişke

3858. yana aydı ilig ay ögdülmiş e
kadaşıñ tükel ök kişi ermiş e

eşitmegüm erdi anıñ sözlerin
ne kılkı kılınçı ne bilgi barın

eşittim köñülke sığurdum anı
katığlan tilekke tegürgil méni

3861. meniñ öz ilimde tilekim bolup
yarağsız bolur bulmasa men kolup

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
bodunda talu beg ay kılkı silig

yanarda kadaşımka aydım bu söz
yana ıdğay ilig saña kelgey öz

3864. kodı bérmegey âhır éltgey séni
bu kün bar tédim men ağırlap anı

tüñüldürdi aydı yana kelme tép
özüm barğu ermez küçün kolma tép

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı uktum eşittim sözüg
bu söz işke kirmez yobatma özüñ

3867. negü beg bolur ol tilekin tilep
anı bulmasa ol tuçı ârzûlap

ne erklig bolur ol bodunka uluğ
yorıtmasa ilde bu yarlığ kamuğ

bedüklük nişânı bu ol belgülüg
tilemiş tilektin bu bulsa ülüg

3870. köñül ârzû kolsa negü erseni
emi ol tilekke tegürse anı

yana ma bu ârzû maña boldı ig
munı emlemese özüm barğu yég

negü tér eşitgil bu beytig okı
anıñ ma'nîsi uk ay köriglüm tokı

3873. kamuğ igke ot ol emi belgülüg
ol ig emlegüçi kamı belgülüg

köñül ârzû birle kalı iglese
tilek bulsa oñlur kemi belgülüg

ögdülmiş cevâbı iligke

yana aydı ögdülmiş ilig kutı
ajunda negü bar aña yok otı

3876. ilig inç esenin tirilsün uzun
saña men bolayın yuluğ bu özün

bu söz men ötündüm iligke tilin
asığ yok bu kün öz ökünse yılın

negü tér eşitgil ukuşluğ saña
sözüg saknu sözle ay ersig toña

3879. tilin sözlemese söz asğı telim
ökündürdi sözlep méni bu tilim

sözüg sözlemese saña kul bolur
kalı sözlese sen séni kul kılur

sözüg saknu sözle sen évme serin
éve sözlemiş söz ökünçi yarın

3882. sézinmedim erdi kör odğurmışığ
okıp kelmegüsin er erdi bışığ

ilig bir tilese özüm miñ tiler
tusulğay maña tegme künde onar

tilekim bu ok men bile bolsa-men
elig bir kılıp ked tapuğ kılsa-men

3885. neçe tuttum erse anı men katığ
ol ança tirendi iletti tatığ

yana barğu erse barayın özüm
negü ayğu erse ayayın sözüm

ilig me yana bir bitig bérsüni
okısun bitig ol maña bütsüni

ilig cevâbı ögdülmişke

3888. ilig aydı ıdtım bitig bir yolı
bitigke yanut kıldı taş teg tolı

yana ok negü teg bitiyin bitig
bitig ornıña sen bitig sen tetig

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş ilig kutı
neçe andağ erse bitig me biti

3891. yalawaç neçe çın ked erse amul
bitig bolmasa sözke bütmez köñül

tanığlı kişike tanuk ol bitig
tanuk bolsa hîleˆ yorımaz itig

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı ârzûñ bu erse kalı
bitig me bitiyin açıp söz yolı

3894. bitig me bitiyin munukı sözün
bitigke ışanma katığlan özün

negü sözlegü erse sözle tilin
anı ündegil sen maña bér alın

XLV

kün toğdı ilig odğurmışka ikinç bitig ıdmışın ayur

devât koldı kâğad yana ok ilig
kalem aldı elgin bitidi bitig

3897. bayat atı birle sözüg başladı
törütgen igidgen keçürgen tédi

ayur miñ senâ ol uğan teñrike
ezel hükmî tegrür köni egrike

bir ol bir katıksız karıksız arığ
yokuğ bar kılur ol kılur yok barığ

3900. bir ök bil tilin ög bütürgil köñül
tapuğ kıl köñül til köni tut amul

negü kolsa kolmış tilekin bulur
negüg bol tése ol tilemiş bolur

tüzü teprenürke tirilgü bérür
tiriglik tuşı bu ölüm ol ıdur

3903. ağırlık uçuzluk anıñ hükmi ol
uluğka kiçigke yéme açsa yol

tilemiş tilekin biliglisi yok
yorıtur kazâsın tıdığlısı yok

tümen miñ selâmım sewüg sawçıka
tegürsün bayatım köni yolçıka

3906. tüzü işleriñe yéme ök selâm
tegürsün bayatım kesüksüz ulam

iligdin üküş ögdi aytığ selâm
ıdur-men saña ay ukuşı temâm

köñül aytu ıdtım bitidim bitig
negü teg erür sen ay bilge tetig

3909. saña ıdtım erdi kadaşıñnı-men
tilekim ol erdi maña kelse sen

özüñ taplamaduk berü kelmekiñ
maña tuşmaku hem yüzüm körmekiñ

bitigke yanut söz bitimiş özüñ
tilin me kadaşu tegürdi sözüg

3912. okıdım bitigniñ ukuldı bu söz
sözümni eşitgil kaçurmağıl öz

şekerde süçigrek söz ıdtım saña
ağuda açığ keldi yañı maña

eşitgil yana bu meniñ sözlerim
köñülke alın ay bağırsak erim

3915. özüñ koldı erse bu zâhid atın
atıñ boldı zâhid özüñ tağ katın

bu çaw birle atıñ yadıldı kör e
bedük belgü boldı kişiler ara

tapuğ kılmışıñ barça atıñ üçün
yawa kılmağıl sen öz ülgüñ küçün

3918. bodun közi tegse tapuğka kalı
buzuldı bu tapğuñ yıkıldı ulı

bayat tapğı barça kerek örtügün
açılmasa halkka bu örtüg bu kün

bayat kizledi kör sewügrek kulın
bu kullar ara halk bilümez tilin

3921. öz özin me ol kul bilümez bakın
yağımu bayatka bilemü yakın

berü kel uluş kend içinde tiril
séni bilmesü halk katılğıl karıl

halâl dünyâ kazğan özüñni yétür
todur aç yalıñnı hem oprak bütür

3924. halâl dünyâ bulsa kişi edgüsi
bulur iki ajun yégü kedgüsi

bu sözni eşit ay maña kelmedük
negü tér arığ bilge bağı bedük

tuşar erse dünyâ kalı edgüke
yarar iki ajun yégü kedgüke

3927. bulup dünyâ mâlın yéyü bilmese
sakış tegdi ülgi ağır yüdgüke

bayat kullarıña tusul ay bügü
kişike tusulur erig er tégü

séni men müsülmân tusus üçün
okır-men bu yérke ay zâhid küçün

3930. berü kel tusulğıl kişike yara
tusulmaz ölüg ol tirigler ara

öz asğın tilegli kişimü bolur
kişi ol bolur kör él asğın kolur

akılık ol ermez ülese neñin
akı ol yuluğ kılsa cânın tenîn

3933. bağırsak ol ermez özin beklese
bağırsak ol ol kör kişig edlese

kişi edgü térler bu edgü kayu
maña ayu bérğıl ay bilge bügü

kişi edgü térler bu edgü kim ol
bu edgü kişi muñda erke em ol

3936. ay köñli süzük er ay bilgi üküş
baka kör bu sözke yetürgil ukuş

bu aymış sözüm çın erürmü kör e
çın erse havâ bas berü kel tur a

uzun sözlese söz irinçig bolur
ukuşluğ kişiler sözüg az kılur

3939. bu söz tap kıl emdi adın sözleme
ukuşka biligke tilin özneme

takı ma negü erse kalmış sözüm
kadaşıñ tegürgey tutuzdı özüm

tüketti bitig türdi badı katığ
kalık tanı esti kurıttı hatığ

3942. kötürdi bitig kör öze tamğalap
sunup bérdi ögdülmiş aldı ulap

yana aydı ilig ay ögdülmişe
bitig bér yéme ay tilin bilmişe

katığlan yarağı ne erse takı
anı kıl anı kend uluşka okı

3945. tileki ne erse bu yérke kelip
anı men béreyin itigin kılıp

ilel tép turup çıktı ögdülmişe
yorıp keldi ewke ol edgü işe

tegip tüşti oldurdı ewke kirip
yédi içti tındı bir ança serip

3948. yüzin kizledi yérke rûmî kızı
ajun kırtışı boldı zengî yüzi

kalık bütrü tuttı kara kuş öñi
ajun barça toldı kara kuş yüñi

töşek koldı yattı sakındı özün
negü sözlegüsi kadaşı közün

3951. udup bardı azrak odundı yana
öçükmiş kömür teg karañku tün e

usı uçtı koptı adakın örü
kara tün kötürmiş etekin örü

yaşık koptı yérdin kötürdi başın
yaruk yüz küler teg yırıştı tişin

3954. kopup yundı kıldı yana tañ namâz
yéme turdı ança du‘â kıldı az

atın tuttı terkin bir oğlan bile
turup çıktı ewdin sewinçin küle

barıp tegdi erse kadaşka yakın
yırak tüşti attın küdezdi hakın

3957. yorıp bardı akru tokıdı kapuğ
kadaşı örü turdı kodtı tapuğ

kapuğ açtı terkin ol utru çıkıp
selâm kıldı tuttı kör elgin alıp

yana kirdi odğırmış elgin tutup
orun kıldı törde ağırlap öpüp

odğurmış su’âli ögdülmişke

3960. ayur ay kadaşım nelük emgediñ
yana ok maña sen tekin kelmediñ

kese sözledim söz eşittiñ anı
nelük emgetür sen küçeyü méni

negü tér eşitgil bilig bérgüçi
sınap edgü isiz kişig bilgüçi

3963. kişike sınağı bir ök körse tap
tilek bilgüke bir tilin yörse tap

bakır altunuğ er körüp bilmese
alıp azkına bir taşığ sürse tap

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı kadaş
maña buşmağıl sen köñül kılma baş

3966. tapuğçı köz açsa begini körür
negü aysa begler anı ok kılur

iligke bitigin tegürdüm sözüg
tilin me negü aydı erse özüñ

sözüñke yanut kıldı ıdtı bitig
çıkardı bitig bérdi elgin tetig

odğurmiş su’âli ögdülmişke

3969. bitig aldı odğurmış açtı turup
okıdı bitigin sakındı körüp

ayur ay kadaşım ne erki igiñ
méni munça yawlak ederdi begiñ

XLVI

ögdülmiş odğurmış birle ikinç kata münâzaraˆ kılmışın ayur

yanut bérdi ögdülmiş açtı tilin
ayur ay kadaşım eşit söz bilin

3972. iligniñ tileki saña edgü ol
bu edgü içinde tiler edgü yol

bilür sen bu yérde bu tâ‘at tapuğ
kıluruñ neçe edgü ésiz kamuğ

yana kend uluşta men aymışlarım
neçe törlüg edgü-turur ay erim

3975. yawuz ermez emdi bu dünyâ kutın
bulup tirlü bilse kopursa atın

özüñ dünyânı kodsa ay zâhid bolur
muyan edgü mundın iletse bolur

yawuz tése bolmaz bu dünyâ neñin
yése bérse halkka kızartsa eñin

3978. yéme yakşı aymış akılar başı
eşitgil munı sen ay edgü kişi

kamuğ edgülükke neñ ol yolçısı
kamuğ ig toğaka neñ ol emçisi

neñi bolsa yalñuk bulur ög bilig
kamuğ edgülükke uzatur elig

3981. bu neñ birle yalñuk tilese tilek
yaşıl kökke yoklar neñ ol ked yölek

hac erse tilekiñ kerek neñ tawar
ğâzîlık tilese yéme bu yarar

neñi bolmasa er alıp bérgüke
elig kısğa boldı kamuğ edgüke

3984. negülük kodur sen bu edgülerig
nelük taplamaz sen bu öt saw erig

tapuğka negü teg ınansa bolur
tapındım téyü bilse müflis kalur

bayatığ tapuğ birle bulmaz kulı
idi yinçge yol bu tapuğçı yolı

3987. neçe miñ tapuğçı tapındı yılın
çıkar cân üdinde yitürdi yolın

neçe miñ tapuğsuz yazukluğ kulı
âhır tın keserde oñardı yolı

bilir-men bayatım sewinçi kamuğ
tapuğ tâʻat içre-turur ay uluğ

3990. bilümese emdi bu tâʻat çını
kayu tâʻat erki ukumaz munı

kalı mundağ erse kamuğ tâʻatığ
tükel kılğu bulsa bu aymış tatığ

baka kör bu sözler kim aydım saña
bu yartlığ erürmü ayu bér maña

3993. kalı mundağ erse kim aydım bu söz
tilin kön sözüm tut ayâ kõñli tüz

havâka bulun bolma köndür kõñül
kişike katılğıl yorığıl amul

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı kadaş
muñadturduñ emdi ağu kıldıñ aş

3996. tutayın sen aymış sözüg tıñladım
iligke barıp men tapuğ başladım

tapuğka eñ aşnu törü bilgü öz
yéme kılk kılınçı sözi sözke tüz

kirü hem çıkabilse oldruğ turuğ
tapuğ bilmese er tek emger kuruğ

3999. negü tér eşitgil tapuğ bilgüçi
sınap bilmişin aydı azrak üçi

bu beglerke tapmak tilese özüñ
kõñül til köni tut küdezgil sözüg

törü hem toku birle ögren tapuğ
tapuğ bildiñ erse yarudı yüzüñ

4002. kişide yıramış-turur bu özüm
törü yok toku yok ne kılkım sözüm

negü teg kılur-men begiñke tapuğ
yapılmış-turur kör maña bu kapuğ

negüke küçer sen méni berk tutup
iligke tapın tép sözümni utup

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

4005. yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
yéme edgü ermez ayâ kõñli tüz

seniñdin kötürgey ilig bu törü
kerek erse oldur kerek tur örü

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğırmış aydı bu söz
idi yakşı ermez ayâ kılkı tüz

4008. negü teg yaraşur saña ya maña
törü bilmese öz yorısa añ a

bu él itgü tutğu bodun tüzgüke
bu begler tikildi ajun süzgüke

bu él kün itigi bu begler işi
törü hem toku birle itti kişi

4011. anın ötrü begler uzattı elig
ukuş utru tuttı yorıttı tilig

idi yakşı aymış ajun ilçisi
biliglig ukuşluğ bodun başçısı

ajun tutğuçı er ukuşluğ kerek
bodun basğuçıkakerek ked yürek

4014. bu iki bulunsa basa tapğuçı
törülüg tokuluğ kerek bilgüçi

anın ötrü begler bedütür küçin
yağı boynı yençer alır öz öçin

biz emdi bu öñdi törü ürsemiz
negü teg yaraşur törü buzsamız

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

4017. yanut bérdi ögdülmiş aydı kadaş
idi ters iş ermez yutar kılsa aş

munu men bilir-men bu öñdi törü
ayayın men emdi sen ögren körü

kişi bilmese ögrenür kör bilir
bilip ötrü yalñuk tilekke tegir

4020. muñar meñzetü aydı bilgi açuk
bu söz tutmaz erniñ biligi bıçuk

toğa bilge toğma kişi ögrenür
toğa sözlemez til turu sözlenür

kişi ögrenip ötrü bilge bolur
bilig bilse ötrü kamuğ iş unur

odğırmış cevâbı ögdülmişke

4023. yanut bérdi odğırmış aydı seniñ
tilekiñ bu erse tilek yok meniñ

ayı muñkarur sen bu kün sen méni
negü teg bolur ay bu tapğuñ kanı

köñülke kirürmü sözüg tıñlayın
özüm ögrenürmü anı añlayın

4026. maña ayğıl emdi törüni neçe
tokularnı sayu atayu biçe

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı tükel
köni sözlediñ söz ayâ edgü fâl

ukuşka yırak erdi aşnu yoluñ
könilikke urduñ sen emdi uluñ

4029. men emdi ayayın eşitgil ögün
sen ögren yazılsu saña bu tügün

kalı ögrenür erse emdi özüñ
tilin tıldama emdi kesgil sözüg

XLVII

ögdülmiş odğurmışka beglerke tapınmak törüsin tokusın ayur

iki törlüg ol bu tapuğçı kişi
tapuğ kılsa itlür küniñe işi

4032. biri oğlan erken tapuğka kirür
takı bir bedük bolsa ötrü kılur

ikide talu edgüreki ol ol
kiçigde tapuğ kılsa bassa köñül

neçe me bu kün söz saña aysa öz
kiçiglerke başlap ayayın bu söz

4035. sözüg örte tutsa soñı yég bolur
kayu neñ yig erse tüpi ig bolur

bışığlığ tilese bışurğu sözüg
bütünlük tilese bütürgü özüñ

tapuğka açayın tése er kapuğ
kiçig oğlan erken kılınğu tapuğ

4038. törü hem toku bilse tüzse yorık
kirü hem çıkabilse itse kılık

tapuğka érig bolsa erte turup
köñül til kiçig tutsa kodkı bolup

yumuşka érig bolsa yügrü turu
kulak köz yiti tutsa aşru körü

4041. özinde uluğka tapuğ kılsa öz
tilin beklese ked katığ tutsa söz

tapuğuğ oñarsa bu yañlığ kiçig
begiñe yağudı oñardı keçig

kirür hem çıkar bolsa anda naru
ötünse ötüg saw törüçe körü

4044. kiçig kur bu yérke tege törçise
negüke yararın seçer beg basa

tapuğçı tetig erse kılkı bütün
ötügke yarar bu kopar terk kutun

atım ersig erse bolur ok yaçı
köni erse kılkı bolur tamğaçı

4047. kılınçı arığ erse körklüg yüzi
idişçi kılur beg ay kõñli yazı

bitig bilse sakış ağıçı bolur
ukuş ög ked erse bitigçi bolur

bularda kayuka ulansa bu öz
idi korku aynu tapuğ kılğu uz

4050. negü tér eşitgil tapuğ kılğuçı
tapuğ yetrüp ötrü tilek bulğuçı

yüz utru-turur bolsa begke özüñ
idi korku turğıl küdezgil közüñ

kılınç it yorık tüz özñni küdez
köñül til köni tut kısurğıl sözüg

4053. tapuğ birle itlür kamuğ törlüg iş
tapuğ birle kavşur saña edgü iş

negü edgü kolsa saña bu özüñ
tapuğ kıl tapuğuñ yarutğay yüzüñ

kalı begke utru-turur erse sen
közüñ yérde tutğıl kulak törde sen

4056. elig kavşuru tut adakıñ tüze
bu oñ elgiñ urğıl sol elgiñ öze

kapuğda kirürde oñuñ aşnu mañ
tilin yarlıkarda ögüñ birle añ

ötüg ötnür erken köni tut elig
iki tiz bile sök tüzün bol silig

4059. kaya bakma anda solun ya oñun
özüñ eymenü tur eşit söz ögün

saña söz ayıtsa ötün söz çını
cevâb bérse yarlığ tegürgil köni

süçig içme boşlağ yorıma yawa
yarağsız yawuz işte kaçğıl éve

4062. eşitmiş sözüg sen eşitmedük ét
közüñ körmişin sen körünmedük ét

bu yañlığ tapınsa yaransa kişi
kutı künde artar kör itlür işi

kayusı alur hıl bolur hıl başı
kayusı at adğır öze él başı

4065. kayusı sü başı kayusı hâcib
kayusı ılımğa bolur söz açıp

bu kurka tegip uz tapınsa bu er
uluğlukka yetlür tükel ârzû yér

kayuka ögelik tegir ög bolur
kayu kök ayukluk öze at alur

4068. kayusı ınanç beg kayu çağrı beg
kayusı kül erkin kayu çawlı beg

kayu yawğu yuğruş bolur él begi
kayu atı teksin bolur er ögi

bu yérke tegi ol tapuğçı kurı
munıñda naru yok ağırlık kurı

4071. bu kurka tegürse tapuğçığ bu beg
ötedi tapuğçı hakın öggü teg

bu kurka tegip er tapınsa birer
idi ked tusulur begi ârzû yér

kalı ornasa bu otun er éli
idi ök uluğ yas kılur bu kulı

4074. idi yakşı aymış ukuşluğ bügü
tegimsiz kişike bu kur bérmegü

takı munda yégrek ayur bu bilig
biligsizke bérme ayâ beg elig

ukuşsuz kişiler bilig artatur
biligsiz kişiler bodun yawrıtur

4077. biligsizke bérse begi kur orun
begiñe yazığlı munı bil burun

uluğlukka tegse ukuşsuz kişi
idisi başın yér ay ilçi başı

kerek emdi begler tapuğçı kulın
biligi teñinçe bedütse ulın

4080. kuluğ ked sınağu kılınçı yañı
ukuşı teñinçe tegürgü oñı

bağırsak kerek kul begiñe açır
anı ötrü begler açınsa tegir

negü tér eşitgil törü bérgüçi
törü birle beglik işin itgüçi

4083. neçe kul bedüse kul atı kul ok
bedütmiş begiñe tapuğçı ol-ok

neçe beg kiçig erse atı beg ök
tapuğçı atında beg atı yég ök

ay begler ağırlap bedük bolmış er
basınma begiñni bedük tut ağır

4086. öçeşme bu begler bile sen bolup
sözin sözlemegil meger ked körüp

olar kut-tururlar kut elgi uzun
küyer ot-tururlar küyürgey özün

zamâneˆ-tururlar zamâneˆ bile
yaraşık kerek er sewinse küle

4089. takı yakşı aymış sınap bilmiş er
tapuğ birle kopmış tilek bulmış er

küle baksa begler saña öz közün
sewinme añar sen küwenme özün

tapuğka tayanma kötürme köñül
saña tügge begler yañılsa yüzün

4092. kiçig ya uluğ tut ne çawluğ külüg
tapuğçı tapuğçı-turur belgülüg

katığlanğu begke tapuğ yazmasa
tapuğçı yolında oñın azmasa

neçe me yakın tutsa begler séni
özüñni unıtma yorığıl köni

4095. neçe edgü tutsa özüñ korku tur
işimsinmegil sen kaya baknu tur

ara ot bolur kör ara suw bolur
ara küldürür kör ara yığlatur

bu üç neñke bolma yakın koşnısı
küyer ot akar suw bu begler küsi

4098. kür arslanka okşar körü tursa beg
öge tegse yumşar bolur torku teg

kalı basnu tegse buşar baş keser
tamurın teşer kör sorup kan içer

buşar üdte barma begiñke yağuk
kalı bardıñ erse uçuzluk anuk

4101. ayıttukta sözle okıdukta kir
selâmet tirilgil tuçı bol ağır

telim sözni eştip eşitmez itin
közün körmişiñni yétürgil katın

negü tér eşitgil özin tutnur er
ödinde kirip kör ötüg ötnür er

4104. kirü tur téseler ağırlık üküş
çıkatur tése kör yüzüñke söküş

közüñni küdezgil özüñni tutun
özin tutğuçı er ajunda küsüş

üç işte yırak tur katığlan usa
biri kılma beglik söz aydım kese

4107. takı biri yalğan biri sukluk ol
bu üç iş üçegü tüpi yokluk ol

yoñama kişig sen uşak sözleme
köni sözlegil söz barın kizleme

özüñni arığ tut kamuğdın sıñar
arığ ol bu begler arığ neñ sewer

4110. özüñ karşıka kirse baknu yorı
séni kim ağırlar ağırla anı

küwezlenme elgiñ sala kirmegil
elig alşu tutşu yéme turmağıl

özüñ oldurur erse ornuñ bilin
kişig satğamağıl siliglik kılın

4113. kakırma sen anda ya sudma katığ
otunluk bolur bu kiterür tatığ

yana bağdaş ilme yanın yatmağıl
ünün katğura sen katığ külmegil

yana alma tırñak adışma butuñ
uçuzluk tegürgey iletgey kutuñ

4116. seniñde uluğrak sözin sözlese
sözüg barça kodğu anı tıñlasa

köni sözle sözni kızartğay eñiñ
sözüg sözlemegil meger öz teñiñ

içip karşıka kirme özni tutun
yarağsız bolur ol içigli otun

4119. bu üç neñ-turur er küdezmese öz
başın alsıkar terk eşit uş bu söz

birisi bu begler sözin tutğu bek
küdezgü anı öz sewüg cânı teg

ikinç yazmasa ilke tursa köni
özin ked küdezse bu bulğak küni

4122. üçünç karşı içre köni tutsa öz
yırak tutsa teñsiz yarağsızda köz

bu üçte birisin kılığlı kişi
neçe me bedük erse keslür başı

adakın yorığlı ay kılkı tüzün
üdi bolmağınça körünme özün

4125. kalı oldurur erse öz kur bulup
okıp başlasa ötrü kirgil turup

kaçan söz sorar erse begler saña
uzatma sözüñni ay ersig toña

ayıtsa ötüñil bilirin özüñ
sözin kesse kodğıl uzatma sözüg

4128. kalı aşka begler okısa séni
edeb birle aş yé ked ögren munı

oñ elgiñ bile sen kötürgil yégü
bayat atı aşnu ayıt ay bügü

kişi utrukı aşka sunma elig
özüñ utrukı aş yégil ay silig

4131. biçek tartma anda süñük kemdime
aşığ tartmağıl sen kişig ündeme

teşi teg yémegil yéme tawrakın
silig bolma artuk tişi teg sakın

neçe me tok erse yégü beg aşı
bu begler aşı ol ağırlık başı

4134. ne törlüg bu işke tegir erse öz
bağırsaklıkın teg yaruk kılğa köz

idi yakşı aymış biliglig kişi
bu söz tutsa asğı saw altun tuşı

kalı tegse beglik saña belgülüg
bilig birle işlet işig ay külüg

4137. kalı yawğu teñsiz bolur erse sen
vefâ kıl neçe küç bulur erse sen

apañ tegse emdi sü erki saña
akı bol oduğ tur ay ersig toña

tegir erse hıl ya saña on otağ
elig yazğu mâlın kılıç tutğu yağ

4140. vezîrlık tegip bolsa elgiñ uzun
törü urma isiz silig bol tüzün

ögelik tegir erse ögleñü ol
yañılsa begi bu ayu bérse yol

kalı kök ayukluk tegir erse kör
özin ked küdezgü kutı badı kur

4143. sü başı ya él başı bolsa özüñ
köni bol yiti tut kulakıñ közüñ

özüñ bolsa hâcib orunç almağu
çığay tul yetîmler sözin tıñlağu

ağılıkka kılsa ağıçı séni
bütün çın bolup sen yorığıl köni

4146. bitigçi ılımğa bulunsa özüñ
köñül sırrı bek tut çıkarma sözüg

bu ol atka tegmiş tapuğ kılğuçı
munıñda narusı uda bérgüçi

bir ançа yéme bar takı işçiler
töşekçi ya kuşçı yéme aşçılar

4149. bu yañlığ tapuğda yırak tur saña
ereji birer ol kör emgek miñe

ağırlık tileseñ özüñke tuçı
ağırla kişig sen ayâ koptaçı

uluğuğ uluğla küdez hürmeti
saña kelge devlet uluğluk kutı

4152. negü tér eşitgil awuçğa sözi
awuçğa sözi tutsa açlur közi

uluğ hürmeti bar ajunda törü
uluğ kelse kopğıl adakın örü

yaraşur uluğka kiçig hürmeti
uluğ ma kiçigke kılur ok körü

4155. sözin kesti ögdülmiş aydı munu
bu yañlığ bolur beg tapuğçı unu

men aydım eşittiñ sen ögrendiñ ul
negü teg tapınğu tükel bildiñ ul

bu yañlığ-turur begke kılğu tapuğ
tapuğ siñse ötrü açar kut kapuğ

4158. tusulğu tapuğ bu munı bilgü tap
kalı bildiñ erse özüñ begke sap

odğurmış su'âli ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı bu söz
eşittim men emdi ayâ edgü öz

takı bir sözüm bar ayıtğu saña
anı ma ayu bérgil emdi maña

4161. özüm kendke kirse ilig tapğıña
baru turğu künde anıñ kapğıña

negü teg yorıkın biliñü adaş
tiriglik olardın-turur ay kadaş

er at birle şeksiz katılğu kerek
olarka yaraşı tirilgü kerek

4164. munı ma ayu bér maña sen bu kün
negü teg katılğu ukayın ögün

XLVIII

ögdülmiş kapuğdakı er at birle negü teg tirilgüsin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu ma
kereklig-turur ay kadaş aysama

munı ma saña emdi ögretgü ol
negü teg yorığu anı bilgü ol

4167. tiriglik olarnıñ bile ol kadaş
kayusın kadaş tut kayusın adaş

kapuğdakı birle yaraşğu kerek
katılğu kelişgü barışğu kerek

kapuğdakı birle yaraşmasa uz
tiriglik tatımaz ayâ edgü öz

4170. negü tér eşitgil tapuğ kılğuçı
törü birle başlap kapuğ tüzgüçi

yakınlık tilese özüñ beg bile
kapuğdakı birle yakınlık tile

uluğluk tapayın tése sen özün
er at birle yakşı yorı ay tüzün

4173. neçe me yakın tutsa begler séni
yaraşğıl er at birle turğıl köni

tükel üç kotu ol kapuğda kişi
bularnıñ bile ol tiriglik işi

bularda biri özde ulğuñ-turur
uluğka tapınsa özüñ kut bulur

4176. uluğla olarnı ağırla sözin
séni edgü tutğay yarutğay yüzin

idi yakşı aymış biliglig bügü
bügüler sözini uçuz tutmağu

kiçigke uluğluk uluğdın kelir
uluğka tapınsa kiçig kut alır

4179. uluğlar sözin tut yumuş kıl yügür
uluğ sözi tutsa tilekke tegir

uluğlar kut ol kör tilese kutuğ
tapınğıl tapuğka-turur kut tutuğ

takı bir saña teñ tuş ol ay kadaş
yıratsa yağı ol yağutsa adaş

4182. işiñ hem tuşuñ bu katılğu kişi
yanutka yanut kıl işiñe tuşı

takı bir seniñde basa ol kiçig
bularnıñ bile ol açığ ya süçig

basıtma katığlan kiçigke özüñ
tilin oynamağıl tıda tut sözüg

4185. tapuğ kılsa bir neñ yazuk kılsa ur
yawa ıdma boşlağ işin aytu tur

adaş koldaş ardaş kalın tut katıl
kalın bolsa koldaş öger tegme til

yağı kılma özke kişig bilmedi
yağlığ kişiler sewinç bulmadı

4188. neçe az yağı erse yası telim
yağıda asığ bar tép aymaz tilim

negü tér eşitgil ay kõñli oduğ
yağı yası tegrüp tokımış yoduğ

bir ök erse düşmân miñ ol yaslıkı
miñin dôstuñ erse bir ol azlıkı

4191. kişi düşmânındın asığ kılmadı
kalı kıldı erse özi uzlukı

negü teg kılınsa sañа koldaşıñ
sen andağ kılınğıl sewinsü işiñ

özüñke teñeşi tutunğıl adaş
teñeşlig teñeşi bile ol tüdeş

4194. isiz iş tutunma yırak tur teze
isiz iş azıtur séni yol öze

özüñ edgü atlığ bolayın tése
isizke katılma katığlan usa

kamuğ neñni kördüm öz ügrün yorır
kişi yılkı kuş kurt öz ügrin bilir

4197. negü tér eşitgil ay ilçi başı
sınap edgü isiz keçürmiş yaşı

sığırçuknı kördüm uçar kak ara
teñin baktım erse ikigü kara

kuğuka katılmaz körü tur yuğak
kara kuş ürüñ kuş bile ked yırak

4200. uçar kuş işin bildi tuttı ügür
kişi sen katılğu kişigni üdür

iki törlüg ol bu yakınlık işi
bu iki üçün dôst tutar ol kişi

biregü tutar iş kişig teñrilik
bu işlik içinde yok ol egrilik

4203. takı bir tutar iş öz asğı üçün
bu işlik tüp ükmez bolur ol küçün

kalı teñrilik iş tutunsa özüñ
yükin yüd açığ kılma tügme yüzüñ

munıñ asğı munda tileme serin
bu asğıñ bayat birge anda yarın

4206. apañ dünyâ asğı üçün erse iş
bu işke katılma katılsa se şéş

negü tér eşitgil adaş tutmış er
adaş asğı yası sınap bilmiş er

adaşığ asığ yas içinde sına
bu yérde adak tikse bek tut sene

4209. adaş kõñli bilmek tilese özüñ
buşurğıl sözün sen yéme tüg yüzüñ

sewer sewmezin sen bileyin tése
sewügrek neñin kol ukulğay basa

kaşın tügmese ol bu iki yirig
bu cân birle tüz tutğu uş bu erig

4212. ozunçı kişike katılma yıra
ozunçı tilinde küyer ot kör e

ozundın kopar ol ajun bulğakı
ozunçı başın kes ay ersig akı

yana umduçı birle bolma yağuk
séziksiz saña bu yağı bolğay ok

4215. kalı umdusın bulsa ol umduçı
atağay séni ol ini ya éçi

kalı bulmasa ol ewürgey yüzin
toğup körmedük teg yıratğay özin

adaş koldaş ardaş tutun umdusuz
ınanğıl añar sen tiril kadğusuz

4218. adaş koldaş ardaş sewinç kadğuda
tusulur kişike isiz edgüde

sewigli üküşrek tilese özüñ
tuz etmek yitürgil açuk tut yüzüñ

bu iki kılıkka isinür kişi
isiz edgüde bu kılur öz işi

4221. muñar meñzetü sözlemiş söz bilig
bu söz işke tutğıl ay kılkı silig

tuz etmek yétürgil kişike küle
yüzüñni yaruk tut süçig söz bile

kişig kul kılığlı bu iki kılınç
adın bulmadım men bulunsa tile

4224. iki törlüg ol kör yéme ol yağı
yağı bolsa erke yadıldı ağı

biri teñrilik ol yağı boldaçı
bu kâfir yağılar yağı ol tuçı

takı bir yağılık asığ yas üçün
bolur bu yağılık kılur er öçün

4227. yağılağu kâfir yağısın katığ
yuluğla bu işke et öz kıl satığ

asığ yas üçün bolsa emdi yağı
añar kod ol asğıñ yaraş ay ağı

yağıka asığ kılsa boldı yağuk
yağı yası kılğay kör asğı anuk

4230. katığlan yağıñnı yakın kıl yaraş
selâmet tirilgil esen bolğa baş

yağıda asığ yok yetürgil bilig
asığ bolmaz işke tegürme elig

tapuğ öz kılın kılma özke yağı
yağılığ kişike kopar miñ çoğı

4233. adaş tut kişide talusın kedin
yawuz bolsa iş tuş ökünç yér kédin

talu er tilese yakın tutğuka
iki törlüg ol bu tilek bulğuka

biri aslı edgü kişi üdrümi
bulunsa adaş tut ay er ködrümi

4236. takı bir sakınuk bayatığ bilir
kişi ol kişilik munıñdın kelir

yakınlık bu iki kişi birle tut
bulardın saña teggey edgü yanut

isizke çawıkmış kişidin yıra
bu yañlığ kişiler kılınçı kara

4239. karaka yağuma ay kılkı ürüñ
ürüñke kara terk yukar ol körüñ

ne edgü bilig bérdi bilge öge
biliglig okısa sakınğa öge

isizke katılma ay edgü kişi
isiz bolğa kılkıñ ol isiz tuşı

4242. yawuzka yağuma ay üdrüm talu
yawuz bolğa atıñ irilgey tolu

yarağsız kişike yorıma yaka
yarağsız saña kelge tutğa yaka

üküş kördüm edgü atanmış kişi
isizke katıldı buzuldı işi

4245. telim kördüm edgüg isiz iş üçün
yoduğka ilindi yokadlı küçün

bu begler ewi atı karşı-turur
bu karşı içindeki karşı-turur

tepizlik bolur bu kapuğda üküş
tepiz kayda erse tütüş ol uruş

4248. seniñde uluğuñ séni tepsegey
uçuz bolğa özüñ ökünçler yégey

yéme tepsegey kör saña teñ tuşuñ
körülmege edgüñ tünergey künüñ

seniñde kiçigiñ saña tapsula
tilemegey edgüñ tepizlik bile

4251. bu yañlığ üçün karşı karşı bolur
ikigün karışsa birisi ölür

katığlan sen emdi ay köñlüm küni
kişig tepsemegil yorığıl köni

tepizlik ig ol bir otatğu uzun
yémişi anı yér sızar bu özün

4254. bayat hükmi ol barça edgü isiz
bayat bérse tepsep tıdumaz tepiz

negü asğı ötrü kişig tepsemek
kişig tepsegüçi soñı iglemek

uğınça kamuğka özüñ edgü kıl
saña edgü bolğay sézik tutmağıl

4257. sewinç bolsa kimke özüñ sewnü bér
sakınç kadğu tegse yéme saknu bér

atıñ edgü bolğay séni sewgeler
saña katlayın tép tüzü iwgeler

yağı kılma özke katığlan kadaş
neçe tutğıl emdi kadaş ya adaş

4260. kalı bolsa emdi saña bir yağı
osal bolmağıl sen anuk tut ağı

negü tér eşitgil yağılamış er
yağısı özele elig bulmış er

usanma yağıka yakın turma kit
yağığ sen usandur anı torka yét

4263. sınama yağığ sen bedük bil uluğ
tayaklık yağıka temür kalkan ét

bu iş tuş yükin yüd sıma köñlini
sözümni unıtma küdezgil munı

yağı bolsa işiñ öñer cânıña
ya tirmiş yumıtmış anuk mâlıña

4266. içiñni taşıñnı adaşıñ bilir
bu iç taş biligli kişi neñ alır

tilese neñiñe tegürgey elig
tilese cânıñka yétürgey yilig

özüñni negü teg küdezse özüñ
işiñni anı teg küdez kes sözüg

4269. adaş tutmak âsân küdezmeki sarp
yağı bolmak âsân yaraşmakı sarp

yağıñ boldı erse et öz cân küdez
yağılığ kişiler kutulmakı az

iki törlüg erke katılma yıra
katıldıñmu bulğak kopurğay kör e

4272. birisi ozunçı yoñağ kılğuçı
biri iki yüzlüg kişi umduçı

yéme tutma borçı kişig sen adaş
vefâ kılmağay ol köñül kılğa baş

öz asğı tiler dôstka bérme köñül
asığ bulmasa boldı düşmân tüñül

4275. yakınlık kılu tursu tése özün
bulıp koltğu kolma bolu bir sözün

sewinçin tiriglik bulayın tése
kişig tepsemegil katığlan usa

yağığ kul kılayın tése sen tükel
töküp ıd saw altun sunup tut sakal

4278. yakınığ yıratmak tilese özüñ
negü kolsa bérme irig tut sözüg

tiriglik uzunın tiler erse sen
akı bol tuz etmek yétür usa sen

kamuğka sewitmek tilese özüñ
köñül til biriktür süçig tut sözüg

4281. ağırlık bulayın tése sen özün
ağırla kişig sen ay kılkı tüzün

tükel bay bolayın tése belgülüg
barıña tapı bol kötürdüñ ülüg

kişi tutçı ögmek tilese özüñ
kılınç edgü tutğıl yaruk tut yüzüñ

4284. bu yañlığ bolur ol kişi aslısı
kişike kişilik kişi belgüsi

kişi aslı bilmek tilese özüñ
kılınçında körgil açılğay sözüg

idi yakşı aymış bu beyt ayğuçı
sözin ma‘nî birle tanuk kılğuçı

4287. kişi aslı bilmek tilese açuk
köñül til kılınçı bu işke tanuk

kılınç edgü bolsa köñül til köni
tüpi aslıña bu tanuk ol anuk

otunka katılma ay aslı arığ
yüzüñnüñ suwın éltge séndin arığ

4290. negü tér eşitgil törülüg kişi
otundın yıramış ukuşluğ başı

otunka katılma silig bol amul
tütüş aslı barça otundın oğul

buşı birle bolma yéme ked yakın
kalı buşsa buzğay yakınlık hakın

4293. köñül sırrı açma sözüg tegmeke
kalı açtıñ erse özüñ emgek e

yakınlık tilese tuçı üstikü
kötürgil tama‘nı tirilgil bökü

kalı kolsa sen tutçı meñziñ kızıl
köni bol kutulduñ sen inçin tiril

4296. uzunluk tilese özüñ hem sözüg
elig kısğa tutğıl kutuldı özüñ

yüzüñ tutçı suwluğ tutayın tése
tilin sözleme sözni yalğan usa

kayu yérde devlet kötürse başı
bolu bér añar sen ay edgü kişi

4299. öçeşme bu devlet bile sen yaraş
yaraşmazsa devlet ağu kılğa aş

kalı kolsa sen söz yorık bolğusın
ayıttukta sözle köni bolsu çın

kuruğ sözleme sen kişig soñdama
uşak söz ederme yéme kikneme

4302. tüpi yıl-turur söz köñül ağrıtur
köñül ağrısa er séni yawrıtur

özüñde uluğka tilin özneme
cevâb kılğu yérde irig sözleme

uluğuğ ağırla küdez hürmeti
uluğluk saña kelgey yukğay kutı

4305. saña teñ tuşuñ birle éltiş barış
katılğıl karılğıl alış hem bériş

ağırla séni ol ağırlasa çın
uçuzla uçuzlasa barma yakın

negü teg kılınsa sen andağ kılın
süçig sözlese söz süçig bol tilin

4308. kamuğ edgüke bol sen edgü kişi
isizke isiz bol ol isiz tuşı

idi yakşı aymış törü bilmiş er
törü öñdi birle bodun tüzmiş er

séni siz téseler anı siz tégil
takı anda yégrek yanut sözlegil

4311. kaya yañkusındın kodı bolmağıl
séni sen téseler anı senlegil

---

bu yañlığ bolur kör er at suhbeti
katılmak tilese emi bu otı

ayu bérdim emdi eşitti özüñ
köñülke alıñğıl uzatma sözüg

odğurmış su'âli ögdülmişke

4314. yanut bérdi odğırmış aydı bu söz
eşittim men emdi ayâ köñli tüz

munıñda adın ma takı bar sözüm
anı ma ayu bér ay körklüg yüzüm

bu kün bu özüm kend uluşka kirip
katılğu karılğu bodunka yorıp

4317. negü teg yorığu olarnıñ bile
munı ma ayu bér maña söz ula

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
kereklig erür çın ayâ kılkı tüz

kerek bolğu sözni ayıttıñ maña
ayayın eşitgil munı men saña

XLIX

ögdülmiş odğurmışka kara 'âm bodun birle neteg katilğu kerekin ayur

4320. kara 'âm bodun barça kılkı öñi
biligi ukuşı kılınçı teñi

kılıksız bolurlar kara 'âm bodun
törü yok toku yok katılmış üdün

velîkin bularsız yéme bolmaz iş
tilin edgü sözle añar bolma iş

4323. kara kılkı barça bolur kap kara
kara kılma özni küdezü tur a

kara kılkı başsız kılınçı saşı
işi küdgi barça kılınçı tuşı

yémekig bilirler karın todğusı
boğuzda adın yok olar kadğusı

4326. negü tér eşitgil kara kılkını
sınap sözlegüçi kişi barkını

kara kadğusı barça karnı üçün
bodun tevşigi barça boğuzı üçün

telim halklar öldi bu boğuzı üçün
kara yér katında yéyür ot öçün

4329. kara karnı todsa tili başsırar
basa tutmasa bek özi erk sürer

olarka yéme ök katıl ay kadaş
birü tur olarka yégü içgü aş

tilin sözle yumşak negü kolsa bér
bérigli alır kör anıñ asğı yér

4332. üküş sözleme söz serin til küdez
üküş sözlemiş söz suwı kaldı az

negü tér eşitgil özin tutmış er
tilin bek tutuğlı bilig bilmiş er

sözüg barça söz tép çıkarma tilin
körü saknu sözle kerekin bilin

4335. ukuşluğnı kördüm kör az sözledi
üküş sözledim tép ökündi yılın

L

‘alevîler birle katılmaknı ayur

er atta öñin beg kişisinde taş
katılğu kişiler bu ol ay kadaş

olarda biri sawçı urğı-turur
bularnı ağır tutsa kut kıw bulur

4338. bularnı katığ sew köñülde berü
neñin edgülük kıl baka tur körü

bular ehl-i-beyt ol habîbka kadaş
habîb sawçı hakkı üçün sew adaş

için irtemegil ya kılkın tözin
meger tilde teñsiz yorıtsa sözin

LI

bilge ‘âlimler birle katılmaknı ayur

4341. takı bir kotu bilge ‘âlimler ol
olar ‘ilmi halkka yaruttaçı yol

olarnı katığ sew ağırla sözin
biliglerin ögren üküş ya azın

bular ol yarar ya yaramazlarığ
seçip adra tutğan köni yol arığ

4344. usa ‘ilmi ögren biligleri bil
neñin edgülük kıl küdez bekrü til

bular ol hakîkat bu dîn tirgüki
olar bilgi ol çın şerî‘at köki

yok erse ajunda bu ‘âlim bügü
tikip önmegey erdi yérde yégü

4347. olar ‘ilmi boldı bodunka yula
yarusa yula tünle azmaz yola

neñiñde ülüg kıl süçig söz bile
aş içgü yitürgil tapuğ kıl küle

tilin serme irme bolun eymenük
ağu ol olarnıñ eti birtem ök

4350. tilin irme serme tuz etmek yétür
ağır tut olarığ ağırla kötür

eşit ‘ilmi işlet tilin soñdama
ya kılkın kılınçın yawuz tép téme

olardın kereki saña ‘ilmi ol
könilikke yétse ayu bérse yol

4353. bular ol sürüg koyka erkeç sanı
koyuğ başlasa sürse yolça köni

katılğıl bularnıñ bile edgüleş
kutadğay saña iki ajun ulaş

LII

otaçılar birle katılmaknı ayur

bularda basa kaç kotu bar adın
baka körse bilgi biligde öñin

4356. olarda birisi otaçı-turur
kamuğ ig toğaka bu emçi erür

yéme ök kereklig saña bu kişi
anıñsız oñulmaz tiriglik işi

tirig bolsa yalñuk yéme igler ök
igin emçi körse otun emler ök

4359. ig ol kör kişike ölüm koldaşı
ölüm ol kişike tiriglik tuşı

bularnı yéme edgü tutğıl yakın
kereklig kişi bu küdezgil hakın

LIII

mu‘azzimler birle katılmaknı ayur

bularda basa keldi afsûnçılar
bu yél yeklig igke bu ol emçiler

4362. bularka yéme ök katılğu kerek
bu yél yeklig igke okığu kerek

kalı asğı tegsün tése sen saña
yéme edgü tutğıl ay ersig toña

otaçı unamaz mu‘azzim sözin
mu‘azzim otaçıka ewrer yüzin

4365. ol aymış otuğ yése igke yarar
bu aymış bitig tutsa yekler yırar

LIV

tüş yorğuçılar birle katılmaknı ayur

takı bir bilig kör bu tüş ‘ilmi ol
tüşese yoruğlı açar edgü yol

udısa bu yalñuk tüşer ök bu tüş
yora bilse terkin kelir ağzı tuş

4368. tüşüg edgü yorsa bu tüş yorğuçı
ol edgü kelir kör bu sewnür tuçı

kalı teñsiz erse tüşi ked yawuz
çığayka bérip neñ küdezgü et öz

bu tüş ‘ilmi körgil bağırsak bayat
kulı edgüsin koldı bérdi âyât

4371. tüşi edgü bolsa sewinse körüp
isiz körse rabka sığınsa turup

çığayka ülese kümüş neñ tawar
bayat kolsa andın belânı yığar

yörügke barır tüş tüşüg yakşı yör
ayâ tüş yörügli tüşüg yinçge kör

4374. bu yañlığ tüşüg uz yörügli bular
biliglig bağırsak bolup edgüler

bularığ yéme edgü tutğıl kadaş
tilese kadaş tut tilese adaş

LV

yulduzçılar birle katılmaknı ayur

munıñda basa emdi yulduzçı ol
baka körse yetrü idi yinçge yol

4377. yıl ay kün sakışı bularda bolur
kereklig-turur bu sakış ay unur

bileyin tése sen okı hendese
açılğay sakış kapğı munda basa

okı zarb u kısmet tükel bil küsûr
tükelke tükel imtihân ol yetür

4380. ya taz‘îf ya tansîf özüñ yetrü bil
kalı bildiñ erse ‘aded cedri kıl

yana cem‘ ü tefrîk misâhatka öt
yéti kat felekni yatur yamça tut

takı kolsa cebr ü mukâbel okı
yéme oklidis kapğı yetrü tokı

4383. kerek dünyâ işi kerek ‘ukbî tut
sakış birle adra tutar bilge büt

sakış artasa dünyâ ‘ukbî işi
neçe birle artar ay edgü kişi

kılayın tése sen özüñ iş küdüg
ayıtğu kerek edgü isiz üdüg

4386. kün ay kutluğı bar yéme kutsuzı
ayıt kutluğın tut ay yalñuk tüzi

idi yakşı aymış biliglig karı
biligligke aytıp işiñ kıl yorı

bilig birle yalñuk işin başlasa
tilek boldı sakın negü işlese

4389. tükel işte aşnu tusulur bilig
kénikse bilig işke yetmez elig

ayıt söz olarka yéme bütme terk
biligli bayat ol munı tutğu berk

bularığ yéme edgü tutğıl yaraş
tilin serme irme köñül kılma baş

LVI

şâ'irler birle katılmaknı ayur

4392. basa keldi şâ'ir bu söz térgüçi
kişig öggüçiler yéme yérgüçi

kılıçta yitigrek bularnıñ tili
yana kıldı yinçge bu hâtır yolı

batığ yinçge sözler ukayın tése
bulardın eşit söz ukulğay basa

4395. teñizke kirür körse köñlün tükel
güher yinçü yakut çıkarur mesel

olar ögseler ögdi ilke barır
kalı sökseler atı artap kalır

usa edgü tutğıl bularnı kadaş
bularnıñ tiliñe ilinme adaş

4398. kalı edgü ögdi tilese özüñ
bularnı sewindür kesildi sözüg

negü kosa bérgil bularka tükel
bularnıñ tilindin özüñ satğın al

LVII

tarığçılar birle katılmaknı ayur

tarığçı-turur kör takı bir kotu
kereklig kişiler-turur bu botu

4401. bularnıñ bile sen katıl hem karıl
boğuzdın sıñar sen sakınçsız tiril

kamuğ teprenürke bulardın asığ
tözüke tegir yém içimdin tatığ

tüzü tın tokığlı açıp todğuçı
muñar boldı muñluğ tirig bolğuçı

4404. saña ma séziksiz kerek bu kişi
itilse anın ötrü boğuzuñ işi

bularnıñ bile me katıl ay kadaş
arığ bolğa boğuzuñ halâl bolğa aş

negü tér eşitgil sakınuk başı
kamuğ törlüg iştin sakınmış kişi

4407. köni yol tutayın tése yinçgelig
boğuzuğ arıtğu ay kılkı silig

sakınuk bolayın tése belgülüg
boğuzka eginke halâl bir ülüg

çığay bolmayın bay bolayın tése
zinâ kılma hergiz katığlan usa

4410. ağırlık bulayın tése sen özün
fesâdka katılma ay kılkı tüzün

fesâd ol buzuğlı tüpüg yıldızığ
fesâd ol buzuğlı bu edgü ızığ

fesâddın kürer ol bulunmış kutuğ
fesâd tamdurur ol udunmış otuğ

4413. idi yakşı aymış kılınçı silig
bilig birle işke yetürmiş elig

fesâd tegre turma yorıma yağuk
fesâd kayda bolsa uçuzluk anuk

fesâd birle devlet turumaz kaçar
kalı tursa tañ yok tünerçe konuk

4416. tarığçı kişiler bolur elgi kéñ
bayat bérmişindin tutar köñli kéñ

kamuğ teprenigli tüzü yér oñı
yorığlı aşı ol uçuğlı meñi

bularka katılğıl karılğıl özüñ
tilin yakşı sözle açuk tut yüzüñ

LVIII

satığçılar birle katılmaknı ayur

4419. munıñda basası satığçı-turur
satığ birle tınmaz asığçı-turur

ajun tezginürler tirilgü tilep
ögi köñli bütrü bayatka ulap

olarka katılğıl keliş hem barış
negü kolsa bérgil alış hem bériş

4422. olarda bolur bu ajun ârzûsı
bodun körki üdrüm talu edgüsi

toğardın batarka yorıp tezginür
tilemiş tilekiñ saña keldürür

tümen tü ağılar ajun tañsukı
olarda bolur ay biliglig akı

4425. satığçı yok erse ajun kezgüçi
kaçan kedgey erdiñ kara kiş éçi

hıtay arkışı kesse arkış toğı
kayun kelgey erdi tümen tü ağı

satığçı yorımadı erse kezip
közün kim körür erdi yinçü tizip

4428. saka barsa mundağ bu yañlığ telim
uzun bolğa söz tép tireldi tilim

bu yañlığ bolur bu satığçı kamuğ
katılğıl olarka açuk tut kapuğ

katığlan olarığ idi edgü tut
seniñ atıñ edgün yırak barğa büt

4431. bular ol ajunda kör at éltgüçi
isiz edgü erse anı yadğuçı

saña az üküş neñ törü kılsalar
yanut kılğu ötrü sewinç bulsalar

asığ yasta yinçge bolur kılkları
katılsa munı ked küdezip yorı

4434. negü tér eşitgil ajun kezmiş er
başında keçürmiş telim körmiş er

ajunda atıññı yadayın tése
ümeg edgü tutğıl katığlan usa

çawıkmak tilese özüñ belgülüg
satığçıkaedgü yanut kıl ülüg

4437. at edgü tilese ‘ödür ay urı
ümeg arkışığ edgü tutğıl yorı

bu yañlığ katılğıl satığçı bile
tiril edgü atın sewinçin küle

LIX

igdişçiler birle katılmaknı ayur

munıñda basa ol bu igdişçiler
kamuğ yılkılarka bular başçılar

4440. bütün çın bolurlar katı yok büki
kişilerke tegmez bularnıñ yüki

yégü kedgü miñü at adğır sülük
bulardın çıkar hem yüdürgü kölük

kımız süt ya yüñ yağ ya yoğrut kurut
yadım ya kidiz hem azar ewke tut

4443. asığlığ kişiler bolur bu kotu
bularığ yéme edgü tut ay botu

katılğıl karılğıl yitür hem içür
könilik özele tiriglik keçür

negü kolsa bérgil kerek bolsa al
köni kördüm uş bu kotu bilmez al

4446. bularda tileme törü ya bilig
yorıkları kéñrü bolur ay silig

bularka katılsa özüñni tutun
törüsüz tokusuz bolurlar otun

tilin edgü sözle işimsinmegil
basınğan bolurlar biligsiz çigil

4449. idi yakşı aymış törü bérgüçi
bodun birle katlıp sınap bilgüçi

biligsizni artuk yakın tutmağu
yakın tutsa şeksiz kılur kılmağu

takı munda yakşı ayur kör bilig
bilig birle işke tegürgü elig

4452. biligsizke yakma özüñni tutun
özin tutğuçı er tirildi kutun

biligsiz kişidin yırak tur teze
biligsiz sözi kılkı barça otun

bu yañlığ bolur emdi igdişçiler
katılmak tilese sözüm yolçılar

4455. ayu bérdim emdi saña belgülüg
negü teg tirilgü alınğu ülüg

LX

uzlar birle katılmaknı ayur

takı bir kotusı bu uzlar-turur
tirilgü tilep özke uzluk kılur

kereklig kişiler yéme bu saña
yakın tut bularığ tusulğay toña

4458. temürçi etükçi yana kırmaçı
ya sırçı bedizçi ya okçı yaçı

bu dünyâ itigi bulardın-turur
ajunda tañ işler bulardın törür

telim bar bu yañlığ sasa söz uzar
özüñ sen uka bar özüm söz üzer

4461. bularnı bile me katıl hem karıl
sewindür olarığ sewinçin tiril

işiñ kılsalar terk terin tegrü bér
yétürgil içürgil aşın kéñrü bér

ayıñlamasunlar séni halk ara
atıñ artamasun munı ked kör e

4464. yéme yakşı aymış biliglig süzük
bodunka bağırsak ne köñli tüzük

tiriglik tileme at edgü tile
at edgü kerek bu tiriglik bile

özüñ ölgü âhır bu atıñ kalır
atu edgü bolsa tiriglik tatır

4467. kimiñ atı isiz bolup artasa
añar yégreki ol tirig turmasa

münol bu tiriglik tile edgü at
isiz kılma edgün kılın meñü at

LXI

çığaylar birle katılmaknı ayur

bularda basası çığaykır-turur
neñin edgülük kıl içkıl ür hem yétür

4470. du‘âçı-tururlar saña ay kadaş
idi edgü neñ bu du‘â ay adaş

olardın tileme tawarın yanut
yanutı bayat bérge edgü konut

———

bu ol ilde törlüg katılğu kişi
saña tüşse iş ya olarka işi

4473. törü bir işinde bağırsaklıkın
saña bolğa barça kişiler yakın

özüñ bulğa iki ajun edgüsi
atıñ edgü bolğay yadılğay küsi

LXII

ewlik negü teg almaknı ayur

kalı ewlik almak tilese özüñ
talusın tile ked yiti kıl közüñ

4476. köki edgü bolsun uruğ hem tarığ
uwutluğ sakınuk tilegil arığ

usa ew kızı al elig tegmedük
seniñde adın er yüzin körmedük

séni sewge séndin adın bilmegey
yarağsız ya teñsiz kılık kelmegey

4479. özüñde kodı al kisi alsa sen
bedük tüp ke yakma bulun bolğa sen

negü tér eşitgil sınamış kişi
sınamış kişiniñ bışığ ol işi

kisi alsa özde kodı al köni
sewinçin keçürgey sen üdlek küni

4482. yüzi körki kolma kılınç edgü kol
kılınç edgü bolsa yarutğay séni

kisi alma alsa özüñke kurı
sen alğıl sakınuk erenler eri

yüzi körki kolma kılınç edgü kol
kılınç edgü bolsa tükel bolğa ol

4485. ay körklüg koluğlı munı kolmağıl
kızıl meñziñi sen sarığ kılmağıl

kim ewlik alayın tése törtte taş
adın almaz ewlik ayâ erde baş

biregü bay ewlik tiler üstikip
takı biri körklüg tiler köz tikip

4488. takı bir uruğluğ tüp aslı kolur
uluğluk atıña küwenür bolur

takı biri yinçge sakınuk tiler
anı bulsa terkin añar öz ular

bularda talusın ayayın saña
kisi alğu erse kulak tut maña

4491. ayâ bay tilegli sen ewlik talu
bulun bolmağıl sen ay bilgi tolu

bedütgey tilin köñli neñke bolup
kötürgü kerek neñ tilese kolup

ayâ körk tilegli kişi edgüsi
kisi körki kolma bodun külgüsi

4494. tozu halk sewer ol kisi körkini
meger teñri fazlı küdezse anı

ayâ tüp tilegli bedüklük bile
uçuz kılmağu öz bedük tüp bile

uruğluğ tarığlığ bedükler tili
bedükrek bolur bolma ewçi kulı

4497. ay yinçge sakınuk tilegli ınal
munı bulsa bulduñ bu tört neñ tükel

kalı bulsa edgü sakınuk tişi
yawa kılma alğıl ay edgü kişi

tilek baylık erse tire birge neñ
bayutğay séni ol kızıl bolğa eñ

4500. kılınçı köni erse körki kelir
tişi körki kılk ol biligli bilir

sakınuk arığ bolsa aslı bolur
ol üç neñ bu yérde bolur ay unur

sakınuk tile sen kisi ay bügü
sakınuk bulunsa bolur törtegü

4503. munı teg bulur erse sen bir tişi
katığlan yawa ıdma ersig kişi

LXIII

oğul kız tuğsa neteg igidgüsin ayur

oğul kız törüse seniñ ay teñin
ewiñde igidgil igidme öñin

awurtası edgü kişi tut arığ
oğul kız arığ kopğa turğay fâriğ

4506. oğul kızka ögret bilig hem edeb
añar iki ajun anıñ asğı tap

oğulka kisi al kızığ erke bér
sakınçsız tirilgil ayâ kutluğ er

kamuğ erdem ögret oğulka tükel
ol erdem bile bu tére bérge mâl

4509. süre ıdma boşlağ oğuluğ yawa
yawa bolğa boşlağ yügürgey éve

kızığ tutma ewde uzun begsizin
öküinç birle ölgey özüñ igsizin

ayâ koldaş ardaş söz aydım kese
bu kız toğmasa yég tirig turmasa

4512. kalı tuğsa yégrek aña yér koyı
ewi bolsa koşnı ölügler toyı

tişilerni ewde küdezgil tuçı
tişiniñ taşı teg bolumaz içi

yatığ ewke ıdma çıkarma tişig
körüp yolda alğan köz ol bu kişig

4515. közün körmese ârzû kolmaz köñül
közüñ körse köñlüñ kolur ay oğul

közüñni küdezgil köñül kolmağay
köñül kolmasa öz bulun bolmağay

tişig katma erke yégü içgüde
kalı kattıñ erse keçer keçgüde

4518. tişig ıdma ewde öñin çıkğalı
kalı çıksa yitrür könilik yolı

tişi aslı et ol küdezgü etig
yıdır et küdezmese bolmaz itig

ağır tut tişig sen negü kolsa bir
ewiñ kapğı bekle yırak tutğıl er

4521. vefâ yok bularda ozadın berü
közi kança baksa bu köñli naru

cefâ birle önmiş igidmiş yığaç
yimişi ağu ol añar bolma aç

neçe miñ azığlığ eren erkeki
tişilerde ötrü üzüldi köki

4524. neçe kızğu eñlig yüzi suwluğ er
tişilerde ötrü özi boldı yér

tümen miñ külüg çawlığ ersiglerig
tişiler anı yérke kömdi tirig

negü teg küdezgü olarığ tutup
küdezigli teñri küdezsü utup

LXIV

elig asrakılarığ negü teg tutğusın ayur

4527. yéme edgü tutğıl elig asrakığ
yégü içgü bérgil bütür oprakığ

küçiñe teñeşi yüdürgil yükin
ayıtğay seniñdin bayat erkligin

ayı artuk emgek tegürme añar
bayat ol saña hasmı andın sıñar

4530. olar ma bayat kulları ol kamuğ
añar küç kılıp özke alma tamuğ

uluğ sen olar boldı sénde kiçig
kiçigke uluğ boldı açığ süçig

uluğ bolduñ erse kiçig tut köñül
uluğka kiçiglik yaraşur oğul

4533. negü tér eşitgil ukuşluğ saña
bu söz işke tutğıl ay bilgi kéñ e

kalı bolsa sen beg bodunka uluğ
köñül til kiçig tut özüñke yuluğ

özüñni unıtma yañılma yorık
kelir kutka yapma selâmet yoluğ

4536. ewiñ barkıñ ked arığ tut silig
saña kelge devlet akı kéñ elig

aş içgü tuz etmek yéme kéñrü tut
atıñ edgü bolğay kelü bérge kut

kirişke yaraşı çıkış kıl yakın
çıkış bolsa terkin kirişke bakın

4539. alımka bérimke oñay edgü bol
kayu üdte kılsa açuk bolğa yol

elig tarlıkı tegse emdi saña
kişike muñadma ay ersig toña

seweriñ eşitgey elig tutmağay
sini sewmegüçi küle tınmağay

4542. uçuz tutğa koldaş adaş ya kadaş
anıñ ağrığında köñül bolğa baş

kişi edgüsiñe katılğıl karıl
kişi bol kişiler arala tiril

ülüşlerde turma ya tutma neñiñ
ökünçün sarığ bolğa kızğu eñiñ

4545. uluğ yolka tutma sen ew bark yakın
tokığay yoduğ sen munı ked sakın

begig koşnı kılma ya yadğun ögüz
hisârka yakın turma ay köñli tüz

bu üç koşnılıktın saña asğı yok
anıñ yası tegse añar osğı yok

4548. ew almak tilese ayıt koşnısın
yér almak tilese ayıtğıl suwın

isizke katılma selâmet yorı
kılınçıñ köni tut kevel teg küri

barığ tapkıl emdi beg atın alın
sakınç kısğa tutğıl sewinçin salın

4551. ölümüg unıtma odulğay özüñ
idiñni unıtma açılğay közüñ

sözüñ saknu sözle sakınç kelmegey
yawa kılma üd kün ökünç bolmağay

küwezlenme artuk turı bolğa sen
saran bolma artuk söküş bulğa sen

4554. negü tér eşit köñli alçak kişi
kişilik kılığlı kişilik tuşı

özüñ edgü atlığ bolayın tése
akı bolğıl artuk katığlan usa

boşuğ kul kılayın tése belgülüg
akı bol üle neñ kötürdüñ ülüg

4557. başım kökke tegsün tése sen turup
bilig birle işle kamuğ iş körüp

ajunka yadılmak tilese atıñ
ümeg edgü tutğıl yügürdi atıñ

erejlig bolayın tése sen özün
osallıknı kodğıl ay kılkı tüzün

4560. kılayın tése sen bayatka tapuğ
et özke ömiş bérme yapğıl kapuğ

kamuğ edgülükke tegeyin tése
et özni kısa tut havânı basa

idi yakşı aymış sakınuk kişi
bu söz işke tutğıl ay kılkı saşı

4563. bu et özke bérme tilek ârzûsın
tilek bulsa yéyür idisi başın

muñar edgü kılsa bu isiz kılur
isiz kılsa boynın eger erksizin

---

sözin kesti ögdülmiş aydı kadaş
bu yañlığ-turur ‘âm yorıkı adaş

4566. ayu bérdim emdi eşitti özüñ
munı uktuñ erse kesildi sözüg

odğurmış su’âli ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı bu söz
eşittim tükel-men ayâ kılkı tüz

takı bir sözüm bar ayıtğu saña
anı ma ayu bér aça sen maña

4569. katılsa özüm men kişiler bile
barışğu kelişgü kerek-men küle

séziksiz méni aşka ündegeler
men ündep olar ma maña kelgeler

neteg barğu aşka neteg yégü aş
okısa negü teg okığu adaş

4572. munı ma ayu bér maña belgülüg
bu iştin yéme ök alayın ülüg

LXV

ögdülmiş odğurmışka aşka barmak törüsin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu ma
kereklig-turur bu kadaş aysa ma

üküş törlüg ol bu okığu kişi
telim törlüg ol bu konukluk aşı

4575. olarda birisi küdenke aş ol
ya sünnet aşı ya toğursa oğul

ya iş tuş okığay ya koldaş adaş
uluğ ya kiçig tut yakın ya kadaş

yoğ aşı bolur ya ölüg atıña
ya ol at bulup aş bérür yatıña

4578. bularda kayu erse aş suw yégü
anı teñle barğu azu barmağu

adaş koldaş ardaş kadaş aşları
bolur erse körgü barıp işleri

turu bérgü aşta körüp yat bazığ
aş içgü tegiri üküş ya azığ

4581. yakın koşnı aşnı aş itse saña
azu teñrilik iş okısa toña

olarka yéme bar küdezgil köñül
sewindür olarnı sewin ay oğul

kalı itseler aş saña oğrayu
ol aşka yéme bar sewindür yéyü

4584. apañ munda taştın bolur erse aş
añar barmasa yég köñül bolğa baş

yazım ya yitim bolğa oldruğ turuğ
yawuz bolğa köñlüñ ay edgü uruğ

ya esrük tütüş kılğa ahsumlağay
aşıñ siñmegey tek köñül ağrığay

4587. kamuğ bir todum yém aş içgü üçün
özüñni uçuz kılmağıl sen küçün

negü tér eşitgil boğuz tıdğuçı
özi boğuzıña erk bolup tutğuçı

boğuzuñ küdez bolma erniñ éli
bu boğuzuñ üçün bolma yalñuk kulı

4590. telim kördüm emdi ağır bolmış er
tıdumadı boğuzı üçün boldı yér

üküş kördüm ilde bedümiş erig
bulun kıldı boğuzı töşendi yérig

telim baynı kördüm boğuz bulnadı
özi boldı müflis çığaylık yédi

4593. boğuzka bulun bolma boğuzı uluğ
boğuzka bulun bolsa bolmaz yuluğ

kayu törlüg aşka barır erse sen
edeb birle aş yé bilir erse sen

törü bilmez ögsüz kılıksız kişi
törülüg kişi körse yañlur başı

4596. seniñde uluğ aşka sunsa elig
sen ötrü elig sun bu ol kör bilig

oñ elgiñ bile sun bayat atı ay
yégü üdregey hem özüñ bolğa bay

kişi utrukı türmek alma tigü
öz utru negü erse alğu yégü

4599. bıçak tartma anda kötürme süñük
ayı bolma kowdaş ne silkim sepük

neçe me tok erse yéyü turğu aş
kişi aş kişike körü bér kadaş

yégü alsa tişle uşak tançula
işig aşnı ürme sen ağzıñ bile

4602. yér erken aşığ türtme tirki öze
kişi körki buzma kılınçıñ tüze

törüsüzlük ol bu törüçe yorı
törüsüz kişiler kişike korı

idi yakşı aymış törülüg kişi
törü bilse yalñuk bulur tör başı

4605. kamuğ neñke öñdi törü bar sözi
törü tüz yorıtsa yarur er yüzi

kılıksız törü öñdi bilmez kişi
kişike katılsa itilmez işi

aşığ tatğanu yé sen elgiñ sunup
séni körse ewlik sewinsün turup

4608. kişi emgek ıdsa saña itse aş
yawa kılma emgek anı kılma baş

köni sözlemiş körse köñli oduğ
sözi körse ma‘nî bérür tü boduğ

kişi köñli yuwka sırınçğa sanı
idi ked küdez sınğa serme anı

4611. serilse kişi köñli kitti tatığ
yakınlık kesildi yıradı asığ

yakınlık tilese küdezgil köñül
köñül sınsa killi yakınlık tüñül

aşığ teñleyü yé yéme aş üküş
maña mundağ aydı ukuşluğ küsüş

4614. üküş yéglilerniñ aşı yég bolur
aşı yég kişi tutçı iglig bolur

boğuzdın kirür ig boğuzuğ küdez
aşığ teñleyü yé yégü içgü az

bu ığ tutsa terkin kişig yawrıtur
anı emlemese ölüm tawratur

4617. yéme yakşı aymış otaçı hakîm
hakîmler sözini yawuz tigli kim

ölümdin yumuşçı ig ol aşnusı
kişi igledimü ölüm koşnısı

belâ mihnet ol ig ölüm tutğakı
ölümde tatığ yok azu yakşısı

4620. kişi-men tégüçi apa oğlanı
isig tumlığığ bilgü adra anı

tadu bilgü aşnu yaraşık yése
taduka yaraşmaznı kodğı usa

isig artsa terkin soğık iç öze
soğık artar erse isigin tüze

4623. yégit erse yaşıñ yaz erse yılıñ
soğık işke tutğıl üşütür kanıñ

yaşıñ kırkta keçse kün ay erse küz
isig neñ bile sen özüñ tab‘ı tüz

yaşıñ erse altmış üdüñ erse kış
isig işke tutğıl soğık kılma iş

4626. kuruğ tumlığ artsa isig öl anut
bu iki añar kılğa ewre yanut

bu öl tumlığ artsa saña kılsa yas
isigin kuruğun anı yandru bas

taduñ tumlığ erse isigin küçe
isig erse tumlığ yéyü tur içe

4629. kalı samduy erse taduñ belülüg
isigli soğıklı ara bir ülüg

bu yañlığ küdezgil taduñnı köni
esen bolğa inçin tiriglik küni

negü tér eşitgil otaçı sözi
munıñ ma'nîsi uk tirilgil kozı

4632. özüñ tab'ını men ayayın yora
kızıllı sarığlı ürüñli kara

bularda birisi biriñe yağı
yağusa yağıka yağı adrara

ukuşluğ kerek öz taduğ teñlese
yaraşık ne erse anı ok yése

4635. kişi yılkı birle adırtı bu ol
taduka yaraşık yése ay oğul

negü tér eşit emdi kökçin sakal
uka bar munı sen turu kalma kal

kişi kırk yaşap öz tadu bilmese
tükel yılkı ol bu neçe sözlese

4638. sınayu körü bilmese er bilig
kişike samağu anı ay silig

başında keçip er yorık tüzmese
köni sözlemiş boldı yılkı tése

üd üdlek keçip bolmasa er bügü
kişi tép atamağu yılkı tégü

4641. körü barsa yakşı ayur emçiler
aşığ az yése er esenin küler

esenlik tilese kör igsizlikin
az atlığ otuğ yé tiril ay tigin

öz inçlik tilese ereji uzun
til atlığ etig yé tiril ay tüzün

LXVI

ögdülmiş odğurmışka aşka okımak törüsin ayur

4644. kalı sen okıyın tése sen kişig
okığıl velîkin ked itgil işig

ayak tirki ew bark arığ tut töşek
töşegil aş içgü yéme ked kerek

arığ it aş içgü tatığlığ silig
yésü ârzû birle sunuğlı elig

4647. okımasa aş suw müni bir bolur
okısa körügli birig yüz kılur

usa edgü itgil sen aş suw arığ
todup kopsu barsu keligli arığ

adaşığ kadaşığ yırak ya yakın
tözüg aşka ünde küdezgil hakın

4650. keliglisi kelgey kalı kelmese
köñül kalmağay kör anıñda basa

boğuz öwkesi bolsa yawlak bolur
öçep kek sürer ölse ötrü kalur

körü bar tözüke aş içgü tegür
kinikmiş bar erse yéme aş yitür

4653. kişi aş yése sen öze içgü tut
anı içse içgü yéme ök anut

kayuda yégü bolsa içgu kerek
yégü içgü birle teñeşgü kerek

yégü bolsa içgü anuk bolmasa
ağu boldı sakın ol aşnı yése

4656. tilese fukâ‘ bér tilese mizâb
tilese cülengbîn tilese cülâb

munıñda narukı negü bérgüñi
maña sen ayıtma ayıtğıl öñi

uluğlar yése aş tükese yéyü
kiçiglerke bérgü aş içgü yégü

4659. tözüke tegür aş körü kodmağıl
söke barmasunlar açın ıdmağıl

aş içgü yéseler nukul ur yimiş
kuruğ öl yimiş ur bir ança simiş

bıçış kıl küçüñ yetse bıçğıl ağı
usa tiş teri bir kesilsü çoğı

4662. tükel boldı emdi aş içgü işi
aça bér kapuğ barsa tıdma kişi

bu aşka okığlı bolur tört kotu
barığlı yéme tört bolur ay botu

biregü barır aşka ündeseler
aş içgü içer yér negü bérseler

4665. yana öz ewiñe okımaz kişi
başı bürnü yér ewde yalñuz aşı

takı bir kişi körse aşka barır
aşın yér anı yandru aşka okır

takı bir kişi aşka barmaz bolup
kişig me ewiñe okımaz körüp

4668. ölüg ol munı sen tirigke sama
katılma muñar sen tiriglik yéme

takı bir kotu aşka barmaz okıp
kişig aşka ünder tokımlar tokıp

bularda eñ edgü yorık bu-turur
bügü bilge ögmiş kılık bu-turur

4671. kerek aşka barğıl kerek barmağıl
boğuz tıd aş az yé esenin tiril

üküş yégli yalñuk kör igçil bolur
sarığ meñzi kowdak atı él bolur

muñar meñzeyür kör otaçı sözi
tadu bilgüçi köñli bilgi yazı

4674. boğuzdın kirür ig kişike aşın
kişig ig karıtur tükemez yaşın

boğuzuğ küdez tutçı igsiz yorı
kılur ig kişiniñ yüzini ışın

bu yañlığ bolur kör aş içgü işi
okığlıka barsa ya kelse kişi

4677. munu sözledim men eşitti özüñ
munı tapkıl emdi uzatma sözüg

bu ol dünyâ hali yorıkı yolı
kişike katılmak tilese kalı

ay köñlüm yarukı hakîkat yakın
sözüm ma‘nîsin uk yéme ked sakın

LXVII

odğurmış ögdülmişke dünyâdın yüz ewrüp barıña tapı bolmakın ayur

4680. yanut bérdi odğurmış aydı bu söz
eşittim men emdi eşit ewre söz

sen aymış bu sözler kim ögrenseler
ajun içre bulğay tilek ârzûlar

velîkin tiriglik bolurmu yégü
munı bilgü aşnu ay bilge bügü

4683. kişi munça emgek bile kazğanıp
uzun kalmaz erse nerek neñ yığıp

bu dünyâ tileyü yügürse kişi
yatu kaldı tâ‘at tapuğlar işi

bu kün sen maña kelmişiñde berü
baka kör tapuğ barça kaldı turu

4686. kamuğ bir kişike katılmış üçün
yası munça erse küçeme öçün

uluş kendke kirse meniñ bu özüm
kişi birle bolğa işim hem sözüm

negü teg kılur-men bu tâʻat tapuğ
yapulğay maña bu sıñardın kapuğ

4689. kiçiglikte yandım karıdım bu kün
bayat tapğı birle tirildim ögün

yana yandru yanmak yawalık tapa
yararmu maña ay bağırsak apa

ne edgü bilig bérdi bilgi ögüz
eşitgil munı sen ayâ köñli tüz

4692. yégitlikte kılğıl karılık işi
karısa barır küç yetilmez kişi

yégitlikte tawrat bayat tapğı kıl
karılıkta bolmaz munı yetrü bil

kiçig oğlan erken kılınç edgü tut
uluğlukka tegse udınur bu ot

4695. ne edgü bolur kör yégitlik üdün
ülüg alsa özke kamuğ edgüdün

ne teñsiz bolur kör karımış kişi
yawa bolsa kılsa yégitler işi

tiriglik üçün boldı dünyâ neñi
tiriglik tükese tüker neñ muñı

4698. tiriglik uçuktı tirip bu neñiñ
anuk kimke kodğu kesilse tınıñ

tutayın sen aymış ilig tapğını
tükel bildim iş tuş bodun kılkını

negü asğı âhır ölür erse öz
saña teggüsi yok meger iki böz

4701. bu munça isinmek azu tumlımak
tilek iki boldı ay ersig çomak

biri dünyâ mâlın bedüse özüñ
takı bir yorık bolsa ilde sözüg

idi edgü erdi bu iki bulup
ölüm tutmasa kalsa meñü bolup

4704. ölüm aldı méndin bu iki tatığ
nerek emdi dünyâ ay bilgi batığ

kişi kutluğınıñ bolur belgüsi
küniñe yégedür anıñ edgüsi

kalı kutsuz erse kişig tumlıtur
karılık üdinde kılınç artatur

4707. idi yakçı aymış bügü bilgi kéñ
eşitgil munı sen ayâ kızğu eñ

kişi kutluğı ol neçe ulğadu
baru edgü bolsa isizlik kodu

tükel belgülüg bil kişi kutsuzı
karıp yügrür erse havâsı udu

4710. kanı ol bu dünyâ tilep tutğuçı
öziñe temür kend tura yapğuçı

kanı ol otun ıt bu dünyâ bulup
yaşıl kökke sundı kara kuş münüp

kanı ol bayat-men tégüçi otun
teñizde kodı ıdtı teñri töbün

4713. kanı ol bu dünyâ neñin térgüçi
neñi birle yérde kodı barğuçı

kanı ol toğardın batarka tegi
yorıp él tutuğlı bu dünyâ begi

kanı ol tayakı yılan bolğuçı
teñiz yarlıp ötrü yorıp keçgüçi

4716. kanı ol perî kuş bu yalñuk öze
uluğluk kılığlı kılınçı tüze

kanı ol ölüg tirgürügli kişi
ölümke tutuğ boldı âhır işi

kanı ol kişide üdürmiş talu
kokuz kaldı dünyâ irildi tolu

4719. ölüm tuttı éltti bu samışlarığ
sinimü kodur kör ay kılkı arığ

bu yañlığ-turur bu ajun öñdisi
kerek öñdisi tut kerek tüñdisi

baka körgil emdi yağız yér koyı
ne yañlığ kişi kirdi tolmaz oyı

4722. açıp körse erdiñ kara yér katın
ne üdrüm talular yatur ınçıkın

ne begler yaturlar kara yér bolup
ne bilge bügü sızdı yérde ölüp

begin kulda adra bilümez özüm
çığayığ bayında seçümez közüm

4725. neçe kür küwezler bir ig iglemez
kara yérke kirdi kanı tepremez

bu yañlığ kişiler töşendi yérig
ya senmü kalır sen ya menmü tirig

yorıyu turuğlı bu barkın kişi
uluğ yolda itmez bu ew bark işi

4728. özümdin kötürdüm bu ârzû tilek
kodu bir bayatım maña tap yölek

kişig kul kılığlı bu sukluk-turur
kiterdim bu sukluk közüm tok-turur

negü tér eşit dünyâ kodmış kişi
yayığ dünyâka köñli todmış kişi

4731. ajunda tilekin bulundı özüm
harislık özindin kiterdi közüm

özüm kodtı dünyâ tilek ârzûsın
tilekim tükendi kesidi sözüm

bu dünyâ içi bir tarığlağ-turur
negü ekse munda yarın ol önür

4734. uruğ edgü ekse öner edgülük
ol edgü bolur ol yégü kedgülük

uruğ isiz ekse isiz ök önür
ol isiz boyunka yarın yük bolur

bu kün kodmağınça havâ ârzûlar
yarın bulğu ermez özüm edgüler

4737. séni kodmaz erken bu dünyânı kod
saña todmaz erken sen ir aşnu tod

anı kodmasa sen séni kodğa ok
añar todmasa sen saña todğa ok

bolup kalğu erse nerek bu ajun
séni kodğu erse anı kod özün

4740. munı kod tile ol ajunuğ turup
erejin tiril anda meñü bolup

takı munda yégrek tileyin tése
ikigün ajunuğ tileme usa

yorı iki ajun idisin tile
nerek dünyâ ‘ukbî ikigün bile

4743. törütgenni bulsa törümiş seniñ
yaratğannı bulsa yaratmış seniñ

törümişke korkma tileme tilek
törütgenke korkğıl anı tut yölek

törütgen idi tapğı ewre kodup
törümişke tapmak bolurmu udup

4746. ikide adın yok tapuğa işi
ya tapğı yarağay kötürgey başı

ya tapğı yaramağa emgekleri
yawa bolğa üd kün tiriglikleri

yarasa tapuğ beg kötürse anı
bolur özke erksiz bu bulmış küni

4749. ara aç ara tok yügürgü kerek
begi yatsa emgek bu körgü kerek

kalı siñmese kör bu kılmış tapuğ
yawa boldı isiz tiriglik kamuğ

kayu ol tapuğçıkaayğıl asığ
bu tapğı içinde negü ol tatığ

4752. negü tér eşitgil ıla erkini
tapuğçı törüsin ayur kör anı

baka barsa ters iş bu begler işi
tapınsa telim terk yaranmaz kişi

yarasa tapuğ özke erksiz bolur
yaramasa tapğı küniñe ilür

4755. tapuğka ınanma ay tapğı telim
tapuğ kılğa âhır başıññı kalım

sewindi tédükte sasıtur söker
yazıldı tédükte buşup kaş tüger

tükel bilse bolmaz kılıklarını
yéme alsa bolmaz alıklarını

4758. tüpi yél-turur bu ajun kör oğul
kölike-turur kör karârı yok ol

sakım ol körü barsa körnü-turur
tutayın tédükte yiter yok bolur

kezigçe kelir kör bu devlet kurı
tezig ol yayığ hem bolur terk karı

4761. kerek bolmaz emdi bu dünyâ maña
ya devlet kezigi kezig ay toña

idim yadı iş tap sewingü sewinç
anıñ yarlığı tap awınğu awınç

sewüg bolmasa tap idim sewmişi
yağım yek-turur öz yağılamışı

4764. tilekim anıñdın umınçım añar
sığınğu idim ol küwençim añar

tonum koy yüñi tap yégüm arpa aş
tükel boldı dünyâ maña ay kadaş

negü tér eşitgil bağırsak sözi
üñürde turuğlı sakınuk özi

4767. ajunda alındım özümke öñi
kavuk sökti yém tap tonum koy yüñi

şekerde tatığlığ kavuk yür maña
çuz ol bu örüm ton ağılar teñi

karın todğuça yé kamuğ yém içim
kerek arpa yür tut todurğu açım

4770. toru ölmegüçe yégil ây kadaş
yéme udlayu sen taduñ bolğa baş

tatığ sürme tatığ kını ked katığ
tatığka yanut ornı teñsiz batığ

açığ süçig aşlar boğuz tatğı ol
boğuz tatğı sürgen kişi yılkı ol

4773. ağı çuz kedim ton kişi kedgüsi
et öz örtgü tap kıl ay er edgüsi

boğuz bir todunsa iki kün barır
egin kedse bir ton iki yıl kalır

bu iki üçün özüm kul kılıp
kişi tapğı kılmak yararmu bilip

4776. ediz ‘arşta altın serâ’ka tegi
tüzü barça muñluğ-turur bir teñi

meger bir bayat ol tükel muñsuzun
muñuğ bildeçi ol bağırsak tüzün

köñül bir bayatka uladım köni
tilekçi bolup-men tiler-men anı

4779. barı boldı şeksiz maña belgülüg
köñül bütti yırlar tilim ülgülüg

barıña mukır-men tiler><men usuz
kayuda tilegü özüm belgüsüz

idimni tiler><men özüm usı yok
nışânın bulur-men körüglisi yok

4782. tilegli udımaz tile tınmağıl
tilep bulmadım tép titip yanmağıl

tile tutçı tınma tilep yetgü yok
tilep bulmadım tép yanın yatğu yok

tilegli yügürgü kerek tınmadı
tınıp yatğuçılar tilek bulmadı

4785. tilep tınmağuçı ne bulmaz bolur
tınıp yatsa ârzû tilek kim bulur

méni ol tiledi eñ aşnu sewip
anı men tiler boldum emdi iwip

méni aşnu ol koldı erdi ezel
anın men kolur boldum emdi tükel

4788. bu mundağ idimni kalı sewmeyin
tilep bulğuka öz kalı iwmeyin

muñumka takımka maña ol yarar
belâ kadğu tegse méni ol yular

méni ol üdürdi eñ aşnu tilep
anın öz tiler boldı köñlin ulap

4791. méni ol törütti bu ol çın sözüm
méni ol igidti bedüdi özüm

tüñüldüm bu halktın sığındım añar
küdezgey méni ol kamuğdın sıñar

özüm kalsa yalñuz idim yadı tap
özüm sözlegüke idim atı tap

4794. awıñum sığıñum yölekim tokum
ol ol bir idi todğu açım tokum

negü tér eşitgil süzülmiş kişi
idisi bile çın tüzülmiş kişi

köñüldeki sırrım açar-men saña
tilek ârzû birle uçar-men saña

4797. küvengü awınğu sığınğu idim
kamuğdın üzüldüm kaçar-men saña

ol ajunka ornuñ bu ajun-turur
munı kodmağınça anı kim bulur

yüz utru kitergü bu dünyâ salıp
anın bolsa ‘ukbî bulunğay alıp

4800. yayığ dünyâ bekrü eligde tutup
negü teg bulur meñü ajun yatup

hatarlığ-turur dünyâ nûşı ağu
arığın tile barça içgü yégü

kodu bérgü dünyâ tilek ârzûsın
anın bulsa ‘ukbî orun edgüsin

4803. hakîkat munı bil ay ögdülmişim
ayayın saña men özüm bilmişim

bu tört neñ tükel kodmağınça kişi
adın tört kılumaz kişi uz işi

bu dünyâ işin kodmağınça tükel
kılumaz bu ‘ukbî işin ay ınal

4806. kişide yırak bolmağınça kadaş
bayat tapğıña tegse bolmaz adaş

havâ ârzû boynı sımağınça öz
könilik yolıña kirümez et öz

köñüldin çıkarğu kamuğ dünyâsın
añar ötrü kirse bayat sewgi çın

4809. tünek ol bu dünyâ müsülmân öze
tünekte erej kolma köñlüñ tüze

et öz ülgi bérme katığlan usa
özüñ yolka köñey anıñda basa

yawa kılmağıl bu keçer üd künüñ
yana bulğu ermez keçigli tünüñ

4812. keçer kün yawa bolsa öknür kédin
tiriglik yawa kılsa bulmaz adın

negü tér eşit kör ay bilgi teñiz
özi kodkı alçak ne köñli ediz

uluştın uluşka köçügli kişi
köçin öñdün ıdsa iter uz işi

4815. bu köçmezde açnu köç ıdsa oza
köçüp barsa asğı yarutur köze

kerek ıd köçüñni kerek ıdmağıl
özüñ köçgü âhır osal bolmağıl

kerek erse beg bol kerek erse kul
uzun kalğu ermez ölüm tuttı yol

4818. kerek miñ yaşağıl kerek on sekiz
özüñ ölgü edgü atıñ kodğıl iz

kerek erse bay bol kerek yok çığay
tiriglikni yér bu keçer yıl kün ay

başıñ kökke tegse bedüklük atın
kirip yatğu ornuñ kara yér katın

4821. tiriglik bulup er yawa kılsa üd
özin otka attı uş ol yılkı ud

esenlik bulup er yawa kılsa yaş
bu körksüz tiriglik bolur ay kadaş

meniñ kadğumı sen yéme ay kadaş
sen öz kadğuñı yé töküp közde yaş

4824. bu dünyâ işi bek tuzakçı-turur
tuzakka ilinme séni berkitür

bu kün keldi devlet tilekçe yorır
ınanma añar sen yana terk barır

usanma ölümke sakınma uzun
busuğdın çıkar teg çıkar üdsüzün

4827. üküş miñ osalığ ölüm basmış ol
telim yumğılarığ ölüm saçmış ol

negü tér eşit emdi köñli oduğ
ölümke osal bolma teggey yoduğ

üküş térnekig kör taradı ölüm
ölümüg sakınsa akar köz yulum

4830. menin köksegüçi méni kalmadı
asığ kılmadı sü itiglig tolum

usanma tiriglik barır belgüsüz
keçer uş bu üd kün yana yanğusuz

erejke awınma yawa bolğa kün
bu kutka ınanma yayığ ol otun

4833. bedük men tégüçini tuttı ölüm
uluğ men tégüçini uttı ölüm

ölüm buzdı ordu telim kend uluş
ölüm buzdı karşı saray ew üküş

neçe miñ tirig öldi tolup yatur
biziñ kelgümizni küdezip yatur

4836. baka kör olarığ sen açğıl közüñ
begig kulda adra bilürmü özüñ

uluğluk ölümke asığ kılmadı
ölümdin kaçığlı keçig bulmadı

ağır sawçılarığ iletti ölüm
adın kim itügey ot em ya tolum

4839. ınançsız-turur bu cefâçı ajun
yayığ kılkı irsel kılınçı otun

negü teg keçürse keçer terk küni
barır edgü isiz ne egri köni

tokun ma keçer hem açın ma keçer
ne begke kılur yüz ne bay kul seçer

4842. ereji uzamaz ne emgekleri
nerek ötrü munça çoğı ün urı

idi yakşı aymış bügü bilgi kéñ
kılıkı yorıkı bile kõñli teñ

az edgüke yalñuk unıtur özin
yaşıl kökte üstün yorıtur sözin

4845. neçe kür kögüzlüg küwenür erig
ölüm yençti kögsin saçıttı közin

bu erdi saña çın bağırsaklıkım
munu sözledim men saña ay akım

kim erse bu halığ bilür erse çın
arçar bolğu ermez bu dünyâ yakın

4848. yitürdüm yégitlik yetildi yaşım
yıpar kitti kâfûr eşündi başım

séziksiz ölümke anunğu üdi
bu künde naru ol ay yalñuk kedi

ölüm kadğusı tuttı kétti sewinç
ölümde kédin iş negü teg erinç

4851. bu kadğu sakınç birle erken özüm
negü teg iligke barır-men tüzüm

iligke meniñdin asığ bolmağay
tusulsu tése hem tusu bulmağay

kalı ol ajunluk tilese méni
méni bardı saknıp yorısu köni

4854. apa oğlını emdi erklig bayat
törütti iki iş üçün bérdi at

tamuğka ya uçmak begi bolğuka
ağırlık üçün ya uçuz kılğuka

ağırlık tilese ayu bérdi yol
uçuzluk yolın ma seçe bérdi ol

4857. kerek emdi kulka özi kullukın
tükel kılğu bulsa bayat tevfîkın

kalı bulsa tevfîk bayattın kulı
kamuğ edgülükke açıldı yolı

katığlañu ötrü yetürgü tapuğ
tümen edgülükke açılğay kapuğ

4860. bu erdi munukı meniñ bilmişim
saña sözledim men ay edgü işim

sélerke meniñdin asığ söz kerek
özümde körü bu sözüm edgürek

kalı ʻukbî kolsa yorıkı bu hâl
kalı dünyâ kolsa bilir sen tükel

4863. bolu bérdi eren kelü bérdi kut
negü kolsa ârzû kelü bérge büt

meniñde negü bar adın edgü iş
silerke asığ kılsa ay edgü iş

kodu bérsü ilig méni teñrike
duʻâçı bolayın añar edgüke

4866. bilig aytur erse unu bilmişim
eşittiñ ayu bér negü aymışım

sözümni tutuñlar kalı tutmasa
yarın kelge barça bu kün bütmese

bu söz yakşı aymış ay bilgi teñiz
munı işke tutsa kızartur meñiz

4869. bu kün bu sözüm kör saña tuş bolur
yarın anda körgil saña tüş bolur

usanma katığlan sözüm işke tut
kalı tutmasa sen munu uş bolur

iligdin kolu bér meniñ ʻudrümi
yarağı ne erse otı kıl emi

4872. saña tegdi emgek kelü hem baru
yanutı bayat bérsü kün teg yaru

ağır kılma köñlüñ maña ay kadaş
yakınlık içinde méni tutma taş

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı tilin
özüm uktı emdi könilik yolın

4875. eşittim sözüñni ögün tıñladım
sözüm kestim emdi sözüg teñledim

köni sözlediñ söz bütünlük bu ol
munıñda narukı neçe egri yol

seniñde-turur çın meniñde oyun
oyun kaldı çınka bérür-men boyun

4878. barayın men emdi esen edgü kal
ikigün ajunluk ayâ edgü fâl

bayat bérsü tevfîk saña küç kadaş
du‘âda unıtma köñül tutma taş

méni me bayattın kolu bir turup
açа bérsü köñlüm bayat odğurup

4881. sözin kesti koptı adakın örü
esenleşti ewke yüz urdı körü

atın mindi ewre ewiñe kelip
tüşüp kirdi turdı bir ança tınıp

yédi içti ança sakındı özün
eşitmiş sözini bışurdı uzun

4884. yaşık badı yüzke kura yüz bağı
ajun toldı bütrü kara yér toğı

küjek yazdı rûmî kızı örtti yüz
kara saç boduğı ajun toldı tüz

tükel zengî yüzi urundı kalık
uçar tındı kodtı yorığlı yorık

4887. yunup kıldı yatğu namâzın turup
töşek koldı yattı yarağın körüp

udıp bardı azrak odundı yana
töpüdin sawılmış bakırsukuna

yana kördi ülker sawılmış başı
toğardın çadan kopmış örlep tuşı

4890. yana yattı ança usı kelmedi
keziglig kişi teg közin yummadı

usuz yattı saknu bir ança oduğ
kalık kırtışı tuttı kâfûr boduğ

‘abîr bürkirer teg tünerdi kalık
sata koptı yérdin yadıldı butık

4893. yaşık örledi yérde koptı toğı
yaka keldi aşnu tokuz al tuğı

turup koptı yundı kör ögdülmişe
namâzın yetürdi okıp bilmişe

kıza baktı yérdin sata kalkanı
turup karşıka bardı kirdi köni

4896. eşitti ilig kör añar kıldı yol
bu kirdi iligke kawuşturdı kol

ilig imledi bérdi oldruğ orun
bu keçti orunka siliglik kurun

ilig su'âli ögdülmişke

bir ança turup söz ayıttı ilig
ayur sözle keldür ay kılkı silig

4899. negü tér kadaşıñ ne boldı éşiñ
ne boldı tilekiñ kelirmü işiñ

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı sözi
negü teg yorımış sözi tüp tözi

ikigün arala yorımış sözüg
ötündi iligke kamuğ tüp tözüg

4902. éli turdı ança sakındı özün
köñül bertti yaşı yuwuldı közün

ilig cevâbı ögdülmişke

ayur ol kadaşıñ köni sözlemiş
söz ol söz-turur kim ol aymış témiş

bu kün biz kılurmız özümizke küç
añar ma takı küç kılurmız hem öç

4905. keçigli-turur bu ajun kalğusuz
bu kalmış tiriglik yéme belgüsüz

séziksiz kelir utru meñü ajun
erej erse emgek uzalmaz uzun

meñilik ol ol anda bulsa ereş
bolur edgü ornı bulur edgü éş

4908. odunmış-turur ol kadaşıñ tükel
anı biz okımak idi ked muhâl

biziñ bu özümiz havâka bulun
yawalıkka üdlek keçip bardı kün

negü tér eşit emdi köñli tirig
saña yakşı sözlep bérür öt erig

4911. havâ nefs yağı ol kalı bulsa küç
yetürgey séziksiz saña eski öç

havâ nefs tirilse ölür bu köñül
köñül ölse tâʻat kalur ay oğul

biziñ köñlümiz öldi bolğa bu kün
havâ nefs me kıldı boyun ked yoğun

4914. uluğluk bedüklük bu devlet küni
uzun turğu ermez ay köñli köni

ereji az ol körse emgek üküş
baş ağrığ telim bar ma karğış söküş

idi yakşı aymış biliglig kişi
ajunuğ sınayu yetilmiş yaşı

4917. uluğlukka artuk küwenme küle
uluğ bolduñ erse baş ağrığ bile

sewinç kayda erse soñında belâ
erej kayda erse miñ emgek bile

ilig su'âli ögdülmişke

yana aydı ilig ay ögdülmişim
tilekim bu erdi anı kolmışım

4920. sebeb bolsa erdi maña edgüke
tirilgeymü erdi köñül ay böke

tirendi unamaz berü kelgeli
ne iş tuş kadaşlar yüzin körgeli

ol aymış sözüg körse barça köni
küçese yéme bolmaz emdi anı

4923. saña ma üküş tegdi emgek yorıp
tilin sözlediñ hem yügürdüñ arıp

küdelim körelim yéme ay akı
negü ol âhır hal üd üdlek takı

kara tün içinde-turur kelgü iş
yarutur yaruk kün ayâ edgü iş

4926. kuruğluğ-turur bu zamâneˆ yası
ara asğı tegrür arala yası

bayat hükmiñe kod kamuğ işlerig
üdi kelse itlür açar ay tirig

kayu iş kılıp bulmasa ol tatığ
kodu bérgü ançan ay bilgi batığ

4929. bu dünyâ yañı bu ederse kaçar
kodu bérse ewre saña yol açar

küdelim bir ança sınalım anu
negü teg âhır hal zamâneˆ küni

yana bolğa bizni tilegey turup
özi öz yégin kılğa yetrü körüp

4932. muñar tegdi kesti sözini ilig
turup çıktı ögdülmiş akru silig

---

yéme keçti kaç kün bu sözke adın
sakındı ilig baktı ördün kédin

LXVIII

kün toğdı ilig odğurmışnı üçünç yolı ündeyü ıdmışın ayur

okıdı élig bir kün ögdülmişig
ayur kılğu boldı saña bir işig

4935. okıdım kadaşıñ maña kelmedi
ol ârzû tilekni özüm bulmadı

kiterdim men uş bu tilemiş tilek
adın boldı emdi tilekke yölek

bu ol kör bu künki tilekim meniñ
özüm bir yüzini köreyin anıñ

4938. añar men barayın ya kelsün maña
ziyâret üçün ol ay kızğu eñe

maña tuşsu bérsü bir öt saw erig
yana yansu kılsu kılur işlerig

mañar asğı tegsün añar yası yok
süzülsün özümdin kamuğ bulğanuk

ögdülmiş cevâbı iligke

4941. yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
osuğluğ-turur çın ayâ kutluğ öz

bu iş kılğa ilig tilese anı
okıyın yana yarlıkasa méni

barayın bu sözni añar sözleyin
ilig barmasun men anı keldreyin

4944. yana bir bitig yarlıkasun ilig
okıp bütsü kelsü saña ol silig

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı emdi nerek bu bitig
bitigde bütünrek bütün sen tetig

bitig bütmegü teg kişike bolur
seniñde bütünrek adın kim bulur

4947. negü tér eşit yakşı yağma begi
kamuğ iş içinde yetilmiş ögi

yalawaçka bütse bitig ne kerek
bütünlük bulunsa itig ne kerek

sözüñni tilin ay sözini eşit
takı bir bitig ay tetig ne kerek

4950. bu anča iş ermez ağır kelgü teg
bu iştin beliñlep yırak tezgü teg

nerek munça sözke bitig ya itig
bütun sen bitig sen maña ay tetig

maña kelsü tuşsu yana barsu terk
küçün tıdmağay men aña bérdim erk

4953. ıdur-men séni kör bu hâcet üçün
okı edgü birle okıma küçün

berü kelmese men barayın naru
yüzini köreyin yanayın berü

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı tilek
tükel bolğa bolsa bayattın yölek

4956. özümdin yana ok katığlaña-men
bu ârzû tilekiñ tükel kılğa men

ilig altunı inç esen bolsunı
bayat birge barça tilek kolsunı

turup çıktı atlandı keldi yana
tüşüp kirdi ewke suçuldı tona

4959. kızıl yüz öñi oñdı boldı sarığ
ajun boldı altun öñgi teg arığ

yaşık türtti yüzke sarığ za'ferân
özin kıldı mînâ öñi teg cihân

kalık bütrü tuttı sewügler kaşı
ajun boldı zengî habeş kırtışı

4962. yédi içti yundı yetürdi namâz
töşek koldı yattı udıp bardı az

sarığ sandwaç ötti ünün sayradı
beliñlep odundı usı kelmedi

oduğ yattı anča anı tıñlayu
awındı ol ünke turup tañlayu

4965. usı yitti artuk uzadı tüni
küsüş boldı ârzûn yaruğu küni

kalık yırttı kedmiş kara köñlekin
açıldı yaruk yüz kötürdi egin

küle baktı örlep talu kız yüzi
yarudı bu dünyâ iri hem kuzı

4968. toğa keldi örlep çıkardı yüzin
yaruk kıldı dünyâ kolın hem özin

yana koptı yundı tonandı tükel
namâz kıldı özke yorup edgü fâl

---

atın tuttı mindi bir oğlan bile
kadaşı tapa bardı sewnü küle

4971. yakın tegdi erse anıñ üskiñe
tüşüp bardı akru yorıp kapğıña

tokıdı kapuğ akru elgin tutup
turup çıktı terkin kadaşı ukup

odğurmış su'âli ögdülmişke

közün kördi erse kör ögdülmişig
ayur ay kadaşım uzattıñ işig

4974. nelük emgetürsen özüñni küçün
negüke karışıñ maña bu öçün

yorı kel kirelim maña ay sözüg
nelük ewre keldi yana bu özüñ

---

turup ewke kirdi bu iki kadaş
kadaşıña zâhid alın tügdi kaş

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

4977. keligli kadaşı ayur ay tüzüm
kaşıñ tügme aşnu eşitgil sözüm

sen aymış sözüg barça eksüksüzün
iligke tegürdüm ötündüm özün

eşitti ilig söz tükel tıñladı
sözüñni eşitti üküş teñledi

4980. kodu bérdi emdi séni ay kadaş
munıñda adın bir tilek koldı taş

méni sözçi ıdtı bu işke saña
uwut kılmağıl sen méni ay toña

kamuğ neñke had ol teñi belgülüg
teriginde keçürme işiñ ay külüg

4983. negü tér eşitgil ukuşluğ tili
kamuğ neñke yañzağ bu ol söz ulı

teñinde keçürme kamuğ işni sen
teñinde keçürse yana kaçğa san

kamuğ işke yañzağ teñi ol yañı
kamuğ neñ teñi birle boldı esen

4986. ilig kodtı emdi ozakı tilek
okır bir ziyâretka bolğıl yölek

barıp tuş añar sen ya kelsün saña
yüzüñ körsüni bir ay köñli kéñ e

munıñda yası yok saña ay kadaş
bolu bér maña sen ayâ bağrı taş

4989. ilig me idi edgü sultân-turur
çığayka yawuzka sewüg cân-turur

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı bu söz
ukuşka yakın ol ayâ köñli tüz

müsülmân kadaşka müsülmân kadaş
ziyâret kılur ok ay köñli tüdeş

4992. bu sözke egildim bérür-men boyun
ziyâret kılayın añar men bu kün

munıñda oza barmadım men añar
öz asğı tiler erdi méndin sıñar

anı küdtı tuttı könilik yolın
kirür-men könilikke köndüm bilin

4995. barayın iligke ilig kelmesün
mañar tegsü emgek añar tegmesün

ilig él begi ol bodunka uluğ
añar kılğu hürmet ağırlık kamuğ

yorık tüzse ötrü könitse sözi
arıtsa élinde isizler izi

4998. negü tér eşitgil ay bilgi teñiz
ukuşluğ amul köñli yüksek ediz

ra‘îyetka vâcib begi yarlığı
ağır tutsa estıp kiçig uluğı

ağırlağu begler özin hem sözin
kerek hindû bolsun kümüş yuluğı

5001. ağırlar-men emdi ilig yarlığın
ziyâret kılur-men bolur-men yakın

yorı yanğıl emdi éligke sözüm
tegürgil kelür tép munu bu özüm

yaruk dünyâ yüzke eşünse eşük
men ötrü barayın ay eski tüşük

5004. kişi körse kündüz méni soñdağa
özin otka atğa méni sözlege

yorı barğıl emdi sen ewde küdez
saña kelge men anda yatma sen az

eñ aşnu saña men tuşayın barıp
neteg kılğu andın kılalım yorıp

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

5007. sewindi kör ögdülmiş aydı cevâb
idi körklüg ol bu yéme ked savâb

barayın-men emdi ilike turup
ayayın bu sözler sewinsün ukup

meniñde basa sen bütürgil sözüg
umınç kılmış üdte yetürgil özüñ

5010. ikigü sözi tındı bir söz öze
sewinçin turup çıktı kaşın yaza

---

yana ok tutuzdı ayur ay kadaş
sözüg kıyma kelgil ay köñli tüdeş

yaşık yérke yansa yüzin kizlese
kömür kırtışı dünyâ yüzke basa

5013. séni küdge-men ewde kelgil maña
yarağın körüp iş kılayın saña

---

atın mindi keldi iligke turup
tüşüp kirdi ilig tapa yol kolup

tegürdi iligke ukulmış sözin
sewindi ilig yazdı kaşın közin

ilig su'âli ögdülmişke

5016. ayur edgü boldı bu bir iş barı
sözüg teg çın erse ol aymışları

yana aydı ilig ne üdke kelir
kayuda tuşar-men angar ay bilir

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı kéçe
yaruk dünyâ meñzi tünerse çiçe

5019. meniñ ewke kelmek-turur ol maña
kaçan kel tése sen kelir ol saña

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı emgep yügürdüñ üküş
yanut bérsü teñri ol emgekke tuş

bu erdi meniñ bu igimke emi
sewindürdi emdi meniñ köñlümi

5022. sen ewde küdez kelse eştür maña
kişi barğa méndin okıtçı saña

kadaşıñnı alğıl maña kel turup
ziyâret kılayın yüzini körüp

muñar meñzetür emdi bilge sözin
negü tér eşitgil bu tüpi tözin

5025. kişi köñli tutçı tiler ârzûnı
awıtur tilek bulğuka özini

kalı bulsa ârzû tilekin tükel
köñül kötrür anda keser sözini

———

ilel tép turup çıktı ögdülmişe
ewiñe kelip kirdi kıldı tüşe

5028. yaşık yérke indi yüzin kizledi
kararıp tuman tozdı dünyâ tudı

ajun tul tonın kedti kaşın tügüp
kalık yek yüzi teg karardı oñup

kamuğ teprenür tındı yumdı közi
çoğı ün kesildi tirigler sözi

LXIX

odğurmış ögdülmiş tapa kelmişin ayur

5031. turup akru keldi kör odğurmışa
küdezip körü aldı ögdülmişe

selâm kıldı ötrü alıştı elig
turup ewke kirdi bu iki silig

aş içgü çıkardı yétürdi körü
kişi ıdtı ilig tapa ukturu

5034. eşitti ilig kıldı yandru cevâb
okıdı olarıg yakınlık ulap

LXX

kün toğdı ilig odğurmış birle körüşmişin ayur

ikigü turup bardı ilig tapa
körü aldı ilig yorıdı kopa

selâm kıldı ilig eñ aşnu körüp
'aleyk bérdi zâhid selâmka turup

5037. eligleşti ilig bu zâhid bile
ayıttı ilig yazlu sewnü küle

orun kıldı artuk öziñe yakın
ağırladı aşru bağırsaklıkın

ayur emgediñ sen ay odğurmış a
yadağın bu yérke özüñ kelmiş e

odğurmış cevâbı iligke

5040. yanut bérdi odğurmış aydı közüm
séni kördi emgek unıttı özüm

özüm ârzûlap keldi emdi saña
nelük teggey emgek ay ilig maña

kişi öz tilekin yorısa barıp
tegir terk tilekke bu kalmaz arıp

5043. negü tér eşitgil böke yawğusı
ukuş birle yadmış ajunka küsi

köñül ârzûlasa yırak yér yağuk
bolur terk tilekin bulur ol anuk

köñül birle mañsa kişi ârzûlap
tegir ârzûka terk yağukluk ulap

5046. köñülsüz kayu yérke mañsa adak
neçe yér yakın erse boldı yırak

adakın yorığlıka emgek tegir
köñül birle mañsa ol emgek barır

köñül birle keldim saña ay ilig
kaçan tegge emgek yetürgil bilig

5049. köñül kimni sewse tilese bakın
neçe yér yırak erse boldı yakın

ilig su'âli odğurmışka

ilig aydı sözde eñ aşnu saña
ayıtğu sözüm bar ayu bér maña

sen emdi köñül birle keldiñ maña
velîkin neteg ol bu iş ay toña

5052. bilir sen selâm fazlı artuk uluğ
kim aşnu aşunsa açar bu yoluğ

méni kördüñ erse selâm kılmadıñ
bu fazlığ muyanığ kalı kolmadıñ

odğurmış cevâbı iligke

yanut bérdi odğurmış aydı selâm
bilip kılmadım men eñ aşnu ulam

5055. selâm ol kişike selâmet yolı
selâm kıldı erse uruldı ulı

selâm ol kişike imînlik emân
selâm kılsa ötrü imîn boldı cân

muñar meñzetü keldi emdi bu söz
eşitgil munı sen ayâ köñli tüz

5058. emân bérdi erke selâm kılğuçı
selâmet bulundı 'aleyk alğuçı

selâm ol selâmet kişi şerriñe
selâmetlık aldı yanut kılğuçı

uluğlar kerek kim kiçigke selâm
aşundursa ötrü bolur iş temâm

5061. kiçig tutsa kılsa uluğlar sözi
selâmet tirildi kutuldı özi

kiçig bolsa imîn uluğ şerrindin
selâmet bulunsa umup hayrındın

meniñdin iligke kaçan tegge şer
kiçig men kiçigdin negü yası bar

5064. ilig elgi barça bodunka uzun
negü kolsa kılğay tügülse yüzün

körü bar kara begke kılmaz selâm
bu ma‘nî üçün ol ay bilgi tamâm

méni sen eñ aşnu tapuğka tilep
özüñke okıdıñ üküş ârzûlap

5067. bolu bérmedim men sözüg tutmadım
bu alçı ajunka özün bütmedim

anı kodtuñ emdi ziyâret üçün
okıdıñ munu keldim emdi bu tün

takı eymenür erdim emdi saña
selâmın emân bérdiñ emdi maña

5070. yana aşnukı sözke yañay téyü
takı korkur erdim saña eymenü

tükel büttüm emdi saña belgülüg
maña edgü teggey seniñdin ülüg

ilig cevâbı odğurmışka

ilig aydı begke idi ked yawuz
tilin sözlemiştin yana yansa öz

5073. uluğluk yémesün ol elgi uzun
yanar erse tilde yorıtmış sözün

ajunka elig bolmasun ol kişi
tili yalğan erse kılınçı buşı

neteg beg bolur ol bodunka uluğ
tili yalğan erse kör elgi kuruğ

5076. takı munda yégrek bilig sözlemiş
sözüg kıysa kıylur kaçar kut témiş

kişide yawuzrakı yalğan bolur
yawuzda yawuz va‘de kıyğan bolur

idi yakşı aymış köni sözlüg er
köni sözlüg erke bayat bérsü ter

5079. sözi çın kerek beg kıyıksız köni
sözinde yanığlığ téme er anı

tilin sözlemiş sözde yanmaz eren
sözinde yanığlı işiler sanı

odğurmış cevâbı iligke

yanut bérdi odğurmış aydı ilig
bu edgü kılıklarka buldı elig

5082. bayat arturu bérsü ilig saña
bu edgü kılıklar bu edgü yaña

bodunda talu ol bu begler özi
özi teg talu tutğu kılkı sözi

biliglig bilig bérdi mundağ ayur
beg edgü köni bolsa bodnı bayur

5085. negü tér eşitgil ürüñ başlığ er
ajunuğ keçürmiş uzun yaşlığ er

kılınç edgü tut ay ajun tutğuçı
keligli-turur kut yana barğuçı

katığlan özüñke kodun edgü at
vefâ kılmağay kut séni kığa yat

5088. isiz kılmağıl sen ay elgi uzun
kamuğ edgülük kıl kılınçın sözün

uluğluk bu beglik yüz ewrür saña
meger edgülük yüz ewürmez toña

bu kün edgü kazğan bodun yüki yüd
yarın edgü kelgey keçip barsa üd

5091. tüpi yél-turur bu tiriglik küni
ınançsız-turur kut keçürgey séni

ilig cevâbı odğurmışka

ilig aydı ukğıl ay bilgi uluğ
tilekim bu ol sinde açğıl yoluğ

séni munça bekrü tutup koldukum
bu erdi tilekim meniñ ay tokum

5094. maña bérgil emdi bu öt saw erig
meger edgülükke yetilgey elig

kişi bar kalın bod boğuz ağrukı
köni çın bağırsak yok ol ay akı

bu begler bulur barça ârzû tilek
özi köñliñe sığğu bulmaz yölek

5097. kapuğda kalın baş yumıttı yorır
tusulur kişi yok maña ay bilir

muñar meñzer emdi bu beyt ay akı
ukayın tése sen munukı okı

kişi tép yorıglı telim bar sanı
kişike tusulğu tilese kanı

5100. kılur bir kişi miñ kişiniñ işin
üküş miñ yumıtsa kılumaz anı

---

yana aydı ilig ay odğurmış a
bayat fazlı barça özüñ bulmış a

atıñka yaraşı kılınçıñ bütün
tilekiñ tükel bérsü teñri kutun

5103. bayat bérmişindin maña kıl ülüg
tirilsü köñül bolsu nefsîm ölüg

odğurmış cevâbı iligke

yanut bérdi odğurmış aydı ay beg
taçımnı körür sen kişi öggü teg

kalı bildiñ erse içim ay böke
bu kün sürgey erdiñ méni miñ söke

5106. maña at uruldı bu zâhid atı
bu atım maña boldı tâ'at yutı

méni alktaçı kör bu atım-turur
bu atım üçün nefs maña beg bolur

kebit ked bezedim kişi körgüsi
asığ yok kebitte satığ belgüsi

5109. taşın körmegil sen ay ilig kişig
kişiniñ için kör yaşutluğ işig

neçe körklüg erse kağun taş yüzi
yıdı ya bedizi ya meñzi tözi

içinde tatığ bolmasa ol kağun
anı taştın atğu bolur ay sığun

5112. negü tér eşit emdi köñli oduğ
içiñni beze tutma taş sır boduğ

kamuğ neñ kötürgüsi içtin bolur
içi bolmasa taş yaramaz kalur

ilig cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ilig ayur ay süzük
içiñ me taşıñ birle barça tüzük

5115. özüñ yük yinitti bu dünyâ kodup
ilindim men emdi ağır yük yüdüp

bu dünyâ işi kıldı meşğul méni
bayat tapğıña öz tegümez kanı

maña öt erig bir tutunsu özüm
kutadsu sözüg çın süzülsü özüm

odğurmış cevâbı iligke

5118. yanut bérdi odğurmış aydı beg e
kamuğ edgülükke sen edgün teg e

bayat kullarında meniñde yawuz
adın bilmegil sen ay bilgi ögüz

meniñde yawuzrak bayatım kulı
men ök-men ay ilig tilese kalı

5121. negü asğı bolğay meniñ sözlerim
tusulğaymu erki saña ötlerim

yana men idimdin umınç kesmedim
yazuk yarlıkağlı ol ol bir idim

negü tér eşitgil yazukluğ kulı
yazukın bilip ‘udri koldı tili

5124. yazukluğ cefâlığ kuluñ-men otun
baka körse barça yazuk-men bütün

seniñde adın yok sığınğu idim
yazukuın bağışla yölegil kutun

ilig cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ilig ayur ay oduğ
bu kılkıñ bodudı bu edgü boduğ

5127. özüñni yawuzrak biliriñ üçün
bodunda sen edgü bolur sen küçün

köñül til arıttıñ arıdı özüñ
méni ötlegil bir tusulsu sözüg

ay edgü kılıklığ bütün işi çın
maña öt erig bér bağırsaklıkın

5130. bayat bérdi barça saña edgülük
bu edgü yolın aç maña ay külüg

ay edgü kişi ötle emdi maña
yanut bérge teñri yarınlık saña

LXXI

odğurmış iligke pend bérmişin ayur

yanut bérdi odğurmış aydı ilig
bayat bérsü barça tilekke elig

5133. bu kıwçak kowı dünyâ kiçki ajun
neçe beg karıttı kanmaz özün

séni teg telim beg keçürdi sewip
saña ma anundı keçürgey évip

bamağıl muñar sen hakîkat köñül
vefâ kılğu ermez hakîkat tüñül

5136. meniñdin nerek emdi öt saw erig
bu üdlek öti tap saña ay tirig

seniñde ozakı ajun tutğuçı
kanı kança bardı kanı ol küçi

olar kança bardı körü bar sakın
saña ma naru barğu üd kün yakın

5139. saña tegdi emdi bu beglik kurı
uzun kalğu ermez iş itnıp yorı

olarka negü kıldı erse asığ
bu kün sen anı kıl yarın bul tatığ

negüke ökündi ölürde olar
sen andın yırak tur tile edgüler

5142. idi yakşı aymış biliglig bügü
biliglig sözi yinçü yâkût tégü

ölügni körügli me kalmaz tirig
ölümke anun tutma kılkıñ irig

ölümüg biligli ay kılkı osal
keçer bu tiriglik özüñ ülgi al

5145. usanıp yorığlı ay ârzû kulı
ölümke basıkma kelir alğalı

baka kör keçürmiş küniñni bu kün
tükel boldı tüş teg sakınğıl ögün

kalı kıldı erse özüñ edgülük
asığ kıldıñ özke eçü meñülük

5148. yawa kıldıñ erse tiriglik kalı
öküinç birle tün kün udıma ulı

tilep bulğu ermez tiriglik tuçı
yana yañu ermez yégitlik küçi

bu bulmış üdüg barı kılma yawa
ölümke anunğıl tapuğka éve

5151. ay ilig baka kör seniñde oza
beg erdi atañ ilde erk türk tüze

hazîneˆ haşem sü idisi bolup
tirildi bir ançа tilekin bulup

ölüm tuttı âhır iletti anı
asığ kılmadı ol bedümiş üni

5154. atañ öldi bardı saña bérdi pend
ata pendi tutsa şeker bolğa kand

muñar meñzer emdi eşit uş bu söz
asığ kılğa tutsa ayâ özke köz

atañ öldi erse kalı ne üdün
saña ayduku ol oğul kör odun

5157. ölüm tuttı bardım kelir uş saña
katığlan kédin edgü atıñ kodun

atanıñ ananıñ ölümi tükel
oğul kızka pend ol ukup özke al

atañnı anañnı ölüm kodmadı
sénimü kodur kör yetilse üdi

5160. olarka cefâ kıldı dünyâ titip
sañamu vefâ kılğa kılkın itip

küsüş tut tiriglik kerek işke ıd
üle neñ kişike muyan özke tıd

keçer kün içinde kerekiñ alın
keçürgey séni üd itigiñ kılın

5163. özüñ yüdti munça bodun yükleri
oduğ tur osal bolma saknu yorı

kalın aç böriler yığıldı saña
koyuğ ked küdezgil ay ilçi toña

iliñde biregü kéçe kalsa aç
anı séndin aytur bayat közni aç

5166. yula teg küyer sen bu kün ay ilig
yarukluk adınka-turur ay silig

tiriglik uçuksa yetilse yaşıñ
negüke tusulğay saña bu kişig

özuñ otka atma kişiler üçün
özüñni küyürme körürde küçün

5169. uluğluk bedüklük bu beglik kamuğ
kalır bu ölüm kelse açsa kapuğ

köni bol könilik öze kıl törü
uzun turğa beglik adakın örü

ne edgü bilig bérdi bilgi uluğ
bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ

5172. bekütmek tilese bu beglik ulı
törü bérgü tutğu könilik yolı

takı bir ajunuğ tutayın tése
könilikni tutğu söz aydım kese

ay beg-men tégüçi bedütme köñül
vefâsız-turur dünyâ devlet tüñül

5175. bu dünyâ kutıña ınanma ayığ
ınançsız-turur kör kılınçı yayığ

ay ilig bu karşı bu ordu orun
saña tegmişi bér tüşün ol körün

seniñde ozakı tüşüp keçtiler
yérikmedi tüşte udu köçtiler

5178. saña tegdi emdi bu ordu orun
köçüñni özüñde oza ıd burun

bu kün munda étme bu karşı sarây
sini kodmağay bu keçer yıl kün ay

özüñ yatğu ornı gûr ol belgülüg
anı itgü edgü bile ay külüg

5181. meniñ tép bilir sen bu karşığ bu kün
hakîkat baka körse ermez ögün

negü tér eşitgil bu karşı saña
baka körse çın ok ayur ay toña

munı sen ayur sen meniñ tép meniñ
negüke ayur sen negü teg seniñ

5184. seniñde basakı saña çık téyür
anundı küder uş meniñ tér meniñ

tünek ol bu dünyâ ay dünyâ begi
tünek içre bolmaz sakınçta öñi

tünekte sen artuk tileme sewinç
sewinç aslı uçmak-turur hem awınç

5187. bu erter erejig erej tutmağıl
ya keçgü sewinçig sewinç témegil

ne yañlığ bu devlet turumaz kaçar
térilmiş neñiñni tükel ol saçar

anı kıl tutaşı tirilgü orun
bu ajun neñin kod añar yüz urun

5190. erej kut tilek ârzû meñü tile
bu meñü erej kolsa emgek bile

bayat fazlıña bir baka kör sakın
neçe edgülük kıldı yetrü bakın

kalın halk öze kıldı elgiñ uzun
tilek ârzû bérdi yorık til sözün

5193. séni teg et özlüg bayat kulların
saña kıldı muñluğ körür sen barın

munıñ şükri kılğu bu kün ay ilig
bayat hâlkıña bolğıl edgü silig

könilik üçün teñri tikti séni
köni bol könilik öze tur kanı

5196. ukuş birle işle kamuğ işlerig
havâka basıkma köñül tut tirig

bağırsak bulun barça bodnuñ öze
törü kıl uluğka kiçigke tüze

bodun kılkı teñsiz bolup artasa
körü ıdma itgil kısa tut basa

5199. negü tér eşitgil ay bilgi teñiz
bilig birle işlep kızartğıl meñiz

bu kün edgü bolsun tése sen kamuğ
özüñ edgü bolğıl ay ilde uluğ

kamuğ bulğanuknı süzeyin tése
özüñ süzgü bodnuñ süzülgey basa

5202. bu begler baş ol kança barsa başı
udula barır barça udmış kişi

bodun artasa anı begler tüzer
kalı artasa beg anı kim süzer

sen öz kılkıñ itgil kılınıñ könit
bodun kılkı itlür sen özni awıt

5205. yarağlığnı itmek tilese özüñ
yarağsızka yakma kesildi sözüg

otunka katılma fesâddın yıra
bu iki kılıktın bolur er kara

yarağsız yawuz neñ özüñ kolmasa
yarağsıznı kılma söz aydım kese

5208. erejke awınma sen içme süçig
teñiz ol bu iki añar yok keçig

kılıkıñ köni tut kılınçıñ silig
ukuş bolsu yolıñ kéñeşçiñ bilig

köñül til köni tut kör erdem uluğ
özüñni unıtma yañılma yoluğ

5211. kötürme köñül sen küwezlenmegil
er at sü telim tép kögüz kermegil

neçe kür kögüzlüg küwenür erig
ölüm yérke kömdi eşüdi yérig

yéme yakşı aymış biliglig bedük
biliglig sözi tutsa tuşlar ked ök

5214. hazînem üküş tép küwenme neñin
haşem sü telim tép kötürme egin

küçiñe küwenip kögüz kergüçi
yorıtumadı bir çıbunka alın

buşı bolma işte sen öwke yığın
kalı kelse öwkeñ özüñ kıl ağın

5217. éve işleme iş meger dîn işi
iwek işte asğın bulumaz kişi

açığ bérgü erse iwit terk tegür
kının berge ursa amulluk üdür

iwek kurğu bolma kılınçın sözün
seriñil seriñen atanur tüzün

5220. akı bol bodunka üle neñ yétür
saran bolsa begler atın artatur

irig sözlemegü özüñ tutğu berk
irig sözke tumlır kişi köñli terk

süçig sözle barça kiçike tilin
açuk tut yüzüñni yaruk tut alın

5223. bodunda talu sen talu tut kılık
köñül til köni tut köni tut yorığ

kara edgü bolsa anıñ edgüsi
öziñe bolur ay bodun belgüsi

kalı edgü tutsa bu begler kılınç
kamuğ edgü ilke bolur miñ sewinç

5226. apañ bolsa begler kılınçı isiz
isizler küçeyür buzar edgü iz

isiz bolma atıñ isiz kılmağıl
isizlerni kısğıl bolu bérmegil

isizlik ağu ol yéme bu ağu
ağu yégli bolmaz tiriglik yégü

5229. ukuşluğ kim erse anı tut yakın
biliglig sözin tut küdezgil hakın

bütün çın köni edgü atlığ kişig
özüñke yakın tut añar bér işig

bu alçı ajun kılkı irsel yayığ
osal bolma saklan yolı ked tayığ

5232. bezenip kör itnıp köñülüg alır
köñül bérdiñ erse yüz ewrer barır

ölümüg unıtma sakınç kısğa tut
ölümke basıkma ayâ ilçi kut

udıma bu ğaflet bile ay ilig
esürme bu beglik bile ay silig

5235. bu künki erejke awınma sakın
yarınkı erejig tile ked bakın

sewinçi uzun ol erej üküş
erej bolsa mundağ kerek bolsa tuş

erej edgü kolsa yorı edgü bol
üküş ni'met içre yorı meñü bol

5238. negü tér eşitgil bilig bulmış er
bilig birle ilde ağır bolmış er

bayat bérse 'izzin yok ol ğâyeti
üküş rahmet içre özüñ râhati

kalı öz kürese uçuzluk anuk
uçuzluk kıyınka kimiñ tâkati

5241. ay ilig otaçı sanı sen bu kün
bodun barça iglig saña muñluğun

kayusı kötürmiş bolur küç irinç
kayusı çığaylık bile yér sakınç

kayu aç kayusı yalınmış bolur
kayu kadğu birle olınmış bolur

5244. seniñde-turur kör bularnıñ emi
otağıl dârû birle bolğıl kamı

kalı kılmasa sen emi ya otı
bodunka bolur sen tiriglik yutı

seniñdin ayıtğay yarın bir bayat
cevâbın anutğıl özüñke berât

5247. tiriglik keçer terk bu beglik kalur
kereklig saña edgü atıñ-turur

tarılağ-turur bu ajun ay ilig
negü ekse anda alır bu elig

yorı edgülük kıl ekin edgülük
saña edgü bolğay eçü meñülük

5250. negü tér eşitğıl bügü ilçi beg
bu beglik işini bilir yolçı beg

ayâ beg boluğlı bodunka uluğ
köñül til kiçig tut özüñke yuluğ

ayâ baş boluğlı ay üsteñ elig
kamuğ işke aşnu sen işlet bilig

5253. bilig birle işle kamuğ törlüg iş
biligdin kelir ol kamuğ körklüg iş

barığlı-turur bu ajun kalğusuz
özüñ edgülük kıl yitip barğusuz

kalır dünyâ âhır toğuğlı ölür
isiz edgü erse kör atı kalur

5256. isizke katılma küyürgey isiz
atıñ edgü bolsa kalır edgü iz

ay ilig katığlan oduğ tur oduğ
usayuk kişike tokınur yoduğ

bu beglik köki sak oduğluk-turur
takı bir ajun kolsa mundın bulur

5259. usanma usansa bu beglik barır
usayuk ikigün ajunda ulır

hasım kılma özke yéme tökme kan
bu iki yazukka ulır çıksa cân

harâmka katılma küdez öz katığ
harâm yégli ornı tamu ol batığ

5262. bağırsak bulun barça yalñuk öze
kişi yası kolma yorıma aza

bor içme fesâdka katılma yıra
bu iki buzar karşı ordu tura

ölümke tuğar bu tuğuğlı kişi
atın iz kodur bu ölügli kişi

5265. tutamça tiriglik tüker alkınur
isiz edgü erse kör atı kalur

awınç birle ögrir bu dünyâ séni
usanma udıtmasu ğaflet küni

bu ğaflet-turur kör udıtur kişig
udığlı kişi kodtı yumğı işig

5268. bu ğaflet yok erse kişike kamuğ
firişteˆ bolup kılğay erdi tapuğ

idi yakşı aymış biliglig sözi
uka barğıl emdi ay köñli yazı

kamuğ ğaflet ol bu sewinçin sarab
bu ğaflet bile öz yokadur ‘aceb

5271. usanma udıtmasu ğaflet usı
bu ğaflet usındın küdezgü ya rab

iliñde yiti tut közüñ kulğakıñ
tözüke tegürgil bağırsaklıkıñ

saña bolğa âhır bayat aytığı
bayat aytığı ol yazukluğ ağı

5274. baka tur negü tér sakınuk kişi
sakınuk sözin tutsa itlür işi

ay boşlağ yorığlı bodun öktemi
bayat aytığı bar anutğıl emi

köñülçe yorığlı ay teltük müne
ayıtğay seniñdin bayat bir küne

5277. ay yégli içigli yawalık bile
sakışka anunğıl çıkış yol tile

ayıtğu-turur kör bayat barçanı
kutulğu yériñ barmu kaçğıl kanı

ay ilig kılıç berge sénde-turur
bu berge kıyınlar isizke erür

5280. isizler isizliklerin ésmese
sen ésme kının berge tutğıl basa

isizlerke berge urup könmese
özüñ saknu turğu olardın usa

ilig bolsa isiz ajunuğ buzar
kısığlısı bolmasa yoldın azar

5283. ağırla sen edgüg tegür edgülük
bodun edgü bolğay tüzü ay külüg

oyunka awınma özüñni küdez
erejke sewinme künüñ kaldı az

könilik öze sen turu kıl törü
törü birle beglik-turur ol örü

5286. küçüñ yetmişinçe katığlansu öz
yawa kılsa ‘udrı kolu tursu öz

negü tér eşitgil bodun başçısı
törü birle ilde yadığlı küsi

ayâ beg katığlan bu tâkat teñi
törü kıl bodunka tegürgil oñı

5289. kalı tuşsa takşır yana ʻudri kol
tilin künde tevbeˆ kılıñğıl yañı

üküş kaznak urma sen altun kümüş
negü bulsa bérgil ülegil üküş

seniñde kédin kalğa tutsa ölüm
oğul kız isizlikke bulğay tolum

5292. katığlan tiriglikte mâl açnu ıd
sakıştın kutulğı muyan özke tıd

idi yakşı aymış bodunlar begi
bodunda bedüki kişide yégi

ay kaznak uruğlı ajun begleri
özüñde kédin kodma kaznak yorı

5295. erej adnağu kılğa sakış saña
ülüg tegmesü ay uruğluğ karı

ayâ bay boluğlı bodunda talu
kokuz kıl bu baylık muyan al tolu

vefâsız ajunka köñül bamağıl
cefâ kılğa âhır bolu bérmegil

5298. ayâ beg boluğlı bodunda burun
burun ıd bu beglik sen itgil orun

közi suk ay artuk uzun saknur er
ölüm tutmaz erken barıñ barça bér

ölüm tutsa âhır bu neñ asğı yok
turu kalğa mâlıñ saña tatğı yok

5301. aş az yé ay ilig üküş kıl tapuğ
söz az sözle ögren sen erdem kamuğ

çığay tul yetîmig baka tur körü
bularığ küdezse bolur çın törü

uşakçı kişig kılma özke yakın
ozunçığ özüñdin yırak tut sakın

5304. bu yañlığ kişi ol kişi yaslığı
kişi yaslığın sen yağı bil yağı

kişi sukıña bérme ilde elig sizik
tutma buzğay itilmiş ilig

katığlan özüñni tamudın yırat
kamuğ edgülük kıl küdezgey bayat

5307. bu künki künüñde yarınkı künüñ
barı edgü bolsun yarınkı tünüñ

idi yakşı aymış biliglig tüzün
bitimiş bu kılğu işiñni sözün

bu künke yarın bar ayıtğu küni
yarınka sakınsa yorığı köni

5310. usanma oduğ tur udıma odun
udır köz oduğ tut unıt bu unı

bu dîn dalı dünyâ dalı karşı ol
yağuşmaz ikigün yolı yarşı ol

bu dîn dünyâ birle birikmeki sarp
kawuşmaz ikigün munı bilse tap

5313. birisi yağusa birisi tezer
iki birle tutsa kişi yol azar

tüpi yél-turur dünyâ yağmur sanı
kelir çoğlayur az öçer terk üni

kelir kut kapuğda kalın yumdarur
köñül basa yumğığ adınka bérür

5316. bayudum tése sen çığay bolğu bér
ağır-men tése sen uçuz kılğa yér

ajun toklukı barça açlık-turur
ereji sewinçi kör emgek erür

ay ilig bu nefsiñ yağıla katığ
tilekini bérme yitürme tatığ

5319. kamuğda isizrek yağı bu-turur
muñar edgü kılsa bu isiz kılur

vefâ kılsa yandru yanutı cefâ
cefâ kılsa ötrü kılur bu vefâ

bu nefsiñ uçuzla ağır bolğa cân
bilig beg bolup kör ukuş bolğa han

5322. bu dünyâ yağı ol bu nefsiñ yağı
bu iki yağınıñ yadığlığ ağı

bu kutka küwenip kötürme köñül
ınanma tiriglikke artuk tüñül

bedüklük uluğluk bu keçgü-turur
bu devlet otı barça öçgü-turur

5325. negü tér eşitgil ay aslı bedük
bağırsak sözi tutsa asğı ked ök

bu beglik bile sen kötürme egin
kögüz kerme artuk özüñni sakın

yirindi ajunuğ süründike kod
bayat birge anda tü ni‘met yégin

5328. ay ilig ked üdrüm tile üç kişig
anıñda basa bir bu üçke işig

bularda biri kazı yinçge arığ
sakınuk kerek tegse halkka asığ

ikinçi ha'lîfet kerek çın bütün
bodun bulsa inçlik tirilse kutun

5331. üçünçi ked üdrüm kerek bu vezîr
bodunka negü tegse mundın tegir

bu üç işte bolsa kişisi köni
bodun inçke tegdi yarudı küni

itilgey iliñ hem bayuğay bodun
saña artğa edgü du'â ol üdün

5334. bu üç işte bolsa yarağsız kişi
yarağsız bolur barça él kün işi

muñar meñzetü keldi emdi sözüm
eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm

bu begke vezîr ol tutup yétgüçi
éli kapğı atı bu ol étgüçi

5337. kalı tetrü yétse burunduk vezîr
kamuğ tetrü boldı özüm ayğuçı

bu dünyâ itiglig bu tirki sanı
yorığlı bu yalñuk neçe yér anı

biziñde ozakı kotu barğuçı
yédi todtı kandı ölüp yatğuçı

5340. uluğ toy bakıp kör yaturlar küdü
okır bizni barğu séziksiz udu

takı bir kotu ol karındakılar
biziñde basa tirki yégli olar

biziñ kopğumıznı küder bu kotu
küder kelgümizni olar ay botu

5343. bu kün bizke tegdi bu tirki yémi
neçe birge erki yégü kedgümi

okırlar ölüp yatğuçılar naru
sürerler karındakılar kop téyü

birisi sürer kör birisi okır
bu ikin ara kim erejke tegir

5346. ay ilig usanma sakınma uzun
uzun kalğu ermez ay kılkı tüzün

harâmka katılma ay ilig sakın
harâmka kararur köñül bil yakın

sakınuk bolayın tése ay külüg
halâl yé halâldin kötürgil ülüg

5349. negü tér eşitil halâl yégli er
sakınuk başı çın halâl tégli er

halâl yégli kılmaz bayatka yazuk
halâl yé halâl kıl yarınlık azuk

kimiñ boğuzı egni bar erse arığ
arıdı anıñdın yazukı arığ

5352. arığlık tilese arıtğıl boğuz
arıtsa boğuz boldı asğıñ ögüz

özüñ asğı kolma bodun asğı kol
bodun asğı içre özüñ asğı ol

negü tér eşitgil uluğ kend begi
kamuğ iş içinde yetürmiş ögi

5355. kut ol beg bodunka kutadğu kerek
kutadsa bodun karnı todğu kerek

bu begler teñiz ol tüpi yinçülüg
teñizke yağuğlı bayuğu kerek

bu begler tağ ol kâni altun kümüş
kümüş kân kazığlı bayur ol üküş

5358. asığlığ kerek beg kör elgi akı
ajun bodıña tegse andın tokı

yaşık teg yaruğıl ay ilçi bügü
bodun bulsu séndin kör içgü yégü

emânet yüdürdi bayat boynuña
küdez bu emânet ayıtğa saña

5361. ay ilig baka kör sen özke közün
bir özke neçe neñ térer sen özün

teñizdeki gevher tükemez saña
tüpütdeki yâkût yetümez saña

yağız yér katındakı altun kümüş
térer sen hazîneˆ urur sen üküş

5364. bu tağlar katında çıkar gevherığ
kazıp yetrümezler saña ay arığ

yağız yér özele önügli ewin
térip sen tolular sen kaznak ewin

uçuğlı yorığlı suw içre balık
kutulmaz seniñdin ayâ sarp kılık

5367. ajun tezginür ilde arkış yorıp
ağı çuz tiyiñ kiş alır sen térip

kasab tûsî rûmî ajun tañsukı
saña kelse tolmaz ağı kaznakı

kevel tazı büktel tağı arkunı
akur toldı tolmaz bu sukluk kanı

5370. tirildi tümen miñ talu köp titir
yazıda kalın yond akurda katır

yazı tağ yérig tut yorır koy sürüg
ya kul küñ tapuğçı ay kılkı örüg

ya kuzda yorığlı kalın köp kotoz
ya tüzde yorığlı ud iñek öküz

5373. kayada yorığlı bu ımğa teke
kutulmaz seniñdin ay ersig böke

sığun muyğak erse sukak ya ıvık
saña yém tükemez ay edgü kılık

kulan ya tağı tut takı kök teke
tutup keldürürler saña ay böke

5376. böri tilkü arslan adığ ya toñuz
seniñdin kutulmaz ölür awda tüz

kuğu korday erse ya turna yuğak
ya toy tut ya yögdik ya todlıç ya kak

kalıkta uçuğlı kara kuş yorı
seniñdin keçümez ayâ kök böri

5379. uçarığ uçurmaz seniñ kuşlarıñ
yorırığ yorıtmaz kör esriñ ıtıñ

atalığ atasız kalır yalñuzun
analığ anasız bolur ögsüzün

bu munça ajun barça bütrü saña
tükemez tüker sen ay küçlüg toña

5382. kamuğ bir boğuzka eginke bolup
ajun barça térdiñ kodur sen ölüp

negü asğı âhır ajun térdüküñ
ecel cân térer kör üzer bu köküñ

körü barsa barça bu sukluk-turur
sukun açmış özler kaçan tok bolur

5385. negü tér eşitgil közi tok kişi
bu köz tokluku ol bu baylık başı

ajun bütrü bulsa közi suk tükel
anı bay tése bolmağay bu muhâl

çığay tép ayurlar kayu ol çığay
közi suk çığay ol neçe erse bay

5388. közi suk kişike bayup asğı yok
sukuğ yarlıkağıl ayâ köñli tok

közi sukka tütmez bu dünyâ bütün
barı tap tégüçi tirildi kutun

közi suk kişi neñke todmaz közi
meger tolmağınça kara yér tozı

5391. bu erdi ay élig meniñ bilmişim
saña sözledim men negü ukmışım

munu sözledim söz eşitti özüñ
yete baksa köñlüñ açılğa közüñ

sözüm tutsa asğı yarın teggey ök
kalı tutmasa sen saña bolğa yük

5394. negü tér eşitgil ukuşluğ tili
saña ötler emdi eşitse kalı

nasîhat kişike kılur ol tusu
nasihat tigüle tilese yésü

kalı bu tégüni yéyü bilmese
katılma kodu bér küyer ot yésü

ilig cevâbı odğurmışka

5397. bu sözler eşitti élig yığladı
ayur ay odğurmış kişide kedi

meñilig sen emdi ay köñli oduğ
bu beglik maña boldı emdi yoduğ

men emdi bilindim açıldı közüm
méni otka atmış meniñ bu özüm

5400. könilikte azmış özüm ay uluğ
ayu bérdiñ emdi könilik yoluğ

du'â kıl ay odğurmış emdi maña
bayat bérsü tevfîk kör edgü yaña

odğurmış cevâbı iligke

yanut bérdi odğurmış aydı ay beg
bayat bérsü tevfîk tilekiñke teg

5403. katığlan ukuş birle basğıl havâ
havâka basıksa bolur er yava

séni alktaçı bu et öz tatğı ol
et öz kılkı barça saña katğı ol

idi kiçki dünyâ-turur bu karı
telim beg keçürdi bu kılkı turı

5406. telim beg karıttı seniñ teg erig
séni me uzun tutmağay bu tirig

olar bardı kaldı saña bu orun
yawa kılma üd kün kerekiñ körün

ölümüg unıtma ay élig odun
sézik tutma kelgey saña terk üdün

5409. özüñni unıtma ay ilig sakın
kalı öz unıtsa tüp üñke bakın

bu iki neñig kim unıtsa kalı
anıñdın yıradı könilik yolı

negü tér eşitgil özin bilmiş er
havâsın ukuşka bulun kılmış er

5412. ölümüg unıtma gûrüñ yurtuñ ol
özüñni unıtma sawı yurtuñ ol

menidin törümiş özüñ men téme
özüñ men tése ay unu ornuñ ol

busuğda-turur bu körünmez ölüm
çıkatuşsa hergiz unıtmaz yolum

5415. tirigke adın hiç yok erse kıyın
tap erdi bu açığ ölümke bakın

tap erdi yana bu ölümde basa
kara yér katında ölüp oprasa

anıñda basa kör neçe işler ol
anı barça körgü ölüm açsa yol

5418. bu halığ bilirde ukuşluğ kişi
negü teg udır inç neteg yér aşı

negü tér eşitgil bilig bérgüçi
bilig birle himmet ulu tutğuçı

bedük tut bu himmet ediz tut köñül
kodu bér bu dünyâ munıñdın tüñül

5421. tünek ol bu dünyâ içi ok yılan
munı kod yaruk çın ajunka ulan

süzük cân kepi bu kara yér tuğı
kara yér kep örtnür ay kılkı ağı

bu dünyâ tünek ol kararçku kuduğ
belâ mihnet ol barça munda yoduğ

5424. ne inçlik tiler sen tünekte turup
ne ârzû kolur sen köñül ög urup

kodu bér awutça kara toprakığ
uluğ meñü él kol nerek bu sakığ

bu toğ toz tumandın örü tart özüñ
süzük meñü él kol sen açğıl közüñ

5427. neçe miñ yaşasa sen âhır ölüm
yeter ök tutar ok séni ay künüm

neçe artsa dünyâ baş ağrığları
takı artuk artar ay ersig urı

neçe miñ yaşap er tilese tilek
tükel ök bolumaz bulunsa tilek

5430. negü tér eşitgil ay kılkı arığ
bu üdlek okı birle köñli balığ

tükel miñ yaşasa tilekin temâm
tükel ök bulumaz kerekin temâm

tilekin tilegli tükelin tiler
tilekin tüketse tüker çın temâm

5433. söz asğı ol ermez üküş sözlese
ya sözni tañırkap üküş tıñlasa

söz asğı ol ol kör eşitmiş sözüg
alıp işke tutsa könitse özüg

üküş sözledim söz eşittiñ tükel
sözüm işke tutğıl anıñ asğı al

5436. tilim tıdnumadı telim sözledi
sözüm eksümedi suwı eksüdi

bayat bérsü tevfîk saña ay ilig
kamuğ edgülükke tegürgil elig

tilek bérsü teñri küdezsü séni
du‘âda unıtma ay ilig méni

5439. sözin kesti koptı adakın örü
ilig tıdtı aydı az oldur téyü

çıkardı yégü içgü törlüg aşı
ayur azkına tat ay edgü kişi

elig sundı odğurmış aldı tégü
yédi içti azrak ol içgü yégü

5442. elig tarttı aştın yémedi adın
şükür kıldı rabka atadı atın

örü turdı odğurmış aydı selâm
ilig me yanut bérdi kıldı kıyâm

turup çıktı odğurmış andın yorıp
udu çıktı ilig uzatu barıp

5445. esenleşti ilig bile ol kör e
eligleşti kaldı ilig kadğur a

turup bardı andın yana tağ tapa
kadaşı udu bardı elgin öpe

ewürdi kadaşın kör odğurmış a
esenleşti yandı kör ögdülmiş e

5448. ewiñe kelip kirdi köñli kokuz
sakınç kadğu birle udıtmadı köz

toğardın yaşık baş kötürdi örü
kuğu kırtışı boldı dünyâ tolu

yaşık koptı kögsin kötürdi örü
ajun toldı kâfûr saçar teg tolu

5451. firişteˆ yüzi teg yarudı ajun
kalık boldı kâfûr saçar teg yüzün

---

yana koptı terkin töşekin türüp
ma yundı yükündi köñül tüz urup

tonın kedti atlandı ewdin kör e
yana karşıka bardı andın kör e

5454. tüşüp kirdi karşı içiñe yorıp
okıdı ilig bu köründi kirip

ilig su'âli ögdülmişke

ayıttı ilig aşnu odğurmışığ
neçe kalmışığ hem kaçan barmışığ

yana aydı ilig ay ögdülmişim
açığ boldı emdi maña yér aşım

5457. negü teg tirilgü bu künde naru
çöküp bardı egnim kopumaz örü

nerek emdi beglik bu yalñuk yüki
bu kadğu sakınç üzdi köñlüm köki

er atsız bolumaz bodun başlasa
ya beglik işin barça beg işlese

5460. er at tutsa şeksiz kerek neñ tawar
bu neñ bolmasa er yığılmaz añar

negü tér eşitgil bu sü başlar er
tiriglik ıdıp beg işin işler er

hazîneˆ er at boldı begler küçi
bu iki bile er alır öz öçi

5463. bu iki bile beg bedüklük bulur
bu iki yumıtsa bedür beg tâcı

er at tirgüke kör telim neñ barır
neñ almak tilese körü küç tegir

bir egnim meniñ me bir ök bu boğuz
nelük munça yalñuk yüki yüdmek öz

5466. neçe me çığay erse kalmaz açın
alır bu ölüm kör tirigde öçin

LXXII

ögdülmiş iligke il itgü törüsin ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
kamuğ işke öñdün yorıtsun elig

yarağsız yorıtma tiliñde yawuz
bayat taplamağay ay bilgi ögüz

5469. bu beglik küçün almadıñ sen tilep
bayat bérdi fazlı bile belgülep

ağırladı bérdi bu beglik saña
munıñ şükri kılğıl ay bilgi kéñ e

köñül tüz özüñsüz bayatka tapın
bodunka törü kıl bağırsaklıkın

5472. havâññı ukuş birle basğıl utup
bu nefsiñ bilig birle yençgil tutup

negü tér eşitgil bilig bérgüçi
bilig birle nefsig havâğ basğuçı

et öz tüz tilese havâ boynı sı
havâ ölse könlür et öz egrisi

5475. katığlan havâka bulun bolmağıl
havâ nefs ikigün bu dîn oğrısı

nelük boldı ‘âciz özüñ ay ilig
kamuğ edgü kılğu küçüñ bar elig

negüke muñadur sen munça katığ
negüke kılur sen tiriglik açığ

5478. hazîneˆ telim bar er at sü üküş
kamuğ işke yolçı bilig bar ukuş

er atnı sewindür hazîneˆ üle
olardın özüñke miñ ârzû tile

negü tér eşitgil yağıçı kür er
kümüş bérse altun yağısın urar

5481. kalı kolsa sen tutçı üsteñ elig
er atnı sewindür öge bér erig

er atnı sewindür tilegil tilek
tilek barça kelgey yağı boynı eg

er at köp kalın tut sewindür sen e
sewüg cânnı bérgey saña bir kün e

5484. er at sü bile yenç bu kâfir yağığ
bayattın tile küç sen arkañ arığ

bu kâfir üçün tut er at sü tolum
ölüp tüşse kâfirde bolmaz ölüm

ewin barkın örte sığıl burhanın
anıñ ornı mescid cemâ‘at kılın

5487. bulun kılğıl oğlın kızın kul küñin
hazîneˆ ur anda sen almış neñin

müsülmânlık açğıl şerî‘atnı yad
atıñ bolğa edgü özüñ bolğa ked

müsülmânka yakma tegürme elig
anıñ hasmı teñri-turur ay ilig

5490. müsülmân müsülmân bile ol kadaş
kadaşka katılıma ulam edgüleş

törü bér bodunka erej kılsunı
saña edgü birle du'â bolsunı

bayat bérge ötrü sewinçin saña
seniñ bolğa iki ajun ay toña

ilig cevâbı ögdülmişke

5493. ilig aydı körklüg ayur sen bu söz
özüm me munı ok tiler kılsa öz

kanıkı muñar teggü işim ay er
munı kılğuka sen maña yarı bir

él itgü bodun süzgü aşnu turup
bu iç taş yorığlı yarağın körüp

5496. sewerig sewindür kör açığ bérip
séni sewmegüçini sürgil serip

munıñda eñ aşnu él itgü kerek
bu iç taş kebitler arıtğu kerek

bodunuğ törü birle tüzgil tükel
süzülsü kör ilde yarağsız muhâl

5499. kanı inç él itgü tegümez özüm
bu iş iş öze boldı yummaz közüm

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ay beg
uzatma işig sen kamuğ işke teg

negüke uzatur sen kılğu işiñ
uzatma işiñ kıl keçer bu yaşıñ

5502. bu kün kılmasa iş yarın iş bolur
işiñ iş öze bolsa irklıp kalur

bu künki işiñ kodma kılma yarın
yarın bolsa işiñ kalur kılmadın

ite tur süze tur bu él işlerin
bodun inçke teggey özüñ me yarın

5505. isiz bolma isiz isizke yorıt
isizlerni barça iligdin arıt

köni bol köni kıl köni tut yorık
isiz egri köñey ewürgey kılık

bu tetrü kılınçlığ bu tetrü kişi
isiz tügmeginçe oñarmaz işi

5508. isizig yağutma tokığay yoduğ
köniler bile sen tirilgil oduğ

negü tér eşitgil köni köñli tüz
köñül til kılınçı kamuğ kılkı uz

isizke katılma yorığıl köni
köni egri birle küni tar küni

5511. kim isiz kılınsa yolında yoduğ
könike köni bol könilik küni

ay ilig er attın saña çâreˆ yok
er at birle begler süzer bulğanuk

er at térgü yığğu açınğu açığ
çığayığ bayutğu todurğu açığ

5514. tapuğda yorığlı umınçka yorır
tapuğçı umınç kesse turmaz barır

ay ilig tapuğçı bu kaç törlüg ol
seçe adra tutğıl yañılmasu yol

olarda birisi tiler yüz suwı
añar yüz suwı kılğu kansa kıwı

5517. takı bir kotusı tiler neñ tawar
yuluğ kılsu cânın tawar bér añar

takı bir tiler neñ yéme yüz suwı
hem at ton tiler kör yorısa sawı

kalı alp atım erse bérgil kümüş
kılıç ursu açsu saña kend uluş

5520. biliglig ukuşluğ er erse silig
ağırla tegür neñ uzatğıl elig

isiz erse küçkey kötürme anı
elig bérme ilke ulıtğay séni

kötürme bayutma isiz öktemig
ağu kılğa şeksiz saña ot emig

5523. negü tér eşitgil böke yawğusı
bayusa baş egmez bodun yuwğası

isizig bayutma ay kılkı unur
isizler bayusa kılınç artatur

elig tarlıkı bolsa edgü yime
kılınç artatur kör muñadıp bu ma

5526. muñadsa ma edgü kılıklığ kişi
kılınç artatur hem ol edgü tuşı

isizig uçuzla köninge yorık
ağırlağıl edgüg ol itgey kılık

bağırsak kişig tut özüñke yakın
uwutsuznı özdin yırak tut sakın

5529. asığlığ kayu ol asığsız kayu
sen adra seçe tut ay bilge bügü

sewer sewmezig me seçe tut öñin
sewerke sewüg bol yağıka yalın

yırak tut sewinçiñ tilemez kişig
sewitme añar bérme kılğu işig

5532. eminig hiyânet bile katmakıl
yarağlığ yarağsız bile tutmağıl

bir işni ikigüke ayma tilin
işeñü bolur iş kalur kılmadın

işiñ iş biligli kişilerke bir
kılu bilmese iş sınıp kadğu yér

5535. tapuğka bolup bérme erke işig
özüñke tusulğu üçün tut kişig

él asğı tile me öz asğıñ tile
kişi asğıña bakma turma ile

kişi köñli körme ol asğı üçün
él asğı tile özni buzma küçün

5538. saña kim tusulur tusulğıl añar
tusulmaz kişig kıl özüñde sıñar

ağırlayu tut sen asığlığ kişig
añar bér ay ilig kereklig işig

saña kılğu işler bu ol ay ilig
munı kıldıñ erse sen ittiñ ilig

5541. atıñ edgü bolğa kutulğay özüñ
seniñde kédin kalğa atıñ sözüg

bayuğay bodun él itilgey orun
neçe kolsa kaznak hazîneˆ urun

negü tér eşitgil bağırsak kişi
bağırsaklıkı kör söziñe tuşı

5544. kayu él begi bolsa edgü köni
bayudı ol él bodnı tuğdı küni

bodun baylıkı begke baylık-turur
tilese anı tut tilese munı

uluş kend içinde sen oğrığ
arıt ümeg arkışığ yolda imîn yorıt

5547. iç ilde kötürgil bodun küçlerin
taşırtın arıtğıl karakçı barın

isizniñ kını birle kılkın ewür
isizke isizlik yaraşur tegür

isizig ya çoğda oruda kerek
yorık bolsa edgü ayâ sarp yürek

5550. adın ma bu él bodnı kaç törlüg ol
munı adra tutğu açuk bolsa yol

olarda biri bilge ‘âlim-turur
bu ‘âlim bile erke kut kıw bolur

ağırla bularığ negü aysa kıl
şerî‘at yolı tut boyun bér egil

5553. bularnıñ hakı tıdma içgü yégü
bérü tur muñadmasu ilçi bügü

köñül inçliki birle ögretsüler
biligsizler andın ma ögrensüler

bulurda basa muhtesibler-turur
bular elgi küçlüg kerek ay unur

5556. kısa tutsa fâsık yawa boşlağığ
tolu tutsa mescid cemâ'atlarığ

basakı kotu ol saña tapğuçı
tıda tutmasa sen bu ol kopğuçı

bular yük kötürmez bularnıñ yüki
saña yüdgü tegse munıñ emgeki

5559. bularda basa kaldı bodnuñ kara
bularnı törü birle edgü kör e

bu ma üç kotu ol munı adra tut
küçeme küçese bolur élke yut

bularda birisi bu baylar-turur
bodun küçlügi bu ay kılkı unur

5562. bularda basası kör ortu kişi
bu ortu kılumaz bu baylar işi

çığaylar-turur kör bularda basa
bularığ küdezgü kamudın oza

yüdürmegü baylar yükin ortuka
bu ortu buzulğa tükel artağa

5565. çığayka yüdürmegü ortu yüki
çığay ölge açın üzülge köki

çığayığ küdezilse ortu bolur
bu ortu bérer tınsa baylık bulur

çığay ortu bolsa bu ortu bayur
bayusa bu ortu iliñ bay tolur

5568. él itlür erejke tegir bu bodun
du'â artar ötrü saña ol üdün

negü tér eşitgil uç ordu hanı
at edgü tile ay ölügli kanı

kimiñ edgü atı bile çıksa cân
kesilmez anıñ atı edgü du'ân

5571. ölüp kim kalur erse edgü du'â
yana bir tiriglik bulur bu toğa

kerek yér öze tur kerek yér katın
çawıksa özüñ kör bu edgü atın

at edgü kerek kör öz ölgü-turur
ölür öz atı kalsa meñü-turur

5574. ra'iyyet hakı bar seniñde kör üç
bu haknı ötegil özün kılma küç

birisi iliñde arığ tut kümüş
yarın küdezgil ay bilgi üküş

takı bir bodunka törü bir köni
kötür bir ikédin küçin kör anı

5577. üçünçi imîn tut kamuğ yollarığ
karakçığ sekerçig arıtğıl arığ

ötemiş bolur sen ra'iyyet hakı
sen ötrü hakıñ kol ay ilçi akı

ra'iyyet öze ol seniñ üç hakıñ
tilegü olardm sen aç kulğakıñ

5580. biri yarlığıññı ağır tutsalar
negü erse terkin anı kılsalar

ikinç tıdmasalar hazîneˆ hakı
üdinde tegürse ay elgi akı

üçünçi yağıka yağı bolsalar
seweriñ kim erse anı sewseler

5583. ötemiş bolur sen özüñ hakların
olar ma ötemiş bolur öz hakın

bu yañlığ kerek beg yorısa yoluğ
râ'iyyet uş andağ kerek ay uluğ

bodun bulsa ötrü begi edgüsin
begi bulsa inçlik yorıtsa küsin

5586. ay ilig bu ol bu kutuñ belgülüg
saña iki ajun tegürgü ülüg

anıñda basa bilge 'âlim turup
bodunka bilig bérsü yetrü körüp

yana elgî küçlüg bolur muhtesib
isizlerni yığsu cemâ'at kezip

5589. satığçı küdezsü emanetlerin
kılu tursu uzlar nasihatların

tarığçı tarığka érig bolsunı
yéme yılkıçı igdiş üklitsüni

er at kaldı emdi saña tapğuçı
yağıka börike bu ol yortğuçı

5592. sewindür bularığ açın neñ bile
körü tur adın işke katma yul a

tusulur teñinçe ağırla açın
bayutğıl neñin sen bedütgil küçin

yağıka börike itinsü tolum
adaşka bolup öz yağıka ölüm

5595. açılğay seçilgey kamuğ işleriñ
süzülgey itilgey kamuğ işleriñ

saña bolğa iki ajun edgüsi
bayatım sewinçi özüñ bolğusı

könilik bu ol kör köni bol köni
tilekke tegürgey könilik séni

5598. séni teñri sewgey könilik üçün
könide adın kılma halkka öçün

negü tér eşitgil ay köñli yaruk
munıñ ma‘nîsi kör bu sözke anuk

könilik üçün kök adakın-turur
yayılmaz üçün yérde ot yém önür

5601. yayılma köni tur köñül tut köni
köni iki ajun könilik bulur

ay ilig munukı özüm bilmişin
ötündüm saña men için hem taşın

ikigün ajunluk asığ kılğu söz
bu erdi munukı ayu bérdi öz

5604. bu ajun ereji bile edgü at
saña bolğa dünyâ ya ‘ukbî ulat

bu dünyâ neñi barça kalğu-turur
atıñ edgü kılğıl öz ölgü-turur

bilig yakşı sözler muña meñzetü
sözi ma‘nî birle añar yañzatu

5607. atım edgü bolsun özüm ölsüni
tirig ölgü âhır atım kalsunı

usa edgülük kıl at edgü tile
özünç meñü atın tirig bolsunı

eşitti ilig söz sewindi katığ
köñül köz yaruttı bulundı tatığ

ilig cevâbı ögdülmişke

5610. öküç alkıtu ögdi ögdülmişig
ayur sözlediñ sen özüñ bilmişig

bayat bérsü tevfîk bu künde naru
sen aymış bu sözler tutayın körü

séni teg basutçı maña bérdi rab
umar-men tilese tilek bérge tép

5613. bayat bérsü ârzû tilekiñ tükel
tükel kıldıñ ârzûm ayâ edgü fâl

bu künde naru sen bağırsaklıkın
basut kıl maña sen ay köñli yakın

büter-men saña çın ınanur özüm
sözüg örtme ménde ay körklüg yüzüm

5616. maña kün negü teg yarumış künüm
seniñde körür-men men emdi münüm

idi yakşı sözler köñül bulmış er
köñül til birikip yakın bolmış er

köñül kimke bütse anı küzñü tut
özüñ körge sen tép anı utru tut

5619. bağırsak kişi özke küzñü bolur
añar baksa kılk yañnı tüzgü bolur

kimiñ köñli kimke yakîn bolsa çın
añar bütgü özke yakın bolsa çın

bütülmiş kişike ayıtğu sözüg
bütülmiş kişi aysa tutğu sözüg

5622. eşitti kör ödülmiş ilig sözin
sewindi ilel tép yaruttı közin

sözin kesti ilig özi amrulup
kopup çıktı ögdülmiş andın turup

---

ilig anda naru kör inçlik kodup
ilin itti tüzdi köp emgek yüdüp

5625. isizig yırattı kör edgüg kamuğ
öziñe yakın kıldı bérdi yoluğ

tüzüldi bodun hem süzüldi éli
tınıp inçke tegdi yıl ay kün tili

tatıdı tiriglik él asğı bile
erejin awındı sewinçin küle

5628. ilig me ağırladı ödülmişig
ınandı añar bérdi barça işig

---

yorıdı bir ança bu ögdülmişe
tirildi / érildi sakınç kadğu birle bışa

öziñe baka kördi kılkın işin
tiriglik yégitlik yawa kılmışın

5631. açıldı yarup köñli kögsi közi
arıtmak tiledi bu köñli tözi

LXXIII

ögdülmiş keçmiş tiriglikke açip tevbeˆka oğramışın ayur

ayur-men yorıdım osalın küle
tiriglik yawa boldı ğaflet bile

tiriglik küçi bardı méndin kitip
tayak tuttı elgîm bu tirgin atıp

5634. ökündi ayur bardı isiz künüm
tiriglik tükedi kararur tünüm

yédi ârzû ni'met özüm udlayu
tirildim hem ud teg bilü bilmeyü

ayur-men yorıdım osalın küle
künümni keçürdüm yawalık bile

5637. yégitlik küçi bardı méndin kite
açır-men yégitlikke küyüp tüte

tiriglik uçuktı yağudı ölüm
ölümke itig yok ya ötkü yolum

saçım boldı suñkur tüsi teg şeşüt
sakal boldı yazkı kelef teg orut

5640. otuz iki tişim ürüñ yinçüler
üzüldi yipi kör saçıldı birer

körür erdi közler bu künlük yérig
tünerdi körümez katında erig

yırak eştür erdi kulak tutsa ma
bu kün boldı elgin özüm imleme

5643. kara erdi kuzğun tüsi teg başım
kuğu kondı başka yetildi yaşım

özüm yanğu boldı bayatka bu kün
yazuklar üçün yığlasa-men ünün

özüm yanğu boldı bayatka turup
yazuklarka 'udri tilese kolup

5646. özüm kodsa emdi yarağsızlarığ
körigül bulğanuktın süzülse arığ

———

özi tevbeˆkılmak tiledi turup
bayatka sığınsa yazukın kolup

———

yana saknu aldı ayur iwmeyin
iweklikte yas ol anı kılmayın

5649. eñ aşnu bu işke kéñeşgü kerek
yarağsıznı özdin kemişgü kerek

kéñeş birle kılğu kerek iş bilip
ökündi kéñeşmegli işte ulıp

negü tér eşitgil kişi tildemi
kamuğ kılğu işke kéñeş ol emi

5652. kéñeşgü kerek öz yakınka kéñeş
kéñeş birle itlür kamuğ törlüg iş

kéñeşse oñarur kişi öz işi
ökünçlüg bolur kin kéñeşmez kişi

barayın-men emdi kadaşım tapa
kéñeyin añar-men bu iş ay apa

5655. yarağlığ tése-men kılayın bu iş
yarağsız tése kalsunı bu kéñeş

kişi öz işin öz bilümez körüp
adınka ayıtğu kerek eştürüp

kéñeşse kéñür ol kişike bilig
kéñeşke bilig kirse yetlür elig

5658. negü tér eşitgil kéñeşür kişi
kéñeşin éter ol kişi öz işi

negü iş kıluruñ kişike kéñeş
kéñeşmez kişini adaş tutma éş

kayu işke tegse kéñeş ötrü kıl
tilemiş tilekke kéñeşin teñeş

5661. kéçe yattı erte turup yundı kör
atın mindi ilig tapa bardı kör

yorıp kirdi ilig tapa yol kolup
orun bérdi ilig ağırlap körüp

ögdülmiş su'âli iligke

iligke ötündi ayur-men bu kün
kadaşımka barğum kelir örtügün

5664. kalı yarlıkasa barayın naru
ziyâret kılıp terk yanayın berü

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı barıl meniñdin selâm
tegürgil añar sen ay bilgi tamâm

unıtmasunı ol du'âda méni
bayatka uladukta sırrın köni

5667. bayattın kolu bérsü yazuklarım
du'â birle bolğay keçürgey kerim

---

ilel tép turup çıktı ögdülmişe
ewiñe kelip tüşti yazdı kaşa

ajun kırtışı boldı altun öñi
yaşık za'ferân kıldı yâkût öñi

5670. kalık tügdi kaşın tünertti yüzin
tutup badı barça kişiler közin

namâz kıldı yattı töşekke kirip
bir ança udıdı ol ança érip

bir ança udıdı bir ança oduğ
kopa keldi saknu toğa keldi toğ

5673. töşek koldı yattı udıdı uzun
beliñlep odundı özi yalñuzun

yumulmadı yandru ikile közi
oduğ yattı saknu irikti özi

baka kördi öñdün kara kuş toğup
kopa keldi yérdin yalın teg bolup

5676. yarudı basa yıldrık adğır bile
tizildi erentir özin belgüle

sükiç koptı örlep kalıkka ağip
ünün sumlıdı sûrî ‘ibrî okıp

kötürdi yaşık baktı maşrık tapa
körür ağdı yérdin yokarı kopa

5679. butıklandı yérde yokaru sata
kalık meñzi boldı yalın teg ota

sewüg külçirer teg yarudı ajun
sakınç kısğa boldı sewinçler uzun

yana turdı yundı namâzın kılıp
atın mindi tağka yüz urdı yélip

5682. tekip tüşti akru tokıdı kapuğ
kadaşı kapuğ açtı kodtı tapuğ

---

selâm kıldı ötrü kör ögdülmişe
yanut bérdi yandru kör odğurmışa

turup kirdiler ewke alşıp elig
kadaşı ayıttı kör açtı tilig

odğurmış su’âli ögdülmişke

5685. ayur ay kadaşım kalı keldiñ ay
saña tuşğalı men takı keçmez ay

tüşükrek körür-men seniñ köñlüñi
sarığrak körür-men kızıl meñziñi

negü kadğu tegdi ne erki hâlıñ
maña sözlegil söz sen açğıl tiliñ

ödgülmiş cevâbı odğurmışka

5688. yanut bérdi ögdülmiş aydı kadaş
okun urdı üdlek köñül kıldı baş

üd üdlek yarutsa bérip öt erig
köñül ölmiş erse bolur tép tirig

udımış bu köñlüm özüm ğafleti
méni odğuru bérdi üdlek öti

5691. köñül közi birle bakıp teñledim
özüm yolda azmış turup tañladım

tiriglik uçuktı yüküm ağrudı
yazuktın özüm boldı yanğu üdi

kişi tapğı kıldım tiriglik ıdıp
bayat tapğı kaldı usandım udıp

5694. kelü bérdi dünyâ tiriglik barır
tiriglik tüker kör bu dünyâ kalır

tiriglik üçün men tiledim ajun
tiriglik tükedi nerek bu otun

keçer uş munukı bu künki künüm
bulurmu özüm bu keligli tünüm

5697. saçım boldı yazkı kelef teg orut
sakal boldı suñkur tüsi teg şeşüt

itiñü kerek-men yarınkı itig
itilse yarınkı işim ay tetig

muñar meñzetü keldi emdi bu söz
bu söz işke tutğıl ayâ köñli tüz

5700. bu keçmiş tiriglikke öknür özüm
neçe erki kalmış künüm ay yüzüm

yawa bardı isiz yégitlik küni
yawa barmasu bu keligli tünüm

yarın bolğu işke bu kün it itig
maña mundağ aydı biliglig tetig

5703. bu kün it usanma bu tapğun işig
bu kün itse itlür yarınkı itig

yédim içtim ud teg yorıdım yawa
açıp suwsatayın munı men éve

üküş ârzû ni‘met yéyü semridi
bu kün arğurayın yetildi üdi

5706. telim yattı inçin tilekçe turu
bu kün tursu emdi adakın örü

hasım kıldı özke kalın köp kişig
sewinçlig kılayın iteyin işig

elig til uzattım kişike telim
anıñ ‘udri kılsu bu kün bu tilim

5709. kişig satğayu men yorıdım üküş
özüñ satğayın men ay erde küsüş

kürek men idimdin küremiş otun
kamuğ öz yazukka kömüldi bütün

bu kün tevbeˆ birle yanayın mene
idimdin bu ‘udruğ kolayın mene

5712. ölüm tutmaz erken kılayın tapuğ
ölüm tutsa kalgay tapuğlar kuruğ

negü tér eşit tıñla bilgi batığ
saña ötler emdi ay köñli katığ

ölümde oza yan özüñni yığ a
ölüm tutsa öknüp asığ kılmağ a

5715. ölümüg unıtma anun tevbeˆka
usanma ölüm kelge tutğa yaka

yégitlik üdinde yetürgil tapuğ
karılık yetilse barır küç kamuğ

tiriglik küsüş tut éve kıl tapuğ
ölüm tutmaz erken baka tur oduğ

5718. ölüm tutmaz erken oduğ bol sakın
ölüm tutsa asğı bulumaz bakın

men emdi saña keldim andın turup
bu işke kéñeş bér idi ked körüp

bağırsak kadaşım sen emdi maña
yarağı negü ol ayu bér toña

LXXIV

odğurmış ögdülmişke kéñeş bérmişin ayur

5721. yanut bérdi odğurmış aydı kadaş
eşitgil sözümni ay köñli tüdeş

idi edgü niyyetni kılmış özüñ
bayat bérsü tevfîk yarutsu közüñ

bir ök törlüg ermez bu işke bilig
büte törlüg iş bar tegürgü elig

5724. olarda biri bu ayayın eşit
yarağı körüp bil sen ötrü iş it

bu kün anda turmak saña edgürek
yana munda turmak maña edgürek

seniñdin bu kün ilke asğı üküş
buzulsa asığ bolğa karğış söküş

5727. ilig kıldı ilke kör elgiñ uzun
kılur sen kamuğ edgü atıñ tüzün

bodun inçke tegdi itildi éli
du‘â birle tınmaz ra‘iyyet tili

negü tér eşitgil tusulur kişi
tusulur kişi ol kişide başı

5730. kişiler ara kör kişi ol bolur
anıñdın kişiler asığlar bulur

asığsız kişiler kişide turı
asığlığ kişi asğı ilke tolur

niyet edgü kılsa köñülde kişi
ajunda tilek teg itildi işi

5733. niyet edgü kılğanka edgü bolur
neçe kılmasa ol muyanın bulur

imînlik törü ilke inçlik-turur
ilig bodnı séndin sewinçlig-turur

törü öñdi edgü uruldı tükel
isiz yétti ilde kodup hileˆ al

5736. bularığ kodup sen berü kelse sen
ol işler buzulğay ökünç bulğa sen

yana tegşürülgey bu öñdi törü
buzulğa iliñ kalmağay bir örü

seniñ ornuñka bir isiz ornağay
bodunuğ ulıtğay bir inç ıdmağay

5739. isiz yolka tartğay iligni isiz
isizler işini tüzüp kodğa iz

seniñdin ayıtğay munı bir bayat
bayat aytığı bar yéme edgü at

isiz kılmağu hem törü urmağu
isiz kılğuçıka bolu bérmegü

5742. negü tér eşit kılkı köñli köni
saña ötledi kör unıtma munı

isizke katılma törü urma sen
isiz kılğuçıka bolu bérme sen

özüñ edgülük kıl törü edgü ur
tiril iki ajun isiz körme sen

5745. bayat bérdi tevfîk saña edgüke
kamuğ edgülükke sunup teggüke

negüke buzar sen bu edgülerig
saña yası teggey ay köñli tirig

él asğın buzup sen öz asğıñ kodup
ne edgü tiler sen bu yérke udup

5748. maña munda yégrek tidüki özüm
ayayın saña men ay körklüg yüzüm

özüm dünyâ devlet bolup körmedi
tilek ârzûlarka köñül bérmedi

bodun birle katlıp yorık tüzmedim
ya begler bile men kılık bilmedim

5751. özüm körmedi bu ajun mâlını
ya edgü isiz bu kişi hâlını

bu hâlığ bilirde naru barsa-men
idi artak erdi tapuğ kodsa-men

kişi körmedük bolsa altun kümüş
körüp bulsa kılkı kılur miñ söküş

5754. negü tér eşit emdi sartlar başı
ajun tezginigli hıtay arkışı

çığayın tirilse kişi neñsizin
bayusa kodur ol kılınç edgüsin

çığay bay bolup ol bayusa kalı
anıñdın kiter terk könilik yolı

5757. bu kut bulmaduk er kalı bulsa kut
baru kılkı artar kılur élke yut

elig bulmaduk bulsa ilke elig
uzatur bodunka elig hem tilig

sen emdi tükel dünyâ devlet yédiñ
köñül bastıñ ârzû havâ beklediñ

5760. közüñ todtı köñlüñ yéme amrulup
yorır sen ilig birle edgü bolup

bu barça bayat fazlı erdi saña
kamuğ edgülük bérdi kızdı eñe

LXXV

könilikke könilik kişilikke kişilik kılmakın ayur

bu bir törlügi ol takı birsini
ayayın eşitgil aça-men anı

5763. unıttıñmu erki azu örtülüp
bu iş utru tuttuñ ne asğı körüp

bilir sen ajunda bu ögdi üküş
vefâlığ kişike bolur ay küsüş

ajun boldı erse törü öñdisi
kişike kişilik bolur belgüsi

5766. kişi edgülükke kılur edgülük
biriñe yanutı kılur on ülüg

kimiñ aslı bolsa atadın arığ
anıñdın kelir edgü ilke asığ

ana oğrılık suw alınsa yaşut
oğul tuğsa andın bolur halkka yut

5769. baka kör sen emdi ilig edgüsin
özüñ buldı ni‘met yégü kedgüsin

bu erdem bilig ya ukuşka kamuğ
sebeb boldı ilig açıldı kapuğ

séni at ayağ birle kıldı uluğ
saña edgülükke ol açtı kapuğ

5772. unıttıñmu erki bu edgülerig
yanut kılmağumu ay köñli tirig

irig sözledim men sözüg ay kadaş
érilme serilme köñül kılma baş

köni söz irig ol köñülke açığ
siñürse anıñ asğı bérgey tatığ

5775. irig sözke buşma kalı tegse söz
köni söz irig ol iriglenme öz

muñar meñzetü keldi emdi sözüm
eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm

köni söz açığ ol siñürgil anı
yarın asğı kelgey süçitgey séni

5778. köni söz köñülke kör açığ irig
irig söz köni ol köni söz kanı

sen oğlan kiçig erken öldi atañ
bilig erdem üstep kızartmadıñ eñ

ilig aldı körgil igidti séni
anın bolduñ emdi kişiler sanı

5781. bu kul küñ at adğır bu yér suw kamuğ
iligdin tegip açtı devlet kapuğ

özuñ buldı ni'met kamuğ edgülük
yadıldı atıñ ilde bolduñ külüg

yararmu saña emdi yandru turup
özüñ yüz ewürse yağı teg bolup

5784. tusulğu udında sen andın kaçıp
öñin tursa sen kalğa köñli açıp

saña kıldı ilig kamuğ edgülük
yanutı kereksizmü yandru külüg

kişi körse ögse séni alkayu
atıñ barsa ilde vefâlığ téyü

5787. negü tér eşitgil kişi edgüsi
kişilik bolur çın kişi belgüsi

kişilik kıl ay er kişi bol uluğ
kişi mundağ urdı kişilik yoluğ

kişi bol kişike kişilik kılın
kişi atı ögdi özüñke alın

5790. saña edgü kıldı ilig miñ yanut
ol edgü yanutı sen edgü anut

yanutluğ kişi ol kişi edgüsi
bodunda talusı kişi belgüsi

kiçig erdiñ oğlan biligsiz otun
sini ol yöledi kopurdı kutun

5793. yuluğ kıl añar emdi cânıñ teniñ
udıp yatma tün kün işin kıl anıñ

ol edgü yanutı bu edgü anut
saña ma bayat bérge edgü yanut

negü tér eşitgil ay köñli yakın
kişilik kılığlı bağırsaklıkın

5796. kimiñ sen aşın yése sen kıl işin
bağırsaklık artur halâl yé aşın

tuz etmek hakını küdezip eren
yétürmiş kişike yuluğlar başın

tilek bulduñ ârzû kamuğ edgü yol
bu kün edgü birle añar sen tusul

5799. ağı kedti haz baz özüñ örtti öz
séni yañsağuçı körüp kamdı köz

sen emdi iligke kedür edgü at
körüp sızsu düşmân boyun egsü yat

tümen ârzû ni'met yédiñ inçlenip
boyun yal bedüttüñ buka teg kılıp

5802. bu küç tutğıl emdi uğ işiñe
du'â artsu edgü uzun yaşıña

ajun mâlı térdiñ özüñ boldı bay
kevel mindiñ arkun yéme tazı tay

iligke yuluğ kılğıl işlet bu neñ
tilekleri bolsu kızıl kılsu eñ

5805. ilig tahtka minsün bu kün inçrünüp
yağısı yér öpsü yırak yinçrünüp

uzun kıldı elgiñ yorık kıldı söz
sewer sewmez erse saña açtı köz

sen emdi du'â artur edgü adaş
seniñ bolsu devlet uzun bolsu yaş

5808. kişi aslı mundağ kılur edgülük
ot atı ajunda kalır meñülük

idi yakşı aymış bu tazı tili
kişi aslı bilgüke açmış yolı

kişi aslıña kör kılınçı tanuk
kılınçı ne erse kör aslı ol-ok

5811. kimiñ aslı edgü kılınçı oñay
isiz aslıña kendü kılkı tanuk

ilig kılk ewürse ay kılkı silig
anı ewre yandur ayu bér bilig

kamuğ edgülükke ilig boldı baş
bu edgüg kodup sen özüñ kılma taş

5814. kéñeş kıldıñ emdi ınanıp maña
özüm bilmişin barça aydım saña

men aymışlarım hem özüñ bilmişiñ
bakıp teñleyü kör açılğay işiñ

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

sewindi kör ögdülmiş aydı kadaş
bu yañlığ kerek ay kişilikke baş

5817. idi yakşı aydıñ bu sözler bu kün
yazıldı maña bu tügülmiş tügün

maña örtüg erdi bu sözler neçe
kötürdüñ bu örtüg sen aydıñ aça

özüm kodtı emdi bu ârzû tilek
bayat ok bolu bérsü arka yölek

5820. küdezsü idim tutsu köñlüm tüze
ne kılkım kılınçım könilik öze

du‘â birle yarı basut kıl maña
unıtma méni sen tutuzdum saña

---

sözin kesti koptı adakın örü
esenleşti atlandı keldi berü

5823. ewiñe kelip tüşti kirdi yorıp
aş içgü yédi tındı ança serip

kodı ıdtı kesme yaruk yüz tudı
kalık tul tonı kedti bélin badı

yaşık yazdı bolğay örüglüg saçı
tiyiñ kiş öñi tuttı dünyâ içi

5826. töşek koldı yattı bir az inçrünüp
udıdı bir ança süçig amrulup

odundı baka kördi kötrüp başın
kalık kız küler teg yırıştı tişin

yaşık baş kölürdi yüz açtı yañı
ajun bütrü tuttı ürüñ kuş öñi

5829. turu keldi terkin kör ögdülmişe
yunup tañ namâz kıldı tattı aşa

atın mindi bardı yana karşıka
tüşüp kirdi ilig taparu oka

ilig su’âli ögdülmişke

ayıttı ilig andın odğurmışığ
ayur inç esen barmu kılkı bışığ

5832. negü tér méni üşgürürmü du‘ân
du‘â ol bayattın belâka amân

du‘â birle yalñuk bulur edgülük
du‘â birle uçmak bulur meñülük

ajunda yok erse bu edgü du‘â
esiz yér kodı baray erdi toğa

ögdülmiş cevâbı iligke

5835. yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
köni yarlıkadı bilig birle tüz

kadaşım bu kün anda yalñuzlukun
du‘â birle bizni kolur muñluğun

biziñde osalrak adın kim bolur
yazuk biz kılurmız du‘â ol kılur

5838. bu kün ol iligke bağırsaklıkın
du‘â tilde kesmez ne köñli yakın

anıñda bağırsak takı kim bolur
özi kadğusın kodtı bizni kolur

biziñde osalrak kim ol ay ilig
yawa boldı üd kün tegümez elig

5841. özüñ ârzû ni‘met bile semritip
erej birle awnur özümiz yatıp

et öz ölgü âhır yégey kurt yılan
öküncte adın yok çıkıp barsa cân

negü tér eşitgil ukuşluğ sözi
bu söz işke tutsa tap ol ay kozı

5844. et öz semrir erse yılan kurt anuk
özüñ sewnür erse keçigli konuk

tüşüñ teg keçer bu tiriglik barır
tiriglik keçerke keçer kün tanuk

ilig cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi ilig ayur ay bügü
neteg tutğu özni negü teg kögü

5847. seniñde bağırsak adın yok maña
ınanıp ışanur-men emdi saña

men emdi ew içre yatur-men osal
işim barça taştın ay bilgi tükel

közüm sen kulakım sen körgil eşit
ne teñsiz körünse körü ıdma it

5850. meniñdin kerek bolsa yarı basut
maña ay kılayın ol işke men ot

nü kılsun er at bir ikindi bile
yawa kılma méni sewinçim tile

bodundın yırak tutsu küçkey elig
biligsiz isiz ölsü kalsu bilig

5853. bayusu bodun hem itilsü ilim
anıñ şükri kılsu meniñ bu tilim

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ay beg
bayat bérsü tevfîk ayâ erde yég

tilekim bu ol kör kerekim bu ol
aça bérsü teñri köni edgü yol

5856. erejlensü ilig tirilsü kutun
maña tegsü emgek baş ağrığ bütün

saña kıldım emdi özümni yuluğ
sen inçin tirilgil ay ilçi uluğ

bir ök hâcetim bar seniñdin bu kün
yorık kıl anı sen sewinçin ögün

5859. bilir sen kimi tutsa begler yakın
kişi barça soñdar anıñ bar yokın

neçeme méni edgü tutsa özüñ
yoñağçı yoñasa tügülgey yüzüñ

negü tér eşitgil toña alp erig
bilip sözlemiş kör bu öt saw erig

5862. et ol bu kişi köñli artar yıdır
anı ked küdezgü ay kılkı kadır

neçe ked er erse yoñağ tıñlamaz
ozunçı ara kirse sernü umaz

neçe ked beg erse ukuşluğ oduğ
yoñağçı yakın bolsa tegrür yoduğ

5865. köñül beg-turur bu et öz kul esîr
ara sözke tumlır arala isir

kişi tab'ı tört ol karışma yağı
biri küldürür bir kılur ün çoğı

biri iwse biri amulluk tiler
biri külse biri sığıtka ular

5868. sewinçlig tédükte sakınç keldürür
sakınçlıg tése bu sewinç küldürür

muñar eymenür-men ay ilig kutı
yoñağlı yoñasa bu yalñuk ıtı

ağır bolğa köñlüñ tüñülgey özüñ
yawa bolğa tapğum ewürgey yüzüñ

5871. tilekim bu ol hem ötügüm saña
méni kim yoñasa ayıtğıl maña

tüp iñe tegü irte artuk ayıt
negü belgürer erse kılğıl iwit

saña kim yoñasa eşitgil sözin
çının yalğanın ked ayıt tüp tözin

5874. idi yakşı aymış kişide burun
sözüg tuñla kılma köñülde orun

takı munda yégrek ayur uş bu söz
munı işke tutğıl ayâ edgü öz

sözüg barça tıñla kerekini al
kereksiz sözüg sen yana ewre sal

5877. eşitgil sözüg irte yalğan çınığ
çınıg özke alğıl kına yalğanığ

bu yalğan kişi birle artar ajun
köni çın kişi tut ay elgi uzun

ilig cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi ilig ayur ay kişi
revâ boldı hâcet tilekiñ tuşı

5880. kişilik saña bérdi erklig bayat
köñül til kılık hem köni boldı at

seniñdin kaçan kelge isiz yorık
ürüñ süt bile kirdi edgü kılık

séni sözlegüçi kişiler maña
yağı teg yağı ol ay bilgi kéñ e

5883. kaçan tıñlağay-men olarnıñ sözin
apañ sözleseler üküş ya azın

negü teg bolur ilde ilçi uluğ
adırmasa edgü isizig kamuğ

neteg beg bolur ol bodun erkligi
köni egrini adra tutmaz ögi

5886. kaçan yér ilin ol tünermiş kün e
sınamış kişig ol sınasa yana

kalı ârzû yér ol törü bérgüçi
köni yalğanığ adra tutmaz tuçı

bayattın maña çın ‘atâ sen bu kün
seniñdin yazıldı kamuğ berk tügün

5889. tapuğ kıldıñ artuk bağırsaklıkın
ötediñ maña sen tuz etmek hakın

meniñdin kerek emdi edgü yanut
saña tegse sen yé tiriglik anut

negü tér eşitgil kişi edgüsi
könilik bile halkka yadmış küsi

5892. kişi edgüsi kim kişiler başı
kişilik kılığlı kişike tuşı

kişike yanut kıl kişilik teñi
yanutluğ üçün at urundı kişi

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
erejlensü ilke yetürsü bilig

5895. bayat bérsü iki ajun edgüsi
awa kelsü ârzû tilek umdusı

bolu bérsü ewren oñay ewrülüp
udu bérsü üdlek tilekçe bolup

ay köñli köni kılkı alçak bütün
tirig bol esen tur tirilgil kutun

5898. maña tegdi séndin kamuğ edgülük
ağırlık ya baylık yégü kedgülük

munu kur badım men tapuğka katığ
bayat bérsü tevfîk ay bilgi batığ

yana aydı ögdülmiş ilig kutı
ajunka bayat yadtı edgü atı

5901. at edgü tilegil bayat bérdi kut
kutuğ bulduñ erse köñül edgü tut

tuçı beg bolayın tése belgülüg
bu tört neñ kerek ötrü tegse ülüg

biri til köni bolsa kavli bütün
ikinçi törü kılsa ilke kutun

5904. üçünçi elig yazsa bolsa akı
tegürse bodunka bağırsaklıkı

bu törtinç titimlig kerek bolsa alp
yağı boynın egse işin kılsa yarp

kayu beg bu tört iş tükel kılmasa
irüklük kirür ilke anda basa

5907. bu ol emdi beglik köki yıldızı
bu ol edgü begler yorıkı izi

yorık buzmağıl sen bu izçe yorı
bu erdi seniñde ozakı kurı

kayu beg bu yol kodsa tutsa öñin
buzar beglikin ol alumaz oñın

5910. ağır tut ay ilig bu üç törlügüg
ayayın saña men maña tut ögüg

biri alp atım kurç yüreklig eren
kılıç birle ilke tusulur tümen

ikinçi bügü bilge ilçi kişi
kéñeşke tusulur iter él işi

5913. üçünçi tetig uz bitigçi bolur
kiriş hem çıkış bilse kaznak tolur

seçe tut bularığ sen adra öñi
ağırla açınğıl kör asğı teñi

turu itlü barğay kamuğ işleriñ
iliñ arta barğay kéñügey yériñ

5916. atıñ edgü bolğay çawıkğay özüñ
ajun bodnı körmek tilegey yüzüñ

yéme yakşı aymış kişi bilgesi
kişi ölse ölmez kör at edgüsi

ne edgü bolur kör at edgü bolup
ölüp barsa barmaz kör atı ölüp

5919. tirig té kim ölse kör edgü atın
neçe yatsa oprap kara yér katın

tiriglik tileme at edgü tile
atıñ edgü bolsa tirig sen küle

tiriglik kayu ol kör edgü kayu
ayu bér maña sen ay bilge bügü

5922. bu edgü-turur kör könilik çını
tiriglik-turur körse edgü anı

kim edgü kılınç tutsa boldı tirig
kim isiz kılık tutsa öldi tirig

keçer dünyâ keçmez bu edgü kılık
bu edgü kılık birle edgü yorık

5925. yayığ dünyâ séndin ewürse yüzi
kerek bolğu edgü-turur ay kozı

awınma bu dünyâ bile ay ilig
vefâ kılğu ermez yetürgil bilig

oyun sakışı ol bu dünyâ işi
adakın tilese bérür bu başı

5928. oyunka katılma usa ay unur
oyunka katılsa boyun bağlanur

körü barsa yakşı bitimiş bitig
unıtma bu sözni ay köñli tetig

bu dünyâ işi kör oyun ol oyun
oyunka katılma nerek bu oyun

5931. idiñ yarlığı kıl özüñ kullukı
kalı kılmasa sen anuk tut boyun

---

munukı ay ilig özüm bilmişin
ötündüm saña men için hem taşın

sözüm tutsa tutğıl kalı tutmasa
özüñ körge şeksiz maña bütmese

ilig cevâbı ögdülmişke

5934. ilig aydı tevfîk kolur-men turup
bayattın bu işke köñül tüz urup

tilese bayat bérge yarı basut
maña örtlür erse anı sen yarut

katığlan taşırtı kamuğ işke bak
oduğ bol kulak köz yiti tut ma sak

5937. küçüñ yetmişin kıl ınanma maña
takı kalsa yarı kılayın saña

---

sözüg kesti ilig tilin tındı ol
turup çıktı ögdülmiş akru amul

atın mindi keldi ewiñe yana
tüşüp kirdi ewke suçuldı tona

5940. kéçe yattı erte yana atlanıp
turup karşıka kirdi attın énip

katığlandı ögdülmiş anda naru
kamuğ işni kıldı adakın örü

bodun inçke tegdi itildi ajun
erejlendi ilig awındı özün

5943. éli toldı edgü du‘â birle söz
atı kaldı meñü bolup yitgüsüz

ne edgü-turur kör bu edgü törü
törü birle beglik-turur ol örü

bu yañlığ beg erse bodun başçısı
meñilig bolur bodnı él barçası

5946. bodun ma mutî‘ bolsa kılkı köni
anın ötrü begler yarutur küni

bu begler bayattın musallat-turur
bodun edgü bolsa beg edgü bolur

isiz kılsa bodnı beg isiz kılur
isizke isiz kılsa ötrü tılur

5949. yorık tüzse bodnı begi kılk tüzer
kılık tüzse begler tüzün él süzer

---

bir ança yéme keçti üdlek kün ay
ajun körki keldi bodun boldı bay

tuman toz arıdı açıldı tañuk
tüzüldi süzüldi kamuğ bulğanuk

5952. şükür kıldı ilig bayatka yana
telim ögdi birle okıdı senâ

LXXVI

odğurmış iglig bolup ögdülmişni ündemişin ayur

bu künlerde bir tün bu ögdülmiş e
turup yatğalır erdi yastap baş a

kapuğda ün itti bedük ündedi
kişi ıdtı tawrak baka kör tédi

oğlan cevâbı ögdülmişke

5955. yumuşçı bakıp aydı bir er-turur
sözüm bar tuşayın téyü yol kolur

ögdülmiş su'âli oğlanka

yana aydı barğıl ayıtğıl sözi
ne ermiş negü tér kim ermiş özi

oğlan su'âli yumuşçıka

yana çıktı oğlan ayıttı sözin
kayun kelmişin hem tilekin özin

yumuşçı cevâbı oğlanka

5958. bu er aydı odğurmış ıdtı méni
sözüm bar kadaşın köreyin kanı

oğlan cevâbı ögdülmişke

ukup kirdi aydı negü aymışın
kadaşı anıñdın yumuş ıdmışın

ögdülmiş su'âli yumuşçıka

kopa keldi terkin añar kıldı yol
bu er kirdi ötrü selâm kıldı ol

5961. ayıttı kayudın kelir sen téyü
tilekiñ ne erki sözüg ay bügü

yumuşçı cevâbı ögdülmişke

bu aydı méni ıdtı odğurmışa
saña aydı kelgil maña bir tuşa

ağır boldı köñli yatur ınçıkın
tegip tuş añar bir ay köñli yakın

ögdülmiş cevâbı yumuşçıka

5964. yanut bérdi ögdülmiş aydı kel e
negü erse yégil baralım bile

yumuşçı cevâbı ögdülmişke

unamadı aydı kadaşıñ hâlı
yawuzrak ay bilgem köner teg yolı

men aşnu barayın seniñdin oza
sen akru udu kel ay kılkı tüze

5967. kapuğdın yana ewre yandı iwe
eñip kaldı ögdülmiş elgin ova

turup ewke kirdi idi kadğuluğ
sewinç kitti boldı sakınçı uluğ

yatu kördi ança usı kelmedi
tüni boldı yılça yitip bolmadı

5970. közin yumdı erse udımak tilep
usı uçtı bardı közindin yırap

yana turdı ança bu oldurdı a
sarığ tañ ata keldi oñdurdı a

çéçeklikte sandwaç ünün sumlıdı
üdiklig eşitti köñül yélgüdi

5973. atın mindi bardı kadaşı tapa
tegip kirdi tuştı elig yüz öpe

kadaşını kördi uzatu yatur
çögesin töşenmiş yiñin yastanur

ögdülmiş su'âli odğurmışka

ayıttı ne boldı özüñ ay kadaş
séni kördüm emdi köñül boldı baş

odğurmış cevâbı ögdülmişke

5976. ayur ay kadaşım yolum köñelir
ölüm tutğakı tuttı öz barğalır

seniñ bir yüzüñni köreyin téyü
saña tegdi emgek okıdım berü

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı ay cân
tirig bolsa yalñuk yorır ig toğan

5979. yawuz kılma könlüñ tiliñni yığ a
yazukka kefâret bolur ig toğa

negü tér eşitgil biliglig sözi
bilig ol kiterdeçi köñül tozı

yazukka kefâret ig ol kör saña
yazuksuz kişi kim ayu bér maña

5982. kişi iglese barça töklür yazuk
yazuk tökse kutlur kişi ay toña

kişi barça yazuk kılur az üküş
yazuksuz kişi bu ajunda küsüş

igiñ edgü bolğa esen bolğa sen
yazukuñ arığay muyan bulğa sen

5985. nelük tilde körksüz yorıtur sen söz
ölürüñ ne bildiñ ayâ köñli tüz

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yanut bérdi odğurmış aydı sebeb
ölümüg tüşümde yaruk kıldı rab

tüşedim tüşümdin açıldı maña
ölürüm ukuldı maña ay toña

5988. bayat edgü isiz yorıtsa kazâ
yorıtur anı yatsa tünle uda

ögdülmiş cevâbı odğurmışka

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
yéme edgü ermez ayâ köñli tüz

ölür erse iglep kişi tegme ig
kişi kalmağay erdi yérde tirig

5991. tirig yalñuk oğlı igin igler ök
kamuğ ig ölüm birle kesmez bu kök

tüşer ök kişi tüş udısa yatıp
anı yörgüçiler yörer uz itip

LXXVII

ögdülmiş odğurmışka tüş yörügin ayur

bu tüş ‘ilmi bilgü kerek aşnu ked
yöre bilse ötrü idi saknu ked

5994. telim törlüg ol emdi tüşke yörüg
anı bilgü barça ay kılkı örüg

biligsizke ayma tüşüñni aça
bilirke ayıt tüş ayıtma kéçe

kiçeki tüşüñke yörügi adın
yana körse kündüz körügi adın

5997. bu tüş ‘ilmiñe baksa şartı üküş
munı bilgü aşnu yetürse ukuş

tüşüg yörmegü öz köñülçe körüp
yéme aymağu tegme erke turup

tüşüñ barça tüş tép tilin yörmegü
bu tüşnüñ yörügi telim ay bügü

6000. tüşüñ yörme yörse bilig birle yör
kıyâs ma‘nî birle idi yetrü kör

kişi tüş tüşese yörügke barır
yöre bilmese tüşnüñ asğı kalır

negü tér eşitgil ay bilgi teñiz
bu söz işke tutğıl kızartğıl meñiz

6003. yörügke barır tüş tuşüñ yakşı yör
tüpi aslı bilgil ukuş birle kör

neteg yörse tüşni anı teg bolur
yawuz yörme tüşni saña kılğa kor

telim tüş bolur yém içimke barır
yarağsız yémiş bolsa teñsiz kelir

6006. takı bir tüş ol kör bu yıl faslıña
tadusı küçenip barır aslıña

yıl ülgi yaz erse kiçig erse er
kızıl körse barça yağız körse yér

anı kan küçemiş bolur belgülüg
ayu bér kan alsun añar ülgülüg

6009. yıl ülgi yay erse tüşegli yégit
sarığ al tüşese ya kürküm ögit

sarığı küçenmiş bolur ay bügü
özini boşutğu terengbîn yégü

yıl ülgi küz erse er erse orut
kara körse tağ ya kuduğ körse üt

6012. bu sewdâ küçenmiş bolur ay kadaş
ot içgü meñesin arıtğu adaş

kış erse yana tüş körügli karı
akar suw tüşese ya buz kar tolı

küçenmiş bolur kör anıñ balğamı
isig neñ yitürgü içürgü emi

6015. takı biri azğas-u ahlâm bolur
bu tüşke yörüg yok ay kılkı unur

kéçe saknu yatsa anı körse tüş
añar ma yörüg yok anıñ yanğı tuş

takı bir tüş ol körse yektin bolur
tüşegli anı körse suwka yunur

6018. yana pîşeˆsin körse tüşte kör er
añar ma yörüg yok ay kılkı kür er

munı barça bilgü yetürgü ukuş
adırğu üdürgü anın yörse tüş

negü tér eşitgil mu‘abbir hakîm
ayıtğu kerek er tüşer erse kim

6021. bu tüş körse yörme bilü bilmeyü
neteg yörse tüşni bolur anlayu

sakınç körse tüşte yanutı sewinç
sewinç körse kadğu bolur yığlayu

bir ök yañlığ ermez bu tüşke yörüg
munı ked sakıñu ay kılkı örüg

6024. kara ‘âm tüşiñe yörügi adın
adın boldı begler tüşi kör adın

sewinç körse tüşte oyun ya büdig
sakınç kadğularka açıldı sezig

yana yığlasa tüşte körse sakınç
erej birle awnur bulur miñ sewinç

6027. yana tüş bolur kör yörügi anıñ
adınka bolur asğı bolmaz seniñ

kişike körüp yörlür emdi bu tüş
añar yakşığ erse yağutur ukuş

tüş ol kör anı körse beklik bulur
ol-ok tüş takı birni iglig kılur

6030. munı barça bilgü kerek ay kadaş
anın ötrü yörse tüşüg ay adaş

negü ol tüşüñni maña ay aça
anı men yöreyin kör adra seçe

LXXVIII

odğurmış ögdülmişke tüş körmişin ayur

yanut bérdi odğırmış açtı tilin
ayur sözleyin men köñülke alın

6033. satu kördüm elig anıñ bağnası
yüz utru uruğluğ ediz hem yası

añar ağdım emdi birer bağnaça
başıña tegi bağna sadım neçe

başında bir atçı maña suw bérür
alır-men tüketü içip öz kanur

6036. anıñda basa kökke uçtum teñip
özüm belgüsüz boldı örlep siñip

LXXIX

ögdülmiş odğurmış tüşiñe ta'bîr kılmışın ayur

yanut bérdi ögdülmiş aydı bu tüş
idi edgü tüş ol kör asğı üküş

nelük özke teñsiz yörer sen yörüg
yörügke barır tüş ay köñli örüg

6039. ağış barça tüşte ağırlık bolur
ağarı teñinçe uluğluk bulur

neçe ağsa tüşte ağar kut kıwı
ağırlık bulur ked bulur yüz suwı

şatuka ağar teg ağar ol kutı
uluğluk bile ilde yadlur atı

6042. munukı bu sözke tanuk keldi söz
tüşüg yörgüçi tüş yörüp kodtı öz

şatu tüşte 'izz ol ağarı teñi
birer bağna sayu ağırlık öñi

neçe ağsa ança ağırlık bulur
ajun mâlı kut kıw bulur öz oñı

6045. ıdışlığ suwuğ sen alıp içtüküñ
tiriglik uzun bolğa yıldız köküñ

uçup kökke örlep tükel ağdukuñ
tilek birge teñri negü koldukuñ

LXXXX

odğurmış bu tüşke adın yörüg ayur

yanut bérdi odğırmış aydı tüşüm
yörügi bu ermez ay éşim tuşum

6048. özüñ körmiş erse bu tüşni yatıp
yörügi ol erdi kim aydıñ étip

seniñ himmetiñ barça dünyâ-turur
bu dünyâ tilegli bu dünyâ bulur

meniñ bu özüm kaçtı dünyâ kodup
bu yérde-turur-men kör emgek yüdüp

6051. tükel yörmediñ tüş yörügin maña
eşitgil bu tüş men yöreyin saña

ediz bağnalığ-men şatu kördüküm
tiriglik-turur ay kadaş yördüküm

şatunuñ başıña tegi yokladım
yaşımnı tükettim tiriglik yédim

6054. başıña ağıp men ol atçı kelip
maña bérdüki suwnı içtim alıp

ol atçı-turur kör atalığların
atasız kılığlı ay kılkı arığ

ol atçı-turur kör itilmişlerig
buzuğlı yorıtımağlı cânlığ tirig

6057. ıdışlığ suwuğ men tükel içmişim
tiriglikke yördüñ uzattıñ yaşım

tiriglik bolur suw sen aymış teg ök
yarım içse kalsa yarımı ülüg

yarım saw içip kodtum erse yarım
yarım kalğay erdi tiriglikleri̇m

6060. ıdışlığ suwuğ içtim emdi tükel
tükettim tiriglik esen edgü kal

negü tér eşitgil ukuşluğ bügü
bügüler sözin sözke ul tüp tégü

ıdışlığ suwuğ tüşte içse yarım
tükedi tiriglik yarımı birim

6063. kalı içse suwnı tüketü tükel
tükedi tiriglik kazıldı karım

yokaru uçup bu özüm teñdüki
yaşıl kökke örlep teñip siñdüki

süzük cân-turur ol bu keptin çıkıp
yana yandı kelmez yériñe ağıp

6066. bayat tüşte belgürtti emdi maña
ölümke anunğu kerek ay toña

bu tüşnüñ yörügi bu yañlığ-turur
adınsığ yörer sen maña ay unur

sen edgü kılur sen meniñ köñlümi
ölüm utru keldi otı yok emi

6069. baka körgil emdi ay köñli tirig
ölüm kötki kıldı yağız yérlerig

neçe karşı ordu bezeklig sarây
ölüm buzdı barça turu kaldı hây

neçe kür küwenür bedük beglerig
ölüm yérke soktı baka kör tirig

6072. neçe küç bileklig yumıtmışlarığ
ölüm tuttı saçtı yırattı arığ

tañ ermez ölüm tuğsa yalñuk ölür
kamuğ tın tokığlı ölümke törür

tañı bu-turur kör ölügli et öz
ölümüg unıtıp kodur tilde söz

6075. usayuk bu yalñuk bilir ölgüsin
özindin kitermez osallık usın

ölüm hak-turur kör keçiş yok adın
negü erki hâlim ölümde kédin

sakınçım bu ol ay köñüldeş éşim
ölümde kédin teñri itsü işim

6078. barın tap kılıp men keçürdüm künüm
erej emgek ertti yarudı tünüm

elig kısğa tuttum tawar térmedim
havâ ârzûlarka köñül bérmedim

bu künke sakındım özüm yüklerin
yinitmek tiledim yazukum barın

6081. negü tér eşitgil bilig bérgüçi
bağırsak bu öt saw erig bérgüçi

usanma katığlan yüküñni yinit
yoluñ kılda yinçge özüñni könit

bu kün yatma emge işiñni itin
keçer emgekiñ sen köçerde unıt

6084. yana aydı ay çın bağırsak kadaş
barır-men udu sen kelir sen adaş

saña kaç ağız söz özüm sözleyin
unıtma anı sen meniñde kédin

tirigde bağırsak özüm bolsunı
özümde kédin bu sözüm kalsunı

LXXXI

odğurmış ögdülmişke pend bérmişin ayur

6087. sözüm bu osal bolmağıl ay kadaş
isizke tiriglik yawa kılma yaş

köni bol yitürme könilik yolın
bu yol éltse ârzû tilekke bilin

bağırsak bulun barça tınlığ öze
tapuğ kıl bayatka köñül til tüze

6090. sakınç kısğa tutğıl tapuğ kıl uzun
iwerde amul bol buşarda tüzün

ölümüg unıtma itigiñ kılın
özüñni unıtma tüp aslıñ bilin

karağurma dünyâka sukluk kılıp
kalır bu barır sen öküñçün ulıp

6093. bayat hükmi tapla negü kelse yüd
bodunka asığ kıl bolu bérse üd

köni sözle kavliñ tükel kıl bütün
bolur kavli yalğan kişiler otun

küler yüz isig söz kılınç edgü tut
bolu bérge üdlek kelü bérge kut

6096. akı bolğıl alçak tuz etmek yétür
kişi ‘aybı açma sen örtüp yitür

havâ basğıl öwkeñ kelir erse yığ
el öz egri yolka barır erse yığ

özüñ asğı kolma bodun asğı kol
yüdürme yük ilke özüñ yükçi bol

6099. tawar neñ barın kıl özüñke yuluğ
bodunuğ sewindür ay bilgi uluğ

kişi üdrümi kör kişini yular
sewüg cân yuluğlap sewinçin tiler

idi yakşı aymış kör üdrüm talu
biliglig ukuşluğ meñesi tolu

6102. asığlığ kişi ol kişi üdrümi
bağırsak kişi ol bodun ködrümi

kişilik atı kör iki neñ-turur
bağırsak biri bir akı neñ bérür

takı munda yégrek ayur kör ukuş
ukuş yolı tutsa asığlar üküş

6105. akı tép ayurlar kayu ol akı
akı cân yuluğlap öter er hakı

akılık ol ermez ülese kümüş
akı cânı halkka kılur ol yuluş

akıtsa akı er bodunka tawar
aka yığlu tirlür añar halk awar

6108. iki neñ-turur dünyâ atı çawı
biri neñ tawar ol biri yüz suwı

bu iki bulup miñ yaşasa tükel
ölüm tutsa âhır adın bolğu hâl

kara tapsa begler bedüyür kopar
üzeñü bar erse çigen berk kapar

6111. bu ol dünyâ devlet karanıñ kurı
bulunmaz bulunsa bolur beg karı

özüñ köçgü atıñ seniñ köçkün ol
köçütçi ölüm kelgü âhır kün ol

köçügli kişi itmez ordu saray
yorığlı kişi yolda kalmaz yıl ay

6114. özüñni yol ötgen sakın ay kadaş
sewinç kılma artuk yazuk kılma kaş

keçigli-turur bu ajun kalğusuz
ölügli-turur öz küni belgüsüz

anunmış-turur bu ölüm tarmakı
usanıp yorırda iler karmakı

6117. bu dünyâ aş ol bir bu aş yégliniñ
atını sen ök ay şatım yok meniñ

tilek ârzû sürme havâñnı yığın
kişig soñdamağıl tiliñ kıl ağın

negü tér eşitgil ay köñli oduğ
bu söz işke tutsa tokınmaz yoduğ

6120. tilek ârzû sürmek idi ked tatığ
tatığ aytığı bar yarınlık katığ

tatığka tatığsız süçigke açığ
ağışka éniş ol edizke batığ

tükel kız kılınçlığ-turur bu ajun
séni armasunı ay kılkı tüzün

6123. telim yélke bérdi séni teglerig
keçürdi ilig teg telim beglerig

köz açtı silerke bu bérdi elig
osal bolmağıl sen ay kılkı silig

negü bérdi erse yana alğay ok
neçe térdi erse yana saçğay ok

6126. neçe külse âhır yana sığtatur
neçe itse ewre buzar artatur

kılıkı cefâ ol kılınçı otun
yarukluкı azrak üküşi tütün

bezenür kişike özin körkitür
köñül bérdiñ erse adak berkitür

6129. şeker birle igdür bérür kin ağu
yayığ kut kılınçı bu ol ay bügü

negü tér eşitgil sakınuk başı
sakınğıl ay devlet idisi kişi

kalır dünyâka bérme saklan köñül
cefâçı-turur bu ay kılkı amul

6132. idi yakşı aymış kör üdrüm talu
biliglig ukuşluğ hiredi tolu

yayığ kutka ılnıp yañılma yorık
ınançsız-turur kut kör ewrer kılık

kölike-turur dünyâ devlet küni
kölike bir ök yérde turmaz köni

6135. dîniñni ağır tut bu dünyâñ uçuz
ağır kılğa dîniñ ay bilgi ögüz

erejke awınma sewinme sakın
bayat yadı birle tapuğ kıl bakın

esürtmesü devlet séni ay kadaş
adıldukta şeksiz közüñ tolğa yaş

6138. negü tér eşitgil bu bodun begi
sınap sözlemiş sözni yetlip ögi

kimi erse devlet esürtse kelip
yağız yérde yarlur yüreki ulıp

uluğlukka esrüp kim ahsumlasa
kara yér katında kıyın yér basa

6141. yégitlik ya baylık bu kut esrüki
süçig esrükinde beter ay beki

esürse kalı borçı bornı içip
udıp kopsa adlur usında keçip

bu devlet esürtse adın adlumaz
ölüm tutmağınça udır odnumaz

6144. atıñ boldı kul kılma begler işi
özüñ kulluкı kıl ay edgü kişi

telim kalğu ermez tiriglik küni
uzun barğu ermez uluğluk üni

neçe miñ yaşasa öz ölgü-turur
ulaşmış et özler üzülgü-turur

6147. muñar meñzer emdi eşit bu sözüg
köñülke alınğıl ewürme yüzüg

tilek ârzû ni'met tükel yése sen
tiriglik suwın sen bulup içse sen

sunup tutsa elgiñ eger kök közin
başıñ kökke tegse yana yérde sen

6150. köni sözleyin söz saña ay kadaş
negü kizleyin men ay köñli tüdeş

kalı sewmez öz kör bu dünyâ neñin
tü ni'met talu tüz kılınçın yañın

erej ârzû ni'met bu kodmak kamuğ
yayığ dünyâ yaptı maña bu kapuğ

6153. bayattın yıratur bu dünyâ kişig
tıdar kıldru ıdmaz bu edgü işig

bu korkınç üçün bilge dünyâ kodup
ajun tezginü yügrür emgek yüdüp

kayu tağda yügrür üñürde ewi
yémi ot köki içgü yağmur suwı

6156. kayusı biyâbanda yügrür kezip
bayatka bu korku sakınçıñ sızıp

kayusı örüm kedti bükri uça
kayu yér kezer bu közi yaş saça

kayusı yémez aş özin sızğurur
kayu tünle yatmaz adakın turur

6159. bu yañlığ yorırlar odunmış kişi
udımış-tururmız usayuk başı

sen emdi küdezgil özüñ ay kadaş
seniñ boldı dünyâ özüñ boldı baş

havâ bas ukuş birle nefs boynı sı
bu ol er nişânı ukuş belgüsi

6162. bu iki bile er yokadur küçün
muñar kim bulun bolsa emger öçün

munukı barır-men bu kün adrılıp
seniñ me yoluñ bu kel edgü kılıp

isizke katılma kılınç edgü tut
isiz iki ajun kılur özke yut

6165. negü tér eşit köñli bışmış kişi
ölümde oza işin itmiş kişi

isizke yüreklig ayâ buğrağu
isiz kılma isiz yémi ol ağu

ayâ kéñ yorıklığ bodun öktemi
ölüm yetgelir terk otı kıl emi

6168. ayâ men tégüçi méni saw méni
ölümke anunğıl yanur ked séni

ayâ aç közi suk bu dünyâ kulı
ölüm suklanur kör séni tutğalı

ayur ay kadaşım barır-men muñun
iki neñke artuk açır-men bu kün

6171. biri bir bayat tapğı méndin kalır
ikinçi idim yadı tilde barır

bu kün ya yarın tut yumulsa bu köz
sélerniñ du'âka bolur muñluğ öz

du'âda unıtma méni ay kadaş
meniñde kédin sen kelir sen ulaş

6174. munukı körür sen meniñ hâlimi
saña bolsu 'ibret otı kıl emi

ölüm keldi éltür barır-men muñun
saña kelge ménde basa sen anun

bu kün adrılur-men muñun öz barır
kawuşğum kaçan erki teñri bilir

6177. negü tér eşitgil ölügli kişi
ölürde ulıp yérke çalmış başı

ölür-men ökünçün akar köz yulum
tatığlar tatığsız kılur bu ölüm

ölümde basa kör iki yol küder
ikide kayu erki barğu yolum

6180. yana ok ayur ay bağırsak kadaş
meniñ kadğuma sen köñül kılma baş

ulıma köñül bertme ménde basa
köñül bas du'â kıl katığlan usa

sığıt kılma artuk tıda tut özüñ
bu işni bayat ıdtı kesgil sözüg

6183. yorı yanğıl emdi yana ewke bar
sakınç kadğu birle köñül kılma tar

kereklig tutuzdum saña barça söz
unıtma sözümni ayâ köñli tüz

iligke tegürgil meniñdin selâm
bu âhır selâm ol ay bilgi tamâm

ögdülmiş cevâbı odğırmış ka

6186. yanut bérdi ögdülmiş aydı turup
negü teg barayın séni men kodup

ağır ig bile sen özüñ yalñuzun
negü teg kılur sen ay urğı tüzün

odğurmış cevâbı ögdülmişke

yana aydı odğırmış emdi yorı
meniñ kadğumı sen yéme ay urı

6189. idim yadı tap ol awınğu işim
körü ıdmağay teñri itgey işim

kimi edgü tutsa bayat edlese
kamuğ edgü boldı anıñda basa

idi yakşı aymış köni sözlüg er
içig aşru körmiş yiti közlüg er

6192. bayat kimke kılsa ‘inâyet basut
anıñ boldı ajun bolu bérdi kut

bayat fazlı kimke yetilse tükel
bulur iki ajun bolur edgü hâl

kimi kodtı erse ay ersig urı
kerek bolsunı ıt kerek kök böri

6195. sözin kesti odğırmış aydı kadaş
yorı bar esen tur közün tökme yaş

---

turup kuçtı ögdülmiş odğurmışığ
öpüp yığladı yérke tökti yaşığ

sığıt birle çıktı kör andın turup
atın mindi keldi yüz ewke urup

6198. tüşüp kirdi ewke sakınçın tügük
sewinçi kitip köñli kadğun ükük

ne muñluğ-turur körse yalıñuk özi
sewinçi az ol barça kadğu tözi

tilek barça bulsa sewinç küldürür
kalı kadğu kelse sakınç yığlatur

6201. sewerin bulup körse sewnü küle
kalır adrılurda bu kadğu bile

arala awıtur sewinçin visâl
ara yığlatur kör firâkın tükel

negü bar ajunda firâkta katığ
firâk kadğuları teñizde batığ

6204. tirigle firâk bolsa kavşur yana
tilep irteşü yandru tapşur yana

kamuğda katığrak firâk bu ölüm
ölümke itig yok ya tutmaz tolum

kamuğnuñ firâkı yakın ya yırak
ölümnüñ firâkı yırak bu firâk

6207. muñar meñzer emdi bu beytig okı
okısa aça birge ma‘nî takı

kamuğda katığrak ölüm ol firâk
firâkın töker yaş körügli karak

tirigle firâkka visâl bar umınç
ölügli visâldın séziksiz yırak

6210. yédi içti ögdülmiş az inçrünüp
namâzın yetürdi adakın turup

yaşık yérke éndi yüzin kizledi
kalık karşu keldi izin izledi

töşek koldı yattı usı kelmedi
sakınç kadğu birle közin yummadı

6213. kopup çıktı ilke yuwuldı yaşı
ajun meñzi boldı habeş kırtışı

yana yandı ewke töşekke kirip
yatıp bardı bir az sakınçın serip

yüzin kizledi yérke rûmî kızı
ajun meñzi boldı bu zengî yüzi

6216. usı kelmedi turdı baktı yana
kör ülker sawulmış uçukmış tün e

közin kökke tikti baka turdı kéç
kara tün tünerdi yarumadı hîç

yatıp bardı azrak odundı turup
yaşıl kökke baktı yokaru körüp

6219. toğardın kara kuş kopup örledi
yağı ot kötürmiş teg ot yıldradı

yétiken kötürdi yana baş örü
tüñitti yana yıldrık adğır naru

erentir başı éndi yérke yağuk
yaşık baş kötürdi yüz açtı yaruk

6222. yana koptı yundı tarandı arığ
namâz kıldı virdin okıdı arığ

ajun kırtışı boldı altun öñi
yalın teg bolup dünyâ kızdı eñi

tonın kedti terkin atını tutup
yana karşıka bardı ewdin turup

6225. tüşüp kirdi karşıka terkin yorıp
okıdı ilig kirdi köñlin térip

baka kördi ilig kör ögdülmişig
tüşük kördi köñlin ol edgü kişig

ilig su'âli ögdülmişke

ayıttı ilig emdi hâliñ ne ol
sakınçlık körür-men özüñ ay amul

6228. negü yük kötürdüñ köñülke bu kün
nişânın körür-men alında tügün

nelük al boduduñ kızıl meñziñi
negü bérdi dünyâ saña öz öñi

takı kut ewürmedi séndin yüzin
yayığ dünyâ devlet yarutur közin

6231. oñay ewrilür emdi ewren saña
tilekçe tuğar ay kün üdlek toña

saña tügmedim men bu kaşım közüm
küler yüz tutar-men sewinçlig özüm

saña kim tegürdi bu kadğu sakınç
negü erki hâliñ sözüg ne erinç

6234. negü kadğu vaktı-turur ay oğul
maña ay bileyin ay kılkı amul

saña tegse emgek ya kadğu sakınç
maña ma kaçan bolğa anda sewinç

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş açtı sözin
kadaşı igi hâli ne erdükin

6237. özi barmışın hem neteg körmişin
ayu bérdi öt saw negü aymışın

ilig su'âli ögdülmişke

köñül bertti ilig yuwuldı yaşı
ayur ay dirîğâ ol edgü kişi

bağışlasu teñri anıñ cânını
koratmasu andın eti kanını

6240. yana aydı hâli negü ol anıñ
negü teg kodup keldi köñlüñ seniñ

anı kim küdezür igin kim körür
ol ig birle yalñuz negü teg yatur

nelük sermediñ anda ança turup
anı kimke kodtuñ bu yañlığ körüp

ögdülmiş cevâbı iligke

6243. yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
añar sözledim men ay bilgi ögüz

méni ewre sürdi sözüm tutmadı
sözin kadra kördüm küçüm yetmedi

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı teñri küdezgey anı
şifâ birge kolsa kopurğay anı

6246. bayatka ulamış-turur ög köñül
yawa kılmağay bir bayat ay oğul

kayu kul kamuğdın ewürse yüzi
yaratmış idike sığınsa özi

séziksiz küdezür anı bir bayat
tilekin bérür hem bulur edgü at

6249. muñar meñzer emdi bu sözni eşit
köñülke alın ötrü özke iş it

bayatka sığınğıl kamuğdın üzül
köñül til arığ tut kılınçın süzül

bayat birge barça tilekiñ tükel
yekig ked yağıla bayatka tüzül

6252. yana aydı ilig ay ögdülmiş e
sakınç kadğu birle yorıma buş a

ol edgü kişi erdi edgü başı
kalı ölse itgey bayatım işi

biziñe-turur iş yarın ay bügü
ne erki tiriglik ne erki tigü

6255. isiz öz yégitlik yawa kıldımız
isiz kep köñül ög isizde isiz

keçürmiş tiriglik bu kün boldı tüş
neteg keçti erse yanut kelge tuş

bu kalmış tiriglik yawa kılmağu
havâ ârzûlarka köñül bérmegü

6258. neçe kılsa âhır öz ölgü-turur
ölümde kédin miñ öküñü-turur

bu künde naru sen taşırtı turup
bodun küçlerin kör bağırsak bolup

méni kutaru bir özüñni bile
yanutı bayat birge edgü yola

6261. negü tér eşitgil ay kılkı amul
bayat kullarıña bağırsak köñül

kim edgü kılınsa hem edgü yanut
bayat ok bérür edgü közni yarut

kim isiz kılınsa öziñe kılur
ol isiz yanutı hem isiz bolur

6264. isizlik tilese bar isiz kılın
ol isiz yanutı ulıtğay bilin

ögdülmiş cevâbı iligke

yanut bérdi ögdülmiş aydı ilig
bu yarlığ bérü tursa öt saw erig

kamuğ edgü bolğay bodunka törü
tuta birge teñri bu beglik örü

6267. ilig ked yaşasu kutadsu kutun
yuluğ bolsu cânım tenim öz bütün

ölür özke tegmez meger edgü at
bu atın tirig tutsu erklig bayat

anunmış-turur bu ölüm tutğalı
özüñ ıdmağıl sen udıp yatğalı

6270. idi yakşı aymış biliglig tili
bu yañlığ bolur kör sakınuk yolı

busuğda küder bu körünmez ecel
osalın basıkur umınçın ‘amel

isiz edgü barça kara yér bolur
bitilmiş ecelke yetilse ezel

ilig cevâbı ögdülmişke

6273. ilig aydı teñri bu künde naru
maña bérsü tevfîk kılayın törü

———

sözin kesti ilig özi amrulup
yorıp çıktı ögdülmiş andın turup

yéme serdi kaç kün bu ögdülmiş e
sakınç kadğu birle yorıdı tuş a

6276. sakınçın kadaşı üçün kadğurup
sarığ kıldı meñzin özin sızğurup

turup sernümedi kadaşı üçün
yana barğusı keldi ewre küçün

turup bardı ilig taparu yorıp
okıdı ilig bu köründi kirip

ögdülmiş su’âli iligke

6279. ötündi iligke ayur-men bu kün
barayın kadaşım taparu yodun

negü erki hâli köreyin anıñ
tirig barmu erki kadaşım meniñ

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı barsa yarağlığ-turur
kadaşlık yakınlık ulaşu bolur

6282. yorı bar meniñdin yéme ök ayıt
negü ol igin kör me köñlin awıt

———

ilel tép turup çıktı andın yana
ewiñe kelip tüşti aldı tına

aş içgü yédi az yana at tutup
kadaşı tapa bardı kadğu yüdüp

6285. yakın tegdi tüşti yorıp bardı ol
kapuğka tegip ündedi koldı yol

LXXXII

kumaru ögdülmişke odğurmışniñ ölmişin ayur

kadaşı mürîdi kumaru çıkıp
selâm kıldı ötrü közi yaş saçıp

yorıp keldi utru ayur ay kadaş
muyan bérsü teñri köñül kılma fâş

6288. kadaşıñ keçip bardı kodtı ajun
sen inçin tirilgil yaşağıl uzun

ulıma sen emdi seriñil tıdın
tirigke çıkış yok ölümde adın

tuğuğlı ölür ök sewüg cân barur
kerek beg kerek kul ne sawçı kalur

6291. biziñe anunmış-turur bu ölüm
ölümke itig yok azu berk tolum

ünün sığtadı eştip ögdülmiş e
urundı tokındı akıttı yaş a

LXXXIII

kumaru ögdülmiş ke taz'iyet kılmışın ayur

kumaru tegip tıdtı aydı serin
bayat hukmi tapla köñül ög tilin

6294. tözüke-turur bu ölüm kelgü kün
ol öldi sen emdi ölümke anun

negüke kılur sen sığıt ay urı
kim urdı ya kim sökti ne ol korı

bayat bérdi erdi añar cân revân
yana yandru aldı çıkıp bardı cân

6297. ol ewre yana yanğu ermez berü
saña hem maña barğu terk ol naru

ayur tur kadaşıñ gûrin körgile
ziyâret kılıp sen yana yanğıla

LXXXIV

ögdülmiş odğurmışka yas tutmişin ayur

turup bardı kördi kadaşı gûrin
kuçup yığladı yaşı saçtı barın

6300. ayur ay kadaşım maña bak turup
üdiklerim uçsun yüzüñni körüp

küsep keldim erdi séni körgeli
nelük kizlediñ yüz maña kelgeli

ay köñlüm talusı sewüg cânka cân
seniñsiz negü teg tirilsü revân

6303. tüşümdemü kördüm séni men yatıp
körürde yitürdüm yıradıñ batıp

LXXXV

ilig ögdülmişke taz'iyet kılmışın ayur

eşitti ilig keldi ewdin turup
añar ta'ziyet kıldı köñlin urup

ilig aydı öglen ay ögdülmiş e
du'â birle itgil añar sen iş e

6306. bayat yarlıkasu ol odğurmışığ
keçürsü anıñdın yazuk kılmışığ

bu kadğu üçün bérsü teñri muyan
bayattın sewinç bul tamudın emân

kapuğ beklemiş sen yéme yol kesip
yüzüñ kizlemiş sen tilin söz basıp

6309. seniñdin yaramaz bu yañlığ kılık
ukuşluğ yorımaz bu yolça yorık

saña kim tegürdi maña ay bu küç
ya kim öwkeledi ya kim kıldı öç

bayat hükmi erdi kadaşıñ öze
yorıttı kazâsın sen öz kılk tüze

6312. negüke ulır sen negü bu sığıt
bu kılk edgü ermez munı sen ağıt

toğuğlı ölür ol ağığlı ilür
yorığlı tınur ol bérigli alur

kadaşıñ ölümi saña bolsu pend
seriñil muyan ur şeker bolsu kand

6315. ölürüg körügli tirig kalğuçı
kerek pend tutunsa kanı tutğuçı

ölüg pendini bak ayur kör méni
ölüm tuttı bardım tutar uş séni

muñar meñzer emdi bu beytig okı
okıp ked köñülke alınğıl takı

6318. seniñde ozakı ölügli miñe
bérür pend ayur uş maña kör maña

usanıp yorıdım awındım üküş
ölüm tuttı bardım kelir uş saña

---

ayıttı ilig ewre odğurmışığ
neteg ölmişin hâl negü bilmişig

ögdülmiş cevâbı iligke

6321. ötündi iligke negü körmişin
ölürde vasiyyet itip kodmışın

turup rekveˆ birle tayakın alıp
ilig utru urdı kumaru kılıp

ayur uş kadaşım maña kodmışı
bu erdi neñi uş turu kalmışı

6324. ilig me kötürsü kumaru birin
kutadğay bu kün hem tusulğay yarın

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig sundı aldı tayak elgiñe
ayur bu kumaru kutadsu maña

sen alğıl bu rekveˆ kadaşıñ özin
munıñ birle üşgür tilese yüzin

6327. sunup aldı rekveˆ kör ögdülmişe
köñül bertti közde yuwuldı yaşa

---

ilig aydı körgil bu ʻibret bu kün
biriñe tap emdi sakınsa ögün

ol andağ tirildi tükedi ajun
takı kaldı artıp ay kılkı tüzün

6330. negü tér eşitgil kılınçı silig
ukuş birle işke yetürmiş elig

üküş bolsa artmaz bu dünyâ neñi
neçe me az erse yeter öz teñi

bu dünyâ müni miñ bir ol erdemi
negü teg keçürse keçer âdemi

6333. üküşlük ne asğı ölümde kédin
anı yégli sewnür seniñde adın

kadaşıñ kodup kaçtı dünyâ neñin
örüm kedti arpa yédi öz teñin

keçürdi tiriglik toru ölmedi
anuk yéglilerke neñin kodmadı

6336. katığlandı tün kün yinitti yüki
keçip bardı andın ajun emgeki

ol itti işin kör kutuldı bu kün
biziñ iş ne erki yazılmaz tügün

---

ilig ötledi kör miñ edgü sözün
köñül hem karın urdı ötlep uzun

6339. yana karşıka bardı ilig turup
tüşüp kirdi ewke sakınçlığ bolup

sakınç kıldı kaç kün bu ögdülmişe
keçürdi bu kadğu yazıldı kaşa

unıttı bu kadğu sakınçığ yéme
yédi içti küldi sewindi yana

6342. idi yakşı aymış bodun başlar er
bilig birle él kün işin işler er

neçe kadğu sakınç séni bulnasa
yana ok küler köz neçe yığlasa

ajun öñdisi bu telimde berü
isiz edgü erter neçe yıllasa

6345. sakınçın keçürdi kör ögdülmiş e
tapuğka baka turdı itti iş e

harîslık bile ol tapuğ başladı
kéçe tañda bardı işin işledi

ilig su'âli ögdülmişke

okıdı ilig bir kün ögdülmişig
ayıttı bodun hâli él kün işig

6348. ayur él hâli ne bodun hâli ne
negü teg keçer emdi üdlek kün e

maña köz kulak sen işimni kamuğ
seniñdin tiler-men aça bir kapuğ

saña tegdi kaç kün bu kadğu sakınç
tegümediñ işke işiñ ne erinç

ögdülmiş cevâbı iligke

6351. yanut bérdi ögdülmiş aydı ay beg
bodun hâli edgü du'â artğu teg

ögdülmiş cevâbı iligke

biri söz boğuz köz bu şehvet otı
bular ol kişike bu tâ'at yutı

biri boğuzı tıdsa bir az sözlese
yırak tutsa özdin yarağsız usa

6354. havâ ârzûlarka bolur erse erk
buşup öwke kelse özin tutsa berk

ukuşluğ bu ol hem biliglig bu ol
munı alsa bolğay ukuşluğ amul

ukuşluğ kişiler sözi öggü teg
köni tüz bolur ol özi belgü teg

6357. yarağsızka yakmaz yıratur özin
kereksizni körmez yumıtur közin

ilig cevâbı ögdülmişke

ilig aydı körklüg ayur sen bu söz
asığlığ-turur bu sözüg artuk öz

ögdülmiş cevâbı iligke

sefâcı-turur bu et öz me otun
cefâka cefâ kıl özüñni tutun

6360. neçe edgü kılsa et özke sewe
añar ança yawlak kılur bu cefâ

yéme yakşı aymış kişi üdrümi
cefâçı et özke otı hem emi

vefâ kimke kıldıñ cefâka anun
cefâçı cefâsın tegürgey künün

6363. kimi edgü tuttuñ añar korku tur
séni isizin ol ulıtğay ünün

ay ilig bu üç ara semzi yawuz
biri ıt biri kuş birisi et öz

açurğu bularığ yolın tutsa ked
anın yolka kirse boyun egse ked

6366. yolın kısmasa kuş meñin edlemez
semiz bolsa ıt tok awın awlamaz

et öz todsa kansa bolur buğrağu
kaçar edgülerin süre ıdmağu

kuşuñ awlamasa bir ördek yas ol
ıtu kodsa awın yası bir as ol

6369. özüñ buğrağursa bedütse boyun
séni otka tartar ulıtur ünün

meñilig-turur kör meñi yok çığay
barın tap kılıp ol yorır köñli bay

egin bütse boğuzın todursa aşın
kılur teñri tapğı iter ol işin

6372. uluğluk bu devlet bu kut kıw kişig
küwezlikke tartar kodup öz işig

küwezlik bayattın yıratur kuluğ
ukuşluğ yorımaz bu yañlığ yoluğ

çığay ma ölür ök yéme bay ölür
iki böz iletür kara yér bolur

6375. çığay ölse kutlur kiter emgeki
bay ölse kalur neñ iletür yüki

muñar meñzer emdi bu söz belgülüg
bu sözde özüñke kötürgil ülüg

ay ni‘met idisi ölüm mihnetiñ
ay mihnet idisi ölüm ni‘metiñ

6378. çığay ölse kutlur kiter emgeki
ölüm tutsa ay bay sakış bérmekiñ

ilig sözi ögdülmişke

yana aydı ilig bu dünyâ içi
yılanı çadanı telim tikgüçi

aşı az yégüke ağusı üküş
yana öñdisi az üküşi söküş

6381. ukuşluğ sunup alğusı az neñi
biliglig açıp az yégüsi meñi

biligsizke uçmak-turur bu ajun
erej birle awnur yorır muñsuzun

tiken ol ukuşluğka dünyâ tolu
adak ursa yérke kirür saklağu

6384. ağu ol biligligke dünyâ içi
anın aş yéyümez üzer öz küçi

anın kaçtı zâhid oğul kız kodup
munın kodtı ‘âbid tapuğka udup

bu kün biz ilinmiş-turur mız muñar
küdezsün bayat bu belâdin sıñar

ögdülmiş cevâbı iligke

6387. yanut bérdi ögdülmiş aydı bu söz
tükel söz çını ol ukuş birle tüz

körü barsa dünyâ kılınçı teñi
yégen yél büke teg bu kılkı yañı

özi igdür ök san özi semritür
özi ök etin yér özi yawrıtur

6390. baka barsa yetrü ajun hâlini
eñip kalğu tañlap kör uksa anı

apalı havâlı ajunka ilip
uruğ yadtı dünyâ içinde kelip

olarda berü tut bu üdke tegi
ne yañlığ eren koptı begler begi

6393. kayu bilge tuğdı kayu alp atım
kayu kür küwez er kaya teg yalım

kayusı ukuşluğ kayusı bügü
kayu tilve munduz kayu ermegü

neçe sawçı tuğdı okıtçı amul
bayat hükmi birle ayu bérdi yol

6396. kayu az yaşadı kayusı uzun
kayu baş kötürdi bedükrek sözün

kayusı törütmiş idike turup
yağı teg ok attı yasını kurup

okığıl bu beytig negü tér eşit
uka barğıl emdi özüñ kılkı it

6399. kerek bilge bolğıl kerek miñ yaşa
tutup bütrü ajun erejin aşa

âhır ölgü özüñ kara yér bolup
ölüm tutsa éltür ökünçün yaşa

neçe edgü koptı bu bilge bügü
tilep bulmadılar tiriglik yégü

6402. bu kün kör neçe toğmaduk teg bolup
kara yér katında yaturlar ölüp

ne törlüg ne yañlığ kişi koptı kör
yağız yér olarığ yédi optı kör

itiglig sarây ordu karşı kodup
yağız yér töşenip yaturlar küdüp

6405. udırmu üni yok ya tınmaz tını
negü erki hâli biligli kanı

olar barça muñluğ bu kün edgüke
eligleri yetmez yégü kedgüke

ökünçün yaturlar kör ınçıklayu
küsep edgülükni miñ ârzû yéyü

6408. bayat bérdi bizke bu kün bu künüg
yawa kılsa bolmaz bu bulmış üdüg

bayat bérsü tevfîk bu künde naru
kamuğ edgülükke ay edgü törü

---

tilin bérdi alkış kör ögdülmişe
ayur ay bügü beg uzun kéç yaşa

6411. ajun kalmasunı seniñsiz kuruğ
bayat kesmesüni seniñdin uruğ

negü erse ârzû tilekiñ kamuğ
aça bérsü teñri saña ol kapuğ

negü erse ârzû tilekiñ takı
tükel bérsü teñri saña ay akı

6414. sewinçin awınçın tirilgil uzun
erejlengil ança ay kılkı tüzün

dirîğâ seniñ teg kişiler ölüp
kara yérde yatsa süñüki ulup

negü kılğu teñri bu dünyâ işi
bu yañlığ törütmiş ay ilçi başı

6417. neçe ölse bolmaz séni teg ölüg
özüñ edgülerdin ilindi ülüg

kerek öl kerek kéç yaşağıl uzun
atıñ edgü birle yadıldı sözün

seweriñ üküş bolsu sewmezleriñ
saçılsu birerin kéñüsü yériñ

6420. yér öpti turup çıktı kesti sözin
atın mindi urdı ewiñe yüzin

kelip tüşti kirdi ewiñe yorıp
yédi içti yattı bir ança serip

yana koptı erte işin başladı
ayu bérdi kördi özi işledi

6423. köñül til köni tuttı tüzdi yorık
kamuğ egriler köndi itti kılık

itildi ajun arttı ed kü du'â
kutadtı küni künde edgü du'â

olar bardı kaldı ol edgü atı
yitip barğu ermez atı hürmeti

6426. körü barğıl emdi bu yañlığ kişi
kişimü bolur bu firişte işi

kişi erdi erse olar ne üdün
negü ol ayu bér bu künki bodun

kalı biz kişi ersemiz ay bügü
olarığ séziksiz firişte tigü

6429. olarnıñ kılınçı ne kılkı sözi
eşitip kutadğu ol edgü izi

ukuşluğ ukar ol biliglig bilir
ölür öz bu dünyâ séziksiz kalır

bulunmış bu üd kün yawa kılmadın
tapuğ kılğu tegmez munıñda adın

6432. munıñda uluğ pend takı ne bolur
seniñde ozakı ölür köz körür

kalır karşı ordu saraylar kamuğ
anı bend tutumaz bu öz ay uluğ

neçe karşı ordu neçe berk tura
ölüm buzdı kıldı kara yér kör e

6435. neçe kend uluş bağ çéçekliklerig
kuruğ kodtı kör bu ölüm ay tirig

kalır karşı ordu saray pâk saña
alıp sen tutar sen bu bend tép maña

kalın sü idisi ajunçı kanı
süsin kodtı boldı kara yér sanı

6438. kanı ol suk ilçi ilim az tédi
üküş él küçedi yéyü bilmedi

kanı ol küçegli kişiler yérin
kulaç yér alındı yatur ınçıkın

kanı ol müsülmân kanı tökgüçi
nelük kirdi yérke kanı ol küçi

6441. kanı ol kişig satğağuçı kişi
nelük boldı satğağ kara yér tuşı

kanı ol tütüşügli dünyâ üçün
turu kaldı dünyâ ol öldi küçün

kanı ol tirigli tawar kodmadın
iki böz iletti tilemez adın

6444. kanı ol üküş yér tilegli kişi
kara yér töşendi itildi işi

bu yañlığ-turur dünyâ hâli kamuğ
ukuş birle körgil açılğay kapuğ

erejleri emgek sewinçi sakınç
ağırı uçuzluk awınçı irinç

6447. negü kelse yüdgil sen ınçıklama
erej erse erter ne emgek yéme

eşitgil negü tér bilig bérgüçi
ay emgek bile sen sabır kılğuçı

ay ni'met idisi şükür kıl yégil
ay mihnet idisi habır kıl egil

6450. sabır kılsa mihnet bolur ni'metiñ
şükür kılsa nimetka artar tigil

---

körü bar ay bilge bu künki üdüg
öñin boldı barça kamuğ iş küdüg

biliglig uçuz boldı tutnur özin
ukuşluğ ağın boldı açmaz sözin

6453. telim boldı élde bu yawlak kişi
yawaş boldı satğağ kötürmez başı

borun yüz yuğuçı namâz kodğuçı
kür ersig atandı yorıtur küçi

fesâd fisk idisi atandı eren
bor içmez kişi atı boldı saran

6456. namâz rûzaˆ birle yorığlı kişi
munâfik atandı ay élçi başı

halâl yitti barça haram üstedi
harâm yégli köñlin kara kir tudı

halâl atı kaldı körüglisi yok
harâm karma boldı toduğlısı yok

6459. kanı bu harâmıñ haram tégüçi
harâmığ kodup bir halâl yégüçi

sakınuk tégüçi kim ol çın köni
könilik küni bar yarutur küni

harâm birle artuk karardı köñül
halâl kayda bulğu tilep ay oğul

6462. muñar meñzetü keldi emdi bu söz
munı yakşı tıñla ayâ köñli tüz

harâm birle köñlüm kara boldı kir
bilig işke tutmaz özüm yüzde bir

et öz eglü bilmez havâ bulnadı
tapuğka tegümez özüm açtı sır

6465. ajun kılkı barça adın boldı kör
kişi köñli tilde öñin boldı kör

vefâ kitti halkta cefâ üstedi
tilep bir ınanğu kişi kalmadı

vefâ kétti halkta cefâ urdı iz
ınanğu tayanğu kişi boldı kız

6468. yakınlık yağukluk yırattı kadaş
bağırsaklıkın kodtı edgü adaş

kiçigde edeb yok uluğda bilig
otunlar üküş boldı yitti silig

yakınlık neçe boldı yarmak üçün
kanı iş kılığlı köni hak üçün

6471. emanet atı bar kanı kıldaçı
nasîhat sözi bar kanı tuttaçı

kanı emr-ü ma‘rûf kılığlı kişi
kanı nehy-ü münker tıdığlı kişi

satığçı kötürdi emânetlerin
bu uzlar kötürdi nasîhatlerin

6474. biliglig köni sözleyümez sözin
tişide uwut kitti örtmez yüzin

köni bardı keldi neçe egrilik
kanı kalmadı bir kişi teñrilik

kişi barça yarmak kulı boldılar
kümüş kimde erse boyun bérdiler

6477. cemâ‘at köp erdi bu mescidler az
kalın boldı mescid cemâ‘atler az

negü tér eşitgil sakınuk kişi
köñülke alın sen ay edgü başı

kanı bir könilik kılığlı kanı
kanı teñilik iş yorığlı kanı

6480. ajun barça bütrü tükel artadı
körüp tañladaçı kanı bir munı

müsülmân karıştı için et yéşür
tükel inçke tegdi bu kâfir yatur

kapuş karma boldı müsülmân neñi
kanı adra tutğan harâmığ öñi

6483. fesâd fisk üni kör udıtmaz kéçe
kanı ilm ü kur'ân üni az çıça

köñüller katığ boldı til yumşadı
könilik özi bardı kaldı yıdı

atalık kılur kör ataka oğul
oğul beg bolup kör ata boldı kul

6486. tiriglik kısıldı uzadı sakınç
baru arttı sukluk koradı sewinç

çığay tul yetîmig suyurkağlı yok
ajun tegşürüldi tañırkağlı yok

idi yakşı aymış bügü bilgi kéñ
ajunuğ sınağlı akı elgi kéñ

6489. ajun boldı âhır törü artadı
isizlerig edgü körü artadı

ukuşluğ ukar ol biliglig bilir
yıl ay kün küniñe baru artadı

oğul kız kemişti ata hürmeti
söküş boldı erke awuçğa atı

6492. kamuğ tegşürüldi törü öñdiler
karalı ürüñli bir ök boldılar

bu barça uluğ kün nişânı-turur
nişânı körünse keligli kelür

küdezsü uğan teñri îmânımız
kötürsü bu fıtneˆ belâ isiz iz

6495. yıl altmış iki erdi tört yüz altmış iki bile
bitiyü tükettim bu söz ülgüle

ögüm yetmişi söz bitirdim tükel
okığlı ukuğlı özüñ ülgi al

kayu törlüg erse yorıkıñ yoluñ
ayu bérdim azrak bekütgil uluñ

6498. bu ol dîn yolı hem bu dünyâ yolı
bu yolça yorı yolda azma ulı

kalı dünyâ kolsa yolı uş unu
apañ ‘ukbî kolsa izi uş munu

özüñ kullukı kıl bayat birge küç
kayusın tilese tile kılma üç

6501. ilâhî özüm bu sözüg başladı
tilekim ne erdi bilir sen idi

tilemedim özke kü çaw edgü at
kişi asğı koldum öz erse ya yat

okığlı okısa méni üşgürüp
du‘â kılğamu tép maña bir turup

6504. tilekim bu erdi umınçım bu ok
okığlı maña bir du‘â ıdğa uk

tilim sözledi söz bitidi elig
ölür bu elig til ay kılkı silig

elig til nişânı munu bu bitig
saña kodtum emdi bitip ay tetig

6507. unıtma méni ay okığlı tirig
özüm dünyâ kodsa töşense yirig

---

ayâ meñü muñsuz idim sen uluğ
sen ök yarlıkağıl bu muñluğ kuluğ

küremiş kul erdim yazukum telim
yazuk yarlıkağıl sen ök sen idim

6510. kuluñ men idim sen kul atı kul ok
idim sen tüzün sen idilik kıl ok

kuluñ men idim sen maña ay ğafûr
méni yarlıkağıl yazukum keçür

yéme yarlıkağıl kamuğ mü’minığ
toğardın batarka tegi ay arığ

6513. otun men otundın otunluk kelir
tüzün sen yazukum keçür ay bilir

yıpardın yıpar ok yıdır ol ıdı
pelîddin kelir ol arığsız yıdı

umınçım sen ök sen maña ay umınç
umınç kesmegey men saña ay umınç

6516. yazukluğ kulur-men kılınçım cefâ
vefâlığ idim sen maña kıl vefâ

cefâdın cefâ ok kelir ay idim
vefâda vefâdın adın bilmedim

tüzü yarlıkağıl kamuğ mü’minığ
yazukum olarka bağışla arığ

6519. tümen miñ selâmım tegür sawçıka
ol edgü kulavuz köni yolçıka

tüzü tört éşiñe meniñdin selâm
tegür ay bayatım tutaşı ulam

D

I

yégitlikke açıp awuçğalıkın ayur

yorığlı bulıt teg yégitlikni ıdtım
tüpi yél keçer teg tiriglik tükettim

6522. isizim yégitlik isizim yégitlik
tuta bilmedim men séni terk kaçıttım

yana kelgil emdi yégitlik maña sen
ayada tutayın ağı çuz töşettim

isiz bu yégitlik kanı kança bardı
tilep bulmadım men neçe me tilettim

6525. tiriglikke tatğı süçig cân sewinçi
yégitlik teg edgü yok ermiş ayıttım

kiçiglik tatığı yégitlik ereji
yitürdüm men emdi tutarda kürettim

karılıkta kor yok köni turdum erse
yawalıkka isiz tiriglikni ıdtım

6528. esirkep açır-men saña ay yégitlik
kamuğ körkümi sen yırattıñ yırattım

temâm erğuvân teg kızıl meñzim erdi
bu kün za'ferân urğın eñde tarıttım

yıparsığ kara başka kâfûr eşüdüm
tolun teg tolu yüz kayuka ilettim

6531. yaruk yaz teg erdim tümen tü çéçeklig
hazanmu tüşüttüm kamuğnı kurıttım

kadıñ teg bodum erdi ok teg köni tüz
ya teg egri boldı egildim tüñittim

yawa kıldım isiz tiriglik awınçın
öküñç birle közde kanın yaş akıttım

6534. kiçiglik keçürdüm yégitlik yitürdüm
künüm çalpaladım özümni çökittim

yémek içmek erse yidim içtim ud teg
tilek sürmek erse tümen toğ tozıttım

neçe kuşka awka awındım sewindim
uçar kuş teg arkun ağımdaı kürettim

6537. adaş koldaşımka sewüg cân teg erdim
yağım boldı erse tosun teg suçıttım

sere söktüm emdi neçe yalñukuğ men
yazuksuzka yarlığ elig til uzattım

kögüz kerdim ançа yağı sançmış er teg
küwez teg kür erip kaya te kadıttım

6540. içip yatmış er teg udıp odlu keldim
özüm yolda azmış bayatka uyadtım

bayat tapğı kaldı kişi tapğı kıldım
ajun tegre yügrü özümni kürettim

tilek ârzû birle yügürdüm néçe men
kuturmış böri teg ajunnı ulıttım

6543. kişig tuttum aldım küçün yarmakın men
kimig serdim irdim kimi me açıttım

maña rabbım aysa nelük kıldıñ andağ
negü tıldağım bar uwutka tuşıktım

kayu télve kılkı bolur munda tetrü
keçer künke awnıp tiriglikni ıdtım

6546. sewinç keçti emgek yéme keçgey erdi
yawa boldı kün ay ökünçke basıktım

tutayın ya kisrâ ya kaysarça boldum
ya şeddâd u ‘âd teg takı uçmak ittim

ajun bütrü tuttum sikender tutarça
tükel nûh yaşın men yaşadım yaşattım

6549. özüm haydar erse yaşın teg kılıçlığ
ya rüstemleyü men ajunda çawıktım

ya ‘îsâ bolup kökke ağdım takı men
ya nûşîn-revân teg törü tüz yorıttım

ya kençim tükel boldı kârûn neñi teg
ya ashab-ı res teg temür kend tokıttım

6552. negü asğı âhır yanış yérke boldı
turu kaldı dünyâ iki böz ilettim

yalıñ keldim erdi yalıñ kirgü yérke
nelük dünyâka özni munça isittim

keçer dünyâ keçti tüpi yél keçer
teg keçer dünyâka öz osalın basıttım

6555. tiriglikke asğı kanı edgü kılkım
tégitlikte tarlağ kayu yérke ektim

negü ektim erse anı orğu âhır
negü ordum erse anın öz süçittim

yégitlikni ıdtım karılıkka tegdim
yana yanğıl emdi negü söz tağıttım

6558. uzun tünle yatma idike tapın sen
odun yığla tınma yazukka basıttım

yılan kurt koñuz yémi öz igdileyü
bu ni'met bile men negüke igidtim

ayâ usrık öz sen odun yığla tınma
bayatka tapuğ kıl yok erse yokadtım

6561. karılık kavurdı yégitlik yıradı
tatığ bardı barğu udu yol könittim

idi kéçki dünyâ üküş ardı halkığ
kayusında men-men ne munça sewittim

ya rab odguru bér méni ay idim sen
süre ıdmağıl men köñülni arıttım

6564. sen ök sen yazuk yarlıkağlı idim bir
suyurka méni sen yazukum unıttım

II

öçlek artakın dôstlar cefâsın ayur

turayı barayı ajunuğ kezeyi
vefâlığ kim erki ajunda tileyi

kişi kızlıkı boldı kayda tilegü
tilep bulğu erse tileyü köreyi

6567. kamuğ ârzû buldum kişi bulmadım men
kalı bulsa ârzûm yüziñe bakayı

vefâ kahtı boldı cefâ toldı dünyâ
vefâ kimde erki men azrak kolayı

apañ bulsa men bir vefâlığ akı er
eginke yüdeyi közümke urayı

6570. kalı bulmasa men vefâ birle yalñuk
keyik tağı birle tiriglik kılayı

yigüm ot köki bolsu yağmur suwı tap
ediz kum tüneyi tağar ton kedeyi

ya vahşı bolup men biyâbanda yügrü
kişide yırayı ajunda yiteyi

6573. takı bolmaz erse ajun barça kodtum
ögüz teg akayı tüpi teg toğayı

idim muñka tegdim vefâsızka tuştum
vefâlığ kim erki sewüg cân béreyi

atı kaldı yalñuk kişi kılkı bardı
bu kılk kança bardı udu men barayı

6576. bağırsak kişi yok ajunda tiledim
bağırsızka köñlüm negü teg ulayı

kimi özke köz teg yakın tuttum erse
yağı çıktı yek teg yekig ne kılayı

kimi sewdim erse sewüg cânça tuttum
cefâ keldi andın kimi met seweyi

6579. kişi köñli bilgü tanuk erdi til söz
köñül til ala boldı kimke büteyi

bu kün munda mınça kimi iş kılayı
ya kimke büteyi kimi dôst tutayı

köñül kimke bérgü muñum kimke ayğu
muñadtım men emdi bir azrak ayayı

6582. adaş koldaşımda umınç bilmedim men
kadaş kılkı yat teg negü teg açayı

apañ andka erse imînlik bütünlük
bu and tutğuçı kim anı er atayı

tuz etmek hakı tép küdezigli barmu
kümüş gevher altun bile men kalayı

6585. kanı koşnı aşnı sewinç kadğuka iş
kamuğum béreyi men ewdin çıkayı

adaş koldaşım tép ınanç boldaçı kim
anı beg kılıp men özüm kul bolayı

kişi bulmadım men muñadur ma yalñuz
sakınçın sızar-men sewinçin küleyi

6588. nelük artadı halk negü öñdi kodtı
kayu üdke tuştum ya kayda turayı

azu tilve munduzmu boldum ya mundum
negü sözledim men ayu bér ukayı

ya sewdâ küçedip meñim artadı ol
közümkemü körnür özüm hab içeyi

6591. maña okmu tuştı bu yañlığ kişiler
azu menmü tetrü kişi-men yanayı

isizim isizim kanı ol kişiler
vefâ atı kodtı ajunda ögeyi

bu kün körse erdi bu öñdi törü kılk
olar kodmış erse sewinçlig bolayı

6594. yok erse ayu bérsü öñdi törü kılk
tüzün törke keçsü otunuğ süreyi

kamuğ edgü bardı törü öñdi éltti
kişi soñı kaldı ne edgü bulayı

bu bod sın yorığlı kişi erse barça
firişteˆmü erdi olar ne bileyi

6597. olar bardı kaldım bularnı bile men
negü teg yorıyı ne kılkın yarayı

neçe sözlese-men tükemez takı söz
bu munça tap emdi sözüñ ne barayı

maña munda yégrek adın bulmadım men
uluş kend kodayı kişide yırayı

6600. atım bilmesünler méni körmesünler
tilep bulmasunlar sözümni keseyi

çadan teg tikerler çıbun teg sorarlar
köpek teg ürerler kayusın urayı

olındım men emdi otunlarka tuştum
ökünç birle tün kün neçe yük yüdeyi

6603. cefâ cevri barı maña tegmesüni
otun bifalardın sıñardın bolayı

ilâhî rûzî kıl sewüg sawçı yüzin
yéme tört işiniñ yüzini köreyi

III

kitâb idisi yûsuf uluğ hâcib öziñe pend bérür

bilig bil özüñke orun kıl tör e
bilig bilse özke idi berk tura

6606. biligsiz yürek til negüke yarar
bilig birle suw teg kamuğka yara

neçe bildiñ erse takı bir tile
biligli tegir kör tilekke sora

bilir-men tése sen biligdin yırak
biligsizke sandıñ biligli ara

6609. bilig bir teñiz ol uçı yok tüpi
neçe suw kötürgey semürgük sora

bu bilgiñ bile öz başıñ tezginür
bilümez özüñni özüñde yıra

bilig bil kişi bol bedütgil özüñ
ya yılkı atanğıl kişide yıra

6612. biliglig yazılmaz sakınçın tügük
biligsiz sewinçin küler katğura

bilig bilse kadğun kalı katğurar
biligsiz sığun sen ağınap yor a

biliglig kişeldi turup yügrümez
biligsiz yorır kör tilekin süre

6615. ay bilge kişeldiñ biligsiz yorır
biligsiz kişelse kişenin bür e

elig sundum uş men biligni tilep
sözüg sözke tizdim şaşurdum ura

keyik tağı kördüm bu türkçe sözüg
anı akru tuttum yakurdum ara

6618. sıkadım sewittim köñül bérdi terk
takı ma beliñler birerde yére

sunup tutmışımça ederdim sözüg
kelü bérdi ötrü yıparı bura

köni sözledim söz irig hem açığ
köni sözni yüdgen ukuşluğ er e

6621. okığlıka artuk ağır kelmesün
özüm ‘udri koldum aça hem yora

köni sözde taştın sözüg söz téme
köni egri farkı ürüñli kara

yıl (altmış iki) erdi tört yüz altmış iki bile
bu söz sözledim-men tutup cân süre

6624. tükel on sekiz ayda aydım bu söz
üdürdüm adırdım söz ewdip tire

yadım tü çéçek teg yıdı kin burar
ötündüm men itnü tükettim türe

sözüg kim tüketür neçe sözlese
aka tınmaz erter bulaklar ara

6627. ay yûsuf kerek sözni sözle köni
kereksiz sözüg kizle kılğa kor a

üküş sözlediñ söz suwı barmasun
üküş sözke yalkar bu yalñuk ire

ınançsız ajun kılkı irsel yayığ
ukuşluğ özindin yırak tur yıra

6630. sen emdi yapuştuñ bu dünyâğa berk
katığlan köñül mundın üzgil bura

imîn bolma dünyâka artuk imîn
bayatka sığınğıl katığ yalwara

üküş halknı ıdtı bu irsel ajun
köni yolda azdı kişi ked köre

6633. saña ma itindi bezenip küler
ayı sewme azrakkına katğura

neçe dünyâ yégli ajun begleri
ölüm tuttı bardı közi telmire

yégitlik yawa boldı isiz künüm
tüker bu tiriglik ökün kadğura

6636. neçe miñ yaşasa âhir ölgülüg
neçe tirse dünyâ kalır arkara

saña ok sığındım bayat sen küdez
bu ğaf et usından méni odğura

uwutsuz kuluñ men yazukum telim
tüzünlük seniñdin kelür belgüre

6639. saña yazdı séndin küredi özüm
bu kün sığnu keldim saña yalwara

negüke ınandıñ ayâ muñluğ öz
kayuka tayandıñ körür köz kör e

yoluñ tüzgil emdi yorıkıñ köni
özüñ iki ajunda bulğıl töre

6642. sewinçin süzilmiş bu dünyâ bütün
munı kod takı bir ajunka kör e

tiliñ tıd boğuz yığ udıma üküş
közüñ yum kulak tu bir inçin tur a

yâ rab yarlıkağıl kamuğ mü'minığ
telim rahmetiñdin tükel turğura

6645. tegür sawçımızka tümen miñ selâm
tüzü tört éşiñe takı ertüre